

Stratégia rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja

Spracovateľ :

Agromedika, s. r. o.
Slnecná 1006/20
917 01 Trnava

Zástupca vo veciach zmluvných:

Ing. Tomáš Letovanec

Zástupca vo veciach technických:

Ing. Marian Letovanec

Objednávateľ :

Trnavský samosprávny kraj
Starohájska 10
917 00 Trnava

Spolupráca za Trnavský samosprávny kraj:

Ing. Mária Karpátyová
Viola Belobradová

Spracovanie stratégie zabezpečili:

Ing. Peter Danko
Ing. Zuzana Drímajová, PhD.

Obsah

1.	ÚVOD	8
2.	METODIKA VYPRACOVANIA DOKUMENTU	9
3.	POLITIKA ROZVOJA VIDIEKA V KONTEXTE EÚ, JEJ UPLATŇOVANIE V SR A REGIONÁLNE DÔSLEDKY	14
4.	POSLANIE A VÍZIA TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA V OBLASTI ROZVOJA VIDIEKA	18
5.	DÔVODY VYPRACOVANIA STRATÉGIE	19
6.	ANALYTICKÁ ČASŤ	20
6.1	Všeobecná charakteristika Trnavského samosprávneho kraja	20
6.2	Postavenie Trnavského samosprávneho kraja v rámci SR	22
6.3	Analýza potenciálu Trnavského samosprávneho kraja	27
6.3.1	Analýza prírodného potenciálu	27
6.3.1.1	Klimatické faktory	27
6.3.1.2	Vodohospodárske faktory	27
6.3.1.3	Pôdne faktory	28
6.3.1.4	Environmentálne faktory	29
6.3.1.5	Chránené územia a NATURA 2000	31
6.3.2	Analýza ľudského potenciálu	33
6.3.2.1	Základné demografické ukazovatele	33
6.3.2.2	Ekonomická aktivita obyvateľstva	38
6.3.3	Analýza spoločenského potenciálu	39
6.3.3.1	Spoločenské aktivity	40
6.3.3.2	Spoločenská činnosť obyvateľov	41
6.3.3.3	Spolupráca územných samospráv	42
6.3.4	Analýza hospodárskeho potenciálu	45
6.3.4.1	Počet hospodárskych subjektov	45
6.3.4.2	Zamestnanosť a mzdy	49
6.3.4.3	Priame zahraničné investície a priemyselné parky	52
6.3.4.4	Poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo	55
6.3.4.5	Služby a poradenstvo pre poľnohospodárov a lesníkov	59
6.3.4.6	Cestovný ruch a agroturizmus	60
6.3.5	Analýza fyzického potenciálu	61
6.3.5.1	Stav infraštruktúry	61
6.3.5.2	Vybavenie v oblasti vnútorného obchodu a služieb	66
6.3.6	Analýza finančného potenciálu	70
6.3.6.1	Rozpočet Trnavského samosprávneho kraja	70

6.3.6.2	Rozpočty obcí v kraji	72
6.3.6.3	Zdroje z fondov Európskej únie	75
6.3.6.4	Ostatné zdroje financovania	78
6.4	Prieskum potrieb a názorov na rozvoj vidieka	78
6.4.1	Charakteristika respondentov	78
6.4.2	Život na vidieku	81
6.4.3	Hospodárenie na pôde a podnikanie na vidieku	84
6.4.4	Činnosť mimovládnych organizácií	86
6.4.5	Územná samospráva a participácia na dianí v obci	87
6.4.6	Rozvoj a budúcnosť vidieka	91
6.5	SWOT analýza potenciálu rozvoja vidieka Trnavského samosprávneho kraja	97
6.5.1	SWOT analýza prírodného potenciálu	97
6.5.2	SWOT analýza ľudského potenciálu	98
6.5.3	SWOT analýza spoločenského potenciálu	99
6.5.4	SWOT analýza hospodárskeho potenciálu	100
6.5.5	SWOT analýza fyzického potenciálu	101
6.5.6	SWOT analýza finančného potenciálu	102
6.5.7	Faktory rozvoja a disparity	103
7.	STRATEGICKÁ ČASŤ	105
7.1	Strategická oblasť sociálneho rozvoja	105
7.1.1	Podpora ďalšieho vzdelávania vo vidieckych sídlach	106
7.1.2	Rozvoj činnosti samosprávy a mimovládnych organizácií	112
7.1.3	Podpora miestnych stratégií rozvoja a spolupráce na vidieku	117
7.2	Strategická oblasť ekonomického rozvoja	122
7.2.1	Podpora poľnohospodárstva, lesného a rybného hospodárstva	123
7.2.2	Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu	130
7.2.3	Podpora mikropodnikov, malých a stredných podnikov	134
7.3	Strategická oblasť rozvoja infraštruktúry	137
7.3.1	Realizácia pozemkových úprav	137
7.3.2	Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry	139
7.3.3	Ochrana životného prostredia založená na rozvoji environmentálnej infraštruktúry	144
7.3.4	Zvyšovanie kvality dopravnej infraštruktúry	148
7.3.5	Budovanie podnikateľskej infraštruktúry ako alternatívy rozvoja vidieka	150
8.	ZÁVER	152
	ZOZNAM PRÍLOH	153

Zoznam ilustrácií a tabuliek

Graf 1	Vývoj podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva vo vybraných krajoch SR
Graf 2	Podiel pracovníkov podľa ekonomických činností vo vybraných krajoch SR
Graf 3	Regionálny hrubý domáci produkt
Graf 4	Hrubý domáci produkt na obyvateľa v bežných cenách v Sk
Graf 5	Podiel pôdohospodárstva a rybolovu na regionálnej hrubej pridanej hodnote
Graf 6	Intenzita znečistenia SR emisiami podľa krajov v roku 2005
Graf 7	Podiel obyvateľov v okresoch TTSK
Graf 8	Celkový prírastok/úbytok obyvateľstva vo vybraných krajoch SR
Graf 9	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva vo vybraných krajoch SR
Graf 10	Prírastok/úbytok obyvateľov v TTSK
Graf 11	Veková štruktúra obyvateľov TTSK v porovnaní s vybranými krajinami a priemerom SR
Graf 12	Veková štruktúra obyvateľov TTSK podľa pohlavia v roku 2006
Graf 13	Vzdelanostná úroveň obyvateľov v okresoch TTSK
Graf 14	Vývoj podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v TTSK
Graf 15	Vzdelanostná úroveň ekonomicky aktívneho obyvateľstva v TTSK a v SR
Graf 16	Podniky podľa ekonomických činností
Graf 17	Počet fyzických osôb hospodáriacich na pôde podľa okresov TTSK
Graf 18	Počet pracujúcich v jednotlivých odvetviach hospodárstva TTSK v roku 2006
Graf 19	Vývoj podielu pracujúcich v hospodárstve TTSK podľa ekonomických činností medzi rokmi 2001 a 2006
Graf 20	Porovnanie priemernej hrubej mesačnej mzdy v TTSK s priemerom SR
Graf 21	Priame zahraničné investície v podnikovej sfére TTSK
Graf 22	Produkcia poľnohospodárskych plodín v roku 2007 v jednotlivých okresoch TTSK
Graf 23	Porovnanie dĺžky cestnej siete podľa jednotlivých krajov v rokoch 2002 a 2006
Graf 24	Prognóza stavu ciest II. a III. triedy na území TTSK k 31.12.2009
Graf 25	Porovnanie bytovej výstavby v roku 2006 podľa jednotlivých krajov SR (počet dokončených bytov)
Graf 26	Dynamika bytovej výstavby v okresoch TTSK medzi rokmi 2002 a 2006
Graf 27	Vývoj počtu prepravených osôb vo vnútroštátnej a medzinárodnej preprave v TTSK

Graf 28	Hodnotenie problémov v obciach TTSK ich obyvateľmi
Graf 29	Hodnotenie problémov v obciach TTSK predstaviteľmi miestnych samospráv
Graf 30	Prístup obyvateľov k internetu v obci
Graf 31	Hodnotenie problémov týkajúcich sa podnikania v TTSK
Graf 32	Oblasti spolupráce miestnych samospráv s vyšším územným celkom
Graf 33	Miera spokojnosti obyvateľov s činnosťou predstaviteľov obce podľa regiónov TTSK
Graf 34	Miera spokojnosti obyvateľov s činnosťou predstaviteľov obce podľa typu domácnosti
Graf 35	Miera spokojnosti podnikateľov s činnosťou predstaviteľov samosprávy
Graf 36	Faktory rozvoja obce a celého Trnavského kraja z pohľadu miestnych samospráv
Graf 37	Faktory rozvoja obce a celého Trnavského kraja z pohľadu obyvateľov
Graf 38	Predpoklady obyvateľov o ďalšom rozvoji ich obcí
Graf 39	Predpoklady predstaviteľov miestnych samospráv o ďalšom rozvoji ich obcí
Graf 40	Predpoklady MVO o ďalšom rozvoji regiónu
Obrázok 1	Geografická poloha TTSK v rámci územno – správneho usporiadania SR
Obrázok 2	Administratívne členenie Trnavského samosprávneho kraja
Obrázok 3	Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch TTSK
Tabuľka 1	Charakteristiky výberového a základného súboru v prieskume vidieckych obcí TTSK
Tabuľka 2	Charakteristiky výberového a základného súboru v prieskume obyvateľov vidieckych obcí TTSK
Tabuľka 3	Základné charakteristiky krajov SR (v roku 2006)
Tabuľka 4	Štruktúra pôdneho fondu TTSK k 1.1.2007 v ha
Tabuľka 5	Ukazovatele využitia pôdy na poľnohospodárske a nepoľnohospodárske účely v TTSK
Tabuľka 6	Hektárová úroda podľa rokov a hospodárskych rastlín v TTSK
Tabuľka 7	Zatŕažené oblasti v TTSK
Tabuľka 8	Výmera zelene v TTSK v roku 2005
Tabuľka 9	Množstvo komunálneho odpadu v rokoch 2004 až 2006 (v t)
Tabuľka 10	Ukazovatele nakladania s komunálnym odpadom v TTSK
Tabuľka 11	Zastúpenie chránených území v okresoch TTSK
Tabuľka 12	Vidieckosť okresov TTSK (v roku 2006)
Tabuľka 13	Organizácie tretieho sektora v TTSK

Tabuľka 14	Počet fariem podľa právnej formy zastúpených v TTSK podľa výsledkov štrukturálneho zisťovania fariem 2005
Tabuľka 15	Druh vlastníctva poľnohospodárskych podnikov zastúpený v TTSK podľa výsledkov štrukturálneho zisťovania fariem 2005
Tabuľka 16	Priemyselné parky na území TTSK
Tabuľka 17	Vybrané ukazovatele v poľnohospodárstve v rokoch 2002 a 2006
Tabuľka 18	Hektárová úroda hospodárskych plodín v t.ha⁻¹ v rokoch 2005 až 2007
Tabuľka 19	Intenzita chovu vybraných druhov hospodárskych zvierat v období rokov 2005 až 2007
Tabuľka 20	Stavy hospodárskych zvierat v okresoch TTSK v roku 2007 (v ks)
Tabuľka 21	Predpokladaný prehľad stavu ciest II. a III. triedy na území TTSK k 31.12.2009
Tabuľka 22	Prehľad počtu miestnych komunikácií a objektov na miestnych komunikáciách v TTSK
Tabuľka 23	Vybavenie obcí verejným vodovodom a verejnou kanalizáciou v správe vodárni a kanalizácií a v správe obcí v roku 2006
Tabuľka 24	Počet skládok odpadov v TTSK k 31.12.2006
Tabuľka 25	Hustota siete maloobchodných podnikov v SR podľa krajov k 31.12.2006
Tabuľka 26	Sieť pohostinstiev veľkých podnikov s 20 a viac zamestnancami
Tabuľka 27	Porovnanie ukazovateľov charakterizujúcich ubytovacie kapacity v TTSK podľa typu ubytovacieho zariadenia
Tabuľka 28	Porovnanie ukazovateľov charakterizujúcich ubytovacie kapacity v okresoch TTSK
Tabuľka 29	Podiel rozpočtu TTSK na celkovom rozpočte všetkých VÚC v SR v rokoch 2008 – 2010 v mil. Sk
Tabuľka 30	Prehľad programov financovaných z EÚ fondov
Tabuľka 31	Rozdelenie výberového súboru obcí podľa veľkosti a okresov TTSK
Tabuľka 32	Charakteristika výberového súboru respondentov z prieskumu obyvateľov
Tabuľka 33	Charakteristika výberového súboru respondentov z prieskumu podnikateľov
Tabuľka 34	Charakteristika výberového súboru respondentov z prieskumu MVO
Tabuľka 35	Oblasti dôležité z hľadiska podpory rozvoja vidieka vyšším územným celkom

Zoznam použitých skratiek

b. c.	bežné ceny
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
cca	približne
ČOV	čistička odpadových vôd
DS	Dunajská Streda
EAFRD	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EAGF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
EAO	ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EFF	Európsky fond pre rybné hospodárstvo
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
EHP	Európsky hospodársky priestor
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
ES	Európske spoločenstvá
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
EUR	menová jednotka Európskej menovej únie
GA	Galanta
ha	hektár
HC	Hlohovec
HDP	hrubý domáci produkt
HPP	hrubá poľnohospodárska produkcia
CHVO	chránená vodohospodárska oblasť
CHVÚ	chránené vtáčie územie
CHÚ	chránené územie
KF	Kohézny fond
kg	kilogram
km	kilometer
ks	kus
KSK	Košický samosprávny kraj
l	liter
s	sekunda
m	meter
m. n. m.	meter nad morom
MAS	miestna akčná skupina
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil.	milión
mld.	miliarda
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MR	mikroregión
MSP	mikropodniky, malé a stredné podniky
MVO	mimovládna organizácie
MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NSK	Nitriansky samosprávny kraj
NUTS III	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek na úrovni VÚC

OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
o. z.	občianske združenie
OP KaHR	Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013
OP V	Operačný program Vzdelávanie
OP ZaSI	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
OP ŽP	Operačný program Životné prostredie
PH	poľnohospodársky
PHaR	pôdohospodárstvo a rybné hospodárstvo
PN	Piešťany
pozn.	poznámka
PRV	Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
PSK	Prešovský samosprávny kraj
PZI	priame zahraničné investície
ROP	Regionálny operačný program
RRA	regionálna rozvojová agentúra
RV	rastlinná výroba
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SE	Senica
SHR	súkromne hospodáriaci roľník
SI	Skalica
Sk	Slovenská koruna
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
t	tona
t. j.	to jest
t. z.	to znamená
tis.	tisíc
TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
TT	Trnava
TTSK	Trnavský samosprávny kraj
UCM	Univerzita sv. Cyrila a sv. Metoda
UEV	územie európskeho významu
ÚV SR	Úrad vlády Slovenskej republiky
VS	verejná správa
VÚC	vyšší územný celok
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
Z. z.	Zbierka zákonov
ŽP	životné prostredie
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj
ŽV	živočíšna výroba

1. Úvod

Jednou z prioritných úloh Európskej únie je znižovať rozdiely medzi jej regiónmi na základe princípu solidarity, v zmysle ktorého ekonomicky silnejší prispieva slabšiemu, s cieľom zabezpečiť rovnomerný rozvoj celého Spoločenstva. Aj tu platí, že sila reťaze závisí od jej najslabšieho ohniska. Rozširovanie Európskej únie (ďalej „EÚ“), teda vstup hospodársky slabších krajín do EÚ, v posledných rokoch prispieva k prehĺbovaniu regionálnych disparít.

Regionálne rozdiely sa netýkajú iba rozdielov medzi jednotlivými členskými štátmi, ale existujú aj na národnej úrovni. Posledné desaťročia dochádza k výraznému prehĺbovaniu rozdielov medzi mestskými a vidieckymi oblasťami, a to najmä z hľadiska ekonomickej výkonnosti, výšky nezamestnanosti vo vidieckych oblastiach, výšky miezd, v sociálnej oblasti či úrovni vzdelanosti a kvalifikácie pracovnej sily. Nižšia ponuka pracovných príležitostí, nižšia kvalita a rozsah poskytovaných služieb, nedostatočná vybavenosť infraštruktúrou a mnohé iné faktory sú príčinou vyľudňovania vidieckych oblastí, čo následne prehĺbuje regionálne disparity. Regionálna a štrukturálna politika Európskej únie sú v snahe riešiť naznačené problémy dopĺňané politikou rozvoja vidieka.

Rastúci záujem o riešenie problematiky rozvoja vidieka súvisí nepochybne so skutočnosťou, že vidiecke oblasti tvoria viac ako štyri pätiny územia Európskej únie a žije v nich viac ako polovica obyvateľov. Rozsiahlosť problematiky spôsobila komplexný záujem o politiku rozvoja vidieka na úrovni Spoločenstva a reforma verejnej správy v kombinácii s uplatňovaným princípom subsidiarity ho prenáša z európskej na národnú a lokálnu úroveň. Rozvoj vidieka sa v tomto smere postupne dostáva do záujmu miestnych samospráv, ktoré sú schopné v súlade s prístupom „zdola nahor“ najlepšie identifikovať kľúčové problémy vidieckych oblastí a cesty ich riešenia.

Stratégia rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja bola vypracovaná na základe zadania Trnavského samosprávneho kraja. Dokument je výsledkom záujmu o strategické a komplexné riešenie problematiky rozvoja vidieka v trnavskom kraji a je vypracovaný v kontexte ďalších relevantných materiálov súvisiacich s predmetnou oblasťou.

Cieľom predkladaného dokumentu je popísať potenciál regiónu pre ďalší rozvoj vidieka, analyzovať východiskovú situáciu, určiť ciele, priority a stratégie ich dosiahnutia, ktorými je možné naplniť poslanie a víziu Trnavského samosprávneho kraja – vytvoriť konkurencieschopný región ponúkajúci zaujímavý priestor pre život, podnikateľské aktivity i z hľadiska jeho návštevnosti. Dokument tiež obsahuje identifikovanie možného finančného zabezpečenia realizácie definovanej vízie, zohľadňuje podmienky programového rozpočtovania a navrhuje merateľné ukazovatele jej napĺňania.

Vypracovanie Stratégie rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja je jedným z predpokladov rozvoja aktivít zameraných na rozvoj vidieka v kraji a východiskom pre ich cielenú a koordinovanú realizáciu zo strany zainteresovaných subjektov.

Materiál rozšíri súbor viacerých strategických dokumentov Trnavského samosprávneho kraja v oblasti rozvoja priemyslu, kultúry, školstva, práce s mládežou, sociálnej pomoci, športu, vzdelávania a iné.

2. METODIKA VYPRACOVANIA DOKUMENTU

Stratégia rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja bola spracovaná na základe zadania Trnavského samosprávneho kraja v druhej polovici roka 2008. Stratégia vychádza z analýzy územia Trnavského samosprávneho kraja (ďalej „TTSK“) a jeho postavenia v rámci Slovenskej republiky.

Materiál poukazuje na niektoré medziregionálne rozdiely. Vybrané údaje za Trnavský samosprávny kraj sú analyzované vo vzťahu k susedným krajom, a to najmä BA a NR. Výber uvedených krajov bol podmienený skutočnosťou, že sa jedná o kraje s odlišným zatriedeným z hľadiska vidieckeho rozvoja. Zatiaľ čo BA kraj je mestským regiónom, NR kraj je v porovnaní s TTSK výraznejšie vidiecky, čo vyplýva aj z analýz v Programe rozvoja vidieka SR 2007 - 2013.

Trnavský samosprávny kraj je tiež analyzovaný z hľadiska jeho vnútorných disparít medzi jednotlivými okresmi. Uvedená analýza má za cieľ odhaliť prípadné lokálne špecifiká okresov, ktoré je potrebné zohľadniť pri príprave stratégie.

Celkový potenciál TTSK je analyzovaný v členení podľa šiestich kapitálov charakteristických pre územný potenciál regiónu, a to prírodný, ľudský, spoločenský, fyzický, hospodársky a finančný potenciál.

Analýza TTSK je zameraná na vidiecke obce v zmysle charakteristiky Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej „OECD“), ktorá definuje vidiecke regióny na základe hustoty obyvateľstva žijúceho v regióne na úrovni NUTS III, pričom za vidiecke regióny považuje regióny NUTS III s menej ako 150 obyvateľmi na km². V Trnavskom samosprávnom kraji spĺňalo v čase prípravy tejto stratégie uvedenú definíciu 216 obcí. Ich zoznam obsahuje príloha 1.

Na vypracovanie stratégie boli ako podkladové materiály použité aktuálne materiály súvisiace s rozvojom vidieka, vrátane legislatívnych materiálov Slovenskej republiky (ďalej „SR“) a EÚ. Sekundárne údaje boli získané z početných zdrojov, najmä z databáz Štatistického úradu SR (Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2007, databázy regionálnej štatistiky, Štrukturálne zisťovanie fariem 2005, výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001), rezortných štatistík MP SR, MV SR, MF SR, materiálov výskumných ústavov (VÚPOP), Slovenskej agentúry životného prostredia, interných a koncepčných materiálov vyššieho územného celku a obcí na území TTSK, internetových stránok a podobne.

Sekundárne údaje sú doplnené údajmi získanými primárnym prieskumom, ktorý uskutočnil riešiteľský kolektív v snahe zapojiť do prípravy stratégie relevantné subjekty z hľadiska rozvoja vidieka – a to obyvateľov žijúcich na území TTSK, predstaviteľov obcí, podnikateľov a mimovládne organizácie pôsobiace v TTSK.

V rámci prieskumu zameraného na určenie potrieb a oboznámenie sa s predstavami subjektov žijúcich a pôsobiacich na území TTSK boli v priebehu mesiacov september a október 2008 oslovené štyri cieľové skupiny respondentov – obyvatelia, podnikatelia, obce a mimovládne organizácie. Prieskum sa uskutočnil dotazníkovou technikou (dotazníky sú prílohou tohto materiálu), pričom každá cieľová skupina respondentov bola dopytovaná samostatne (t.j. pre každú cieľovú skupinu bola pripravená samostatná metodika prieskumu). Uskutočnený prieskum bol anonymný.

Prieskum obcí

Cieľovou skupinou pri prieskume obcí boli vidiecke obce na území TTSK; pričom charakteristiku vidieckych sídiel v zmysle metodiky OECD spĺňalo v čase prípravy prieskumu 216 zo všetkých 251 obcí kraja. Všetkým obciam základného súboru (216 obcí), ktoré používali elektronickú poštu, bol zaslaný elektronický anonymný dotazník (192 obciam). Návratnosť dotazníka bola 50 %. Z doručených dotazníkov bolo na základe výberových kritérií: okres a veľkostná skupina obce (podľa počtu obyvateľov) vybraných 50 obcí (t.j. 23 % základného súboru). Štruktúra výberovej vzorky zodpovedá z hľadiska príslušnosti k okresu a veľkostnej skupine obcí základnému súboru. Pri výbere obcí do skúmanej vzorky boli zohľadnené aj rozdiely medzi obcami z hľadiska realizácie rozvojových projektov a osobitostí z regionálneho hľadiska tak, aby bola vzorka respondentov čo najrozmanitejšia a reprezentovala odlišnosti medzi vidieckymi obcami TTSK. Porovnanie charakteristík výberového súboru a základného súboru v prieskume vidieckych obcí TTSK obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 1: Charakteristiky výberového a základného súboru v prieskume vidieckych obcí TTSK

Charakteristika	Výberový súbor		Základný súbor	
	(50 respondentov)		(216 vidieckych obcí TTSK)	
	Počet	Podiel v %	Počet	Podiel v %
- podľa okresu				
- DS	15	30,0%	63	29,2%
- GA	6	12,0%	28	13,0%
- HC	4	8,0%	18	8,3%
- PN	5	10,0%	20	9,3%
- SE	7	14,0%	29	13,4%
- SI	4	8,0%	18	8,3%
- TT	9	18,0%	40	18,5%
- podľa počtu obyvateľov (veľkostnej skupiny obce)				
- 1 až 199	1	2,0%	5	2,3%
- 200 až 499	10	20,0%	42	19,4%
- 500 až 999	17	34,0%	75	34,7%
- 1 000 až 1 999	14	28,0%	62	28,7%
- 2 000 až 4 999	7	14,0%	29	13,4%
- 5 000 a viac	1	2,0%	3	1,4%

Prameň: Prieskum vidieckych obcí TTSK, september – október 2008, a výpočet autorov

Anonymný dotazník určený obciam (zástupcom miestnych samospráv) je členený na niekoľko tematicky ucelených blokov otázok, ktoré sú zamerané na zhodnotenie života v danej obci, spolupráce s obyvateľmi i ostatnými subjektmi samosprávy a prognózu ďalšieho rozvoja a budúcnosti obce.

Údaje získané prieskumom sú analyzované sumárne za celý súbor respondentov, pri vybraných otázkach je súčasťou analýzy aj komparácia výsledkov prieskumu v jednotlivých regiónoch (Trnavský región, Záhorie a Žitný ostrov), resp. podľa okresov a podľa počtu obyvateľov obce.

Prieskum obyvateľov

V prieskume boli oslovení obyvatelia žijúci vo vidieckych obciach na území TTSK s vekom nad 15 rokov (veľkosť základného súboru je 213 262 obyvateľov). Zámerným výberom bolo vybraných 250 obyvateľov (z 52 obcí) kraja. Výberová vzorka respondentov bola zvolená tak, aby čo najviac zodpovedala štruktúre základného súboru. Pri zaradovaní štatistických jednotiek do výberovej vzorky boli zohľadnené viaceré výberové kritériá:

- pohlavie
- vek
- typ domácnosti
- bydlisko

Porovnanie charakteristík výberového súboru a súboru všetkých obyvateľov TTSK obsahuje tabuľka 2.

Tabuľka 2: Charakteristiky výberového a základného súboru v prieskume obyvateľov vidieckych obcí TTSK

Charakteristika	Výberový súbor (250 respondentov)		Základný súbor * (555 075 obyvateľov TTSK)
	Počet	Podiel v %	Podiel v %
- podľa pohlavia			
- muž	120	48,00%	48,70%
- žena	130	52,00%	51,30%
- podľa veku			
- 15 - 34	99	39,60%	38,40%
- 35 - 54	88	35,20%	34,30%
- 55 a viac	63	25,20%	27,30%
Charakteristika	Výberový súbor (250 respondentov)		Základný súbor * (555 075 obyvateľov TTSK)
	Počet	Podiel v %	Podiel v %
- podľa okresu			
- DS	70	28,00%	20,80%
- GA	30	12,00%	17,10%
- HC	25	10,00%	8,20%
- PN	25	10,00%	11,50%
- SE	34	13,60%	11,00%
- SI	20	8,00%	8,50%
- TT	46	18,40%	22,90%

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008, a výpočet autorov

Poznámka: * údaje sú uvedené za súbor všetkých obyvateľov TTSK, nielen vidieckeho obyvateľstva nad 15 rokov

Anonymný dotazník určený obyvateľom je členený na niekoľko tematicky ucelených blokov otázok, ktoré sú zamerané na zhodnotenie života na vidieku, vyjadrenie postoja k hospodáreniu na pôde a podnikaniu, vnímanie činnosti územnej samosprávy a participácie občanov na diani v obci a vyjadrenie predstáv o rozvoji a budúcnosti vidieka.

Údaje získané prieskumom sú analyzované sumárne za celý súbor respondentov, pri vybraných otázkach je súčasťou analýzy aj komparácia výsledkov prieskumu v jednotlivých regiónoch (Trnavský región, Záhorie a Žitný ostrov), resp. podľa charakteristík respondentov, ako sú pohlavie, vek, typ domácnosti alebo vzdelanie.

Prieskum podnikateľov

V snahe zohľadniť pri príprave stratégie aj predstavy a postoje podnikateľského sektora v kraji k problematike rozvoja vidieka boli v prieskume oslovené aj podnikateľské subjekty pôsobiace v Trnavskom samosprávnom kraji. Prieskum medzi podnikateľmi nie je z hľadiska prípravy stratégie kľúčovým, dotvára však obraz o situácii v kraji.

Zaraďovanie podnikateľov do výberovej vzorky bolo podmienené zámerom osloviť rôznorodú škálu podnikateľských subjektov, tak z hľadiska právnej formy podnikania, ako aj zamerania predmetu podnikania a regionálnej pôsobnosti. Cielene boli oslovené subjekty podnikajúce v agropotravinárstve, cestovnom ruchu a drobných službách, ako aj subjekty zohrávajúce významnú úlohu v zamestnanosti kraja. Väčšine vybraných respondentov bol zaslaný elektronický dotazník. Celkový počet elektronicky oslovených subjektov bol 60. Do vzorky podnikateľov boli zaradení aj súkromne hospodáriaci roľníci, ktorých dotazoval výskumný tím osobne.

Vzhľadom na krátkosť času na realizáciu prieskumu a nízkemu záujmu podnikateľskej sféry zapojiť sa do prieskumu je veľkosť výberového súboru pomerne malá – 30 respondentov (návratnosť dotazníkov od subjektov oslovených elektronickou cestou bola 28 %).

Aj napriek menšej vzorke respondentov sme sa rozhodli získané údaje spracovať a analytická časť materiálu obsahuje vyhodnotenie odpovedí respondentov týkajúce sa ich spokojnosti s podnikateľským prostredím, využívania prostriedkov z EÚ fondov, vnímania problémov vidieka a činnosti územnej samosprávy. Výsledky prieskumu nemožno považovať za reprezentatívne vo vzťahu k súboru podnikateľských subjektov v Trnavskom kraji.

Prieskum mimovládnych organizácií

Poslednou cieľovou skupinou respondentov boli mimovládne organizácie (MVO) pôsobiace najmä v oblasti vidieckeho a regionálneho rozvoja, cestovného ruchu a pôdohospodárstva. Z hľadiska prípravy stratégie síce prieskum medzi MVO nie je kľúčovým, ale rovnako ako prieskum podnikateľov dotvára obraz o situácii v kraji tým, že poskytuje údaje o prístupe a postojoch MVO k problematike rozvoja vidieka v TTSK.

Pri cielenom výbere respondentov boli do výberovej vzorky zaradené MVO na základe troch výberových kritérií, a to oblasti pôsobenia, právnej formy a významu na regionálnej úrovni tak, aby čo najviac zodpovedali rôznorodosti MVO v kraji. Anonymný dotazník bol zaslaný 50 organizáciám. Do prieskumu sa zapojilo iba 15 z nich, t. z. návratnosť dotazníka bola 30 %. Údaje sú spracované za 14 subjektov, nakoľko jeden dotazník sme pri kontrole vyplnenia dotazníkov museli z výberového súboru vylúčiť.

Dotazníková technika zberu primárnych údajov bola doplnená štruktúrovanými rozhovormi v štyroch regionálnych rozvojových agentúrach.

Na základe podrobnej analýzy východiskovej situácie TTSK pre ďalší rozvoj vidieka bola vypracovaná SWOT analýza podľa jednotlivých potenciálov rozvoja vidieka a následne boli určené faktory ďalšieho rozvoja a faktory disparity vidieckych sídiel TTSK, ktoré sú na základe svojho charakteru rozdelené do troch oblastí – ekonomickej oblasti, sociálnej oblasti a oblasti infraštruktúry.

Strategická časť materiálu vychádza s uskutočnených analýz a v súlade s nimi je rozpracovaná do troch hlavných strategických oblastí rozvoja – sociálneho, ekonomického a infraštruktúrnej vybavenosti. Pre každú z definovaných oblastí je popísaný hlavný strategický zámer. V rámci každej strategickej oblasti rozvoja sú stanovené základné priority spolu so špecifickými cieľmi, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, prostredníctvom ktorých budú naplnené ciele rozvoja vidieka TTSK. Materiál tiež obsahuje návrh finančného zabezpečenia realizácie jednotlivých opatrení a aktivít, vrátane merateľných ukazovateľov úspešnosti naplňania cieľov stanovených v stratégii.

Implementácia stratégie rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja si vyžiada prípravu akčných plánov rozvoja vidieka TTSK a ich následnú realizáciu, vrátane monitorovania a hodnotenia úspešnosti naplňania stratégie.

3. POLITIKA ROZVOJA VIDIEKA V KONTEXTE EÚ, JEJ UPLATŇOVANIE V SR A REGIONÁLNE DÔSLEDKY

Politika rozvoja vidieka patrí medzi prioritné oblasti Európskej únie. Predmetom jej záujmu sú vidiecke regióny, ktoré pokrývajú viac ako štyri pätiny územia EÚ (OECD definuje vidiecke regióny na základe podielu obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach v danom regióne, ktorý nesmie presiahnuť 150 obyvateľov na km²). Cieľom politiky rozvoja vidieka je riešiť **ekonomické, sociálne i environmentálne problémy**, ktorým čelia vidiecke oblasti. K najzávažnejším problémom vidieka v súčasnosti patria:

- rozdrobenosť vidieckej sídelnej štruktúry,
- nízka ekonomická výkonnosť vidieka,
- potreba reštrukturalizácie poľnohospodárstva,
- vyššia nezamestnanosť a nižšia životná úroveň,
- slabá vybavenosť službami,
- odchod obyvateľov z odľahlejších vidieckych regiónov,
- prílev populácie do prímestských vidieckych regiónov,
- nedostatočná infraštruktúra a iné.

Ekonomika vidieckych oblastí je vo veľkej miere závislá od prírodného potenciálu, kľúčovú úlohu v nej zohráva hospodárenie s prírodnými zdrojmi a zvyčajne prevažuje jej agrárny charakter. Napriek klesajúcemu podielu na ekonomických aktivitách na vidieku poľnohospodárstvo stále prispieva k sociálnemu a ekonomickému rozvoju týchto oblastí a k využitiu ich rastového potenciálu. Poľnohospodári stále patria k hlavným nositeľom hospodárskych aktivít, hoci už nie sú vnímaní výlučne iba ako subjekty hospodáriace na pôde, ale v širšom kontexte ako udržiavatelia vidieckej krajiny, ktorí diverzifikujú svoje aktivity aj do nepoľnohospodárskych oblastí hospodárstva s cieľom využiť celkový potenciál vidieka. Politika rozvoja vidieka v tomto ponímaní predstavuje popri trhových opatreniach druhý pilier Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

Politika rozvoja vidieka umožňuje farmárom prispôsobiť svoje podnikanie potrebám vidieckej spoločnosti a orientáciou aj na nepoľnohospodárskych aktérov sa snaží podporiť **integrováný a udržateľný rozvoj vidieckych oblastí**.

Problematika rozvoja vidieka sa dostáva do popredia v 90-tich rokoch minulého storočia. Aj **Maastrichtská zmluva** identifikuje rozvoj vidieka ako jednu z priorít Spoločenstva, keď uvádza, že Spoločenstvo sa zameria na znižovanie rozdielov medzi úrovňou rozvoja rôznych regiónov a zaostávajúcich oblastí s menej priaznivými podmienkami, vrátane oblastí vidieka. V novembri 1996 sa uskutočnila Európska **konferencia o rozvoji vidieka v Corku** (Írsko), ktorá podnietila prípravu stratégie **Agendy 2000**. Táto sa považuje za hlavný míľnik vo vývoji politiky rozvoja vidieka, ktorým sa podporila **reforma Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ (SPP)** – vytvoril sa spoločný legislatívny rámec rozvoja vidieka, zaviedla sa **konceptia prvého a druhého piliera SPP** a navýšili sa finančné zdroje na podporu rozvoja vidieka.

Ciele a priority rozvoja vidieka EÚ vychádzajú z nasledujúcich princípov:

- **integrováný prístup**, ktorý má zabezpečiť súčinnosť viacerých sektorov zainteresovaných do rozvoja vidieka v konzistentnom právnom, politickom a inštitucionálnom rámci,

- **decentralizácia a subsidiarita**, ktoré prispievajú k tomu, aby sa riešenie problémov zabezpečovalo na úrovni ich vzniku, členské štáty si teda navrhujú svoje programy rozvoja vidieka a sú tiež zodpovedné za ich implementáciu,
- **flexibilita programovania**, ktorá umožňuje členským štátom a regiónom zohľadniť vlastnú rôznorodosť, vybrať si z ponuky opatrení určených Spoločenstvom a realizovať iba tie, ktoré najlepšie prispievajú k napĺňaniu diferencovaných potrieb a záujmov daného územia pri rozvoji vidieka,
- **riadenie „zdola nahor“**, ktorý umožňuje participáciu vidieckych komunít na procesoch rozhodovania a plánovania, čím podporuje vytváranie miestnych akčných skupín a partnerstiev, ktoré preberajú zodpovednosť za ďalší rozvoj svojich regiónov,
- **ekonomická a sociálna diverzifikácia**, ktorá prispieva k rozmanitému využitiu celkového potenciálu regiónu,
- **trvalo udržateľný rozvoj**, ktorý je založený na využití potenciálu regiónu bez obmedzenia potrieb budúcich generácií,
- **legislatívne rámce**, ktoré zabezpečia podmienky pre akceleráciu a ďalší ekonomický rozvoj vidieka,
- **kompenzácie** pre subjekty hospodáriace v znevýhodnených oblastiach, horských a podhorských oblastiach, v oblastiach začlenených do ochranných pásiem a zabezpečujúce verejnoprospešné funkcie lesa,
- **viacdrojové, doplnkové a konzistentné financovanie** využívajúce kombináciu zdrojov financovania pri dodržaní zásady konzistentnosti podpory EÚ s činnosťami, politikami a prioritami Spoločenstva,
- **zdieľanie a transfer know-how**, ktoré prispievajú k šíreniu informácií, vedomostí a zručností, k rozvíjaniu manažérskych schopností a líderstva na vidieku,
- **podpora výskumu**, zavádzanie **inovačných postupov** a kontinuálny **monitoring** vidieka, ktoré zefektívňujú vynakladané vstupy a implementáciu rozvojových aktivít.

Ďalší vývoj politiky rozvoja vidieka ovplyvnili stratégie EÚ, a to **Lisabonská stratégia** pre rast a zamestnanosť a **Göteborská stratégia** pre trvalo udržateľný rozvoj, a zásadná reforma SPP z roku 2003, ktorá mení, dopĺňa a kompletizuje rámec Agendy 2000 s cieľom zabezpečiť lepšiu vyváženosť podpory a posilniť rozvoj vidieka presunom finančných prostriedkov z prvého do druhého piliera SPP a rozšírením nástrojov podpory vidieka.

Rastúci záujem o politiku rozvoja vidieka je spôsobený jej nadnárodným charakterom, nakoľko problémy ňou riešené presahujú hranice jednotlivých regiónov a krajín a vyznačujú sa medzinárodnou dimenziou. Ďalším dôvodom je prepojenie tejto politiky na ostatné politiky EÚ, ktoré sú riešené centrálnne na úrovni Spoločenstva. Politika rozvoja vidieka sa financuje z centrálneho rozpočtu EÚ, je spolufinancovaná z rozpočtov členských štátov a regiónov i zo súkromných zdrojov.

V programovom období rokov 2007 – 2013 sa politika rozvoja vidieka uskutočňuje najmä prostredníctvom **národných a regionálnych programov rozvoja vidieka**. Tieto vznikajú diskusiou medzi členskými štátmi a Európskou komisiou a sú schvaľované Komisiou.

Celkový **objem finančných prostriedkov**, ktoré boli vyčlenené pre oblasť rozvoja vidieka v rámci všetkých programov rozvoja vidieka v EÚ predstavujú sumu 77,66 mld. EUR, čo predstavuje ročne približne 10 % rozpočtu EÚ. V Slovenskej republike

bude v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (PRV SR 2007 – 2013) vyčlenených z verejných zdrojov 2,56 mld. EUR, čo spolu so súkromnými zdrojmi na spolufinancovanie predstavuje objem viac ako 3,4 mld. EUR.

Prostriedky určené na rozvoj vidieka rozdelia členské štáty a regióny medzi jednotlivé **tematické osi programov rozvoja vidieka**, ktorými sú:

1. zvýšenie **konkurencieschopnosti** odvetvia poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva,
2. zlepšovanie **životného prostredia** a prírodnej **krajiny**,
3. zlepšovanie **kvality života** vo vidieckych oblastiach a podpora **diverzifikácie** vidieckeho hospodárstva,
4. a časť prostriedkov na tzv. prístup Leader, ktorý podporuje implementáciu stratégie rozvoja vidieka na miestnej úrovni a prispieva k budovaniu miestnych kapacít pre zamestnanosť a diverzifikáciu.

Charakteristickou črtou politiky rozvoja vidieka v programovom období 2007 – 2013 je **dôraz na koherentnú stratégiu rozvoja vidieka** v rámci EÚ ako celku. Túto majú zabezpečiť **národné strategické plány rozvoja vidieka**, ktoré vychádzajú zo Strategických usmernení Spoločenstva pre politiku rozvoja vidieka (programovacie obdobie 2007 – 2013) určujúcich oblasti dôležité pre splnenie priorít Spoločenstva.

Oblasť rozvoja vidieka je upravená súborom legislatívnych i strategických rámcov tak na úrovni Spoločenstva, ako aj na úrovni členských štátov. Medzi najdôležitejšie patria:

1. Základné legislatívne a strategické rámce EÚ

- Nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka v znení neskorších úprav
- Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka
- Nariadenie Komisie (ES) č. 1975/2006, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia (ES) č. 1698/2005, pokiaľ ide o realizáciu kontrolných postupov a krízového plnenia pri opatreniach na podporu rozvoja vidieka v znení neskorších úprav
- Nariadenie Komisie (ES) č. 1320/2006, ktorým sa ustanovujú pravidlá prechodu na podporu rozvoja vidieka stanovené v nariadení Rady (ES) č. 1698/2005
- Nariadenie Rady (ES) č. 1290/2005 o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky v znení neskorších úprav
- Rozhodnutie Rady č. 2006/144/ES o strategických usmerneniach Spoločenstva pre rozvoj vidieka (programovacie obdobie 2007 – 2013)
- Lisabonská stratégia a Göteborgská stratégia

2. Legislatívne a strategické rámce SR

- Strategické usmernenia Spoločenstva pre politiku rozvoja vidieka (programovacie obdobie 2007 – 2013) – (Rozhodnutie Rady 2006/144/ES)
- Národný strategický referenčný rámec SR pre programovacie obdobie 2007 – 2013, schválený Európskou komisiou dňa 17. augusta 2007

- Národný strategický plán rozvoja vidieka SR pre programovacie obdobie 2007 – 2013, schválený uznesením vlády SR č. 497/2006
- Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, schválený Európskou komisiou dňa 4. decembra 2007
- Národná stratégia trvaloudržiateľného rozvoja SR, schválená uznesením vlády SR č. 978/2001
- Akčný plán trvaloudržiateľného rozvoja v SR na roky 2005 – 2010, schválený uznesením vlády SR č. 574/2005
- Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku, schválená uznesením vlády SR č. 231/1997
- Aktualizovaný akčný plán pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku na obdobie 2003 – 2010, schválený uznesením vlády SR č. 10209/2002
- Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva na roky 2007 – 2013, schválená uznesením vlády SR č. 216/2007
- Koncepcia využívania obnoviteľných zdrojov energie SR, schválená uznesením vlády SR č. 282/2003
- Koncepcia využitia poľnohospodárskej a lesníckej biomasy na energetické účely, schválená uznesením vlády SR č. 1149/2004
- Akčný plán rozvoja ekologického poľnohospodárstva v SR do roku 2010, schválený MP SR dňa 17. marca 2005
- Zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka

Politika rozvoja vidieka sa pre svoj **medzinárodný aspekt** tvorí na úrovni Spoločenstva ako celku, aby bol zabezpečený **jednotný postup** pri riešení spoločných problémov a vytvorili sa čo najlepšie predpoklady pre dosiahnutie synergického efektu z jej realizácie. Samotná implementácia politiky je však v súlade s princípmi decentralizácie, subsidiarity, flexibility programovania a prístupu „zdola nahor“ ponechaná na členské štáty a regióny.

Výrazné ekonomické, sociálne, geografické a iné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi Slovenskej republiky si navyše vyžadujú **diferencovaný prístup** k riešeniu špecifických problémov rozvoja vidieckych oblastí. Vzhľadom na uvedený charakter politiky rozvoja vidieka je nevyhnutné rozvíjať seriózný záujem o rozvoj vidieka na úrovni územnej samosprávy, ktorá je v rámci svojich základných kompetencií zodpovedná za koordináciu a priame ovplyvňovanie všestranného rozvoja spravovaného územia, do ktorého spadá nielen regionálny rozvoj, ale aj rozvoj vidieka. Strategické rámce pre rozvoj vidieka by preto nemali vznikať iba na úrovni Spoločenstva a členských štátov, ale aj na úrovni samosprávnych územných jednotiek, akými sú v SR vyššie územné celky, t.j. samosprávne kraje.

4. POSLANIE A VÍZIA TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA V OBLASTI ROZVOJA VIDIEKA

Strategické plánovanie rozvoja vidieka nie je možné bez jasnej a reálnej vízie. Táto predstavuje želaný stav, ktorý sa vyšší územný celok snaží dosiahnuť stanovením merateľných cieľov a stratégií (ciest) ich napĺňania.

Vidieckosť územia je podľa metodiky OECD posudzovaná na úrovni regiónov NUTS III. V uvedenom zmysle možno (aj napriek tomu, že niektoré obce kraja majú skôr mestský charakter) celý Trnavský samosprávny kraj považovať za vidiecky región. Vízia v oblasti rozvoja vidieka je preto formulovaná spoločne pre kraj ako regionálny celok.

Stratégia rozvoja vidieka v Trnavskom samosprávnom kraji vychádza z vízie predstaviteľov kraja, podľa ktorej bude kraj v roku 2020:

1. regiónom zabezpečujúcim vysokú kvalitu života pre svojich obyvateľov, ktorú budú vnímať prostredníctvom:
 - a. kvalitných a všeobecne dostupných služieb
 - b. zdravého životného prostredia
 - c. dostatku pracovných príležitostí
2. regiónom poskytujúcim zaujímavé podnikateľské prostredie, a to najmä:
 - a. dostatočne vybudovanú infraštruktúru
 - b. kvalifikovanú pracovnú silu
 - c. dostatočnú komunikáciu a spoluprácu s verejným sektorom
3. regiónom prítiahlivým pre návštevníkov a potenciálnych partnerov
4. regiónom konkurencieschopným minimálne na národnej úrovni, rovnomerne sa rozvíjajúcim a založeným na trvalo udržateľnom využití vlastného potenciálu.

Vízia rozvoja vidieka sa vzťahuje na celý kraj, nielen na centrá rozvoja bývania a podnikania.

Poslaním Trnavského samosprávneho kraja v oblasti rozvoja vidieka je zabezpečiť, aby bol celý kraj považovaný za atraktívne miesto pre bývanie, podnikanie, turistiku i nadväzovanie kontaktov a spolupráce.

Úspešným naplnením vízie Trnavského samosprávneho kraja bude rovnomerný a udržateľný rozvoj všetkých oblastí života regiónu, teda aj samotný rozvoj vidieka. Oblasť rozvoja vidieka je potrebné venovať dostatočnú pozornosť, pretože vidiecke sídla v porovnaní s rozvinutými centrami kraja zaostávajú. Predstavitelia kraja majú záujem o „naštartovanie“ rozvoja zaostávajúcich vidieckych sídiel regiónu, čím napomôžu predchádzať ich vyľudňovaniu a ďalšiemu prehlbovaniu lokálnych disparít. K naplneniu vízie Trnavského samosprávneho kraja v oblasti rozvoja vidieka má prispieť predkladaná stratégia rozvoja vidieka na území kraja.

5. DÔVODY VYPRACOVANIA STRATÉGIE

Vypracovanie stratégie rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja podnietilo niekoľko vzájomne sa dopĺňajúcich dôvodov:

- decentralizáciou štátnej správy boli prenesené kompetencie do pôsobnosti územnej samosprávy (obcí a VÚC), pričom základnou úlohou územnej samosprávy je koordinácia a priame ovplyvňovanie komplexného rozvoja územia v príslušnom regióne;
- snahou predstaviteľov TTSK je dosiahnutie regionálnej konkurencieschopnosti tak na národnej ako aj nadnárodnej úrovni pri rešpektovaní priorít Spoločenstva najmä v súvislosti s cieľmi trvalej udržateľnosti (Göteborgská stratégia) a s prepracovanou Lisabonskou stratégiou pre ekonomický rast a zamestnanosť;
- predstavitelia TTSK majú záujem o strategický prístup k hospodárskemu i sociálnemu rozvoju celého regiónu, to znamená že plánovanie a riadenie regiónu by malo vychádzať z dôkladných analýz a malo by v čo najširšej miere zohľadňovať vnútorný potenciál regiónu i externé možnosti na jeho ďalší rozvoj;
- predstavitelia TTSK chcú rozvíjať región v súlade s potrebami a požiadavkami obyvateľov kraja a subjektov pôsobiacich na jeho území,
- predstavitelia TTSK si uvedomujú nevyhnutnosť uplatňovania princípov „new public management“ (spôsob riadenia vo verejnej správe založený na využívaní prvkov riadenia charakteristického pre súkromný sektor) a majú záujem pristupovať k občanovi ako ku klientovi, ktorému poskytujú verejné služby.

6. ANALYTICKÁ ČASŤ

6.1 Všeobecná charakteristika Trnavského samosprávneho kraja

Trnavský samosprávny kraj¹ sa nachádza v juhozápadnej časti SR. Tvoria ho tri svojrázne regióny – Trnavský región v centrálnej časti kraja, Záhorie na severozápade a Žitný ostrov na juhu. Na severe hraničí s Českou republikou, na severozápade s Rakúskom a na juhu s Maďarskom. V rámci územno-správneho usporiadania SR v zmysle zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní SR v znení neskorších predpisov (ďalej iba „zákon č. 221/1996 Z. z.“) má spoločné hranice s Bratislavským, Nitrianskym a Trenčianskym samosprávnym krajom.

Obrázok 1: Geografická poloha TTSK v rámci územno-správneho usporiadania SR

Prameň: <http://sk.wikipedia.org>

Špecifickým znakom TTSK je jeho funkčná a územná väzba na hlavné mesto SR Bratislavu. Cez kraj prechádzajú tri sídelné rozvojové osi celoslovenského významu – západná, ktorá spája Viedenskú a Sliezsku aglomeráciu pozdĺž Považia; južná, ktorá spája hlavné mesto s druhým najväčším mestom krajiny Košicami; a západná prechádzajúca Záhorím do Českej republiky.

Z povrchových celkov TTSK zaberá najväčšiu plochu na juhu Podunajská nížina a na severe Záhoriská nížina. Oddelené sú pásmom kryhového pohoria Malé Karpaty s najvyšším vrchom Záruby (768 m n. m.). Na severovýchode zasahujú do TTSK výbežky Považského

¹ Samosprávnym krajom sa na účely tohto dokumentu rozumie vyšší územný celok podľa § 2 zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Inovca, na západe Dolnomoravský úval, Myjavská pahorkatina a Biele Karpaty. Nížiny patria do teplej klimatickej oblasti, horské masívy do mierne teplej.

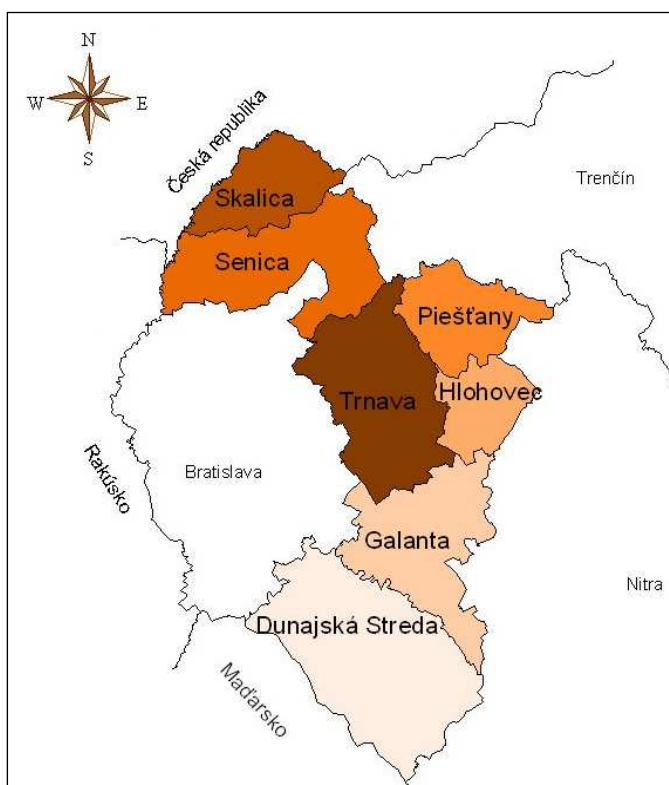
Vodná sieť patrí do povodia Dunaja, druhej najväčšej európskej rieky. Vodné zdroje sú pomerne bohaté a zdrojom úžitkovej pitnej vody sú toky Dunaj, Váh, Malý Dunaj a Dudváh. Rieka Váh pretína kraj na dve časti. Západnú odvodňuje Morava a Myjava, južnú časť Váh, Malý Dunaj a Dudváh.

Na sprašových pahorkatinách sa vyvinuli černozy, pozdĺž riek nivné pôdy. Záhorská nížina je pokrytá viatymi pieskmi, ktoré spevňuje borovicový porast. Lužné lesy nájdeme v okolí Moravy a Malého Dunaja. Priaznivé klimaticko-pôdne pomery zaraďujú kraj medzi regióny s najvyšším poľnohospodárskym potenciálom na Slovensku.

Územie kraja sa rozprestiera v klimaticky teplej oblasti. Najsuchšie a najteplejšie sú južné oblasti Podunajskej nížiny a najchladnejšia je oblasť Malých Karpát. Priemerné ročné teploty sa pohybujú okolo 10 ° C.

Nerastné suroviny regiónu sú zastúpené na severe ropou a zemným plynom, v ostatných častiach ložiskami tehliarskych surovín, vápencov, dolomitov, sklárskych a zlievarenských pieskov a štrkopieskov. Pohorie Malých Karpát je zdrojom kvalitného bukového a dubového dreva využívaného na palivové a rôzne priemyselné účely.

Obrázok 2: Administratívne členenie Trnavského samosprávneho kraja

Prameň: PHSR TTSK, 2003

Podľa územno-správneho usporiadania v zmysle zákon č. 221/1996 Z. z. sa TTSK člení na 7 okresov: Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Senica, Skalica a Trnava, v ktorých sa celkovo nachádza 251 obcí. Koncentrácia sídelnej štruktúry je 6 obcí na 100 km², teda mierne nad priemerom SR. Koncentrácia obyvateľstva je výrazná najmä v 16

obciach, ktoré majú štatút mesta. V dedinách, ktoré tvoria takmer 94 % z počtu obcí kraja, žije 50,93 % obyvateľov. Najviac v okrese Dunajská Streda (60,9 %) a najmenej v okrese Skalica (33,07 %).

Za najväčší okres TTSK je možné považovať okres Dunajská Streda, na ktorý pripadá 25,9 % z celkovej rozlohy kraja, nachádza sa v ňom najviac obcí a z hľadiska počtu obyvateľov je na druhom mieste po okrese Trnava, v ktorom sa nachádza krajské mesto s najväčším počtom obyvateľov. Naopak najmenším okresom je okres Hlohovec, ktorý zaberá 6,4 % rozlohy kraja a žije v ňom menej ako 8,2 % obyvateľov TTSK.

6.2 Postavenie Trnavského samosprávneho kraja v rámci SR

TTSK patrí k najmenším krajom na Slovensku tak z hľadiska rozlohy, ako aj počtu obyvateľov. Zaberá územie 4 147 km² (podľa zdrojov TTSK 4 148 km², t. j. 8,5 % z celkovej rozlohy Slovenska), čím sa zaraďuje na predposledné miesto z celkovo ôsmich samosprávnych krajov v SR. Z hľadiska počtu obyvateľov je TTSK najmenší z krajov na Slovensku. K 31.12.2006 mal kraj podľa údajov Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“) 555 075 obyvateľov, čo predstavuje 10,3 % z celkového počtu obyvateľov žijúcich na Slovensku. Hustotou obyvateľstva menej ako 134 obyvateľov na km² sa kraj zaraďuje na druhé miesto medzi krajmi SR (nasleduje za Bratislavským krajom) a na základe tohto ukazovateľa ho možno podľa charakteristík OECD² považovať za vidiecky región. Postavenie TTSK medzi ostatnými krajmi v SR z hľadiska základných charakteristík obsahuje tabuľka 3.

Tabuľka 3: Základné charakteristiky krajov SR (v roku 2006)

Kraj/ SR	Rozloha		Počet obyvateľov		Hustota obyvateľstva ⁽¹⁾	Počet obcí		Hustota obcí ⁽²⁾	Stupeň urbanizácie ⁽³⁾
	v km ²	% v SR	k 31.12.	% v SR		spolu	mestá		
SR	49 034	100,0%	5 393 637	100,0%	110,0	2 891	138	5,9	55,35
BSK	2 054	4,2%	606 753	11,2%	295,4	73	7	3,6	82,91
TTSK	4 147	8,5%	555 075	10,3%	133,8	251	16	6,1	49,07
TSK	4 501	9,2%	599 847	11,1%	133,3	276	18	6,1	57,12
NSK	6 344	12,9%	707 305	13,1%	111,5	354	15	5,6	47,19
ŽSK	6 811	13,9%	695 326	12,9%	102,1	315	18	4,6	50,58
BBSK	9 454	19,3%	655 762	12,2%	69,4	516	24	5,5	53,72
KSK	6 751	13,8%	773 086	14,3%	114,5	440	17	6,5	49,54
PSK	8 972	18,3%	800 483	14,8%	89,2	666	23	7,4	56,03

Prameň: ŠÚ SR a prepočty autorov

Pozn.: (1) počet obyv. na 1 km²

(2) počet obcí na 100 km²

(3) podiel obyvateľov bývajúcich v mestách na celkovom počte obyvateľov

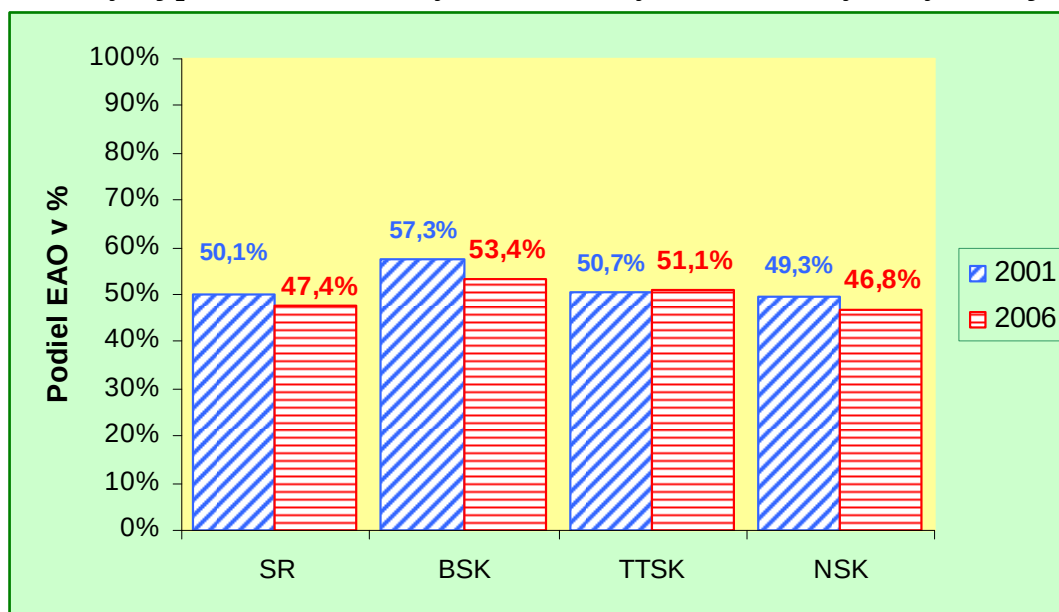
TTSK je priemyselno-poľnohospodárskym regiónom. Kraj patrí k najproduktívnejším poľnohospodárskym oblastiam SR a v priemysle sú zastúpené takmer všetky odvetvia (strojársky, automobilový, textilný, elektrotechnický, potravinársky, chemický a iné). Najvýznamnejším odvetvím priemyslu kraja je energetický priemysel. V TTSK sa nachádza atómová elektráreň Jaslovské Bohunice, vodné dielo Gabčíkovo a ďalšie vodné elektrárne.

² OECD definuje vidiecke regióny na základe hustoty obyvateľstva žijúceho v regióne na úrovni NUTS III, pričom za vidiecke regióny považuje regióny NUTS III s menej ako 150 obyvateľmi na km².

V posledných rokoch patril TTSK k najvýraznejšie sa rozvíjajúcim regiónom SR aj vďaka svojej strategickej geografickej a dopravnej polohe. Región má hustú cestnú a železničnú sieť nadregionálneho významu. Prechádzajú ním diaľnice D1 a D2, rýchlostná komunikácia R1. Hoci región má iba jedno letisko so štatútom medzinárodného letiska, a ani toto nie je veľmi využívané, spojenie s medzinárodnými letiskami v Bratislave a vo Viedni je pomerne rýchle a bezproblémové. Vodná doprava sa rozvíja iba na juhu kraja.

Vývoj podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva (EAO) v TTSK nekopíruje situáciu v SR ani okolitých krajov. Zatiaľ čo v celoslovenskom meradle sa podiel EAO znižuje, v TTSK je tomu naopak (graf 1). Rastúci podiel EAO je dôsledkom prílivu EAO do kraja v dôsledku existujúcich pracovných príležitostí. Je dôkazom záujmu o región a predpokladom pre jeho ďalší rozvoj.

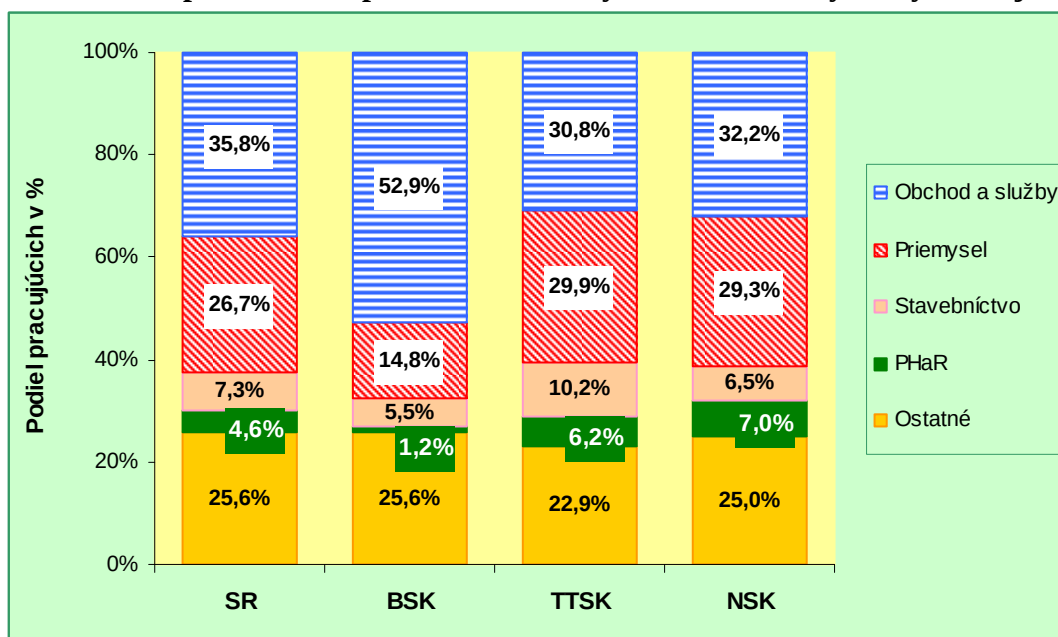
Graf 1: Vývoj podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva vo vybraných krajinách SR

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

V roku 2007 bol podľa metodiky Výberového zisťovania pracovných síl v TTSK zaznamenaný počet 271 300 osôb pracujúcich v hospodárstve SR, čo predstavuje 11,5 % z celkového počtu pracujúcich v hospodárstve SR. Medziročný rast zamestnanosti (o 2,6 %) bol mierne nad celoslovenským priemerom.

Z hľadiska podielu zamestnanosti boli v TTSK v roku 2006 dominantnými ekonomickými činnosťami obchod, služby, priemysel a stavebníctvo. V porovnaní s priemerom SR je väčší podiel zamestnaných v poľnohospodárstve, stavebníctve a priemysle (graf 2). Súvisí to s dominantnejším postavením týchto odvetví na hospodárstve TTSK v porovnaní s ostatnými krajinami SR.

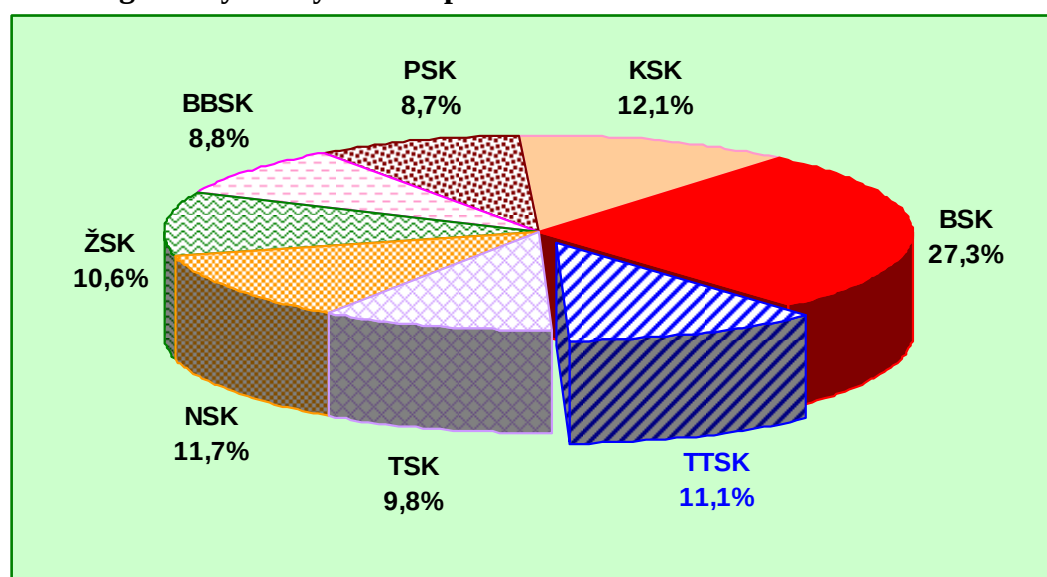
Graf 2: Podiel pracovníkov podľa ekonomických činností vo vybraných krajoch SR

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

Podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR sa TTSK mierou nezamestnanosti v roku 2007 umiestnil na treťom mieste v rámci SR (priemerná miera nezamestnanosti v SR bola 11 %). V BSK bola miera nezamestnanosti v danom roku 4,2 % a NSK 10,7 %.

V kraji v roku 2006 podnikalo takmer 43 tisíc fyzických osôb a viac ako 8 tisíc právnických osôb, čo predstavuje asi 10 % úhrn na počte podnikateľských subjektov v krajine.

Hrubý domáci produkt (HDP) TTSK predstavoval v roku 2005 viac ako 11 % celkového HDP vytvoreného v SR. Celkovo dosiahol výšku 164,4 mld. Sk, čím sa medzi kraji umiestnil na štvrtej priečke (graf 3).

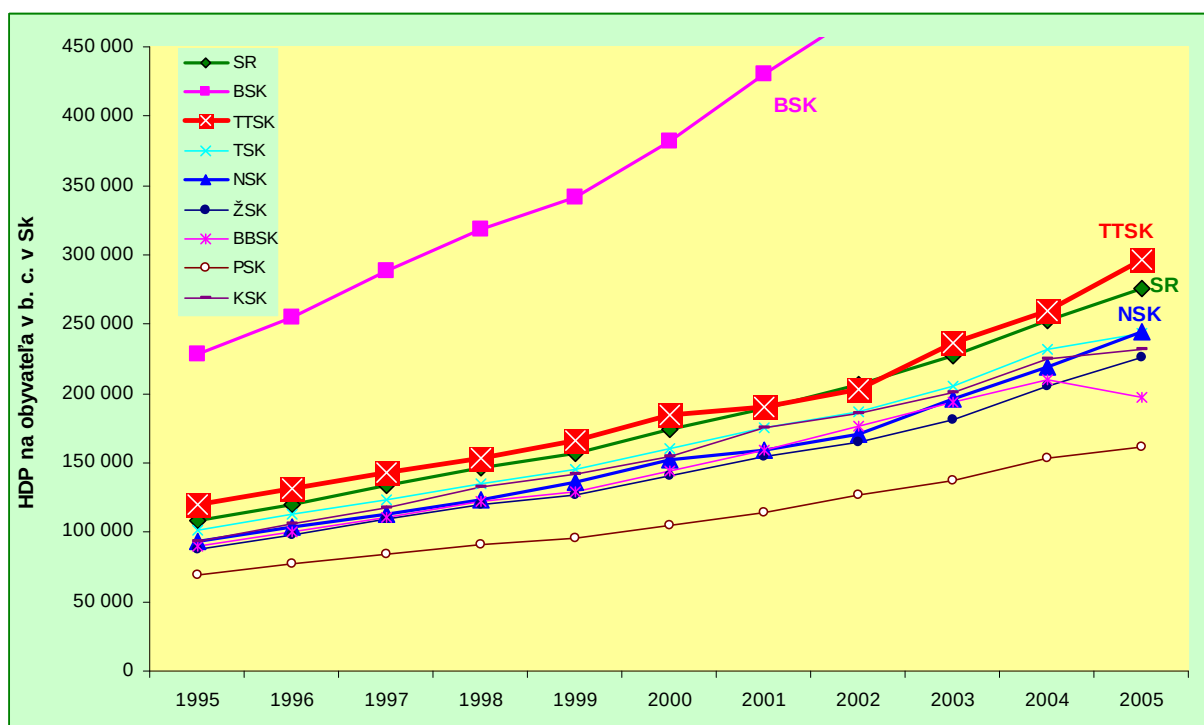
Graf 3: Regionálny hrubý domáci produkt

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

HDP v prepočte na obyvateľa vo výške 296,9 tis. Sk mal kraj druhý najvyšší po BSK. Medziročný rast hodnoty HDP na obyvateľa o 14,4 % je dôkazom podstatne rýchlejšieho hospodárskeho rastu kraja v porovnaní s priemerom SK (priemerný medziročný rast HDP na obyvateľa v SR dosiahol v sledovanom roku iba 9 %).

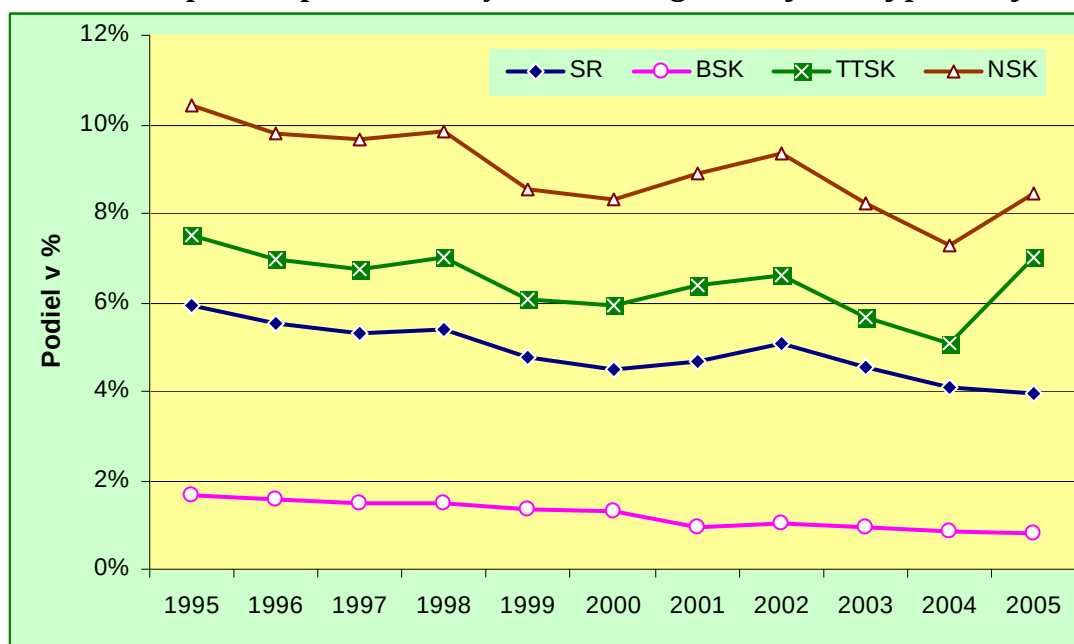
Vývoj HDP na obyvateľa v bežných cenách v Sk v období rokov 1995 až 2005 podľa krajov i národného hospodárstva ako celku znázorňuje graf 4. TTSK v celom sledovanom období dosahuje vyšší HDP na obyvateľa ako je priemer v SR. Celkovo si medzi krajinami udržiava druhé miesto v úrovni tohto ukazovateľa. NSK sa v analyzovanom horizonte udržiava piate miesto medzi krajinami SR.

Graf 4: Hrubý domáci produkt na obyvateľa v bežných cenách v Sk

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

V roku 2005 sa TTSK podieľal 11 % na tvorbe celkovej hrubej pridanej hodnoty SR. Z celkovej hrubej pridanej hodnoty kraja vytvoril priemysel až 43 %, pôdohospodárstvo a rybné hospodárstvo iba 7 %. Podiel pôdohospodárstva a rybolovu na tvorbe hrubej pridanej hodnoty kraja (s výnimkou roku 2005) v poslednom desaťročí klesá v súlade s trendom v SR. Podiel odvetvia pôdohospodárstva a rybolovu na hospodárstve TTSK je v porovnaní s priemerom SR vyšší, ale nedosahuje hodnoty susediaceho NSK (graf 5).

Graf 5: Podiel pôdohospodárstva a rybolovu na regionálnej hrubej pridanej hodnote

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

V horizonte posledných desiatich rokov sa najrýchlejším tempom v rámci hospodárstva kraja rozvíjali obchod, doprava a komunikácie, čo súvisí s rastom hospodárskej úrovne regiónu. V TTSK sa vytvorila hustá sieť zariadení vnútorného obchodu, pohostinstiev a ubytovania. Podniká v nich viac ako tretina z celkového počtu podnikov a takmer tretina živnostníkov v kraji.

Priemerná mesačná mzda zamestnancov v TTSK je tretia najvyššia z krajov SR a pohybuje sa na úrovni 94,6 % priemeru SR. Priemerná mzda v mestskom BSK je pritom cca o 65 % vyššia, zatiaľ čo v prevažne vidieckom NSK je ešte o 10 % nižšia ako v TTSK.

TTSK patrí vďaka svojej strategickej polohe, výbornej dopravnej dostupnosti, blízkosti k hlavnému mestu SR, kvalifikovanej pracovnej sile a infraštruktúre k regiónom zaujímavým pre zahraničných investorov. V roku 2006 bolo v TTSK alokovaných 6,25 % objemu priamych zahraničných investícií v podnikovej sfére a celkovo 5,4 % všetkých priamych zahraničných investícií v SR. Pracovné príležitosti vytvorené prílevom zahraničných investícií i následne aj možnosti pre rozvoj dodávateľských subjektov vytvárajú predpoklady pre ďalší hospodársky rozvoj a rast regiónu ako celku.

V ďalšej kapitole analytickej časti materiálu sa zameriame na analýzu kraja z hľadiska vnútro regionálnych špecifík a odlišností. Kraj budeme analyzovať z hľadiska jeho potenciálu v jednotlivých okresoch.

6.3 Analýza potenciálu Trnavského samosprávneho kraja

6.3.1 Analýza prírodného potenciálu

6.3.1.1 Klimatické faktory

Rozloha TTSK s ohľadom na klimatické podmienky SR umožňuje tomuto regiónu naplno využívať všetky priaznivé faktory (napríklad teplota vzduchu alebo nadmorská výška) na efektívnu poľnohospodársku činnosť.

Podľa údajov Výskumného ústavu pôdoznalectva a ochrany pôdy (ďalej len „VÚPOP“) spadá 54,6 % rozlohy TTSK do veľmi teplého, veľmi suchého, nížinného regiónu. 30,9 % rozlohy TTSK sa zaraďuje medzi teplý, veľmi suchý región. Ďalších 12 % predstavuje región dostatočne teplý, suchý, pahorkatinový. Zvyšných 2,5 % spadá do regiónu mierne teplého až mierne chladného s miernou vlhkosťou.

Vzhľadom na to, že prevažná časť TTSK sa vyznačuje veľmi suchými oblasťami, v oblasti poľnohospodárstva je nevyhnutné zabezpečenie dostatočného množstva závlahových vôd.

6.3.1.2 Vodohospodárske faktory

K 1.1.2007 zaberali vodné plochy v TTSK 14 609 ha, čo predstavuje 3,4 % celkovej rozlohy kraja. Medzi tečúcimi povrchovými tokmi dominujú rieky Dunaj, Váh, Morava, Malý Dunaj a Dudváh. Na nich a ich prítokoch sú vybudované viaceré vodné nádrže. Koncepcia rozvoja vodnej dopravy v SR definuje v TTSK vodné cesty na riekach Dunaj, Váh a Morava.

Medzi najdôležitejšie vodné plochy v TTSK patrí Vodné dielo Drahovce – Madunice s celkovým objemom 12 500 mil. m³, ktoré zároveň slúži na výrobu energie (inštalovaný výkon 43,2 MW), ako aj na ochranu obcí a poľnohospodársky využívaných pozemkov proti povodňam. K ďalším významným vodným plochám patrí vodná nádrž Kráľová s celkovým objemom 65,47 mil. m³, ktorá je rovnako využívaná aj na energetické využitie, vodný zdroj pre veľkoplošné závlahy v poľnohospodárstve, ako aj na zmierňovanie účinkov povodní. Najväčšie a najznámejšie z vodných diel je Vodné dielo Gabčíkovo. Toto plní viacero dôležitých úloh: ochranu pred povodňami, ktoré v minulosti spôsobovali na priľahlom území Dunaja rozsiahle záplavy; zabezpečenie plynulej celoročnej lodnej dopravy; výrobu elektrickej energie v objeme cca 8 % ročnej spotreby Slovenskej republiky; stabilizáciu koryta Dunaja a vytváranie podmienok pre ochranu vnútrozemskej delty Dunaja ako i možností pre rozvoj cestovného ruchu v celom priľahlom území.

Najdôležitejším zdrojom podzemnej vody v TTSK je Žitný ostrov, ktorý vládla vďaka jeho prirodzenej schopnosti akumulácie vôd vyhlásila za chránenú vodohospodársku oblasť (CHVO). Celý Žitný ostrov je obrovskou zásobárňou pitnej vody, pod jeho povrchom sa nachádza asi 10 miliárd m³ kvalitnej pitnej vody. Celkové využiteľné množstvo podzemnej vody tejto CHVO predstavuje 18 m³/1s. V chránenej vodohospodárskej oblasti možno plánovať a vykonávať činnosť len vtedy, ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásobovania. Činnosti, ktorých vykonávanie je v CHVO zakázané, definuje § 27, ods. 4 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách.

TTSK je bohatý na výskyt minerálnych a geotermálnych prameňov. V jednotlivých okresoch sa nachádza viacero vrto, studní a prameňov. Najviac ich je v okresoch Senica, Piešťany a Dunajská Streda. Tieto pramene majú široké využitie v kúpeľnej liečbe, v cestovnom ruchu (termálne kúpaliská a wellness centrá), ale aj ako alternatívne zdroje energie.

V kúpeľoch Smrdáky sa nachádza chlórvo-hydrouhličitanová sírna minerálna voda, najkoncentrovanejšia sírna voda v strednej Európe s výdatnosťou 0,2-4,25 l/s a teplotou 37,7°C. Táto voda sa používa na liečenie kožných ochorení. Minerálne vody a sírne bahno sa používajú na liečbu pohybového ústrojenstva aj v celosvetovo známych kúpeľoch Piešťany.

Perspektívne oblasti geotermálnych vôd sa nachádzajú v Centrálnnej depresii Podunajskej Panvy – oblasť Galanta, konkrétne galantská priehlbina a jej okolie, ktorá je považovaná za oblasť s vysokou geotermickou aktivitou.

6.3.1.3 Pôdne faktory

Z celkovej rozlohy TTSK zaberá poľnohospodárska pôda viac ako 70 % (tabuľka 4), čo tento kraj podľa ukazovateľa podielu poľnohospodárskej pôdy na celkovej výmere kraja radí v rámci SR na druhé miesto za Nitrianskym samosprávnym krajom. TTSK patrí medzi najproduktívnejšie poľnohospodárske kraje SR.

Tabuľka 4: Štruktúra pôdneho fondu TTSK k 1.1.2007 v ha

Pôdny fond	Okres							TTSK	
	DS	GA	HC	PN	SE	SI	TT	Spolu	%
Poľnohospodárska pôda	81 395	52 413	19 289	24 527	39 780	22 770	53 084	293 258	70,71
orná pôda	74 479	49 016	16 673	21 721	32 825	19 288	49 421	263 423	63,52
vinice	894	1 088	1 030	158	146	371	615	4 302	1,04
chmeľnice				129				129	0,03
záhrady	2 227	1 463	731	870	944	582	1 370	8 187	1,97
ovocné sady	1 126	378	173	166	432	42	152	2 469	0,60
trvalé trávne porasty	2 669	468	682	1 483	5 433	2 487	1 526	14 748	3,56
Nepoľnohospodárska pôda	26 105	11 761	7 427	13 586	28 580	12 946	21 049	121 454	29,29
lesné pozemky	7 047	2 694	3 415	8 274	21 643	9 052	13 190	65 315	15,75
vodné plochy	7 110	2 561	677	1 053	1 264	899	1 044	14 608	3,52
zastavaná plocha	6 647	4 732	2 126	2 789	3 639	1 997	5 455	27 385	6,60
ostatná plocha	5 301	1 774	1 209	1 470	2 034	998	1 360	14 146	3,41
Celková výmera pôdy	107 500	64 174	26 716	38 113	68 360	35 716	74 133	414 712	100,00
Podiel výmery na úhrne kraja v %	25,9	15,5	6,4	9,2	16,5	8,6	17,9	100	-

Prameň: VÚPOP

Stupeň zornenia³ (89,8 %) je najvyšší zo všetkých krajov SR (celoslovenský priemer je 58,7 %). Najvyšší stupeň zornenia majú okresy Galanta (93 %), Trnava (93 %) a Dunajská Streda (91 %).

Výmera poľnohospodárskej pôdy v TTSK naberá negatívny trend. Ako vidíme z tabuľky 5 za sledované obdobie rokov 2005 až 2007 dochádza k jej postupnému znižovaniu. Z uvedeného vyplýva, že na úkor poľnohospodárskej pôdy rastie pôda nepoľnohospodárska.

³ Podiel ornej pôdy na celkovej výmere poľnohospodárskej pôdy.

Tabuľka 5: Ukazovatele využitia pôdy na poľnohospodárske a nepoľnohospodárske účely v TTSK

Ukazovateľ	Rok		
	2005	2006	2007
Rozloha (ha)	414 718	414 712	414 669
Stupeň zornenia (%)	89,8	89,8	89,8
Poľnohospodárska pôda (ha)	293 607	293 258	292 808
- z toho: orná pôda (ha)	263 727	263 424	263 002
Nepoľnohospodárska pôda (ha)	121 111	121 454	121 861
- z toho: lesná pôda (ha)	65 253	65 315	65 266

Prameň: ŠÚ SR

Produkčná schopnosť poľnohospodárskych pôd na území kraja je veľmi vysoká. TTSK má najväčšie zastúpenie černoziem, hnedozemí a čiernic. Zodpovedá tomu i štruktúra osevných plôch, z ktorých najväčšie zastúpenie majú obilniny, olejniny, cukrová repa a viacročné krmoviny, kde sa dosahujú aj najvyššie hektárové úrody v rámci krajov SR. Vývoj hektárových úrod v rokoch 2005 až 2007 obsahuje tabuľka 6.

Tabuľka 6: Hektárová úroda podľa rokov a hospodárskych rastlín v TTSK

Plodina	Rok		
	2005	2006	2007
Obilniny	5,29	4,55	3,82
Olejniny	2,46	2,49	2,26
Cukrová repa	50,28	48,51	43,72
Viacročné krmoviny na ornej pôde	7,27	7,08	6,99

Prameň: ŠÚ SR

TTSK je rovnako charakteristický aj svojou vinohradníckou tradíciou. Celková výmera vinogradov v TTSK predstavuje 4 302 ha, t. j. 1,04 % z celkovej rozlohy. Aj napriek nevýraznému podielu viníc na celkovej výmere poľnohospodárskej pôdy TTSK zohráva v rámci SR významnú úlohu v produkcii viniča.

Lesy v TTSK zaberajú plochu 65 315 ha, čo predstavuje 15,75 % plochy kraja. TTSK tak spolu s Nitrianskym samosprávnym krajom predstavujú regióny s najnižším percentom lesnatosti v rámci SR. Z geografického hľadiska je najväčšia časť lesov TTSK sústredená v pohorí Malé Karpaty.

Lesy TTSK poskytujú bohatosť zveri hlavne srnčej a diviačej, v podhorských oblastiach aj danielovej a muflónovej zveri.

6.3.1.4 Environmentálne faktory

Na kvalitu života súčasnej i budúcej populácie sústredenej v TTSK výrazne vplýva aj ochrana životného prostredia. Hospodársky rozvoj TTSK na jednej strane zhoršuje kvalitu životného prostredia, na strane druhej sprísnené environmentálne normy a stimuly ponúkajú priestor pre inovácie a podnikateľské príležitosti, vedúce k zníženiu environmentálnych rizík a zachovaniu trvalo udržateľného rozvoja.

Podľa environmentálnej regionalizácie SR vyjadrujúcej stav životného prostredia (ďalej len „ŽP“), mieru pôsobenia rizikových faktorov ŽP a prierezové hodnotenie ŽP zasahujú do TTSK dve ekologicky zaťažené oblasti, a to Bratislavská a Dolnopovažská. Samotnými

znečisťovateľmi sú subjekty v TTSK i mimo neho. Vysokým stupňom znečistenia sa v rámci TTSK vyznačujú predovšetkým rieky Trnávka a Dolný Dudvák.

Tabuľka 7: Zatŕažené oblasti v TTSK

Zatŕažená oblasť	Rozloha (km ²)	Počet obyvateľov	Podiel na rozlohe kraja (%)
Bratislavská	488	432 000	Bratislavský kraj - 93 % Trnavský kraj - 7 %
Dolnopovažská	1 261	247 000	Nitriansky kraj - 66 % Trnavský kraj - 34 %

Prameň: Správa o stave ŽP SR v roku 2006, Slovenská agentúra životného prostredia

Stav životného prostredia v TTSK charakterizujú viaceré ukazovatele kvality ŽP v kraji. Jedným z týchto ukazovateľov je aj výmera zelene. Zeleň patrí k rozhodujúcim faktorom kvality života v mestách a na vidieku. TTSK sa v celkovej výmere zelene radí na šieste miesto, za ním nasledujú už len TSK a ŽSK. Výmera zelene v TTSK dosiahla maximálnu úroveň v roku 2003, pričom odvtedy nadobúda tento ukazovateľ klesajúcu tendenciu.

Tabuľka 8: Výmera zelene v TTSK v roku 2005

Ukazovateľ	Výmera zelene v ha	
	Celková	v mestách
Verejná zeleň (ha)	1 328	715
- z toho parková zeleň (ha)	430	178
Zeleň na obyvateľa (m²)	26	24

Prameň: Správa o stave ŽP SR v roku 2006, Slovenská agentúra životného prostredia

Rastúcu tendenciu naopak zaznamenáva množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu v kraji. Z hľadiska tohto ukazovateľa sa TTSK v rokoch 2005 a 2006 umiestnil na druhom mieste za BSK.

Tabuľka 9: Množstvo komunálneho odpadu v rokoch 2004 až 2006 (v t)

Kraj	Rok		
	2004	2005	2006
BSK	233 514	261 038	249 456
TTSK	200 003	221 067	239 358
TSK	161 684	165 423	176 419
NSK	211 461	218 169	224 443
ŽSK	198 887	198 102	205 627
BBSK	146 216	169 273	163 117
PSK	162 354	162 276	184 383
KSK	161 003	162 917	180 503

Prameň: ŠÚ SR

V roku 2006 vyprodukoval TTSK druhé najväčšie množstvo komunálneho odpadu medzi kraji SR (239 tis. ton, tabuľka 9), avšak po prepočte vyprodukovaného komunálneho odpadu na jedného obyvateľa kraja (431,83 kg) je TTSK na prvom mieste v SR. Na porovnanie uvádzame, že v BSK, ktorý sa zaradil v danom ukazovateli na druhé miesto po TTSK, sa v roku 2006 vyprodukovalo 412,94 kg komunálneho odpadu na jedného obyvateľa, t.z. že obyvateľ BSK vytvorí ročne približne o 19 kg menej komunálneho odpadu.

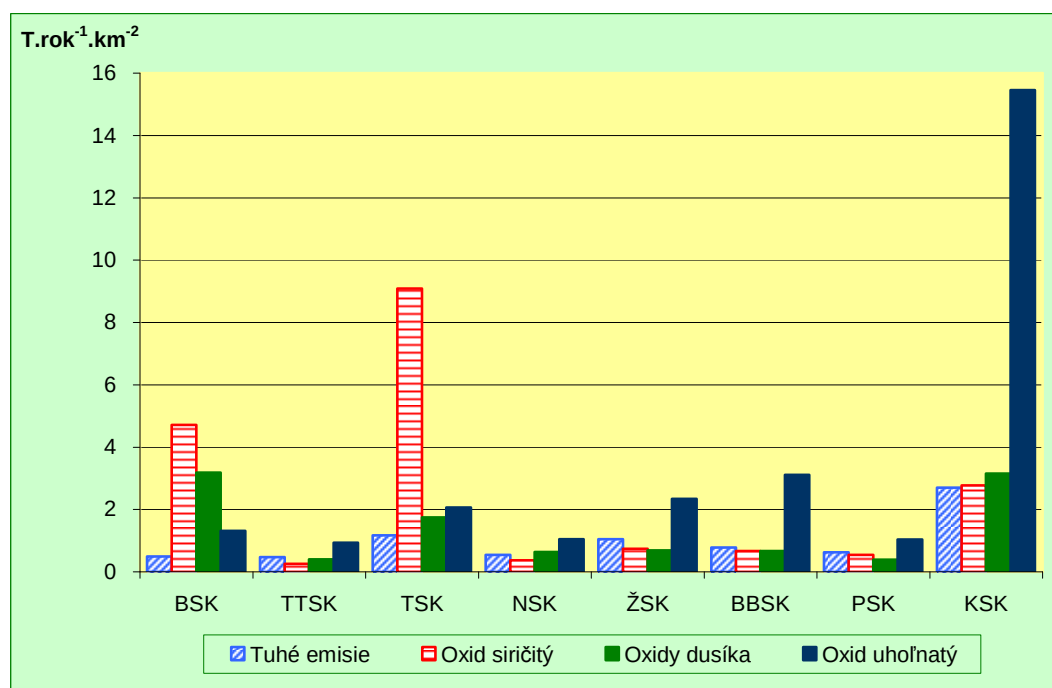
Tabuľka 10: Ukazovatele nakladania s komunálnym odpadom v TTSK

Ukazovateľ	Rok		
	2004	2005	2006
Množstvo komunálneho odpadu (kg.obyvateľ ⁻¹)	361,9	399,24	431,83
Množstvo zhodnoteného komunálneho odpadu (kg.obyvateľ ⁻¹)	24,86	5,28	18,03
Množstvo zneškodneného kom. odpadu (kg.obyvateľ ⁻¹)	337,04	374,87	392,93
Podiel zhodnocovaného kom. odpadu (%)	6,87	1,32	4,17
Podiel zhodnocovaného kom. odpadu kompostovaním (%)	45,82	64,26	72,33
Podiel zhodnocovaného kom. odpadu ako druhotná surovina (%)	48,41	27,42	90,29

Prameň: ŠÚ SR

TTSK žiaľ nielen vytvára veľké množstvo komunálneho odpadu, ale navyše sa vyznačuje aj nízkym percentom zhodnocovaného odpadu (4,17 % v roku 2006, čo radí kraj na piate miesto v rámci SR). Najvyššie percento zhodnocovania komunálneho odpadu za rok 2006 má PSK (9,81 %).

Z hľadiska intenzity znečistenia emisiami (tuhými emisiami i sledovanými oxidmi) má TTSK v porovnaní s ostatnými krajmi SR za rok 2005 priaznivé výsledky, keďže kraj vykazuje najnižšie znečistenie v rámci SR.

Graf 6: Intenzita znečistenia SR emisiami podľa krajov v roku 2005

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

6.3.1.5 Chránené územia a NATURA 2000

V TTSK sa nachádza celkom **77 chránených území** (ďalej len „CHÚ“) s celkovou výmerou 2 778 ha, t. j. 0,52 % územia TTSK (vrátane prírodnej pamiatky Rieka Myjava, ktorá sa nachádza z časti mimo TTSK). Ich zoznam je uvedený v prílohe 6 a rozloženie v kraji obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 11: Zastúpenie chránených území v okresoch TTSK

Okres	Počet CHÚ	Rozloha CHÚ v km ²	Rozloha okresu v km ²	Podiel CHÚ na rozlohe okresu v %
TT	17	9,56	741	1,29
PN	10	5,19	381	1,36
HC	3	0,39	267	0,14
SI	11	1,87	357	0,52
SE	9	3,70	684	0,54
GA	15	2,53	642	0,39
DS	12	4,54	1 075	0,42
TTSK spolu	77	27,78	5 269	0,52

Prameň: Prepočet autorov

Medzi významné CHÚ patrí Dolina Hlboče s výmerou 123 ha, ktorá bola vyhlásená za národnú prírodnú rezerváciu v r. 1981. Dolina má dĺžku asi 1 km a v jej hornej časti je jediný vodopád v Malých Karpatoch o výške asi 9 m. Ďalšou významnou národnou prírodnou rezerváciou je Klátovské rameno. Na ploche 306,4 ha ochraňuje biotopy lužných vrbovo-topoľových a jelšových lesov, prirodzených eutrofných a mezotrofných stojatých vôd s vegetáciou plávajúcich a ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition, nížinné a podhorské kosné lúky, lužné dubovo-brestovo-jaseňové lesy a karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy. Národná prírodná rezervácia Zelenka zabezpečuje ochranu zvyškov pôvodných močiarnych a rašeliniskových biocenóz Záhorskej nížiny s výskytom zriedkavých druhov rastlín na vedeckovýskumné a náučné ciele.

Na území TTSK sa nachádza viacero významných lokalít navrhnutých do sústavy chránených území **NATURA 2000**. Jej cieľom je zabezpečiť ochranu najvzácnejších a ľudskou činnosťou najohrozenejších druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov s osobitným zreteľom na biotopy a druhy významné z hľadiska zachovania prírodného bohatstva a rozmanitosti biologickej diverzity z pohľadu EÚ ako celku, teda nielen biotopy a druhy posudzované ako významné z hľadiska jednotlivých členských štátov.

V rámci sústavy NATURA 2000 sa rozlišujú 2 typy chránených území:

- osobitne chránené územia (Special Protection Areas) - vyhlasované na základe ustanovení smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov, v národnej legislatíve označované ako **chránené vtáčie územia**,
- osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation) - vyhlasované na základe ustanovení smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, v národnej legislatíve označované ako **územia európskeho významu**.

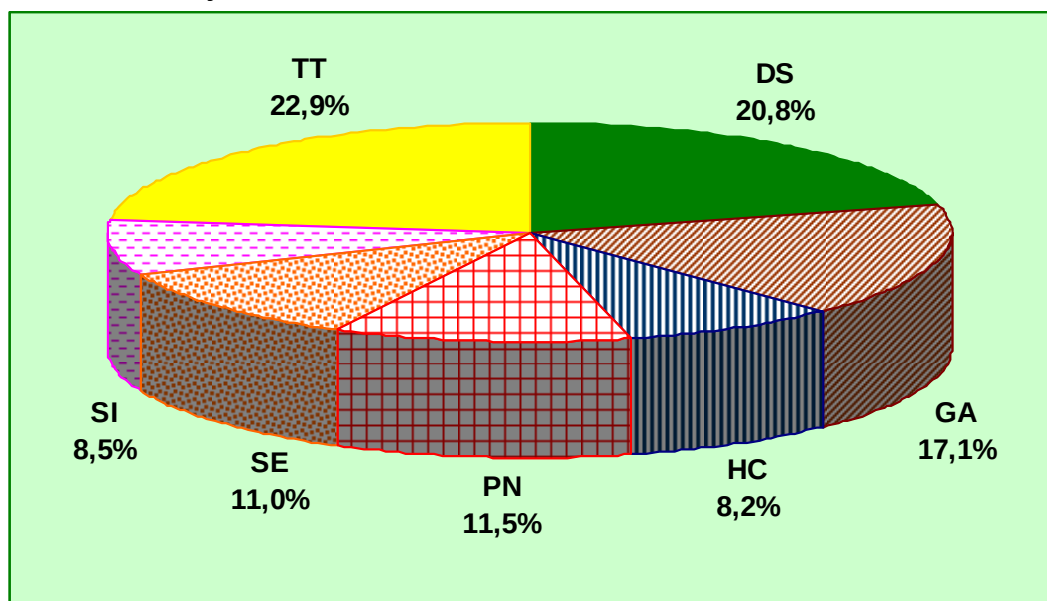
Vláda SR schválila Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území, ktorý obsahuje 38 lokalít. Päť z nich sa nachádza v TTSK a ďalších 6 doň zasahuje (príloha 7). S účinnosťou od 1.6.2005 boli vyhlásené Lehnice a Malé Karpaty a s účinnosťou od 1.2.2008 Kráľová, Ostrovné lúky a Slňava. V súčasnosti prebieha proces tvorby vyhlášok a programov starostlivosti pre jednotlivé územia. Ďalej vláda SR schválila Národný zoznam navrhovaných území európskeho významu, ktorý zahŕňa 382 lokalít v SR. Na území TTSK sa nachádza 27 z nich a ďalších 6 doň zasahuje menšou časťou (príloha 8).

6.3.2 Analýza ľudského potenciálu

6.3.2.1 Základné demografické ukazovatele

K 31.12.2006 evidoval ŠÚ SR na území Trnavského kraja celkom 555 075 obyvateľov, čo predstavovalo 10,3 % celkového počtu obyvateľov na Slovensku. Podiel obyvateľov TTSK na celkovom počte obyvateľov SR sa v dlhodobom horizonte nemení, rovnaký podiel tvorilo obyvateľstvo kraja už v roku 1991. Najviac obyvateľov v rámci TTSK má okres Trnava (127 292 obyvateľov)⁴, najmenej okres Hlohovec (45 298 obyvateľov, graf 7).

Graf 7: Podiel obyvateľov v okresoch TTSK

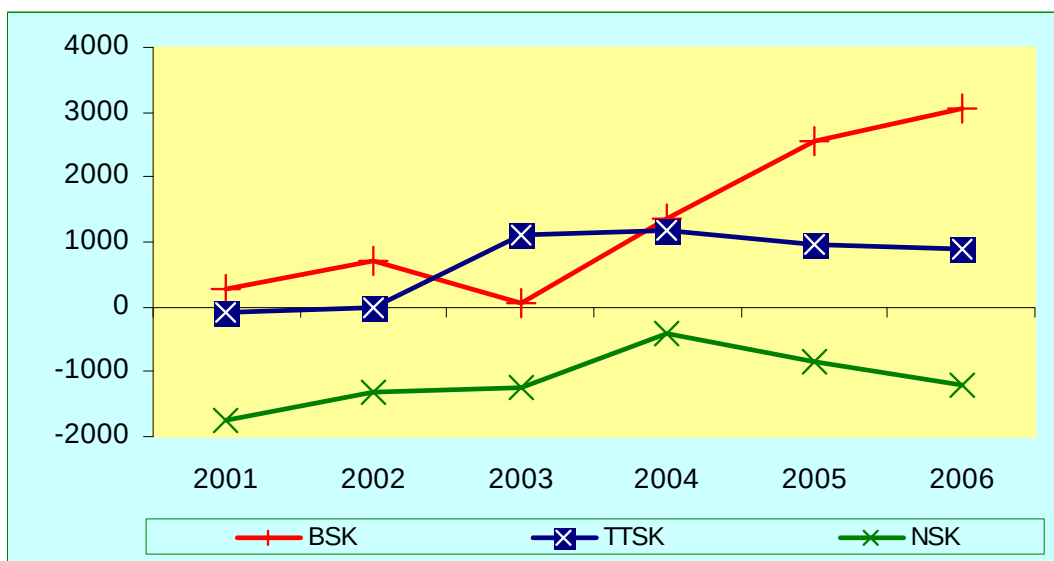

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

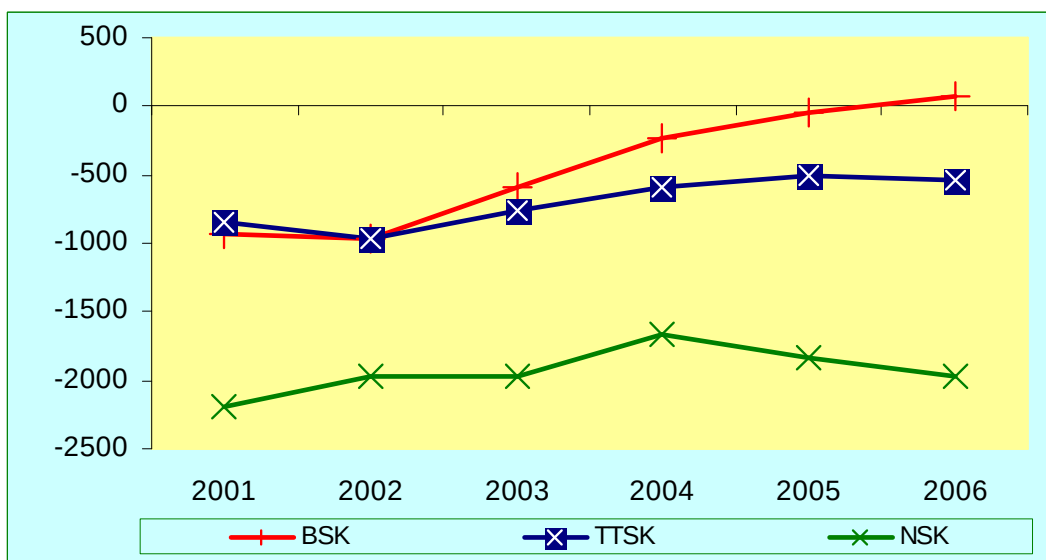
Podiel žien na celkovom počte obyvateľov TTSK (51,3 %) je mierne pod priemerom SR (51,5 %). Najmenší podiel žien je v okrese Hlohovec (50,8 %) a najväčší v okrese Piešťany (51,9 %).

Počet obyvateľov v Trnavskom kraji nezaznamenal v rokoch 2000 až 2006 podstatné zmeny, avšak celkovým prírastkom 3 634 (0,66 %) obyvateľov sa podieľal viac ako 40 % na celkovom raste obyvateľov SR. Na porovnanie uvádzame, že v Nitrianskom kraji bol v uvedenom období zaznamenaný pokles obyvateľov o 7 297 obyvateľov a v Bratislavskom kraji dokonca o 10 296 obyvateľov. **Vývoj celkového a prirodzeného prírastku** obyvateľov v TTSK v porovnaní s BSK a NSK je znázornený na grafoch 8 a 9.

⁴ Takmer 54 % obyvateľov okresu Trnava žije v krajskom meste Trnava, čo sa prejavilo na prvenstve okresu v počte obyvateľov. Druhým najpočetnejším okresom je Dunajská Streda.

Graf 8: Celkový prírastok/úbytok obyvateľstva vo vybraných krajoch SR

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

Graf 9: Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva vo vybraných krajoch SR

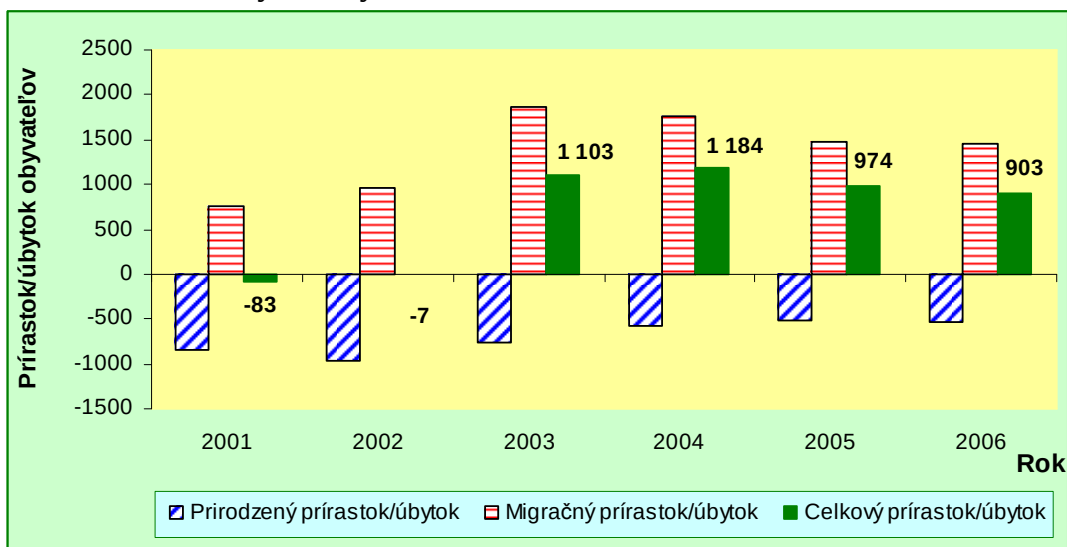
Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

Z grafu 9 je zrejmé, že počas celého sledovaného obdobia rokov 2001 až 2006 dochádzalo k prirodzenému úbytku obyvateľstva, čo bolo spôsobené tendenciou znižovania pôrodnosti. Pozitívne možno hodnotiť pokles prirodzeného úbytku obyvateľstva v sledovanom období, aj keď situácia v TTSK sa pri tomto ukazovateli nevyvíjala tak priaznivo ako v BSK, kde bola v roku 2006 zaznamenaná vyššia pôrodnosť ako úmrtnosť.

Napriek zápornému prirodzenému prírastku obyvateľstva však počet obyvateľov v TTSK rástol. Od roku 2003 sa celkový ročný prírastok obyvateľstva v TTSK pohybuje v intervale od 900 do takmer 1200 obyvateľov. Celkový prírastok obyvateľov v kraji je výsledkom kladného salda sťahovania v celom kraji (výnimkou v rokoch 2001 a 2006 je okres Hlohovec, kde sa viac obyvateľov vysťahovalo ako prisťahovalo). Podiel prirodzeného

a migračného prírastku na celkovom prírastku obyvateľov v TTSK v období rokov 2001 až 2006 je znázornený graficky.

Graf 10: Prírastok/úbytok obyvateľov v TTSK

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

Migrácia obyvateľstva v TTSK v posledných rokoch vzrástla. Saldo sťahovania na 1000 obyvateľov v kraji je 3,6-násobne vyššie ako je priemer v SR, avšak od roku 2004 dochádza k spomaleniu v migračnom pohybe a dynamika pohybu obyvateľov TTSK v rámci krajiny klesá. Pohyb obyvateľov vo vnútri kraja je v porovnaní s BSK i NSK nižší. Najvyšším saldom sťahovania na 1000 obyvateľov sa vyznačujú južné okresy TTSK Dunajská Streda (v roku 2006 až 5,81 obyvateľa) a Galanta (v roku 2006 2,28). Do TTSK sa ročne z ostatných krajov v SR prisťahuje priemerne 3 360 obyvateľov a vystahuje sa do nich asi 2 350 obyvateľov. V rámci TTSK rastie počet obyvateľov najrýchlejšie v okrese Dunajská Streda.

Priemerná hustota obyvateľstva v kraji je 133,8 obyvateľa na km², pričom v poslednom desaťročí sa výrazne nemení. Hustota osídlenia v kraji nie je rovnomerná, odlišuje sa v jednotlivých okresoch. Najviac obyvateľov v priemere na 1 km² žije v okrese Trnava (172 obyvateľov). Najnižšia hustota obyvateľstva je v okrese Senica, kde žije priemerne 89 obyvateľov na km².

Už vyššie sme spomínali, že podľa metodiky OECD sa za **vidiecke regióny** považujú regióny s hustotou obyvateľstva nižšou ako 150 obyvateľov na km². V TTSK spĺňa uvedenú charakteristiku 216 obcí z celkového počtu 251 obcí.

V roku 2006 žilo vo vidieckych sídlach⁵ 45,5 % obyvateľov (v obciach bez štatútu mesto s hustotou obyvateľstva vyššou ako 150 obyvateľov na km² žilo ďalších 5,5 % obyvateľov kraja). Na základe uvedeného nemožno TTSK považovať za výrazne vidiecky kraj, patrí skôr do kategórie ostatné vidiecke regióny. V piatich zo siedmich jeho okresoch je podiel obyvateľov žijúcich vo vidieckych sídlach nižší ako 50 %, pričom v štyroch z nich (Trnava, Hlohovec, Piešťany, Skalica) dokonca prevažuje mestské obyvateľstvo. Výrazne vidiecky charakter majú iba dva okresy kraja (Dunajská Streda a Senica, tabuľka 12).

⁵ Za vidiecke sídla považujeme obce s hustotou obyvateľstva nižšou ako 150 obyvateľov na km². V obciach bez štatútu mesto žilo takmer 51 % obyvateľov.

Tabuľka 12: Vidieckosť okresov TTSK (v roku 2006)

Územie	Obce spolu			Vidiecke obce		
	Počet	Počet obyvateľov	Hustota obyvateľstva	Počet	Počet obyvateľov	Podiel v %
TTSK	251	555 075	134	216	252 407	45,47%
DS	67	115 399	107	63	66 796	57,88%
GA	36	94 995	148	28	43 179	45,45%
HC	24	45 298	170	18	13 586	29,99%
PN	27	64 020	168	20	20 317	31,74%
SE	31	60 789	89	29	35 883	59,03%
SI	21	47 282	132	18	20 066	42,44%
TT	45	127 292	172	40	52 580	41,31%

Prameň: ŠÚ SR, 2007 a prepočty autorov

Podiel vidieckeho obyvateľstva v TTSK v posledných rokoch stagnuje. Problém vyľudňovania vidieckych oblastí, ktorému čelia viaceré európske krajiny, nepatrí k problematickým oblastiam kraja. Podiel obyvateľstva vo vidieckych regiónoch kraja klesol medzi rokmi 2003 a 2006 o 0,13 %. Keďže TTSK nemá charakter výrazne vidieckeho kraja, vzdialenosť miest a ostatných obcí nie je vzhľadom na rozlohu kraja veľká a vybavenosť miest pre vidiecke obyvateľstvo je pomerne dobre dostupná, nemožno očakávať výraznejšiu zmenu v podiele vidieckeho obyvateľstva v kraji ani v ďalších rokoch.

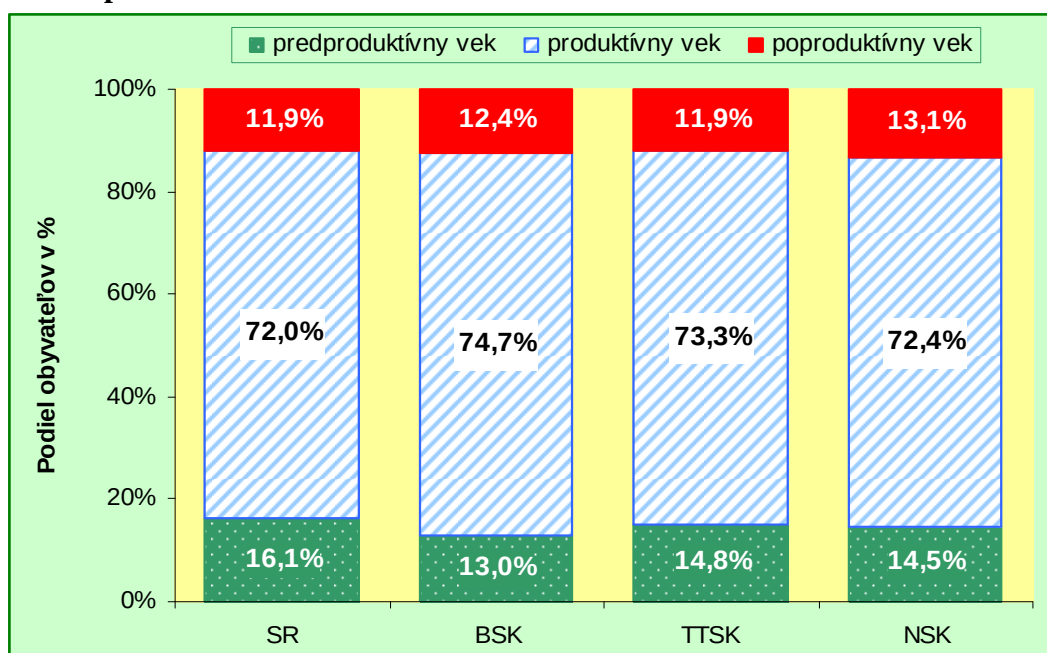
Naopak, v súvislosti s rastom cien bytov v mestách a meniacimi sa preferenciami obyvateľov ohľadne bývania, keď stále viac obyvateľov je ochotných cestovať do zamestnania v meste z pokojnejšieho a z hľadiska nákladov na bývanie lacnejšieho vidieka, je možné predpokladať mierny nárast vidieckeho obyvateľstva, čo sa ale bude týkať najmä väčších obcí, ktoré nespádajú do kategórie vidieckych sídiel zadefinovaných vyššie.

Podiel žien vo vidieckych sídlach (50,8 %) je takmer o percento nižší ako v ostatných sídlach kraja (51,7 %).

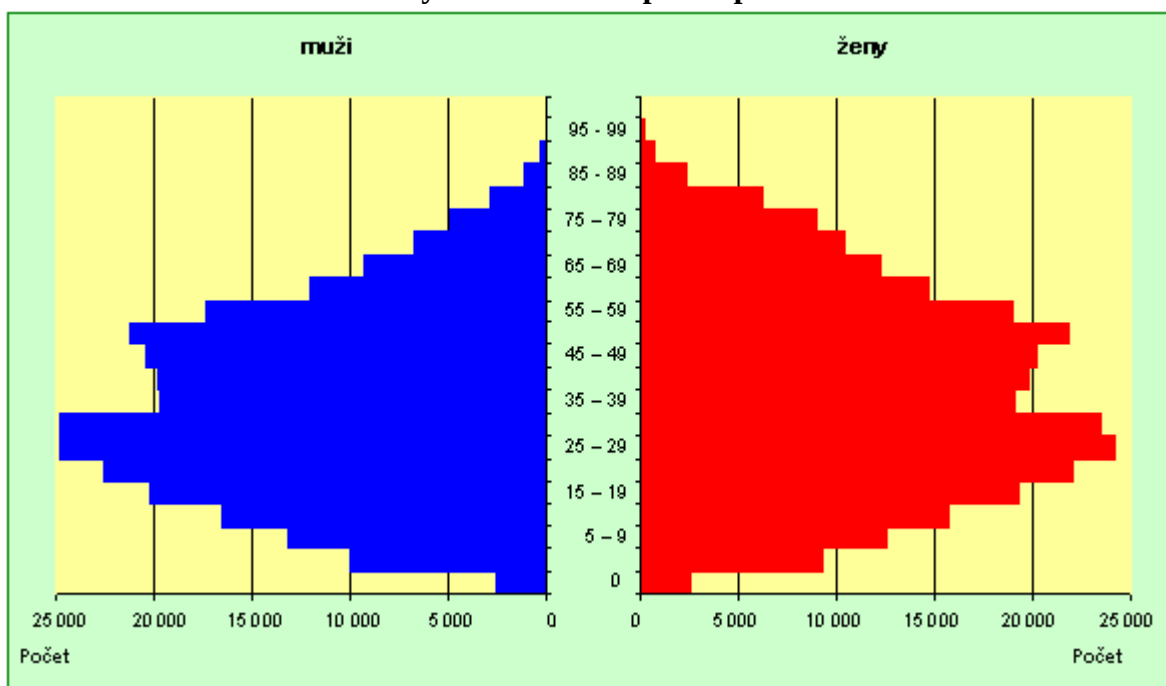
Analýzou **obyvateľstva podľa veľkostných skupín obcí** sme zistili, že iba 3 % obyvateľov kraja žije v obciach s počtom obyvateľov menej ako 500 (v kraji sa nachádza iba 5 takýchto obcí). Najčastejšie sa vyskytujúci obcami sú obce s veľkosťou 1 000 až 5 000 obyvateľov. Spolu ich je 109, žije v nich viac ako tretina obyvateľov kraja a ich priemerná veľkosť je 1 915 obyvateľov.

Zistili sme, že vidiecke obce v zmysle charakteristiky OECD majú v TTSK najčastejšie veľkosť do 1 000 obyvateľov (takýchto je 56,5 % z nich). Do uvedenej veľkostnej skupiny patrí v celom kraji 13,1 % obcí a najčastejšie sa vyskytujú v okresoch Hlohovec (19,84 %), Dunajská Streda (19,78 %). Najmenej takýchto obcí je v okresoch Galanta (5,55 %) a Trnava (8,04 %).

Priemerný vek obyvateľov TTSK (cca 38 rokov) je mierne nad priemerom SR. Okresmi s najstaršími obyvateľmi sú Piešťany a Trnava. V prevažne vidieckych okresoch v dôsledku poklesu pôrodnosti sa mení aj veková štruktúra obyvateľstva v súlade s demografickými trendmi v severnej a západnej Európe. Medzi rokmi 2001 a 2006 klesol v kraji podiel populácie v predproduktívnom veku (1-14 rokov) o 2,66 %. Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľov TTSK, BSK a NSK s vekovou štruktúrou celej SR obsahuje nasledujúci graf 11. Rozdiely vo vekovej štruktúre obyvateľstva TTSK podľa pohlavia názorne zobrazuje graf 12.

Graf 11: Veková štruktúra obyvateľov TTSK v porovnaní s vybranými krajinami a priemerom SR

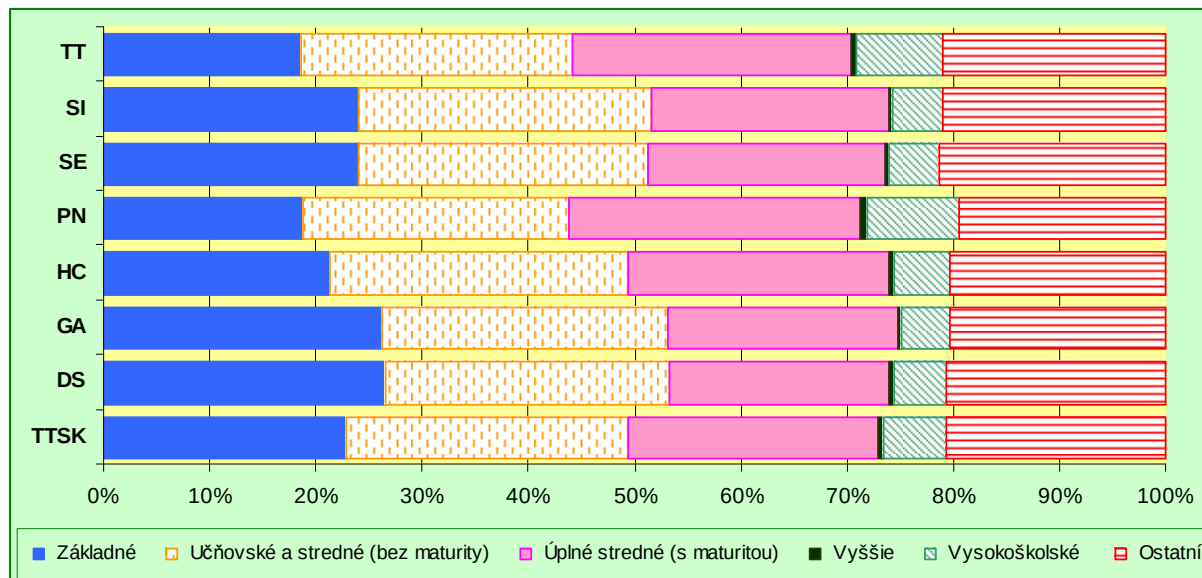
Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

Graf 12: Veková štruktúra obyvateľov TTSK podľa pohlavia v roku 2006

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

Starnutie populácie dokazuje vývoj viacerých demografických ukazovateľov, napríklad priemerný vek obyvateľov TTSK medzi rokmi 2001 a 2005 sa zvýšil o 1,34 roka a index starnutia⁶ vzrástol v danom období zo 104,98 na 128,69. Najrýchlejším tempom starla populácia v už spomenutých okresoch Piešťany a Trnava.

Graf 13: Vzdelanostná úroveň obyvateľov v okresoch TTSK

Prameň: Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001, ŠÚ SR

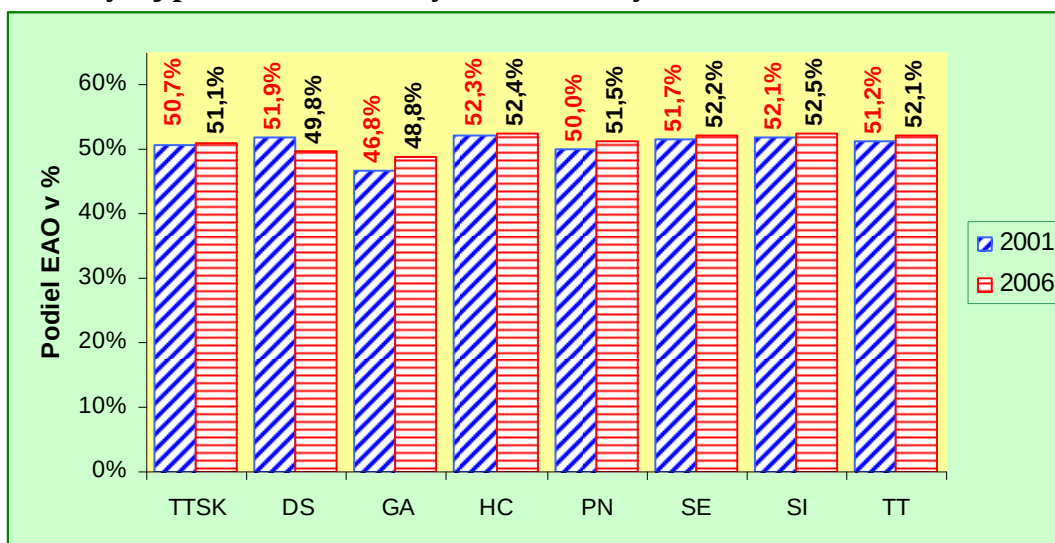
Vzdelanostná štruktúra obyvateľov TTSK⁷ je znázornená na grafe 13. Podiel vysokoškolsky vzdelaných je najvyšší v okresoch Piešťany (8,7 %) a Trnava (8,1 %), ktoré celkovo vykazujú najvyššiu úroveň vzdelanosti v kraji. Najnižšiu vzdelanostnú úroveň majú obyvatelia okresov Galanta a Dunajská Streda.

6.3.2.2 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Podľa údajov ŠÚ SR k 31.12.2006 bolo v TTSK v kategórii **ekonomicky aktívne obyvateľstvo** (EAO) evidovaných spolu 289,9 tis. obyvateľov, t.j. 52,2 % celkového počtu obyvateľov TTSK, čo výrazne prevyšovalo celoslovenský priemer (47,44 %). Podiel EAO v jednotlivých okresoch TTSK bol v roku 2006 pomerne vyrovnaný, pohyboval sa od 48,8 % v okrese Galanta po 52,5 % v okrese Skalica. Zaujímavý je vývoj tohto ukazovateľa medzi rokmi 2001 a 2006 (graf 14), ktorý má opačný trend v porovnaní s priemerom SR. Podiel EAO vzrástol najvýraznejšie v okresoch Galanta, Trnava a Piešťany, poklesol iba v okrese Dunajská Streda. Na raste podielu EAO v analyzovaných okresoch sa podieľa prílev EAO z iných krajov SR, ktorí prichádzajú za prácou. Najviac EAO je sústredených v okrese Trnava (23,41 %).

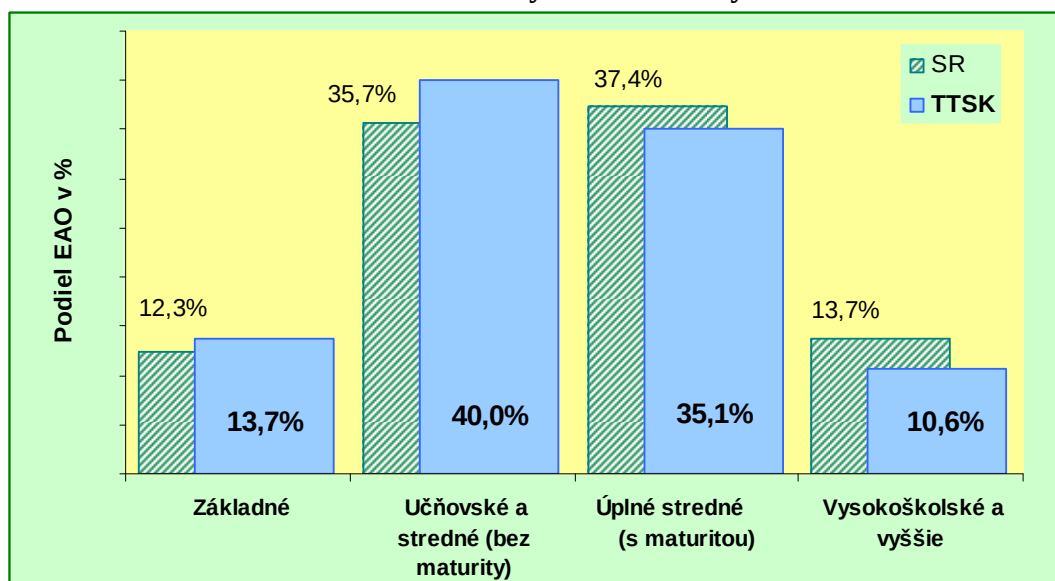
⁶ Index starnutia vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku pripadajúci na 100 osôb v predproduktívnom veku.

⁷ Zdrojom údajov o vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva je ŠÚ SR, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001.

Graf 14: Vývoj podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v TTSK

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

Vzdelanostná štruktúra EAO v TTSK je v porovnaní s priemerom SR nižšia, podiel vysokoškolsky vzdelaných (10,6 %) je nižší o 3,1 %, zatiaľ čo podiel EAO s učňovským vzdelaním bez maturity a nižším je v kraji vyšší o 5,7 % oproti priemeru SR (graf 15).

Graf 15: Vzdelanostná úroveň ekonomicky aktívneho obyvateľstva v TTSK a v SR

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

6.3.3 Analýza spoločenského potenciálu

Spoločenský potenciál predstavuje spoločenské zdroje, z ktorých ľudia ťažia pri dosahovaní cieľov. Vo vzťahu k rozvoju územia zohráva tento potenciál obzvlášť dôležitú úlohu, je jedným zo základných atribútov, bez ktorého nie je možný rozvoj žiadneho územia. Nemôže ho zastúpiť ani dostatočne vysoký ľudský potenciál (myslíme tým vysoký tak z hľadiska kvantitatívneho, ako aj kvalitatívneho). Substitučný vzťah je možný skôr naopak,

t.j. vysoký spoločenský potenciál môže v regióne čiastočne zastúpiť a substituovať nižší potenciál ľudský.

Spoločenský potenciál sa rozvíja prostredníctvom vzájomných väzieb obyvateľov, ich zapájaním sa do spoločenského diania, vzájomnou spolupracou, vytváraním spoločných formálnych i neformálnych spolkov, verejno-súkromných partnerstiev, sieťovaním (vytváraním väzieb medzi jednotlivými aktérmi v regióne) a tvorbou klastrov (zoskupení subjektov so spoločnými záujmami, potrebami a charakteristikami do spoločných skupín).

TTSK patrí k najstarším osídleným oblastiam Slovenska, jeho súčasný spoločenský potenciál je výsledkom dlhodobého a bohatého kultúrno-historického vývoja tohto územia. Dôkazom sú mnohé artefakty dokumentujúce rozvitý spoločenský život na území Veľkej Moravy (cca okolo roku 830), ktorej súčasťou bol aj Trnavský kraj.

6.3.3.1 Spoločenské aktivity

Obyvatelia žijúci na území TTSK organizujú a zúčastňujú sa početných spoločenských aktivít v oblasti kultúry, športu, vzdelávania, vedy a výskumu i iných oblastí spoločenského života. K tradičným zvykom, ktoré si väčšina obcí stále udržiava patria napríklad fašiangy, pochovávanie basy, vítanie jari, veľkonočné slávnosti, stavenie a snímanie mája, dožinky, vinobranie, hodové slávnosti a veselice, mikulášske nádielky, vianočné koledovanie a iné. Niektoré obce tiež organizujú rôzne plesy (napríklad poľovníkov, rybárov), krojované zábavy, prehliadky dychovej hudby, hudobné dni a folkové slávnosti alebo karnevaly. Udržiavať tradičné zvyky pomáhajú aj izby ľudových tradícií, či spolok pre tradície, ktoré v kraji fungujú. Asi najznámejším regionálnym produktom je trdelník. Vo vidieckych obciach sú stále živé i tradičné remeslá ako vyšívanie, paličkovanie, hrnčiarstvo, keramikárstvo. Tradíciou v kraji sa stali aj rôzne výstavy ovocia a zeleniny. Vzhľadom na obmedzený rozsah tohto materiálu nie je možné vyčerpávajúco popísať všetky. Sústreďme sa teda na tie najznámejšie a najdôležitejšie súvisiace s rozvojom vidieka.

V zozname oficiálnych kultúrnych podujatí TTSK na rok 2008 nájdeme 150 podujatí organizovaných tak orgánmi samosprávy (samotnými obcami, samosprávnym krajom), ako aj neziskovými a dobrovoľníckymi organizáciami (záujmovými združeniami, klubmi, náboženskými organizáciami), či komerčnými subjektmi. Až polovicu týchto podujatí tvoria umelecké a športové podujatia. K početným tiež patria jarmoky, podujatia zamerané na prezentáciu a predaj remeselných výrobkov, ukážky zvykov a tradícií, či turistické podujatia. V roku 2008 je naplánovaných 10 podujatí, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a rybárčením (ochutnávky a výstavy vín, konské dostihy a preteky v love rýb a podobne). Najviac podujatí sa koná v okresoch Senica, Trnava a Galanta. Zoznam najdôležitejších podujatí je uvedený v prílohe 9.

Medzi najznámejšie kultúrne podujatia zamerané na ľudové tradície a folklór patria v TTSK: pochovávanie basy v Senici, folklórne festivaly v Gbeloch či Krakovanoch, cibulové hody v Maduniciach, Skalické dni, Trnavský jarmok, Tajomstvo dobrohošťských pecí na Žitnom ostrove, festivaly Dobrofest v Trnave, Hodokvas a Country Lodenica v Piešťanoch, Medzinárodný družstevný deň v Červeníku a mnohé iné.

Početné spoločenské aktivity a ich ďalší rozvoj umožňujú spoločenské vyžitie nielen pre obyvateľov TTSK, ale vytvárajú aj predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu a turistiky, lákajú návštevníkov iných krajov i krajín. Približne každé šieste podujatie uvedené v prílohe 9 má medzinárodnú účasť.

6.3.3.2 Spoločenská činnosť obyvateľov

Spoločenská činnosť na území TTSK je pomerne bohatá. Okrem účasti na rôznych spoločenských podujatiach, ktoré sme popísali v predchádzajúcej časti, má v kraji bohatú tradíciu aj spolková činnosť. Prvý celoslovenský kultúrny národný spolok vznikol práve v Trnave. Bolo ním Slovenské učené tovarišstvo, ktoré založil Anton Bernolák v roku 1792. Na jeho tradíciu nadviazal Spolok svätého Vojtecha (1870), ktorý existuje dodnes.

V súčasnosti je v kraji registrované množstvo spolkov a združení fyzických i právnických osôb. Celkový počet organizácií tretieho sektora je v TTSK takmer štyritisíc. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené počty organizácií z tretieho sektora podľa typu registrované v čase prípravy tohto materiálu.

Tabuľka 13: Organizácie tretieho sektora v TTSK

Typ organizácie	Počet organizácií
Združenia občanov	2 770
Občianske združenia	2 567
Odborové organizácie a organizácie zamestnávateľov	181
Združenia s potvrdenou účasťou	9
Živnostenské spoločenstvá	13
Záujmové združenia právnických osôb	68
Združenia obcí	26
Neziskové organizácie	105
Typ organizácie	Počet organizácií
Neinvestičné fondy	39
Politické strany	7
Spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov	916
Organizácie s medzinárodným prvkom	5
Nadácie	41
Spolu	3 977

Prameň: <http://www.civil.gov.sk/p12/p12.shtm>

Z tabuľky vidíme, že najväčší počet v rámci organizácií tretieho sektora tvorili združenia občanov (2 770, čo je takmer 70 % všetkých organizácií z tretieho sektora).

Bohatú tradíciu v hospodárení na pôde a rybárčení dokumentujú početné občianske aktivity v týchto oblastiach. V TTSK bolo registrovaných:

- 126 občianskych združení majiteľov poľovných pozemkov
- 144 poľovníckych občianskych združení
- 31 občianskych združení súkromných vlastníkov pôdy a lesov
- 22 urbariátov a združení vlastníkov lesov
- 16 rybárskych spolkov a združení
- 10 chovateľských združení zvierat a vtákov
- 5 agropotravinárskych spolkov a združení
- 5 záhradkárskych združení

Ďalej sa v kraji nachádza 44 občianskych združení zaoberajúcich sa životným prostredím, 7 ochranou zvierat a 65 kynologických združení. Rozvojom obcí, regiónu

a cestovného ruchu sa zaoberalo 151 občianskych združení. Početné sú aj občianske združenia rozvíjajúce folklór, spev, tanec a hudbu (v TTSK ich bolo spolu 99, z toho 30 folklórnych skupín, súborov, klubov a iných ľudových združení).

Drobní podnikatelia sa združovali v 13 živnostenských spoločenstvách. Medzi šiestimi cechmi nájdeme aj cech hostinských, vinárov a gastronómie (Hlohovec).

Zo 68 záujmových združení právnických osôb v TTSK je 13 regionálnych rozvojových agentúr, šesť mikroregiónov, Alianciu mikroregiónov Dunaj – Váh – Morava, ďalšie regionálne združenia ako Centrum miestneho rozvoja (Šamorín), Euroregión Pomoravie (so sídlom v Skalici), Združenie regiónu Piešťany, Regionálne združenie Záhorie (so sídlom v Holíči), ale aj združenia zamerané na pôdohospodárstvo (Slovenský zväz pre kukuricu v Trnave, Združenie pozemkových spoločenstiev „Malý Žitný Ostrov“ v Kyselici), či ekológiu (Združenie odpadového hospodárstva Stredný Žitný Ostrov, Združenie pre separovaný zber odpadu regiónu Piešťany). Ekologicky zameraných je aj 20 neziskových organizácií a 1 nadácia (Nadácia pre zelený Žitný Ostrov).

6.3.3.3 Spolupráca územných samospráv

Spolupráca územných samospráv v rámci TTSK sa rozvíja na troch základných úrovniach:

1. medzi obcami (lokálna úroveň)
2. medzi obcami, okresmi TTSK a Trnavským samosprávnym krajom (regionálna úroveň)
3. medzi TTSK a ostatnými samosprávnymi krajmi SR, prípadne zahraničí (nadregionálna úroveň)

Lokálna úroveň spolupráce má svoju neoficiálnu (organizovanie spoločných kultúrnych podujatí, neformálne vzťahy) i oficiálnu podobu (spoločné riešenie projektov, vytváranie spoločných združení a iných organizácií). Do tejto kategórie je možné zaradiť i družby medzi obcami, ktoré sú v rámci TTSK pomerne časté. Družobnými obcami sú tak obce zo Slovenska, ako aj zahraničia (najmä Maďarska a Česka, ale nájdú sa i družby s obcami z Rakúska, Švajčiarska alebo Srbska).

Obce TTSK sú združené v 26 združeniach obcí. Tieto vznikli najmä za účelom riešenia spoločných problémov, napríklad budovania infraštruktúry – odvádzania a čistenia odpadových vôd (Združenie obcí horného Žitného ostrova, Združenie obcí odpadového hospodárstva Gabčíkovského regiónu), budovania spoločných vodovodov a kanalizácií (združenia obcí na Záhorí) a podobne.

Okrem toho sú obce v kraji združené aj v záujmových združeniach právnických osôb (napríklad ZOPOS - Dunaj Záujmové združenie obcí a pozemkových spoločenstiev ležiacich po oboch stranách Vodného diela Gabčíkovo so sídlom v Rohovciach, Mikroregión Termál), či neziskových organizáciách (Samosprávy pre životné prostredie so sídlom v Gabčíkove). Tieto organizácie majú často charakter verejno-súkromných partnerstiev so subjektmi z komerčného a tretieho sektora (Mikroregión Horný Žitný ostrov).

Nie všetky registrované združenia a organizácie obcí sú činné a aktívne navzájom spolupracujú. Niektoré subjekty boli vytvorené iba za účelom získania podpôr z fondov podporujúcich regionálny a vidiecky rozvoj a grantových schém. Po získaní prostriedkov už vo viacerých prípadoch vzájomná spolupráca obcí nepokračovala.

Osobitnou formou spolupráce obcí je vytváranie **mikroregionálnych združení** (tzv. mikroregiónov). Ide o geograficky ohraničené územia, ktoré majú nejaké spoločné charakteristiky (prírodné, demografické, historické, kultúrne a podobne). Pod mikroregiónom

rozumieme dobrovoľné združenie obcí a miest za účelom riešenia spoločných problémov a hľadania spoločných ciest rozvoja daného územia.

V zmysle zákona je predmetom činnosti mikroregiónov najmä oblasť sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie (napríklad zhromažďovanie, odvoz a spracúvanie komunálneho odpadu, odvádzanie a čistenie odpadových vôd), miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a miestny cestovný ruch. Svojou činnosťou mikroregión napomáha plniť tak úlohy obcí, ako aj vyššieho územného celku. Dôležitou činnosťou vidieckych mikroregiónov je spolupráca pri príprave rozvojových programov a zvyšovania kvality života na vidieku.

Na odlíšenie mikroregiónov, ktoré sme vyššie popísali, od ostatných združení obcí a regionálnych združení, sa v ich názve zvyčajne používa označenie „mikroregionálne združenie obcí“ alebo „mikroregión“. Mikroregionálne združenia obcí sú právnické osoby, ktoré sú registrované na Ministerstve vnútra SR (ako občianske združenia) alebo na Krajských úradoch (odboroch Všeobecnej vnútornej správy ako združenia obcí alebo záujmové združenia právnických osôb) v Registri záujmových združení právnických osôb.

V TTSK je sformovaných niekoľko mikroregiónov, ktoré by sa mohli stať základom pre miestne akčné skupiny v rámci iniciatívy Leader, ktorá je súčasťou Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013. Iniciatívu do istej miery podnietila šanca získať nenávratnú finančnú pomoc na spracovanie rozvojových stratégií mikroregiónov a prípravu miestnych a odborných kapacít – prístup LEADER v rámci výzvy TTSK „Príprava nových mikroregiónov Trnavského samosprávneho kraja na integrovaný rozvoj vidieka“. TTSK eviduje v súvislosti s touto výzvou deväť žiadateľov: Partnerstvo pre Horné Záhorie (združujúce 21 obcí z okresu Skalica a 1 z okresu Senica), Regionálna rozvojová agentúra (22 obcí z okresu Senica), Občianske združenie TNC (8 obcí v okrese Trnava), Vážska vodná cesta (58 obcí z okresov Galanta, Hlohovec, Piešťany a Trnava), Podmalokarpatské partnerstvo (17 obcí z okresu Piešťany), Mikroregión Dunajská magistrála (14 obcí z okresu Dunajská Streda), Mikroregión Warkun (9 obcí z okresu Dunajská Streda), Mikroregión Dudváh (12 obcí z okresu Galanta) a Horný Žitný ostrov (7 obcí z okresu Dunajská Streda a 1 obec z okresu Galanta). Zoznam združení miest, obcí a právnických osôb, ktorých členmi sú obce, evidovaných na TTSK obsahuje príloha 12.

Trnavský samosprávny kraj spolupracuje pri rozvoji svojho územia so širokou škálou partnerov z verejného i súkromného sektora, vrátane tretieho sektora. TTSK patrí tiež k zakladateľom regionálnych rozvojových agentúr (RRA) v Dunajskej Strede, Galante, Hlohovci, Piešťanoch, Senici a Trnave. Okrem TTSK je zakladateľom týchto RRA aj mesto, v ktorom má RRA sídlo. Prioritnou úlohou RRA, ktoré v čase prípravy tohto materiálu oslavovali svoje prvé výročie fungovania, je poskytovať informácie o rozvojových programoch subjektom v kraji (verejným i súkromným subjektom) a pripravovať rozvojové projekty financované zo zdrojov EÚ. Subjektom z verejného sektora je vypracovanie projektu poskytované bezplatne, poradenstvo je poskytované bezplatne všetkým záujemcom.

TTSK má od roku 2004 v kraji svoje zastúpenie prostredníctvom expozitúr VÚC. Tieto by mali okrem iného zabezpečovať aj zber informácií z regiónu. Spolupráca medzi RRA a expozitúrami zväčša závisí od osobných kontaktov zamestnancov týchto subjektov a v jednotlivých okresoch sa jej intenzita a úroveň odlišujú. V niektorých okresoch by RRA a expozitúry uvítali alternatívu zlúčenia týchto subjektov, prípadne RRA majú záujem o vykonávanie činností expozitúr za predpokladu, že expozitúry by boli zrušené.

Okrem RRA založených TTSK existujú v kraji aj ďalšie RRA so sídlami v Dunajskej Strede, Galante, Hlohovci, Veľkej Pake, Šamoríne, Senici a Skalici. Vytvárajú integrovanú sieť RRA. Vďaka svojej dlhšej existencii majú spravidla väčšie skúsenosti s regionálnym rozvojom, viac zrealizovaných úspešných projektov, silnejší imidž a väčšiu klientelu.

Vzájomná spolupráca „starších“ RRA s RRA založenými TTSK a s expozitúrami VÚC je v kraji skôr výnimočná. Aj v tomto prípade platí, že spolupráca závisí od konkrétnych zamestnancov a ich individuálnej snahy spolupracovať.

Strategická poloha Trnavského samosprávneho kraja je predpokladom pre rozvoj spolupráce nielen na národnej, ale aj medzinárodnej úrovni, keďže TTSK hraničí s tromi krajinami SR (BSK, NSK, TSK) a rovnako aj s tromi susednými krajinami (Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom).

Cezhraničná spolupráca sa rozvíja podobne ako lokálna spolupráca obcí najmä vytváraním spoločných združení s ostatnými regiónmi a ich organizáciami alebo realizáciou spoločných projektov. Príkladom vytvárania združení je Euroregión Pomoravie, ktorý rozvíja aktivity medzi regiónmi Záhorie, Weinviertel a Južná Morava, alebo Aliancia mikroregiónov Dunaj - Váh – Morava, ktorá sa zasaďuje o vyrovnanie regionálnych disparít a spoločný rozvoj územia svojich členov (Malokarpatské partnerstvo o.z., Partnerstvo pre Horné Záhorie o.z., Podmalokarpatské partnerstvo o.z., Za Moravu Krásnejší, Združenie pre rozvoj mikroregiónu Vážska vodná cesta) a na princípoch partnerstva buduje spoluprácu medzi regiónmi a komunitami západného Slovenska, Dolného Rakúska, Moravy a severozápadného Maďarska.

Programy a projekty cezhraničnej spolupráce TTSK rozvíja so všetkými susediacimi krajinami:

1. spolupráca s Rakúskom:

- a. Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko 2007 – 2013 je zameraný na rozvoj a posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi susediacimi slovenskými a rakúskymi regiónmi a zavedenie spoločných stratégií pre udržateľný rozvoj prihraničného regiónu. Program je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Okrem TTSK je do neho zapojený na slovenskej strane aj BSK a ďalších 10 regiónov v Rakúsku (Wienviertel, Wiener Umland-Nordteil, Wiener Umland-Südteil, Nordburgenland, Viedeň, Waldviertel, Mostviertel-Eisenwurzen, Sankt Pölten, Niederösterreich-Süd, Mittelburgenland). Príprava programu začala už v októbri 2005 a nadviazala na spoluprácu v rámci Iniciatívy Spoločenstva INTERREG z roku 1995.
- b. TTSK bol zapojený ako partner do ôsmich projektov cezhraničnej spolupráce podaných v rámci programu INTERREG IIIA Slovenská republika – Rakúsko. Šesť z nich už bolo v čase prípravy tohto materiálu ukončených.

2. spolupráca s Českou republikou

Program cezhraničnej spolupráce medzi Slovenskou republikou a Českou republikou nadväzuje na Iniciatívy spoločenstva INTERREG III v predchádzajúcom programovom období. Oprávnenými regiónmi v SR sú TTSK, TSK a ŽSK a v ČR Juhomoravský, Moravskosliezsky a Zlínsky kraj. Program je zameraný na sociálny, kultúrny a hospodársky rozvoj územia zapojených krajov, dostupnosť územia, jeho životné prostredie a financuje aj technickú pomoc. Zapojiť sa do neho môžu odborné komory, vzdelávacie inštitúcie, verejná správa a subjekty neziskového charakteru.

3. spolupráca s Maďarskom

- a. Program cezhraničnej spolupráce Maďarsko – Slovensko 2007 – 2013 je zameraný na maďarsko-slovenský cezhraničný región, ktorý zahŕňa rozsiahle aglomerácie (Budapešť, Bratislava), mestá národného a regionálneho významu

(ako sú Győr, Miskolc, Košice a iné), ale aj rozsiahlu vidiecku krajinu. Do programu je zapojených 13 jednotiek na úrovni NUTS III (v SR sú nimi vyššie územné celky) - osem z Maďarska (Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Budapest) a päť zo Slovenska (TTSK, BSK, NSK, BBSK a KSK) a jeho cieľom je posilnenie integrácie v hraničnom regióne, najmä v oblasti hospodárstva, ľudskej spolupráce, životného prostredia, ochrany prírody a dostupnosti územia. Rôznorodosť územia, v ktorom sa na jednej strane nachádzajú dynamicky sa rozvíjajúce centrá s vysokým potenciálom a na strane druhej oblasti s vysokou mierou nezamestnanosti, si vyžaduje transformáciu ekonomickej štruktúry regiónu, ktorá by mala byť dosiahnutá prostredníctvom rozvoja spoločných podnikateľských štruktúr, informačných systémov trhu práce, spolupracou v oblasti výskumu a vývoja technológií a inovácií, podporovaním klastrov, spolupracou v oblasti vzdelávania, v sociálnej a kultúrnej oblasti, rozvojom partnerstiev, budovaním kapacít projektového manažmentu a rozvojom turizmu.

- b. Spolupráca v rámci desiatich Euroregiónov, ktoré pôsobia v maďarsko-slovenskom hraničnom území a čiastočne sa územne prekrývajú: Euroregión Kras, Euroregión Váh-Dunaj-Ipeľ, Euroregión Podunajského trojspolku, Euroregión Ipeľ-Ipoly, Euroregión Neo-gradiensis (Novohrad), Euroregión Ister-Granum, Euroregión Slaná-Rimava, Euroregión Zemplín, Karpatský Euroregión, Ung-Tisza-Túr-Euroregión.

V rámci rozvoja medzinárodnej regionálnej spolupráce a propagácie celého kraja sa TTSK zúčastňuje viacerých medzinárodných veľtrhov cestovného ruchu a výstav regionálneho rozvoja. V priebehu roka 2008 TTSK prezentovalo svoj kraj na desiatich významných podujatiach:

- Regióny Slovenska Agrokompex 2008 v Nitra – výstava vidieckeho cestovného ruchu
- Slovenské dni v Londýne 2008 – festival prezentácie krajín a ich kultúr
- Ukraine Travel Market 2008 v Kyjeve – medzinárodný veľtrh cestovného ruchu
- Wiener Herbst Senioren Messe 2008 vo Viedni – najväčší európsky veľtrh pre seniorov
- Regiontour Brno 2008 - medzinárodný veľtrh cestovného ruchu
- ITF Slovakiaitour Bratislava 2008 - veľtrh cestovného ruchu
- Tour Region Košice 2008 – prezentácia miest i obcí, kultúrnych a historických pamiatok, kúpeľníctva i možností turistiky v regióne
- Holiday World Praha 2008 - stredoeurópsky veľtrh cestovného ruchu
- Utazás Budapest 2008 - veľtrh cestovného ruchu
- Výstava For Region v Banskej Bystrici - výstava regionálneho rozvoja

6.3.4 Analýza hospodárskeho potenciálu

6.3.4.1 Počet hospodárskych subjektov

K 31.12.2007 bolo na území TTSK evidovaných **13 396 právnických osôb**, z ktorých bolo viac ako 70 % podnikov, zvyšok tvorili neziskové inštitúcie. Za posledných päť rokov

sa zvýšil počet právnických osôb o 65 %. Z hľadiska právnej formy prevládali medzi právnickými osobami obchodné spoločnosti (66 %).

Štvrtina všetkých podnikov sa nachádza v okrese Trnava. Viac ako 20 % podnikov v TTSK má zahraničných alebo medzinárodných vlastníkov.

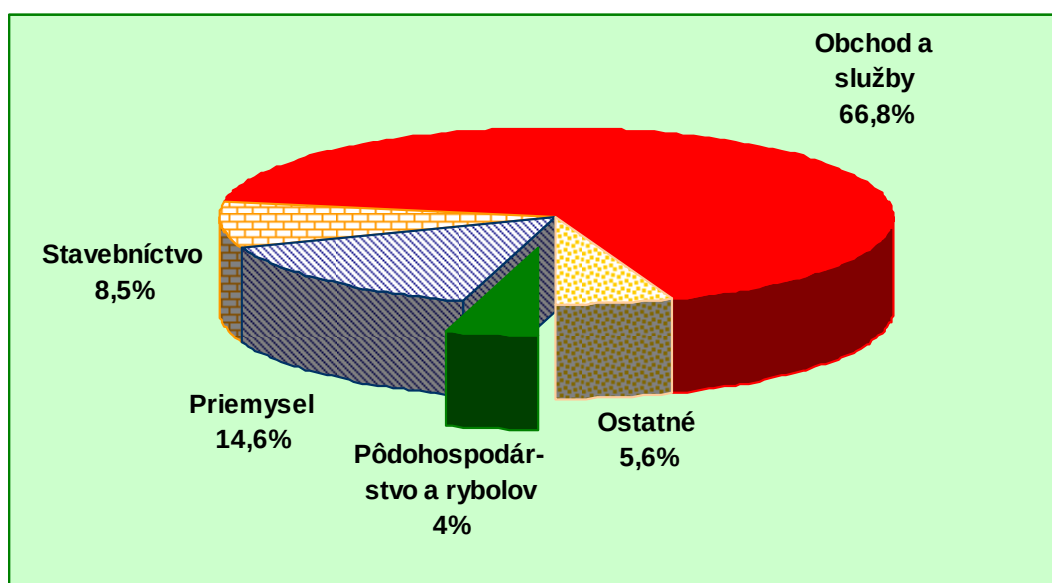
Počet podnikov v kraji rástol medzi rokmi 2001 a 2007 najrýchlejším tempom v rámci SR, pričom ich počet v kraji sa v sledovanom období takmer zdvojnásobil (z 4 877 na 9 444). Najvýraznejší rast počtu podnikov sa prejavil v okresoch Trnava, Dunajská Streda a Galanta.

Z hľadiska odvetvovej štruktúry prevládali v roku 2007 podniky v oblasti obchodu a služieb (takmer 67 %). Ďalej bolo v TTSK 14,6 % priemyselných podnikov, 8,5 % stavebných podnikov, 4,5 % poľnohospodárskych podnikov a zvyšných 5,6 % tvorili podniky v ostatných oblastiach hospodárstva (graf 16).

V analyzovanom období rokov 2001 až 2007 nedošlo k výraznej zmene podielu podnikov na odvetvovej štruktúre hospodárstva. Na celkovom počte podnikov sa zvýšil podiel obchodu a služieb na úkor ostatných oblastí.

Podľa údajov ŠÚ SR v roku 2007 až 91,5 % zamestnancov pracovalo v podnikoch s počtom zamestnancov do 20. Z hľadiska veľkostnej štruktúry podnikov a podielu zamestnaných v nich sa kraj neodlišuje od celoslovenského priemeru. Stredné a veľké podniky prevažujú najmä v priemysle.

Graf 16: Podniky podľa ekonomických činností

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008, a prepočty autorov

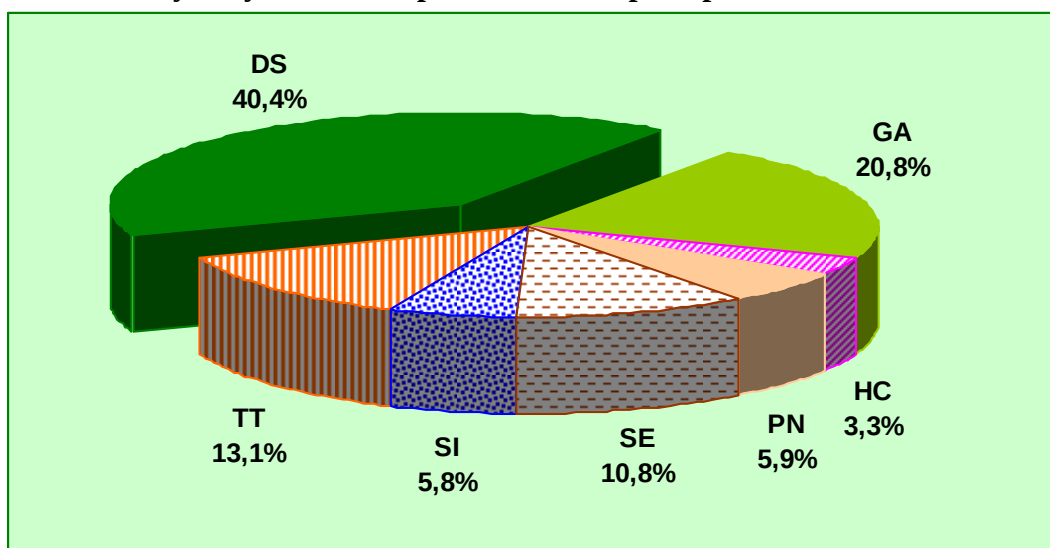
V TTSK k 31.12.2007 podnikalo **43 768 fyzických osôb**, z nich bolo viac ako 94 % živnostníkov a iba 2,5 % súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR). V porovnaní s priemerom SR sa počet fyzických osôb – podnikateľov medzi rokmi 2001 a 2007 vyvíjal rovnakým tempom (v absolútnom vyjadrení vzrástol približne o 32 %).

Rozdelenie drobných podnikateľov v rámci kraja nie je rovnomerné. V okrese Dunajská Streda sa nachádza viac ako štvrtina všetkých fyzických osôb – podnikateľov kraja, čo je zároveň štvornásobne viac ako v okrese Hlohovec.

Najviac živnostníkov podnikalo v roku 2007 v stavebníctve (27,3 %), obchode (26,7 %) a priemyselnej výrobe (15,4 %). Medzi rokmi 2001 a 2007 sa výrazne zvýšil počet

živnostníkov v stavebníctve (o 5 165), obchodných činnostiach a prenájme nehnuteľností (o 2 182) a priemyselnej výrobe (o 1 262). V oblasti pôdohospodárstva a rybolovu ich v roku 2007 podnikalo 716, čo je až 3,6-násobok stavu z roku 2001.

Počet SHR v posledných rokoch výrazne poklesol, ich súčasný počet je na úrovni 65 % roku 2001. V súvislosti s vývojom počtu živnostníkov podnikajúcich v pôdohospodárstve a rybolove v danom období je pravdepodobné, že v skutočnosti osoby hospodáriace na pôde nezmenili predmet svojho podnikania úplne, ale zmenili iba právnu formu podnikania. Najviac SHR sa nachádza v južných okresoch kraja, v okresoch Dunajská Streda a Galanta je až 70 % všetkých SHR.

Graf 17: Počet fyzických osôb hospodáriacich na pôde podľa okresov TTSK

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

V roku 2007 dosiahol počet fyzických osôb podnikajúcich na pôde a v rybolove (SHR vrátane živnostníkov v oblasti hospodárenia na pôde) 1 807. Ich teritoriálne rozdelenie v rámci kraja znázorňuje graf 17.

Detailnejší pohľad na oblasť pôdohospodárstva v TTSK poskytuje analýza foriem podnikania v poľnohospodárstve a druhu vlastníctva poľnohospodárskych podnikov – fariem.

Zo štrukturálneho zisťovania fariem 2005, ktoré pri skúmaní fariem vychádzalo z metodiky stanovenej Eurostatom⁸, vyplýva, že v roku 2005 bolo v TTSK 8 233 fariem. Najväčší podiel z nich tvorili neregistrované fyzické osoby (82,64 %), za nimi nasledovali samostatne hospodáriaci roľníci (ďalej len „SHR“, 13,56 %). Podiel družstiev na celkovom počte fariem predstavoval iba 1,11 %.

⁸ **Farma** je definovaná ako samostatná jednotka po stránke technickej aj ekonomickej, ktorá má samostatné vedenie a vyrába poľnohospodárske výrobky. Farma môže popri poľnohospodárskej činnosti vyrábať aj iné nepoľnohospodárske výrobky a poskytovať služby. Poľnohospodárskymi výrobkami sú rastlinné výrobky a chov hospodárskych zvierat. Do skupiny fariem boli zaradené jednotky, ktoré dosiahli nasledovné prahové hodnoty:

- výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy je najmenej 0,5 ha alebo
- výmera intenzívnych plodín je najmenej 1500m² alebo
- výmera vinogradov je najmenej 500m² alebo
- 1 kus hovädzieho dobytku alebo
- 2 kusy ošípaných alebo
- 4 kusy oviec alebo
- 4 kusy kôz alebo
- 50 kusov hydiny alebo
- 100 kusov kožušinových zvierat alebo
- 100 kusov králikov alebo
- 5 včelstiev.

Tabuľka 14: Počet fariem podľa právnej formy zastúpených v TTSK podľa výsledkov štrukturálneho zisťovania fariem 2005

Právna forma	TTSK
Neregistrované fyzické osoby	6 804
Živnostník	34
SHR - roľník	1 112
Slobodné povolanie – fyzická osoba	4
Živnostník zapísaný v Obchodnom registri - podnikajúci súčasne ako SHR	4
Spoločnosť s ručením obmedzeným	148
Akciová spoločnosť	23
Družstvo	92
Rozpočtová organizácia	4
Príspevková organizácia	6
Organizačná jednotka združenia	2
Spolu	8 233

Prameň: Štrukturálne zisťovanie fariem 2005, ŠÚ SR

Z hľadiska druhu vlastníctva jednoznačne prevláda súkromné tuzemské vlastníctvo, ktoré predstavuje až 98,48 percentný podiel na vlastníctve všetkých analyzovaných fariem.

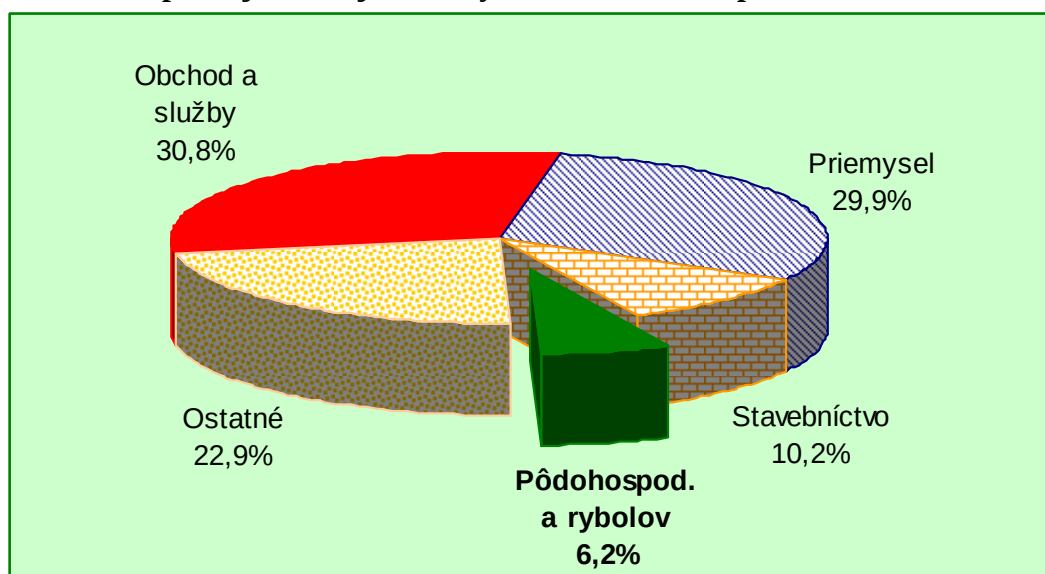
Tabuľka 15: Druh vlastníctva poľnohospodárskych podnikov zastúpený v TTSK podľa výsledkov Štrukturálneho zisťovania fariem 2005

DRUH VLASTNÍCTVA	POČET V TTSK
Súkromné tuzemské	8108
Družstevné	92
Štátne	2
Vlastníctvo územnej samosprávy	9
Vlastníctvo združení, politických strán a cirkví	2
Zahraničné	10
Medzinárodné s prevažujúcim súkromným sektorom	10
Spolu	8 233

Prameň: Štrukturálne zisťovanie fariem 2005, ŠÚ SR

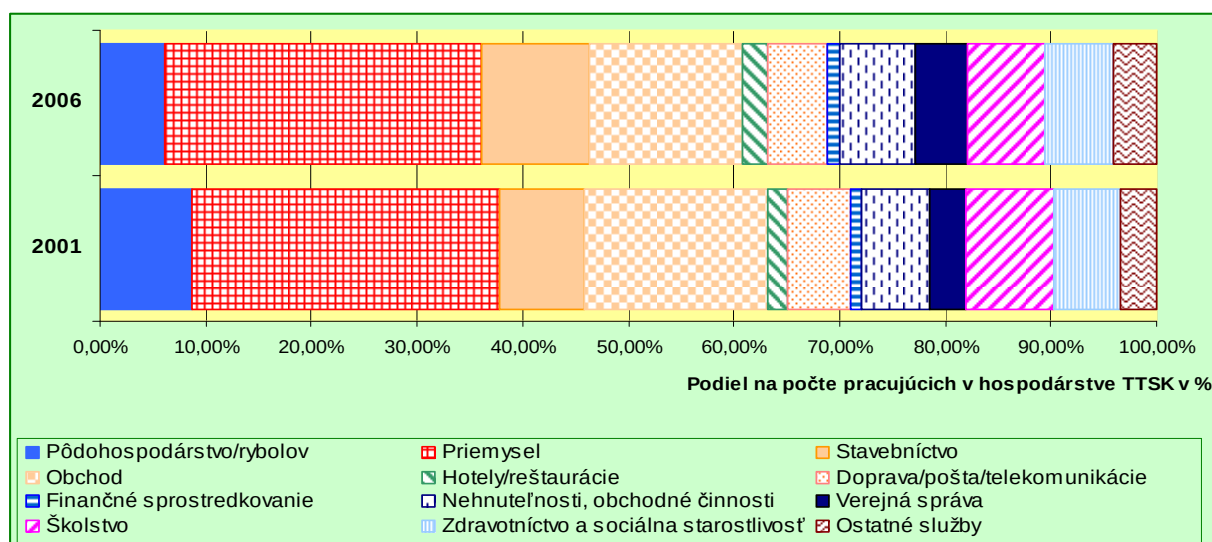
6.3.4.2 Zamestnanosť a mzdy

Podiel zamestnaných na EAO je viac ako 91 % (t.j. 264,5 tis. EAO). Najviac zamestnaných bolo v roku 2006 v priemysle (približne 30 %), obchode (14,5 %) a stavebníctve (10 %). V pôdohospodárstve a rybolove pracovalo 6,15 % a v oblasti cestovného ruchu viac ako 2 % zamestnaných. V porovnaní s priemerom SR zamestnáva TTSK viac pracujúcich v pôdohospodárstve a rybolove, priemysle a stavebníctve.

Graf 18: Počet pracujúcich v jednotlivých odvetviach hospodárstva TTSK v roku 2006

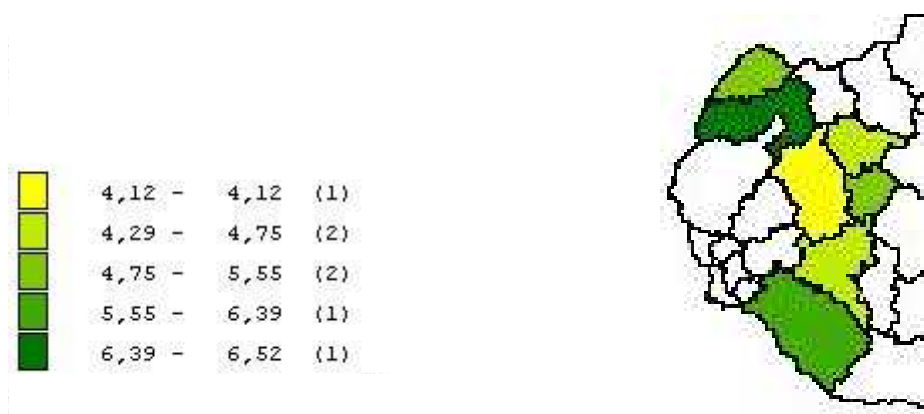
Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Medzi rokmi 2001 a 2006 došlo k určitým zmenám v **štruktúre zamestnanosti** v TTSK, ktoré sú znázornené na grafe 19. V štruktúre zamestnanosti v sledovanom období bol zaznamenaný najväčší nárast podielu zamestnancov vo verejnej správe, stavebníctve, cestovnom ruchu a službách. V roku 2006 dosiahlo pôdohospodárstvo a rybolov podiel na zamestnanosti zodpovedajúci 71 % stavu z roku 2001.

Graf 19: Vývoj podielu pracujúcich v hospodárstve TTSK podľa ekonomických činností medzi rokmi 2001 a 2006

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Miera evidovanej nezamestnanosti v TTSK klesla v roku 2006 na 5,2 % (v roku 2000 bola trikrát vyššia – 16,5 %). Pokles nezamestnanosti bol výsledkom prívlevu zahraničných investícií do kraja.

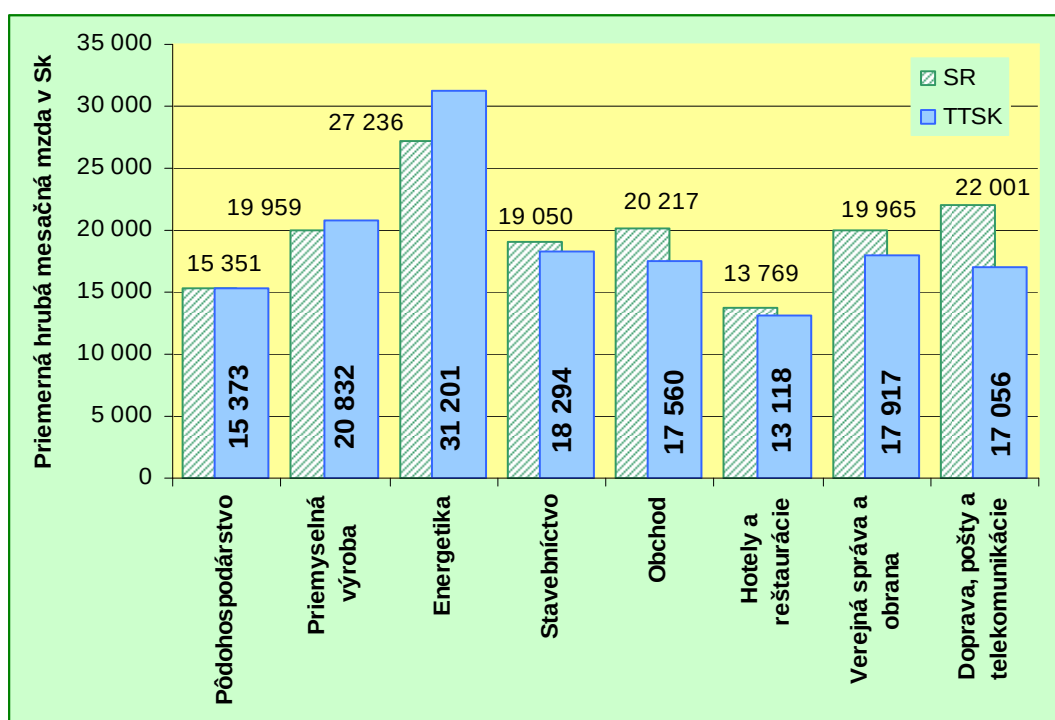
Obrázok 3: Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch TTSK

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Medzi okresmi kraja nie sú z hľadiska mieri nezamestnanosti veľké rozdiely, najnižšia je v okrese Trnava (4,12 %) a najvyššia v Senici (6,52 %, obrázok 3). Výraznejšie rozdiely sú v podiele mladistvých a absolventov na nezamestnanosti. Najvyšší podiel týchto skupín nezamestnaných je v okresoch Piešťany (viac ako 11 %) a Hlohovec (10,8 %), pričom v okrese Dunajská Streda je to iba 6,5 %.

Podiel nezamestnaných starších ako 50 rokov predstavoval v kraji v roku 2006 viac ako 24 %, zatiaľ čo v roku 2001 to bolo necelých 14 %. Nezamestnanosť sa tak za posledné roky presunula do starších vekových kategórií.

Podiel dlhodobo nezamestnaných v TTSK (41,5 %) bol v roku 2006 menší ako priemer v SR (53 %). Najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných evidoval okres Galanta, najmenší okres Trnava (33 %).

Graf 20: Porovnanie priemernej hrubej mesačnej mzdy v TTSK s priemerom SR

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

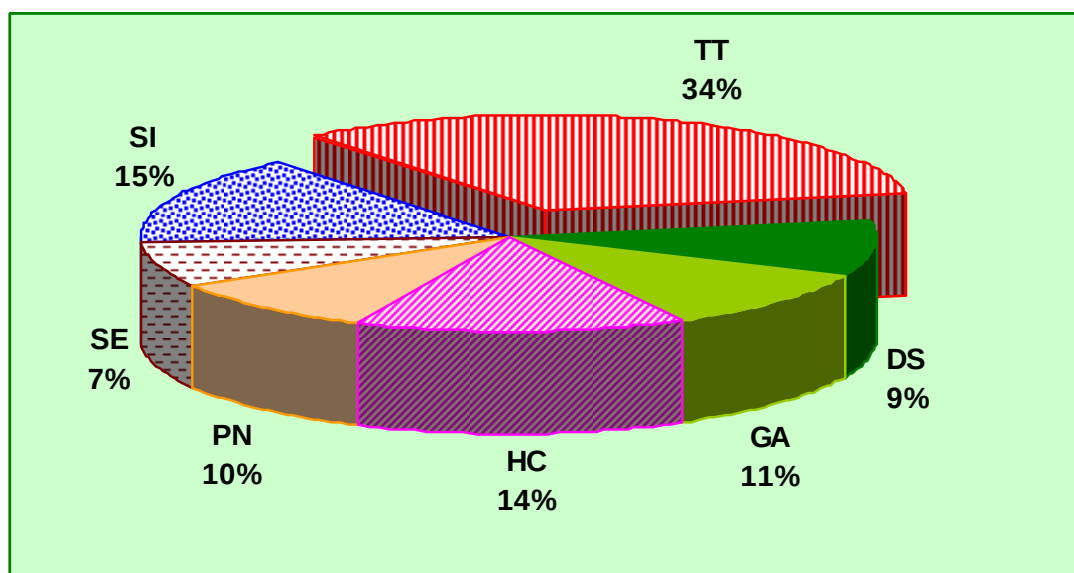
Z grafu 20 je zrejmé, že najvyššie mzdy v TTSK zarábali pracovníci v energetike (31 201 Sk) a priemyselnej výrobe (20 832 Sk), najnižšie v hoteloch a reštauráciách (13 769 Sk) a v pôdohospodárstve (15 351 Sk). V rámci kraja sa výška priemernej mesačnej mzdy pohybovala od 15 649 Sk v okrese Dunajská Streda do 22 760 v okrese Trnava.

V roku 2006 dosiahla podľa údajov regionálnej štatistiky priemerná mesačná mzda v podnikoch s viac ako 20 zamestnancami v TTSK výšku 19 188 Sk, čím sa v rámci SR umiestnila na treťom mieste po BSK (29 270 Sk) a KSK (19 893 Sk).

6.3.4.3 Priame zahraničné investície a priemyselné parky

Najvýraznejší príliv priamych zahraničných investícií (PZI) zaznamenal TTSK po roku 2002, kedy sa rozbehli investičné projekty spoločností PSA Peugeot Citroen a Samsung Electronics. V roku 2006 (k 31.12.) dosiahla výška PZI vyše 26 mld. Sk.

Graf 21: Priame zahraničné investície v podnikovej sfére TTSK

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

Priame zahraničné investície (PZI) nie sú v kraji rozložené rovnomerne. Viac ako tretina všetkých PZI v podnikovej sfére kraja je umiestnených v okrese Trnava. Nasledujú okresy Skalica (15 %) a Hlohovec (14 %). Alokované sú najmä do priemyselných odvetví strojárskoho a elektrotechnického priemyslu.

Malý podiel PZI v južných okresoch TTSK je daný teritoriálne nerovnomerným rozmiestnením priemyslu. Severná a stredná časť kraja je priemyselná a južná časť má skôr priemyselnopoľnohospodársky charakter. V nadväznosti na poľnohospodársku prvovýrobu je rozvinutá najmä výroba potravín a nápojov (mlieka a výroba mliečnych výrobkov, mäsa a mäsových výrobkov, cukru, cukrovínok a šumivých vín).

Príliv PZI podnietil budovanie priemyselných parkov. Na území TTSK je celkovo vybudovaných 9 priemyselných parkov, ktoré zaberajú rozlohu 354,1 ha. Najväčšiu plochu pokrývajú v okrese Senica. Okrem veľkých zahraničných investorov (Samsung, Sony, Bekeart a iní) sú v nich etablované aj viaceré malé a stredné podniky vytvárajúce subdodávateľské siete. Základné informácie o priemyselných parkoch v TTSK obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 16: Priemyselné parky na území TTSK

Okres	Priemyselný park	Mesto	Rozloha	Etablovaní investori
Galanta	Priemyselný park Galanta-Východ (IPGA)	Galanta	33,3 ha	Samsung Electronics Slovakia
				Jasplastik
				Pedrazolli Slovakia
				viaceré malé a stredné podniky
	Priemyselný park Sládkovičovo - západ	Sládkovičovo	30 ha	Bekeart Slovakia, s.r.o. Monzolit-Fibron, s.r.o. Madea-S, s.r.o.
Hlohovec	Priemyselný park Hlohovec	Hlohovec	12 ha	Faurecia
				Peter Vetter
Senica	Priemyselný park Senica	Senica	204 ha	Delphi Automotive systems Slovensko, s.r.o.
				Slovenský hodváb, a.s.
				Slovkord, a.s.
				Arcelor
Skalica	Priemyselný park Skalica	Skalica	1,9 ha	INA
				Protherm
Trnava	Trnava Logistics Park	Trnava	18 ha	PSA Peugeot-Citroen
				Gefco
				Faurecia
				Datalogic
				Sofitec
				Premier
				Inergy
				Valeo
				Magna Donnelly
				Streit
	Priemyselný park Sered'	Sered'	16,4 ha	FM Slovensko Semmerlock
	Priemyselný park Šamorín	Trnava	9 ha	Industry association Vicenza
	Priemyselný park Voderady	Voderady	29,45 ha	Samsung LCD Slovakia

Prameň: Prieskum autorov

Za účelom kontinuálneho priemyselného rozvoja kraja má TTSK záujem o ďalšie budovanie priemyselných parkov na svojom území. Návrhy umiestňovania jednotlivých priemyselných parkov sú obsiahnuté v koncepcii lokalizácie priemyselných parkov na území Trnavského kraja, pričom vychádzajú z urbanistickej koncepcie územného plánu TTSK.

Na základe hodnotenia územno-technického a socio-ekonomického potenciálu vybraných lokalít na umiestnenie priemyselných parkov sa na území TTSK odporúča sledovať lokality vhodné na rozvoj priemyselných parkov členených do nasledujúcich kategórií:

- priemyselný park celoštátno-medzinárodného významu;
- priemyselný park nadregionálno-celoštátneho významu;
- priemyselný park regionálno-nadregionálneho významu;
- priemyselný park lokálno-regionálneho významu;
- priemyselný park lokálneho významu.

Navrhované a odporúčané lokality na umiestnenie priemyselných parkov sú rovnomerne rozmiestnené na území kraja a tie najvýznamnejšie sú spravidla lokalizované v rámci príslušného sídelného rozvojového pólu, čo v zásade predstavujú súčasné okresné mestá.

Priemyselné parky celoštátneho až medzinárodného významu (parky budované viacerými krajinami, vhodné na medzinárodnú kooperáciu, v ktorých sa koncentrujú a vzájomne dopĺňajú hospodárske aktivity späté s novými technikami, ich základom je inovatívnosť, počíta sa v nich so zamestnávaním odborníkov aj zo zahraničia, pričom ich veľkosť je nad 50 ha s rezervnými rozvojovými plochami) sú navrhované v nasledovných lokalitách:

- Leopoldov – Červeník – Madunice;
- Senica – Kaplinské Pole;
- Madunice – Veľké Kostol'any;
- Gabčíkovo;
- Sládkovičovo;
- Dunajská Streda;
- Skalica;
- Trnava Technopol.

Priemyselné parky nadregionálneho až celoštátneho významu (parky schopné realizovať rozvojové a inovačné programy podporované EÚ s veľkosťou okolo 50 ha s rezervnými rozvojovými plochami) sú navrhované v nasledovných lokalitách:

- Sered';
- Holíč;
- Zavar.

Priemyselné parky regionálneho až nadregionálneho významu (parky zamerané na rozvoj malého a stredného podnikania, využívajúce voľnú pracovnú silu v regióne s veľkosťou spravidla okolo 30 ha s rezervnými rozvojovými plochami) sú navrhované v nasledovných lokalitách:

- Šoporňa;
- Veľký Meder;
- Kúty.

Priemyselné parky lokálneho až regionálneho významu (parky zamerané na rozvoj malého a stredného podnikania s veľkosťou 10 ha a viac, s rezervnými rozvojovými plochami, využívajúce najmä pracovnú silu z blízkeho okolia) sú navrhované v nasledovných lokalitách:

- Zeleneč;
- Hlohovec;
- Častkov;
- Kostolné Kračany;
- Dolný Bar.

6.3.4.4 Poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo

Pre TTSK je príznačný relatívne vysoký podiel primárneho sektora na ekonomickej výkonnosti regiónu, hoci na základe predchádzajúcich analýz je zrejmé, že význam poľnohospodárstva v ekonomike vykazuje trvalý pokles z hľadiska podielu na HDP, ako aj zamestnanosti.

Poľnohospodárstvo má v odvetvovej štruktúre hospodárstva kraja tradičné postavenie a jeho koncentrácia v TTSK je v porovnaní s priemerom SR vyššia. Súvisí to najmä s vysokým pôdno-klimatickým potenciálom územia (pozri časť 6.3.1), keďže TTSK patrí k najproduktívnejším poľnohospodárskym oblastiam SR.

Dominantné postavenie v rámci poľnohospodárstva má tradične rastlinná výroba, ktorá sa na celkovej hrubej poľnohospodárskej produkcii z hrubého obratu podľa údajov ŠÚ SR za posledných päť rokov podieľala v priemere 51,6 %. Z hľadiska podielu na tržbách za predaj poľnohospodárskych výrobkov z prvovýroby (päťročný priemer 46,4 %) však nedosahuje výsledky živočíšnej výroby. Porovnanie vybraných ukazovateľov za poľnohospodárstvo medzi rokmi 2001 a 2006 obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 17: Vybrané ukazovatele v poľnohospodárstve v rokoch 2002 a 2006

Rok	2002				2006				Index 2006/2002	Priemer 2002-2006
Ukazovateľ	RV	ŽV	Spolu	podiel v SR	RV	ŽV	Spolu	podiel v SR		
	v mil. Sk b.c.			%	v mil. Sk b.c.			%	%	v mil. Sk b.c.
HPP	5 713	5 971	11 684	18,6%	6 064	5 695	11 759	20,3%	100,64%	12 218
Tržby za predaj PH prvovýrobov	3 572	4 739	8 311	19,5%	4 254	4 751	9 005	21,8%	108,35%	8 803

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007, a prepočty autorov

Pozn.: HPP – hrubá poľnohospodárska produkcia, PH - poľnohospodársky

V rámci rastlinnej výroby majú v TTSK najväčšie zastúpenie pestovaných plodín obilniny, olejnin, cukrová repa a viacročné krmoviny na ornej pôde. Nasledujúca tabuľka obsahuje vývoj hektárových úrod uvedených plodín v období rokov 2005 až 2007. V sledovanom období boli najväčšie hektárové úrody dosiahnuté v roku 2005. V rokoch 2006 a 2007 hektárová úroda klesá s výnimkou olejnin, kde bol v roku 2006 zaznamenaný mierny nárast. Rozdiely v hektárových úrodách medzi analyzovanými rokmi boli spôsobené rozdielnymi klimatickými faktormi.

Tabuľka 18: Hektárová úroda hospodárskych plodín v t.ha⁻¹ v rokoch 2005 až 2007

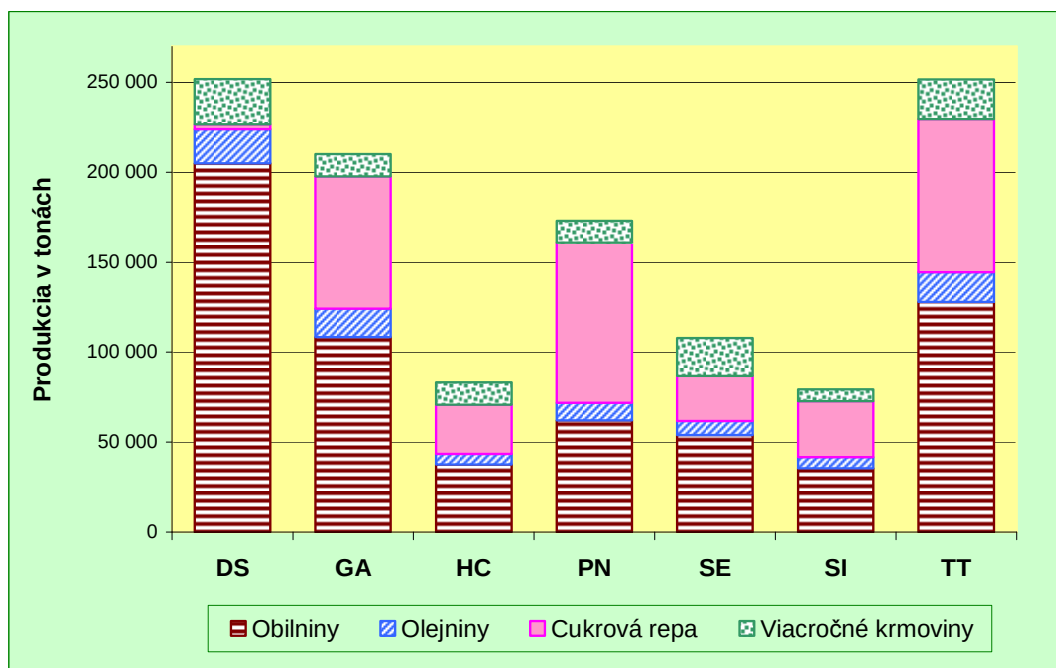
Plodina	Rok		
	2005	2006	2007
Obilniny	5,29	4,55	3,82
Olejnin	2,46	2,49	2,26
Cukrová repa	50,28	48,51	43,72
Viacročné krmoviny na ornej pôde	7,27	7,08	6,99

Prameň: ŠÚ SR

Najvyššou produkciou poľnohospodárskych plodín v roku 2007 sa vyznačoval okres Dunajská Streda, v ktorom sa vypestovalo 205 tis. ton obilnín, 19,1 tis. ton olejnin, 2,7 tony cukrovej repy a 25 ton viacročných krmovín. Tento okres dominuje v produkcii všetkých

poľnohospodárskych komodít okrem cukrovej repy, ktorej sa v roku 2007 vypestovalo najviac v okrese Piešťany.

Graf 22: Produkcia poľnohospodárskych plodín v roku 2007 v jednotlivých okresoch TTSK

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

K ďalším tradičným odvetviám rastlinnej výroby v TTSK patrí **vinohradníctvo**. Celková výmera vinohradov v TTSK sa však za posledné roky znižovala a v súčasnosti predstavuje približne 4 300 ha, čo je 1,04 % z celkovej výmery pôdneho fondu. Aj napriek nevýraznému podielu viničov v štruktúre pôdneho fondu zohráva TTSK významnú úlohu v produkcii viniča v SR.

Na území TTSK sa nachádzajú 2 vinohradnícke oblasti a 8 vinohradníckych rajónov:

- Malokarpatská vinohradnícka oblasť zahŕňa:
 - Skalický vinohradnícky rajón;
 - Záhorský vinohradnícky rajón;
 - Orešanský vinohradnícky rajón;
 - Trnavský vinohradnícky rajón;
 - Hlohovský vinohradnícky rajón;
 - Vrbovský vinohradnícky rajón;
- Južnoslovenská vinohradnícka oblasť zahŕňa:
 - Dunajskostredský vinohradnícky rajón;
 - Galantský vinohradnícky rajón.

Malokarpatská vinohradnícka oblasť sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenska a skladá sa z troch podoblastí, ktoré sa navzájom odlišujú z hľadiska klimatických, ale najmä pôdno-geologických podmienok:

- **Vinohrady Záhoria** ležia v regióne Záhorie, medzi riekou Morava a severozápadným okrajom Malých Karpát. Najvýznamnejšia časť vinogradov Záhoria sa nachádza v okolí mesta Skalica, známeho najmä červenými vínami. V porovnaní s južnými svahmi Malých Karpát, klimatické podmienky tu sú o niečo drsnejšie. Z hľadiska pôdno-geologického substrátu tu prevažujú fluviálne sedimenty riek (najmä Moravy a Myjavy) a viate piesky.
- **Malokarpatské vinohrady** sa rozprestierajú na juhozápadných svahoch Malých Karpát od Bratislavy po Horné Orešany. Juhozápadné svahy tohto pohoria predstavujú skutočnú klenotnicu vinohradníctva na Slovensku. História vinohradníctva a vinárstva siaha v tejto oblasti takmer tritisíc rokov do minulosti a dlhé stáročia bol najvýznamnejším vinohradníckym regiónom v SR. Tento význam bol daný nielen vynikajúcimi prírodnými pomermi, ale aj relatívnou blízkosťou potenciálnych odbytk. Kvalita vín zodpovedá dlhoročnej tradícii a skvelej povesti, vyrábajú sa tu tak biele (najmä rizlingy) ako aj červené vína (Portugal modrý z Orešian). Geologickým substrátom sú predovšetkým náplavové kužele malokarpatských potokov, pôdy sú hlinito-piesočnaté a stredne skeletnaté.
- **Vinohrady na nížinách a pahorkatinách východne od Malých Karpát** sú v porovnaní s predošlými podoblastami podstatne mladšie. Faktom však je, že aj v najsevernejších polohách tejto podoblasti je možné dopestovať hrozno vhodné na výrobu vysokokvalitných vín, či už je to v okolí mesta Hlohovec alebo v oblasti Čachtíc. Čo sa týka pôdno-geologického substrátu, tak prevažujú spraše.

Južnoslovenská vinohradnícka oblasť zaberá územie nachádzajúce sa v najjužnejšej časti Slovenska, severne od rieky Dunaj. Má celkovú výmeru 5 345,6 ha. Západná časť tejto vinohradníckej oblasti sa nachádza hlavne v okolí mesta Dunajská Streda. Rozprestiera sa na fluviálnych sedimentoch Dunaja (štrky a štrkopiesky) a poskytuje podmienky predovšetkým vhodné na produkciu vín nižšej kvality.

V živočíšnej výrobe má výrazný podiel chov hovädzieho dobytku a ošípaných. V intenzite chovu hovädzieho dobytku sa TTSK radí na tretie miesto za ŽSK a TSK. V intenzite chovu ošípaných sa počas rokov 2005 až 2007 umiestnil TTSK spolu s TSK na prvom mieste. V ostatných sektoroch chovu hospodárskych zvierat (ovce, hydina) sa TTSK nevyznačuje takou intenzitou, ktorá by ho radila na popredné miesta v rámci SR.

Tabuľka 19: Intenzita chovu vybraných druhov hospodárskych zvierat v období rokov 2005 až 2007

Ukazovateľ intenzity chovu hospodárskych zvierat	Rok		
	2005	2006	2007
Hovädzí dobytok na 100 ha poľnohospodárskej pôdy	31,6	31,5	31,0
Ovce na 100 ha poľnohospodárskej pôdy	0,7	0,7	0,8
Ošípané na 100 ha ornej pôdy	108,1	114,7	100,5
Hydina na 100 ha ornej pôdy	816,8	553,7	864,0

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Porovnaním stavov hospodárskych zvierat v jednotlivých okresoch TTSK v roku 2007 sme zistili, že v živočíšnej výrobe vybraných druhov hospodárskych zvierat jednoznačne dominuje okres Dunajská Streda (tabuľka 20).

Tabuľka 20: Stavy hospodárskych zvierat v okresoch TTSK v roku 2007 (v ks)

Okres	Hovädzí dobytok	Ošípané	Ovce	Hydina
DS	25 743	125 579	1 132	856 129
GA	9 932	27 290	369	567 476
HC	7 270	14 412	8	45 409
PN	7 789	19 359	207	114 029
SE	11 578	34 639	103	53 699
SI	4 939	6 422	166	181 560
TT	16 764	25 920	137	362 751

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Lesné hospodárstvo nepatrí v TTSK k dominantným odvetviám hospodárstva. Výmera lesného pôdneho fondu v TTSK k 1.1.2007 predstavovala 65 315 ha, čo je 15,75 % z celkovej rozlohy kraja. Lesnatosť jednotlivých území je rozdielna a rôznorodá. Najnižšia je v okresoch Galanta (4,2 %) a Dunajská Streda (6,6 %), kde sa prevažná časť územia využíva na poľnohospodárske účely. Najvyššiu lesnatosť majú v rámci kraja okresy Senica, kde lesná plocha zaberá 31,6 % z celkovej rozlohy okresu, a Skalica, kde výmera lesného fondu predstavuje 25,2 % z celkovej rozlohy okresu. Lesná výroba je zameraná predovšetkým na ťažbu dreva, pridruženú drevársku výrobu, poľovníctvo a iné služby.

Najväčším obhospodarovateľom lesov v TTSK je štátny podnik Lesy SR, ktorý na lesných plochách hospodári prostredníctvom svojich odštepných závodov sídliačich v TTSK (Šaštín a Smolenice). Oba lesné závody v TTSK obhospodarujú lesnú plochu presahujúcu katastrálne územie kraja.

Odštepný závod v Smoleniciach hospodári na výmere 42 157 ha lesného pôdneho fondu, z toho je 40 624 ha porastovej pôdy, pričom hospodárske lesy z nich tvoria 70,8 %, ochranné lesy 12,5 % a lesy osobitného určenia 16,7 %. Zásoba lesných porastov je 9 864 tis. m³ drevnej hmoty, ročný etát ťažby dreva je 154 tis. m³. Drevinové zloženie lesov je veľmi pestré. Najviac zastúpené dreviny sú buk (50,8 %), dub (15,1 %) a hrab (9,5 %). Ihličnaté dreviny tvoria 10% podiel, z ktorého je najviac zastúpená borovica (5,7 %).

Odštepný závod Šaštín hospodári na území, ktoré sa vertikálne pohybuje od 150 m. n. m. pri rieke Morave až do 750 m. n. m. na najvyšších hrebeňoch Malých Karpát. V nadväznosti na výškové členenie je potom možné rozdeliť územie závodu na 3 oblasti:

- lužné lesy okolo rieky Moravy, ktoré reprezentujú dreviny typického tvrdého luhu ako je dub a jaseň. Predstavujú čo do rozlohy, pôvodnosti a zachovanosti spolu s príslušnými lúkami a mokradami mimoriadne cenné územie z hľadiska ochrany prírody i lesníckeho,
- centrálna časť Záhorskej nížiny, v ktorej kvôli piesčitému podložíu dominuje borovica sosna,
- oblasť Malých a Bielych Karpát a pahorkatín, kde dominuje buk, dub, hrab a lipa.

Odštepný závod Šaštín hospodári na výmere lesného pôdneho fondu 48 870 ha, pri ročnej obnove lesa 378 ha a ročnej ochrane lesa 499 tis. Sk. Ročný objem ťažby tohto odštepného závodu predstavuje 142 840 m³.

Rybné hospodárstvo je v TTSK zastúpené prostredníctvom akvakultúry, ktorá okrem hospodárskeho chovu rýb plní aj iné funkcie v súvislosti s ochranou a tvorbou životného prostredia, zachovávanie pôvodného genofondu rýb a spoločensky prospešných mimoprodukčných prínosov objektov používaných na chov rýb (krajnotvorba, protipovodňová ochrana, retencia vody v krajine a rozvoj vidieka).

Akvakultúru je možné rozdeliť do dvoch samostatných a špecifických oblastí – rybníkárstvo a pstruhárstvo. V dôsledku priaznivých klimatických podmienok a existencie rybníčných sústav dominuje v TTSK rybníkárstvo. Toto je zamerané predovšetkým na chov kapra, pričom svoje zastúpenie tu majú aj ostatné nízinné druhy (karas, tolstolobiky, amur, štika, sumec, zubáč a iné). Chov pstruhov sa realizuje v okrese Piešťany. V súčasnosti má platné osvedčenie na chov rýb celkom 16 subjektov z TTSK.

Ako príležitosť sa javí chov jeseterovitých a tropických rýb, na ktorý je možné využívať bohaté zásoby geotermálnych vôd v južných častiach TTSK. Takýto chov si však vyžaduje vysoké počiatkové investície spojené s obstarávaním špeciálnych technológií na chov a vykonaním samotného geotermálneho vrtu.

6.3.4.5 Služby a poradenstvo pre poľnohospodárov a lesníkov

Na základe internetového prieskumu bolo v TTSK zistených 37 dodávateľov poľnohospodárskej a lesnej techniky, 28 dodávateľov krmiva pre hospodárske a iné zvieratá. Väčšina týchto subjektov ponúka na predaj aj osivá, hnojivá a iné poľnohospodárske produkty.

V oblasti pôdohospodárskeho poradenstva je v SR vytvorený pôdohospodársky poradenský systém, ktorý poskytuje rady v najdôležitejších oblastiach podnikania v pôdohospodárstve v súlade so Spoločnou poľnohospodárskou politikou EÚ. Inštitucionálne ho zastrešuje niekoľko subjektov.

Koordináciu poradenských aktivít zabezpečuje Centrum pôdohospodárskeho poradenstva (Agroinštitút Nitra), ktorý má svoje kontaktné počítačové terminály rozmiestnené na miestach dostupných potenciálnym užívateľom poradenských služieb, a to na regionálnych pracoviskách Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (v TTSK sú štyri – v Trnave, Dunajskej Strede, Galante a Senici), Pôdohospodárskej platobnej agentúry (v Trnave a Dunajskej Strede), profesijných zväzov a združení. Ide o miesta prvého kontaktu a zdroje prvotných informácií, kde je k dispozícii aj Centrálny register pôdohospodárskych poradcov v SR.

V súvislosti s implementáciou programov, ktoré umožňujú čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ sa vytvorila sieť súkromných spoločností, poskytujúca poradenské služby v oblasti čerpania fondov. Projektové poradenstvo v oblasti čerpania fondov EÚ poskytuje v TTSK 7 subjektov. Poradenstvo v oblasti regionálneho rozvoja a eurofondov poskytujú aj vyššie spomenuté RRA (kapitola 6.3.3.3).

Komplexné poradenské služby malým a stredným podnikom v oblasti vypracovania a konzultácie podnikateľského zámeru, zakladania spoločnosti a v podobných oblastiach poskytuje Regionálne poradenské a informačné centrum – Dunajská Streda.

6.3.4.6 Cestovný ruch a agroturizmus

Samotná charakteristika TTSK z geografického, klimatického a hydrologického hľadiska predurčuje tento región na rozvoj letnej turistiky a v rámci nej predovšetkým na vodnú a kúpeľnú turistiku. V kraji sa nachádza 18 lokalít potenciálne vhodných na prírodné kúpanie. Medzi tieto najznámejšie lokality patrí vodná nádrž Slňava s rozlohou cca 480 ha s vybudovanými zariadeniami aj pre vodné športy a vodná nádrž Kráľova. Vodná cesta na rieke Morava zasa predstavuje vhodný potenciál pre realizáciu vnútrozemských rekreačných plavieb.

Potenciál v oblasti termálnych vôd je využívaný na liečebné, rehabilitačné a relaxačné účely. Z kúpeľov TTSK sú najznámejšie svetoznáme liečivé kúpele Piešťany, ako aj kúpele Smrdáky.

Na geotermálnych prameňoch sústredených v kraji vyrástli nasledovné zariadenia cestovného ruchu:

- termálne kúpalisko Horné Saliby;
- Thermalpark Dunajská Streda;
- Termálpark Veľký Meder;
- Termál centrum Galandia;
- Relaxačno-rehabilitačné centrum Horné Saliby;
- termálne kúpalisko Eva v Piešťanoch (v súčasnosti krytý bazén v rekonštrukcii);
- termálne kúpalisko v Gabčíkove;
- termálne kúpalisko v Koplotovciach;
- termálne kúpalisko v Topoľníkoch;
- termálne kúpalisko Vincov les v Sládkovičove.

Pešia turistika a cykloturistika sa v TTSK sústreďuje najmä v hornatejších polohách pohorí Malé Karpaty a Biele Karpaty.

Z pohľadu turistiky zameranej na historické pamätihodnosti sa v TTSK nachádza jeden zámok (v Smoleniciach), 14 kaštieľov, 4 zrúcaniny hradov ako aj dochované pamiatky historického vývoja osídlenia daného územia.

Významný zdroj využívania turistického potenciálu predstavujú aj lužné lesy v povodiach rieky Dunaj a Morava. Ich charakteristické biotopy sú príležitosťou pre budovanie alternatívneho druhu turistiky – environmentálnej turistiky. Prírodný potenciál krajiny taktiež umožňuje rozvíjať aktivity spojené so športovým rybolovom a poľovníctvom.

Rovnako tak TTSK rovnako umožňuje široké športové možnosti na rôznych typoch čoraz atraktívnejších športovísk, ako sú napríklad:

- golfové ihriská v Báci, Jelke a Piešťanoch;
- jazdecké strediská v Kopčanoch a Malej Pake;
- squashové kluby v Trnave, Piešťanoch, Šamoríne a Seredi.

Osobitnú úlohu v oblasti rozvoja vidieka TTSK zohráva agroturistika. Pojmom agroturistika sú zvyčajne označované turisticko-rekreačné služby osobitného charakteru, ktoré poskytujú výhradne agropodnikatelia ako doplnkové služby ku svojej základnej poľnohospodárskej činnosti.

Medzi agroturistické služby patria popri ubytovaní vo vidieckom prostredí a domácom gazdovskom stravovaní všetky turisticko-rekreačné služby súvisiace s

poľnohospodárskou výrobou a vidieckym prostredím. Patria sem aj príslušné marketingové, propagačné, reklamné, informačné a obchodné činnosti.

Všetky fyzické a právnické osoby môžu agroturistické služby poskytovať v rámci svojej riadne zaregistrovanej poľnohospodárskej podnikateľskej činnosti. Z dôvodu existencie súkromného a družstevného spôsobu hospodárenia v poľnohospodárstve na Slovensku rozoznávame:

- gazdovskú agroturistiku, kde sú agroturistické služby poskytované u gazdov v rámci ich gazdovských hospodárskych dvorov alebo hospodárstiev;
- družstevnú agroturistiku, pri ktorej poskytujú služby poľnohospodárske družstvá spravidla vo svojich turisticko-rekreačných zariadeniach alebo agroturistických penziónoch.

Agroturistické služby poskytované na ekologicky hospodáriacich gazdovských dvoroch alebo družstvách certifikovaných kontrolnými inštitúciami EÚ sú deklarované ako ekoagroturistika.

V rámci TTSK je podľa údajov Slovenského združenia podnikateľov v agroturistike v súčasnosti evidovaný nasledovný počet agroturistických podnikateľských subjektov:

- 1 subjekt v okrese Dunajská Streda;
- 1 subjekt v okrese Galanta;
- 4 subjekty v okrese Senica;
- 1 subjekt v okrese Trnava.

6.3.5 Analýza fyzického potenciálu

Z hľadiska skúmania fyzického potenciálu sme podrobili analýze tie faktory, ktoré priamo determinujú stav vidieckeho rozvoja TTSK a ktorými sú predovšetkým:

- infraštruktúrna vybavenosť v oblasti cestnej siete, bytovej výstavby, inžinierskych sietí nevyhnutných pre zásobovanie vodou a ekologických stavieb;
- vybavenosť v oblasti obchodu a služieb;
- dostupnosť vzdelávania, kultúrneho, turistického a športového využitia.

6.3.5.1 Stav infraštruktúry

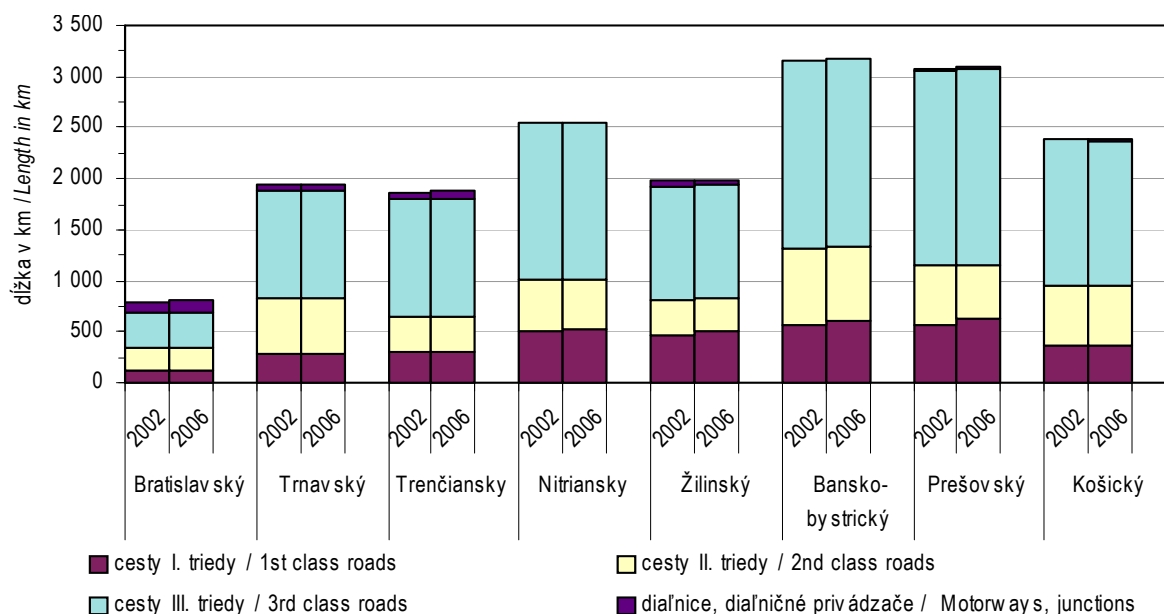
▪ Dopravná infraštruktúra

Dopravná poloha TTSK je významne exponovaná tak z hľadiska domácej, ako aj medzinárodnej dopravy. Zastúpená je tu cestná, železničná a vodná doprava. Krajom prechádzajú dôležité cestné ťahy z Bratislavy cez Trnavu do Žiliny a z Hodonína cez Trnavu do Nitry. Železničná doprava je zastúpená dôležitými dopravnými trasami ako Bratislava - Žilina a elektrifikovanou jednokol'ajnou traťou Trnava – Galanta a Trnava – Kúty ktorá predlžuje južný železničný ťah smerom na Českú republiku. Význam má aj trať Bratislava – Galanta – Štúrovo.

Dĺžka cestnej siete TTSK zostala medzi rokmi 2002 až 2006 takmer konštantná (1 947,828 km v roku 2002 a 1 950,988 km v roku 2006). Berúc do úvahy celkovú územnú rozlohu pripadá na 1 km² rozlohy TTSK 0,47 km cestnej siete. V tomto porovnaní TTSK

predstihuje aj veľkosťou rozsiahlejší BBSK ($0,34 \text{ km.km}^{-2}$), ako aj priemyselne vyspelejší BSK ($0,39 \text{ km.km}^{-2}$).

Graf 23: Porovnanie dĺžky cestnej siete podľa jednotlivých krajov v rokoch 2002 a 2006

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

Najväčšiu časť cestnej siete TTSK rovnako ako pri ostatných krajoch SR tvoria cesty III. triedy (1 056,859 km v roku 2006), nasledované cestami II. triedy (535,873 km v roku 2006), cestami I. triedy (291,014 km v roku 2006) a diaľnicami (67,242 km v roku 2006).

V súvislosti s hodnotením stavu ciest II. a III. triedy, ktoré sú vlastníctvom TTSK, vypracovala Správa a údržba ciest TTSK materiál „Konceptia financovania výstavby, rekonštrukcií, modernizácie opráv ciest a mostov vo vlastníctve TTSK v rokoch 2007 – 2009“. Úlohou tohto koncepčného materiálu bolo popísať skutočný stav pozemných komunikácií v TTSK k aktuálnemu dátumu (31.12.2006), stanoviť možnosti zlepšenia ich stavu v horizonte 3 rokov, ako aj stanoviť finančné zdroje na krytie aktivít súvisiacich so zlepšením ich stavu.

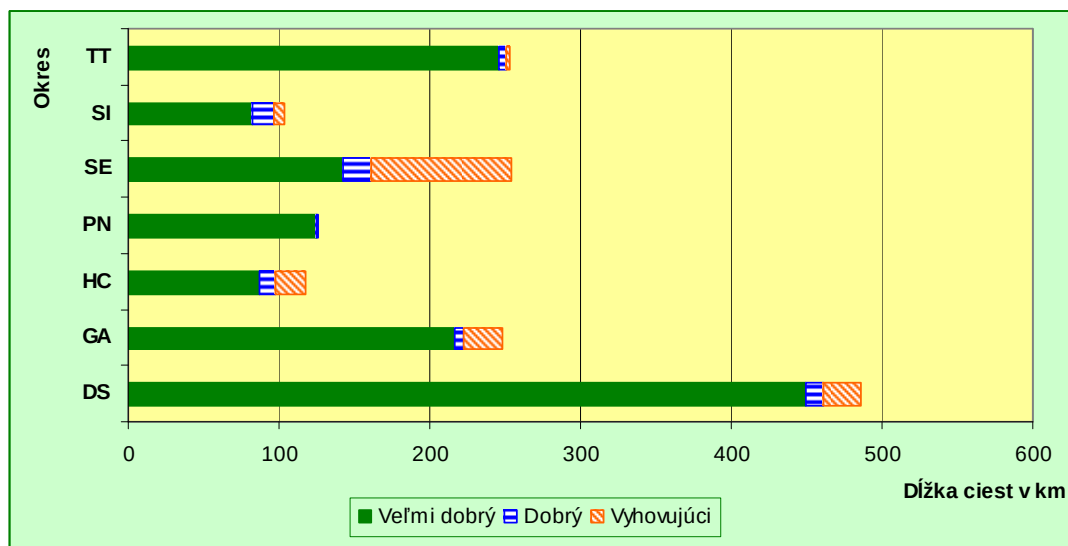
Tabuľka 21: Predpokladaný prehľad stavu ciest II. a III. triedy na území TTSK k 31.12.2009

Okres	Veľmi dobrý	Dobrý	Vyhovujúci	Nevyhovujúci	Havarijný	Dĺžka cesty spolu
DS	448,838	12,900	24,135	0	0	485,873
GA	216,538	6,135	25,251	0	0	247,924
HC	87,381	10,001	20,289	0	0	117,671
PN	124,971	0,644	0,212	0	0	125,827
SE	142,481	18,305	93,524	0	0	254,310
SI	82,716	13,758	6,646	0	0	103,120
TT	246,409	4,206	2,353	0	0	252,968
Celkový súčet	1349,334	65,949	172,410	0	0	1587,693

Prameň: Konceptia financovania výstavby, rekonštrukcií, modernizácie opráv ciest a mostov vo vlastníctve TTSK v rokoch 2007 – 2009, TTSK

Z tabuľky 21 je zrejmé, že do roku 2009 nepredpokladá TTSK existenciu ciest vo svojom vlastníctve, ktoré by vykazovali nevyhovujúci až havarijný stav. Naopak, cieľom TTSK je mať až 83,8 % ciest vo veľmi dobrom stave.

Graf 24: Prognóza stavu ciest II. a III. triedy na území TTSK k 31.12.2009

Prameň: Koncepcia financovania výstavby, rekonštrukcií, modernizácie opráv ciest a mostov vo vlastníctve TTSK v rokoch 2007 – 2009, TTSK

Zlepšenie stavu ciest II. a III. tried má byť kryté z nasledovných rozpočtových zdrojov:

- vlastné príjmy TTSK na krytie bežných výdavkov rozpočtovej organizácie Správy a údržby ciest TTSK sú plánované na opravy ciest II. a III. tried;
- úverové zdroje Európskej investičnej banky v súlade s cieľmi financovania ekonomických a sociálnych priorít Európskej únie. Medzi ne patrí regionálny rozvoj a udržateľná úroveň infraštruktúry regiónov;
- využitie zdrojov Európskej únie na financovanie výstavby, rekonštrukcií ciest II. a III. triedy v zmysle návrhu Národného strategického referenčného rámca, v rámci Regionálneho operačného programu.

Tabuľka 22: Prehľad počtu miestnych komunikácií a objektov na miestnych komunikáciách v TTSK

Objekt	2002	2006
Chodníky vrátane schodov (km)	1 747,90	1 777,20
Námestia (počet)	121	144
Parkoviská (počet)	702	974
Mosty (počet)	441	436

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

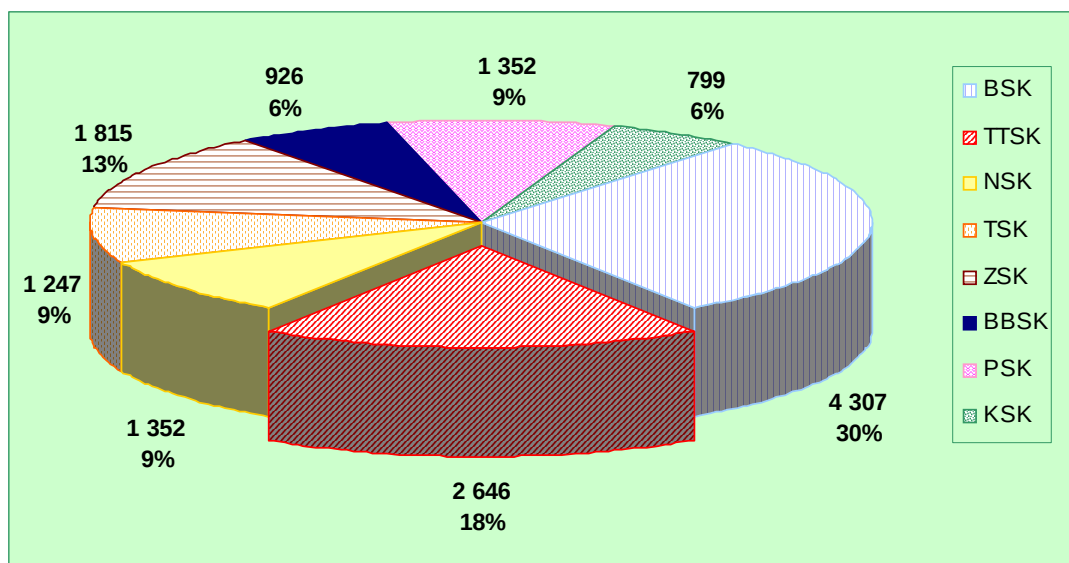
Na základe údajov uvedených v tabuľke 22 možno konštatovať, že medzi rokmi 2002 a 2006 v TTSK vzrástla celková dĺžka chodníkov, zvýšil sa počet námestí a parkovísk a počet mostov poklesol.

▪ Bytová infraštruktúra

Dôležitým aspektom rozvoja TTSK je realizácia aktivít v oblasti bytovej vybavenosti, ktorá je jedným z rozhodujúcich faktorov rozhodovania sa obyvateľstva o trvalom pobyte v rámci skúmaného regiónu.

V roku 2006 bolo v SR dokončených celkovo 14 444 bytov. Priemerná obytná plocha dokončeného bytu predstavovala 71,0 m². V rámci SR bolo v roku 2006 najviac bytov dokončených v BSK (4 307), čo predstavuje 30 % z celkového počtu dokončených bytov v SR.

Graf 25: Porovnanie bytovej výstavby v roku 2006 podľa jednotlivých krajov SR (počet dokončených bytov)

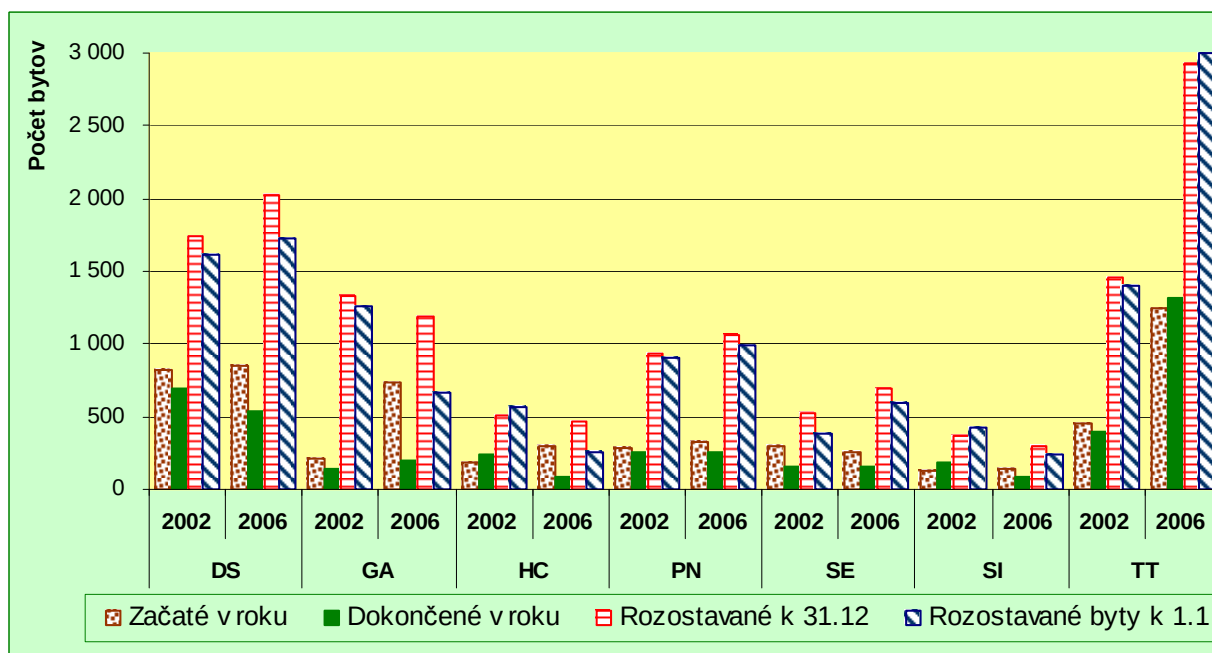

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

TTSK sa pri sledovaní tohto ukazovateľa radí hneď na druhé miesto za BSK. V roku 2006 tu bolo dokončených 2 646 bytov, čo predstavuje 18 % podiel na dokončených bytoch v rámci SR. Jeden dokončený byt v roku 2006 tak pripadá na 210 obyvateľov TTSK. Priemerná plocha dokončených bytov predstavuje iba 60,0 m², čo je o 11 m² menej ako celoslovenský priemer.

Druhý najvyšší podiel dokončených bytov súvisí predovšetkým s migráciou obyvateľstva do TTSK v rokoch 2003 – 2006, ktorá je analyzovaná v kapitole 6.3.2 Analýza ľudského potenciálu.

Z porovnania dynamiky vývoja výstavby bytov je zrejmé, že v roku 2002 bol vyšší počet začatých bytov ako v roku 2006 iba v okrese Senica. V ostatných okresoch TTSK sa rok 2006 vyznačuje vyššou dynamikou začiatku výstavby ako rok 2002.

Graf 26: Dynamika bytovej výstavby v okresoch TTSK medzi rokmi 2002 a 2006

Prameň: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ŠÚ SR, 2007

Miera dokončovania bytov v rokoch 2002 a 2006 je v jednotlivých okresoch TTSK odlišná. Najväčší nárast počtu dokončených bytov zaznamenal okres Trnava, kde bolo v roku 2006 dokončených 1 317 bytov. K 31.12.2006 bolo zároveň v uvedenom okrese rozostavaných celkovo 2 928 bytov, pričom priemerná plocha dokončeného bytu predstavuje 45,1 m², čo je najnižšia hodnota obytnej plochy v rámci okresov TTSK. Najvyššia dynamika výstavby bytov v okrese Trnava súvisí predovšetkým s migráciou obyvateľstva v dôsledku prílevu strategicky významných investícií do tohto okresu.

▪ Infraštruktúrne vybavenie v oblasti hospodárenia s vodou a nakladania s odpadmi

Tabuľka 23: Vybavenie obcí verejným vodovodom a verejnou kanalizáciou v správe vodárni a kanalizácií a v správe obcí v roku 2006

Ukazovateľ	Počet	Podiel v %
Počet samostatných obcí	251	-
Počet obcí s verejným vodovodom	215	-
% obcí s verejným vodovodom	-	85,7%
Počet obcí s verejnou kanalizáciou	58	-
% obcí s verejnou kanalizáciou	-	23,1%
Počet obcí s verejnou kanalizáciou a ČOV	51	-
% obcí s verejnou kanalizáciou a ČOV	-	20,3%

Prameň: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2006, Slovenská agentúra životného prostredia

Z hľadiska vybavenosti obcí vodovodom sa TTSK s 85,7 % podielom obcí s verejným vodovodom na celkovom počte obcí radí na piate miesto v SR za Žilinský, Bratislavský, Trenčiansky a Nitriansky samosprávny kraj. Podľa ukazovateľa vybavenosti obcí verejnou kanalizáciou sa TTSK s 23,1 % podielom zaradil na štvrté miesto za Bratislavský, Žilinský a Banskobystrický samosprávny kraj. Rovnako je to aj vo vybavenosti obcí verejnou kanalizáciou a ČOV, kde vybavenosť obcí v TTSK predstavuje 20,3 %.

Tabuľka 24: Počet skládok odpadov v TTSK k 31.12.2006

Typ skládky odpadu	Počet
Nebezpečný odpad	2
Opad, ktorý nie je nebezpečný	17
Inertný odpad	1
Spolu	20

Prameň: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2006, Slovenská agentúra životného prostredia

K 31.12.2006 bolo na území TTSK celkovo 20 skládok odpadov, čím sa kraj spolu so ŽSK umiestnil na štvrtom mieste v SR za BBSK, PSK a NSK.

6.3.5.2 Vybavenie v oblasti vnútorného obchodu a služieb

TTSK sa vyznačuje priemerne hustou sieťou zariadení vnútorného obchodu, pohostinstiev a ubytovacích kapacít, v ktorých podnikala takmer polovica z celkového počtu organizácií zameraných na tvorbu zisku a viac ako tretina z počtu živnostníkov.

Z hľadiska hustoty siete maloobchodných zariadení sa TTSK umiestnil na piatom mieste pred NSK, PSK a KSK. V porovnaní s priemerom SR (701 obyvateľov na maloobchodný podnik) pripadá v TTSK o 281 obyvateľov viac na jeden maloobchodný podnik (tabuľka 25). Sieť maloobchodov je rozvinutá najmä v mestách a vo väčších obciach.

Tabuľka 25: Hustota siete maloobchodných podnikov v SR podľa krajov k 31.12.2006

Kraj / SR	Počet jednotiek maloobchodných podnikov	Počet obyvateľov kraja pripadajúcich na jeden maloobchodný podnik
BSK	2 823	215
TTSK	565	982
TSK	695	863
NSK	695	1 018
ŽSK	962	723
BBSK	940	698
PSK	686	1 167
KSK	328	2 357
SR	7 694	701

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008 a prepočty autorov

▪ Vybavenie TTSK v oblasti reštauračných, stravovacích a ubytovacích služieb

Pozitívny rozvoj TTSK výrazne ovplyvňuje aj potenciál v oblasti reštauračných, stravovacích a ubytovacích služieb spolu s ich úrovňou.

Tabuľka 26: Sieť pohostinstiev veľkých podnikov s 20 a viac zamestnancami

Ukazovateľ	Sieť pohostinstiev celkom		Sezónne strediská spolu		Celoročné odbytové strediská	
	2002	2006	2002	2006	2002	2006
Evidenčný počet zamestnancov	380	313	31	2	349	311
Počet miest pri stoloch a stolíkoch	3 891	3 218	350	132	3 541	3 086
Odbytová plocha (v m ²)	8 744	7 801	437	232	8 307	7 569
Ročné tržby vrátane DPH (v tis. Sk)	204 789	239 182	2 673	411	202 116	238 771

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Porovnaním základných ukazovateľov v sieti pohostinstiev v rokoch 2002 a 2006 sme zistili, že v TTSK došlo v danom období k redukcii siete pohostinstiev v rámci veľkých podnikov (t.j. reštaurácií, motorestov, samoobslužných jedální, vinární, hostincov, bistier a bufetov), čo sa prejavilo v znížení celkovej odbytovej plochy o 943 m², a tiež došlo k zníženiu počtu miest pri stoloch a stolíkoch o 673 miest i evidovaného počtu zamestnancov o 67 osôb. Napriek poklesu uvedených kvantitatívnych ukazovateľov vzrástli ročné tržby v sledovanom období o 34 393 tis. Sk (t.j. o 16,8 %).

Tabuľka 27: Porovnanie ukazovateľov charakterizujúcich ubytovacie kapacity v TTSK podľa typu ubytovacieho zariadenia

Ubytovacie zariadenie	Počet ubytovacích zariadení		Počet lôžok v ubytovacích zariadeniach		Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach		Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach	
	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006
Hotely	36	41	6 209	5 814	180 377	172 273	1 079 966	894 811
Penzióny	23	27	833	919	18 979	22 451	42 873	54 905
Kempingy	12	9	2 664	3 398	16 253	9 787	76 271	28 135
SPOLU	141	154	12 166	12 998	258 649	237 046	1 356 853	1 127 958

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Aj napriek tomu, že medzi rokmi 2002 a 2006 vzrástol počet ubytovacích kapacít (okrem kempingov) i lôžok (o 822) v TTSK, celkový počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach poklesol o 21 603 návštevníkov (pokles o 8,4 %) a počet prenocovaní až takmer o 229 tis. (17 %).

Z tabuľky 27 vyplýva, že negatívny vývoj v sledovanom období bol zaznamenaný najmä v kempingových zariadeniach a hoteloch, záujem o ubytovanie v penziónoch naopak vzrástol tak z hľadiska počtu prenocovaní (rast o 28 %), ako aj z hľadiska počtu návštevníkov (o 18 %).

Tabuľka 28: Porovnanie ukazovateľov charakterizujúcich ubytovacie kapacity v okresoch TTSK

Okres/kraj	Počet ubytovacích zariadení		Počet lôžok v ubytovacích zariadeniach		Počet návštevníkov v ubyt. zariadeniach		Počet prenocovaní návštevníkov v ubyt. zariadeniach	
	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006
DS	39	39	1 820	1 962	32 094	32 018	92 320	86 983
GA	9	12	783	867	11 315	15 196	33 725	50 499
HC	3	3	101	89	4 064	3 041	5 102	6 562
PN	44	49	5 607	6 023	120 515	124 203	872 534	760 314
SE	19	19	2 510	2 504	25 619	16 848	175 361	96 216
SI	6	11	212	478	5 815	11 600	25 636	36 853
TT	21	21	1 133	1 075	59 227	34 140	152 175	90 531
TTSK spolu	141	154	12 166	12 998	258 649	237 046	1 356 853	1 127 958

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

Z podrobnej analýzy ubytovacích kapacít podľa ich umiestnenia v okresoch TTSK je zrejmé, že najviac ubytovaných návštevníkov v rámci TTSK bolo jednoznačne v okrese Piešťany. Tento okres sa podieľa dvomi tretinami na počte prenocovaní v kraji a navštívi ho viac ako polovica návštevníkov TTSK. Súvisí to predovšetkým s existenciou liečebno–

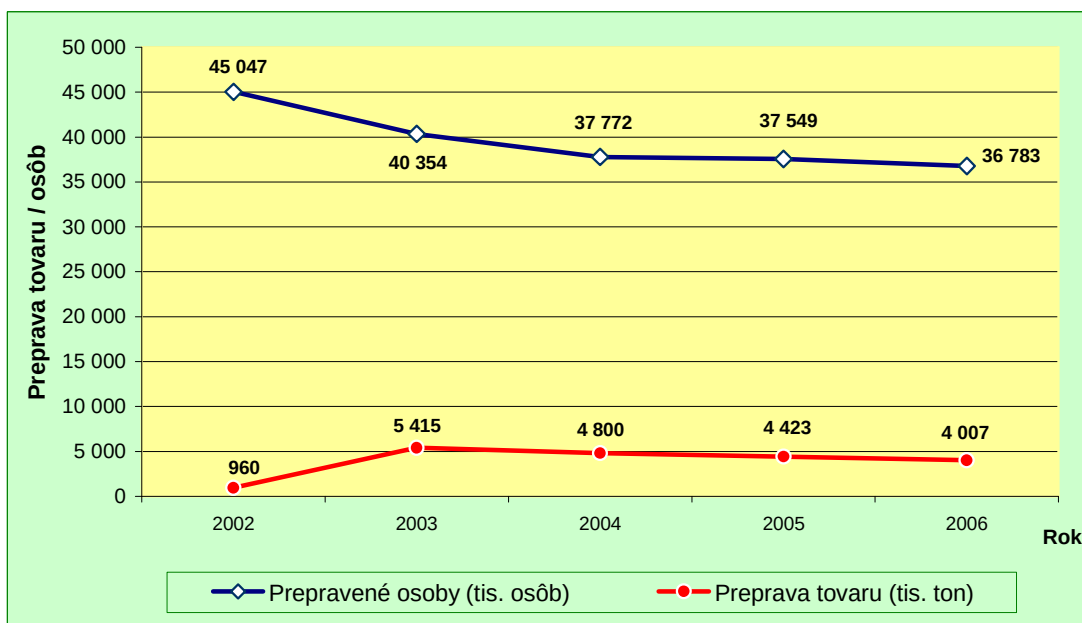
kúpeľného komplexu v Piešťanoch a vodnou nádržou Slňava, ktorá je vyhľadávanou dovolenkovou destináciou.

Najväčší nárast počtu lôžok bol zaznamenaný v okrese Skalica (zvýšil sa 2,25-násobne), v ktorom sa zároveň počas sledovaných rokov zdvojnásobil aj počet návštevníkov. Rast počtu návštevníkov bol zaznamenaný aj v okrese Galanta, v okrese Piešťany bol počet návštevníkov stabilizovaný a v ostatných okresoch sa počet návštevníkov dokonca znížil.

▪ Dopravné služby v TTSK

V rámci dopravných služieb sme analyzovali počet prepravovaných osôb a tovaru. V období rokov 2002 až 2006 bol v TTSK zaznamenaný klesajúci trend v počte prepravených osôb. Počet prepravených osôb poklesol v roku 2006 v porovnaní s rokom 2002 o 8 264 osôb. Preprava tovaru dosiahla svoju najvyššiu intenzitu v roku 2003, kedy bolo na území TTSK prepravených celkovo 5 415 ton tovaru. Od roku 2003 pozorujeme jej klesajúci trend, pričom v roku 2006 bol prepravený tovar na úrovni 4 007 ton.

Graf 27: Vývoj počtu prepravených osôb vo vnútroštátnej a medzinárodnej preprave v TTSK

Prameň: Databáza regionálnej štatistiky, ŠÚ SR, 2008

▪ Školstvo

K 30.9.2006 bolo v TTSK spolu:

- 305 materských škôl;
- 246 základných škôl;
- 21 gymnázií;
- 24 stredných odborných škôl;
- 28 stredných odborných učilíšť;
- 9 združených stredných škôl;
- 4 vysoké školy.

Z vysokých škôl sa v TTSK nachádzajú:

- Trnavská univerzita s nasledovnými fakultami:
 - Filozofická fakulta,
 - Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce,
 - Pedagogická fakulta,
 - Právnická fakulta,
 - Teologická fakulta;
- Univerzita sv. Cyrila a sv. Metoda s nasledovnými fakultami:
 - Filozofická fakulta UCM,
 - Fakulta prírodných vied UCM,
 - Fakulta masmediálnej komunikácie UCM;
- Stredoeurópska vysoká škola v Skalici;
- Vysoká škola v Sládkovičove s nasledovnými fakultami:
 - Fakulta sociálnych štúdií;
 - Fakulta práva;

Okrem uvedených má v Trnave sídlo aj Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity v Bratislave.

▪ Kultúra

TTSK realizuje svoju pôsobnosť v oblasti kultúry prostredníctvom siete 18 kultúrnych organizácií v svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Všetky kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK sú samostatnými právnickými osobami, hospodáriacimi ako príspevkové organizácie.

Organizácie kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja:

- *Divadlo Jána Palárika v Trnave,*
- *Knižnice:*
 - Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave,
 - Žitnoostrovná knižnica v Dunajskej Strede,
 - Galantská knižnica v Galante,
 - Záhorská knižnica v Senici,
- *Múzeá:*
 - Žitnoostrovné múzeum v Dunajskej Strede,
 - Vlastivedné múzeum v Galante,
 - Záhorské múzeum v Skalici,
 - Západoslovenské múzeum v Trnave,
 - Vlastivedné múzeum v Hlohovci,
 - Balneologické múzeum v Piešťanoch,
- *Galérie:*
 - Záhorská galéria v Senici,
 - Galéria Jána Koniarka v Trnave,

- *Osvetové strediská:*
 - Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede,
 - Galantské osvetové stredisko v Galante,
 - Záhorské osvetové stredisko v Senici,
 - Trnavské osvetové stredisko v Trnave,
- *Hvezdáreň a planetárium v Hlohovci.*

V TTSK bolo v roku 2003 zaevidovaných celkom 855 hnutelných kultúrnych pamiatok a 586 nehnuteľných kultúrnych pamiatok.

6.3.6 Analýza finančného potenciálu

Neoddeliteľnou súčasťou prípravy rozvojovej stratégie je analýza finančných zdrojov, z ktorých je možné jednotlivé rozvojové aktivity financovať. V ďalšej časti analytickej časti tohto materiálu sa preto zameriame na potenciálne zdroje financovania rozvoja vidieka v TTSK. Okrem zdrojov samosprávy a podpôr poskytovaných Európskou úniou je potrebné hľadať a využiť aj ďalšie možnosti.

6.3.6.1 Rozpočet Trnavského samosprávneho kraja

Vyšší územný celok (VÚC) je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov.

Predpokladá sa, že všetky VÚC v SR dosiahnu v roku 2008 **celkové príjmy vo výške 32 559,6 mil. Sk** a **celkové výdavky v sume 31 348,6 mil. Sk**. Uvedené údaje sú odhadom Ministerstva financií SR vzhľadom na to, že financovanie samosprávnych kompetencií je v plnej pôsobnosti VÚC, ktorých zastupiteľstvá rozhodujú o rozdelení a použití prostriedkov podľa jednotlivých úsekov v rámci schválených rozpočtov. VÚC takto samostatne rozhodujú cca o 65,1 % svojich príjmov.

Pri porovnaní rozpočtu TTSK s celkovým rozpočtom určeným pre všetky VÚC v SR môžeme skonštatovať, že rozpočet TTSK na roky 2008 – 2010 je zostavený tak, aby sa celkové príjmy samosprávneho kraja rovnali celkovým výdavkom za dané obdobie. Saldo príjmov a výdavkov TTSK (resp. celkový prebytok) nevykazuje teda ani kladnú ani zápornú hodnotu v porovnaní s kladným saldom celkového rozpočtu VÚC, ktoré má však v rozpočtovom období rokov 2008 – 2010 klesajúcu tendenciu.

Berúc do úvahy metodiku Európskeho systému účtov ESA 95, ktoré do výpočtu celkového prebytku nezarátava finančné operácie na príjmovej a výdavkovej strane je rozpočtovaná hodnota salda príjmov a výdavkov TTSK v rokoch 2008 aj 2009 záporná, t.j. -1 256,78 mil. Sk v roku 2008 a -151,8 mil. Sk v roku 2009. Pozitívny trend znižovania negatívneho salda by mal vyvrcholiť v roku 2010, kedy sa predpokladá, že TTSK dosiahne celkový prebytok vo výške 4,6 mil. Sk.

▪ Príjmy TTSK

Z hľadiska príjmovej strany rozpočtu TTSK tvoria najdôležitejšiu časť daňové príjmy, a to zodpovedajúca časť výnosu z príjmov fyzických osôb ktorá je pridelená VÚC a daň z motorových vozidiel. V rozpočtovom období rokov 2008 – 2010 majú daňové príjmy mierne rastúcu tendenciu. V porovnaní s celkovým rozpočtom daňových príjmov VÚC tvorí táto kategória príjmov TTSK cca 10 % celkových daňových príjmov za VÚC.

Nedaňové príjmy sa získajú z činnosti organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC na úseku sociálneho zabezpečenia, na úseku školstva, dopravy, z kapitálových príjmov a z úrokov z prostriedkov vlastného hospodárenia. Ich celková výška 317 mil. Sk v roku 2008, 180,59 mil. Sk v roku 2009 a 184,44 mil. Sk v roku 2010 by sa mala dosiahnuť najmä na úseku sociálneho zabezpečenia, z úhrad platených občanmi umiestnenými v zariadeniach sociálnych služieb, za poskytované služby, ako sú stravovanie, bývanie a zaopatrenie. Na úseku školstva, z poplatkov zo zápisného a školného v základných umeleckých školách, za ubytovanie v domovoch mládeže, z nájomného a z vlastného hospodárenia úradov samosprávnych krajov (úroky z vlastných prostriedkov, príjmy z prenájmu a z predaja majetku a pod.).

Granty a transfery sa predpokladajú poskytnúť do rozpočtu TTSK z rozpočtových kapitol Ministerstva školstva SR na financovanie preneseného výkonu štátnej správy na úrade TTSK a na úseku stredných škôl, ku ktorým zriaďovateľskú funkciu plní TTSK alebo z kapitoly Ministerstva financií SR na financovanie originálnych kompetencií TTSK, kde sa v roku 2008 očakáva refundácia výdavkov za technickú asistenciu a mzdy pri programoch INTEREG III A, Operačnom programe Základná infraštruktúra a Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby. Ich celková hodnota v priebehu rokov 2008 – 2010 mierne narastá, pričom v roku 2008 sa očakáva prísun finančných prostriedkov v celkovej výške 1 029,44 mil. Sk a v roku 2010 vo výške 1 237,53 mil. Sk.

Príjmové finančné operácie sa predpokladajú v sume 1 264,78 mil. Sk v roku 2008, 159,8 mil. Sk v roku 2009 a 3,4 mil. Sk v roku 2010. Tieto príjmové zdroje sú tvorené predovšetkým termínovaným úverom prijatým od komerčnej banky, ktorý bude TTSK čerpať v rokoch 2008 – 2010. Zdrojom krytia kapitálových výdavkov v roku 2008 vo výške 81,7 mil. Sk sú aj prostriedky predchádzajúcich rokov, ktoré vznikli v roku 2007 v dôsledku predpokladaného priaznivejšieho vývoja skutočnosti v plnení bežných príjmov v porovnaní s rozpočtom ako aj zdroje rezervného fondu vo výške 47 400 tis. Sk.

▪ Výdavky TTSK

Z hľadiska výdavkovej strany rozpočtu TTSK tvoria najväčšiu časť **bežné výdavky**. Ich výška v rozpočtovom období rokov 2008 - 2010 rastie, a to z úrovne 2 796,67 mil. Sk v roku 2008 na 3 212,73 mil. Sk v roku 2010. Z uvedenej sumy sa predpokladá financovať osobné a prevádzkové výdavky úradov, činnosť poslancov zastupiteľstiev, činnosť komisií, projekty súvisiace s regionálnym rozvojom a ostatné úlohy spojené s činnosťou úradu TTSK. Bežné výdavky sa používajú na financovanie originálnych kompetencií TTSK ako aj na financovanie preneseného výkonu štátnej správy. Zdroje financovania z bežných výdavkov sa vynakladajú na pokrytie funkčných oblastí, akými sú doprava, správa a údržba ciest, kultúra, školstvo a sociálna pomoc.

Výška rozpočtovaných **kapitálových výdavkov** TTSK výrazne klesá, a to z úrovne 1 444,35 mil. Sk v roku 2008 na úroveň 80,89 mil. Sk v roku 2010. Investície sú preto sústredené v roku 2008, a to do oblastí škôl a školských zariadení, sociálnych, kultúrnych a

zdravotníckych zariadení, pre Správu a údržbu ciest TTSK, pre Úrad TTSK, spolufinancovanie projektov EÚ a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy.

Výdavkové finančné operácie sú v rokoch 2008 až 2010 zamerané na splácanie istiny úveru prijatého od komerčnej banky.

Tabuľka 29: Podiel rozpočtu TTSK na celkovom rozpočte všetkých VÚC v SR v rokoch 2008 – 2010 v mil. Sk

Druh príjmu / výdavku	TTSK			VÚC			Podiel rozpočtu TTSK na rozpočte VÚC v SR spolu (v %)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
daňové príjmy	1 637,80	1 748,44	1 876,25	15 573,00	16 743,00	18 073,00	10,52%	10,44%	10,38%
nedaňové príjmy	317	180,59	184,44	1 580,00	1 690,00	1 700,00	20,06%	10,69%	10,85%
granty a transfery	1 029,44	1 193,48	1 237,53	11 361,60	12 081,70	12 028,60	9,06%	9,88%	10,29%
zo splátok tuzemských úverov, pôžičiek (FO)	0	0	0	30	30	0	0,00%	0,00%	x
zostatok prostriedkov z predchádzajúcich rokov a prevod prostriedkov z peňažných fondov (FO)	129,1	0	0	120	170	250	107,58%	0,00%	0,00%
prijaté úvery	1 135,68	159,8	3,4	3 895,00	1 753,00	1 000,00	29,16%	9,12%	0,34%
Príjmy spolu	4 249,02	3 282,31	3 301,62	32 559,60	32 467,70	33 051,60	13,05%	10,11%	9,99%
bežné výdavky (mzdy a odvody, tovary a služby, bežné transfery, splácanie úrokov)	2 796,67	3 042,33	3 212,73	25 510,60	27 261,70	29 101,60	10,96%	11,16%	11,04%
kapitálové výdavky	1 444,35	231,98	80,89	5 688,00	4 453,00	3 100,00	25,39%	5,21%	2,61%
úvery a účasť na majetku (FO)	0	0	0	20	20	20	0,00%	0,00%	0,00%
splácanie istiny (FO)	8	8	8	130	130	300	6,15%	6,15%	2,67%
Výdavky spolu	4 249,02	3 282,31	3 301,62	31 348,60	31 864,70	32 521,60	13,55%	10,30%	10,15%
Celkový prebytok VÚC	0	0	0	1 211,00	603	530	0,00%	0,00%	0,00%
Vylúčenie finančných operácií	-1 256,78	-151,8	4,6	-3 895,00	-1 803,00	-930	32,27%	8,42%	-0,49%
vylúčenie príjmových finančných operácií	-1 264,78	-159,8	-3,4	-4 045,00	-1 953,00	-1 250,00	31,27%	8,18%	0,27%
vylúčenie výdavkových finančných operácií	8	8	8	150	150	320	5,33%	5,33%	2,50%
Schodok VÚC (ESA 95)	-1 256,78	-151,8	4,6	-2 684,00	-1 200,00	-400	46,82%	12,65%	-1,15%

Prameň: MF SR a prepočet autorov

6.3.6.2 Rozpočty obcí v kraji

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok SR; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami.

Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám – podnikateľom pôsobiacim na území obce, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území

vyplývajúce pre ne zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obce, ako aj zo zmlúv. Rozpočet obce zahŕňa aj finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí.

Financovanie samosprávnych kompetencií je v plnej pôsobnosti obcí, ktorých zastupiteľstvá rozhodujú o rozdelení a použití finančných prostriedkov podľa jednotlivých úsekov v rámci schválených rozpočtov. Obce takto samostatne rozhodujú o 71,5 % svojich príjmov. Štruktúra rozpočtu obcí je z hľadiska ekonomickej klasifikácie je totožná so štruktúrou VÚC.

▪ **Príjmy rozpočtu obcí** tvoria:

o **Daňové príjmy**, ktoré obce získavajú z výnosu dane z príjmov platenej fyzickými osobami, z výnosu dane z nehnuteľností, z výnosu daní za špecifické služby (miestne dane a poplatok za komunálne odpady) a z výnosu dane z úhrad za dobývací priestor. Z výnosov týchto daní bude zabezpečované financovanie samosprávnych pôsobností obcí vrátane samosprávnych pôsobností presunutých z orgánov štátnej správy na obce v rámci decentralizácie verejnej správy.

o V rámci **nedaňových príjmov** ide najmä o príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku, a to z nájomného z prenajatých pozemkov, budov, strojov a zariadení, z administratívnych a iných poplatkov a platieb (správne poplatky, poplatky za ubytovacie a stravovacie služby, zo vstupného, za relácie v miestnom rozhlase a pod.) a z iných nedaňových príjmov. Kapitálové príjmy plynú obciam najmä z predaja budov, bytov a z predaja pozemkov. Príjmy možno získať aj z úrokov z domácich úverov, pôžičiek a vkladov sa očakáva získať.

o Ďalší príjmový zdroj obcí predstavujú **granty a transfery** zo štátneho rozpočtu, zo štátnych fondov a z rozpočtov iných obcí na činnosť spoločných úradov obcí a z rozpočtov VÚC na riešenie spoločných úloh. Granty a transfery zo štátneho rozpočtu smerujú na zabezpečenie **preneseného výkonu štátnej správy** a sú poskytované z rozpočtových kapitol:

- **Ministerstva školstva SR** na zabezpečenie financovania činností základných škôl a na činnosť spoločných úradov obcí pre úsek školstva, na realizáciu aktivít kapitálového charakteru a na ďalšie vzdelávanie;
- **Ministerstva vnútra SR** na činnosť matričných úradov, hlásenie a evidenciu občanov a register občanov podľa zákona č. 153/1998 Z. z., prípadne na doplňujúce voľby do orgánov samosprávy a azylovú politiku;
- **Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR** na financovanie špeciálnych stavebných úradov;
- **Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR** na zabezpečenie činnosti v oblasti stavebného poriadku a bývania na činnosti súvisiace so Štátnym fondom rozvoja bývania. Ďalšie transfery sa predpokladajú poskytnúť obciam na podporu regionálnych aktivít, na program renovácie a rozvoja obcí a zachovanie kultúrneho dedičstva, na aktivity cezhraničnej spolupráce v rámci projektu Interreg, na podporu zdravotnej, sociálnej, kultúrnej a inštitucionálnej infraštruktúry, na budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti verejnej správy a na podporu spoločných služieb pre podnikateľov;
- **Ministerstva životného prostredia SR** na financovanie ochrany pred povodňami; **podporu** realizácie environmentálnych opatrení, investičných akcií v oblasti odpadového hospodárstva, separovaného zberu a ochranu ovzdušia.

Granty a transfery obciam plynú aj z iných rozpočtových kapitol, akými sú:

- **Ministerstvo hospodárstva SR** na realizáciu investičných akcií zameraných na podporu, budovanie a rekonštrukciu infraštruktúry a špeciálnych investičných akcií (v TTSK napr. Samsung Voderady);
- **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR** na zabezpečenie stravy pre deti v hmotnej núdzi, na výkon osobitného príjemcu, na školské potreby a štipendiá pre deti v hmotnej núdzi;
- **Úrad vlády SR** na financovanie menšinovej a kultúrnej politiky;
- **Ministerstvo kultúry SR** na podporu kultúrnych aktivít realizovaných obcami v oblasti pamäťových inštitúcií a na podporu nehmotného kultúrneho dedičstva;
- **Všeobecná pokladničná správa** na financovanie individuálnych potrieb obcí a na financovanie zariadení sociálnych služieb.

o Do rozpočtov obcí sa predpokladajú poskytnúť finančné **prostriedky zo štátnych fondov**, a to Štátneho fondu rozvoja bývania a Environmentálneho fondu.

o **Príjmové finančné operácie** sú tvorené prevodom prostriedkov z výsledkov hospodárenia predchádzajúcich rokov, prevodom prostriedkov z peňažných fondov do príjmov rozpočtu obcí ako aj prijatými úvermi na plnenie svojich investičných zámerov.

- **Výdavky obcí** sú z hľadiska ekonomickej klasifikácie tvorené bežnými a kapitálovými výdavkami, pričom sú smerované na zabezpečenie:
 - činnosti obecných a mestských úradov;
 - úloh civilnej ochrany v pôsobnosti obcí a činnosti obecnej polície a požiarnej ochrany;
 - kompetencií na úseku dopravy (vrátane výdavkov na mestskú verejnú dopravu), poľnohospodárstva, lesníctva, palív a energie, ťažby, výroby a výstavby, komunikácií a ostatných činností spadajúcich do ich pôsobnosti;
 - ochrany životného prostredia, a to na financovanie zberu, prepravy, a zneškodňovania odpadu, nakladania s odpadovými vodami, znižovania znečisťovania ovzdušia, životného prostredia a podporu ochrany prírody a krajiny;
 - bývania a občianskej vybavenosti, a to na realizáciu aktivít obcí súvisiacich s rozvojom bývania, s rozvojom obcí so zásobovaním pitnou vodou a verejným osvetlením;
 - zdravotníckych služieb a zdravotníckych zariadení, záchrannej zdravotnej služby v pôsobnosti obcí;
 - kultúrnych aktivít súvisiacich s rekreačnými a športovými službami, kultúrnych služieb (divadlá, umelecké súbory, klubové a špeciálne kultúrne zariadenia, odbornometodické zariadenia, knižnice, múzeá, galérie, pamiatková starostlivosť, národná kultúra), vysielacích a vydavateľských služieb a iných kultúrnych a spoločenských aktivít realizovaných obcami;
 - vzdelávania, a to na financovanie predškolskej výchovy, základných škôl, neštátnych základných umeleckých škôl a školských zariadení, zariadení pre záujmové vzdelávanie, centier voľného času, jazykových škôl, zariadení pre celoživotné vzdelávanie, služieb pridruženým ku školám, t.j. školské stravovanie, strediská

služieb škole, ako aj zariadení výchovného poradenstva a ostatných výdavkov súvisiacich so vzdelávaním;

- kompetencií na úseku sociálneho zabezpečenia, a to financovaním zariadení sociálnych služieb – domovov dôchodcov, zariadení opatrovateľských služieb, poskytovaním príspevkov občanom s ťažkým zdravotným postihnutím, invaliditou, chorobou, podporou rodín s deťmi ako aj poskytovaním finančnej pomoci nezamestnaným občanom.

6.3.6.3 Zdroje z fondov Európskej únie

V programovom období rokov 2007 – 2013 je podpora EÚ poskytovaná zo šiestich fondov:

➤ **Európsky fond regionálneho rozvoja** (ďalej len „ERDF“) je štrukturálny fond EÚ, ktorého cieľom je posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť v rámci EÚ vyrovnaním rozdielov v úrovni rozvoja jednotlivých regiónov, resp. jednotlivých sociálnych skupín. V programovom období 2007 – 2013 sú stanovené tri hlavné ciele politiky územnej súdržnosti:

- konvergencia
 1. modernizácia a diverzifikácia hospodárskych štruktúr,
 2. vytváranie a zabezpečovanie pracovných miest;
- regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť
 1. inovácia a hospodárstvo založené na vedomostiach,
 2. ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám,
 3. prístup k dopravným a telekomunikačným službám;
- európska územná spolupráca
 1. cezhraničné hospodárske a sociálne aktivity,
 2. nadnárodná a bilaterálna spolupráca,
 3. medziregionálna spolupráca a výmena skúseností medzi regionálnymi a miestnymi samosprávami.

➤ **Európsky sociálny fond** (ďalej len „ESF“) je štrukturálny fond EÚ, ktorý prispieva k prioritám EÚ, pokiaľ ide:

- posilňovanie hospodárskej a sociálnej súdržnosti prostredníctvom zlepšovania možnosti zamestnania sa a pracovných príležitostí,
- o podporu vysokej úrovne zamestnanosti a zvyšovanie počtu a kvality pracovných miest.

Napĺňanie uvedených priorít sa realizuje prostredníctvom podpory politík členských štátov, ktoré sú zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a kvality a produktivity práce, na podporu sociálnej inklúzie vrátane prístupu znevýhodnených osôb k zamestnaniu a na zníženie národných, regionálnych a miestnych rozdielov v zamestnanosti.

➤ **Kohézny fond** (ďalej len „KF“) je štrukturálny nástroj, ktorý napomáha členským štátom k zníženiu ekonomických a sociálnych rozdielov a k stabilizácii ich ekonomík. Kohézny fond financuje až 85 % požadovaných nákladov na veľké projekty, týkajúce

sa ekológie a dopravnej infraštruktúry. Tým upevňuje súdržnosť a solidaritu v rámci EÚ. Týka sa najmenej prosperujúcich členských štátov EÚ.

- **Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka** (ďalej len „EAFRD“) prispieva k podpore trvalo udržateľného rozvoja vidieka s cieľom zlepšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, životného prostredia a zlepšenia kvality života vo vidieckych oblastiach.
- **Európsky poľnohospodársky záručný fond** (ďalej len „EAGF“) je finančný nástroj zameraný na podporu trhových opatrení v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky, prostredníctvom ktorého sa financujú okrem iného aj priame platby poľnohospodárom.
- **Európsky fond pre rybné hospodárstvo** (ďalej len „EFF“) je určený na podporu spoločnej politiky rybného hospodárstva, aby sa zabezpečila jeho trvalá udržateľnosť z hospodárskeho, environmentálneho a sociálneho hľadiska.

Prostriedky z vyššie uvedených fondov EÚ sú určené na financovanie opatrení v rámci nasledujúcich programov:

- **Regionálny operačný program** (ďalej len „ROP“)

ROP sa zameriava na regionálnu infraštruktúru, pričom samotné intervencie sú zamerané na podporu vybavenosti územia zariadeniami občianskej infraštruktúry s cieľom naplniť súčasné kvalitatívne a kvantitatívne požiadavky a na ich vyváženú dostupnosť prostredníctvom skvalitňovania a rozširovania dopravných a sídelných prvkov vybavenosti územia.

- **Operačný program Životné prostredie** (ďalej len „OP ŽP“)

Hlavným cieľom OP ŽP je zlepšenie stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov prostredníctvom dobudovania a skvalitnenia environmentálnej infraštruktúry SR v zmysle predpisov EÚ a SR a posilnenie efektívnosti environmentálnej zložky trvalo udržateľného rozvoja.

- **Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast** (ďalej len „OP KaHR“)

Cieľom podpory v rámci OP KaHR je zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál priemyselnej výroby, energetiky, ako aj potenciál cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvaloudržateľného rozvoja, a tak účinne prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska ako celku a znižovaniu disparít ekonomickej výkonnosti v regiónoch SR.

- **Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia** (ďalej len „OP ZaSI“)

V rámci OP ZaSI je poskytovaná podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie a budovania kapacít.

- **Operačný program Vzdelávanie** (ďalej len „OP V“)

OP V je zameraný na podporu výchovy a vzdelávania na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému za účelom formovania ľudského kapitálu smerom k nadobudnutiu základných zručností a kľúčových kompetencií potrebných vo vedomostnej ekonomike a pre trh práce na území celej Slovenskej republiky.

▪ **Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013** (ďalej len „PRV“)

PRV predstavuje rámec podpory pre investície do poľnohospodárskej prvovýroby a spracovateľského priemyslu, pričom dôraz je kladený aj na podporu životného prostredia a znevýhodnených oblastí. PRV ďalej rieši zvyšovanie hospodárskej hodnoty lesov, vzdelávanie, pozemkové úpravy, diverzifikáciu poľnohospodárstva na iné činnosti a podporu pre rozvoj obcí. Po prvý krát bude v SR podporený aj prístup Leader, ktorý je vhodným nástrojom pre aktivizáciu vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom miestnych akčných skupín.

▪ **Operačný program Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013** (ďalej len „OP RH“)

OP RH je zameraný na podporu modernizácie a reštrukturalizácie akvakultúry a na zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov zaoberajúcich sa spracovaním produktov rybolovu a akvakultúry v SR.

▪ **Operačný program INTERREG IV C**

Program interregionálnej spolupráce umožňuje spoluprácu medzi regionálnymi a miestnymi orgánmi z rôznych krajín v EÚ 27 plus Nórska a Švajčiarska. Uskutočňuje sa vo forme projektov, v rámci ktorých si tieto orgány vymieňajú a prenášajú svoje skúsenosti a spoločne rozvíjajú prístupy a nástroje zamerané na zlepšenie efektívnosti politík regionálneho rozvoja a prispievajúce k hospodárskej modernizácii.

Prehľad vyššie uvedených programov EÚ podľa zdroja financovania a riadiaceho orgánu v SR sumarizuje tabuľka 30 a zoznam jednotlivých opatrení týchto programov obsahuje príloha 10.

Tabuľka 30: Prehľad programov financovaných z EÚ fondov

Názov program	Fond EÚ	Riadiaci orgán v SR
Regionálny operačný program	ERDF	MVRR SR
Operačný program Životné prostredie	ERDF+KF	MŽP SR
Operačný program Informatizácia spoločnosti	ERDF	ÚV SR
Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	ERDF	MH SR
Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia	ESF	MPSVR SR
Operačný program Vzdelávanie	ESF	MŠ SR
Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013	EAFRD	MP SR
Operačný program Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013	EFF	MP SR
Operačný program INTERREG IV C	ERDF	MH SR

Prameň: Prieskum autorov

Poznámka: ERDF – Európsky fond regionálneho rozvoja, ESF – Európsky sociálny fond, KF – Kohézny fond, EFF – Európsky fond rybného hospodárstva, EAFRD – Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

6.3.6.4 Ostatné zdroje financovania

Okrem zdrojov financovania uvedených v predchádzajúcich kapitolách existujú aj ďalšie verejné a súkromné finančné zdroje, ktoré je možné použiť na financovanie rozvoja vidieka v TTSK.

Z prvých uvedených (verejné zdroje) sú zaujímavé najmä dva finančné nástroje - **Finančný mechanizmus EHP** (Európsky hospodársky priestor), **Nórsky finančný mechanizmus** a **Švajčiarsky finančný mechanizmus**. Tieto umožňujú čerpať granty v rôznych prioritných oblastiach ako sú ochrana životného prostredia, podpora trvalo-udržateľného rozvoja prostredníctvom lepšieho využívania a riadenia zdrojov, regionálna politika a cezhraničné aktivity, rozvoj ľudských zdrojov a podobne.

Ďalším významným zdrojom financovania rozvoja vidieka sú peňažné prostriedky prijaté od subjektov finančného sektora, predovšetkým bánk, ktoré samospráve (VÚC a obciam) poskytujú portfólio rôznorodých bankových produktov – úvery prevádzkového aj investičného charakteru, záruky, zmenky a iné.

6.4 Prieskum potrieb a názorov na rozvoj vidieka

S cieľom zistiť potreby relevantných subjektov žijúcich a pôsobiacich na území Trnavského samosprávneho kraja, získať obraz o ich predstavách a požiadavkách súvisiacich s rozvojom vidieka v kraji a zapojiť ich do prípravy stratégie rozvoja vidieka v TTSK bol uskutočnený prieskum medzi štyrmi cieľovými skupinami respondentov z TTSK – hlavnými aktérmi v rozvoji vidieka (obyvatelia, podnikatelia, miestna samospráva a organizácie tretieho sektora). Výsledky štyroch parciálnych prieskumov sú analyzované v tejto kapitole.

Výsledky prieskumu sú interpretované sumárne za celý súbor respondentov a porovnané z hľadiska rozdielov medzi jednotlivými regiónmi kraja (Trnavský región, Záhorie a Žitný ostrov), prípadne okresmi a medzi rôznymi skupinami respondentov (rôznymi vekovými a vzdelanostnými skupinami, typmi domácností alebo podľa rodovej príslušnosti, medzi veľkostnými skupinami obcí a podobne).

6.4.1 Charakteristika respondentov

Do výberovej vzorky respondentov v **prieskume vidieckych obcí** bolo cielene zaradených 50 vidieckych obcí tak, aby ich zastúpenie v jednotlivých okresoch kraja a vo veľkostných skupinách obcí (počet obyvateľov) čo najviac zodpovedalo skutočnosti, t. j. súboru všetkých vidieckych obcí kraja. Výsledkom uvedeného je, že vo výberovom súbore respondentov je najviac obcí z okresu Dunajská Streda (15, keďže v danom okrese sa nachádza najväčší podiel vidieckych obcí v TTSK – viac ako 29 %) a najmenej z okresov Hlohovec a Skalica (po štyri obce, t. j. 8 % výberového súboru); z hľadiska počtu obyvateľov je najviac obcí v skupine s počtom obyvateľov od 500 do 999 (34 %, nakoľko táto skupina je najpočetnejšia medzi vidieckymi obcami TTSK) a najmenej v skupinách do 199 obyvateľov a nad 5 000 obyvateľov (iba jedna obec v každej z kategórií, t. j. 2 % výberového súboru).

Detailné rozdelenie výberového súboru obcí podľa okresov a veľkosti (počtu obyvateľov) obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 31: Rozdelenie výberového súboru obcí podľa veľkosti a okresov TTSK

Okres	Počet obyvateľov obce						Spolu
	1 - 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	
<i>DS</i>	-	4	5	3	2	1	15
<i>GA</i>	-	1	1	3	1	-	6
<i>HC</i>	-	1	2	1	-	-	4
<i>PN</i>	-	1	2	2	-	-	5
<i>SE</i>	-	-	4	2	1	-	7
<i>SI</i>	1	2	-	1	-	-	4
<i>TT</i>	-	1	3	2	3	-	9
TTSK spolu	1	10	17	14	7	1	50

Prameň: Prieskum vidieckych obcí TTSK, september – október 2008

V prieskume obyvateľov kraja bolo oslovených 250 respondentov vo veku od 15 rokov. Respondenti pochádzali z 52 vidieckych obcí kraja; najviac ich bolo z okresov Dunajská Streda (70) a Trnava (46), najmenej (20) z okresu Skalica. Počet mužov a žien vo vzorke respondentov bol pomerne vyrovnaný (130 žien a 120 mužov). Z hľadiska vekovej štruktúry prevládali mladší respondenti vo veku do 34 rokov (39,60 %), štvrtina oslovených mala 55 a viac rokov. Takmer polovica opýtaných mala stredoškolské a tretina učňovské vzdelanie. Najviac respondentov pochádzalo z domácností zamestnancov (32,4 %) a podnikateľov (22,9 %). Z domácností roľníkov bolo iba 4,35 % respondentov, čo samozrejme zodpovedá nízkemu podielu zamestnanosti v poľnohospodárstve (v porovnaní s ostatnými odvetviami hospodárstva) v kraji, ale aj v celej SR.

Detailnejšiu charakteristiku respondentov podľa pohlavia, veku, typu domácnosti, okresu a vzdelania obsahuje tabuľka 32.

Tabuľka 32: Charakteristika výberového súboru respondentov z prieskumu obyvateľov

Charakteristika	Počet	Podiel v %	Charakteristika	Počet	Podiel v %
Pohlavie			Okres		
- muž	120	48,00%	- DS	70	28,00%
- žena	130	52,00%	- GA	30	12,00%
Vek			- HC	25	10,00%
- 15 - 34	99	39,60%	- PN	25	10,00%
- 35 - 54	88	35,20%	- SE	34	13,60%
- 55 a viac	63	25,20%	- SI	20	8,00%
Typ domácnosti			- TT	46	18,40%
- neuviedli	4	1,60%	Vzdelanie		
- roľníka	11	4,35%	- neuviedli	20	8,00%
- robotníka	51	20,16%	- ZS	9	3,60%
- podnikateľa	58	22,92%	- SOU	82	32,80%
- zamestnanca	82	32,41%	- SS	122	48,80%
- dôchodcu	44	17,39%	- VS	17	6,80%

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

Do prieskumu podnikateľov sa zapojilo 30 respondentov (so sídlom v 21 obciach) zo všetkých okresov kraja. Zastúpenie podnikateľských subjektov bolo pomerne rôznorodé. Najväčší podiel tvorili podnikatelia z oblasti poľnohospodárstva a potravinárstva (67 %), podnikajúci v oblasti obchodu (43 %) a službách (43 %). Vo vzorke mali dvoch zástupcov podnikatelia v cestovnom ruchu a po jednom zástupcovi podnikajúci v stavebníctve

a priemyselnej výrobe⁹. Z hľadiska právnej formy podnikania je vo vzorke respondentov najviac samostatne hospodáriacich roľníkov (40 %) a spoločností s ručením obmedzeným (30 %). Podarilo sa nám osloviť subjekty všetkých veľkostných kategórií (zadefinované v dotazníku), tak podnikateľov s malým počtom zamestnancov (do 4 zamestnancov – 14 subjektov), ako aj subjekty s viac ako 100 zamestnancami (3 subjekty). Vzorka obsahuje nielen „staršie“ subjekty (so začatím ich činnosti od roku 1973), ale aj novovzniknuté (v roku 2008); priemerná doba činnosti respondentov je 13 rokov.

Podrobnú charakteristiku respondentov podľa právnej formy podnikania, oblasti podnikania, počtu zamestnancov a okresu sídla subjektu obsahuje tabuľka 33.

Tabuľka 33: Charakteristika výberového súboru respondentov z prieskumu podnikateľov

Charakteristika	Počet	Podiel v %	Charakteristika	Počet	Podiel v %
Oblasť podnikania			Okres sídla prevádzky		
- <i>pôdohospodárstvo a potravinárstvo</i>	20	66,67%	- <i>DS</i>	6	20,00%
- <i>obchod</i>	13	43,33%	- <i>GA</i>	4	13,33%
- <i>služby</i>	13	43,33%	- <i>HC</i>	8	26,67%
- <i>cestovný ruch a turistika</i>	2	6,66%	- <i>PN</i>	1	3,33%
- <i>stavebníctvo</i>	1	3,33%	- <i>SE</i>	1	3,33%
- <i>priemyselná výroba</i>	1	3,33%	- <i>SI</i>	3	10,00%
			- <i>TT</i>	7	23,33%
Právna forma podnikania			Počet zamestnancov		
- <i>živnostník</i>	3	10,00%	- <i>0 až 4</i>	14	46,67%
- <i>SHR</i>	12	40,00%	- <i>5 až 9</i>	3	10,00%
- <i>slobodné povolanie</i>	1	3,33%	- <i>10 až 19</i>	3	10,00%
- <i>a. s.</i>	2	6,67%	- <i>20 až 49</i>	2	6,67%
- <i>s. r. o.</i>	9	30,00%	- <i>50 až 99</i>	5	16,67%
- <i>družstvo</i>	3	10,00%	- <i>100 a viac</i>	3	10,00%

Prameň: Prieskum podnikateľov TTSK, september – október 2008

Výsledky z **prieskumu mimovládnych organizácií (MVO)** vychádzajú z odpovedí 14 MVO, ktoré sa do neho zapojili. Vzorka respondentov je pomerne rôznorodá, obsahuje MVO zo všetkých okresov a rôzneho typu – mikroregionálne združenia, regionálne rozvojové agentúry (RRA), spolky rybárov a poľovníkov, materské centrum, mládežnícku organizáciu, klastre výrobcov a iné. Respondenti zo vzorky sa svojou činnosťou zameriavajú najmä na rozvoj regiónu (7 respondentov), prípravu projektov pre svojich klientov (6 respondentov) a poradenstvo (5 respondentov)¹⁰. Z hľadiska právnej formy majú prevahu združenia právnických osôb (7). Najstaršia z MVO vznikla v roku 1920 a vo vzorke je aj MVO, ktorá začala činnosť v roku 2008; priemerná doba činnosti respondentov je viac ako 13 rokov.

Charakteristiku výberovej vzorky MVO podľa právnej formy, oblasti činnosti a okresu sídla organizácie obsahuje nasledujúca tabuľka.

⁹ Súčet podielu jednotlivých oblastí, v ktorých podnikajú respondenti, je vyšší ako 100 %, nakoľko niektorí respondenti podnikajú vo viacerých oblastiach.

¹⁰ Niektoré z organizácií sa venujú viacerým oblastiam činnosti.

Tabuľka 34: Charakteristika výberového súboru respondentov z prieskumu MVO

Charakteristika	Počet	Charakteristika	Počet	Charakteristika	Počet
Právna forma		Oblasť činnosti		Okres sídla organizácie	
- občianske združenie	5	- rozvoj regiónu	7	- DS	1
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby	1	- vzdelávacia činnosť a organizovanie tréningov	2	- GA	4
- záujmové združenie právnických osôb	7	- sociálne služby	1	- HC	2
- príspevková organizácia	1	- voľnočasové aktivity	3	- PN	3
		- poradenstvo	5	- SE	1
		- príprava projektov	6	- SI	1
				- TT	2

Prameň: Prieskum mimovládnych organizácií TTSK, september – október 2008

Metodika realizácie uskutočnených prieskumov je bližšie popísaná v kapitole 2 tohto materiálu.

6.4.2 Život na vidieku

Z výsledkov prieskumu obcí vyplýva pozitívny **trend vývoja počtu obyvateľov** vo vidieckych obciach kraja. Až 54 % oslovených obcí uviedlo, že počet ich obyvateľov rastie, v 38 % obcí stagnuje a klesá iba v 8 % z nich. Medzi jednotlivými regiónmi kraja neboli zistené výrazné rozdiely, obce s klesajúcim, stagnujúcim i rastúcim počtom obyvateľov sa nachádzali vo všetkých regiónoch. Najčastejšie uvádzali stagnáciu v počte obyvateľov obce z okresov Galanta, Senica a Trnava, zatiaľ čo v obciach z okresov Hlohovec, Skalica a Dunajská Streda¹¹ prevládala rastúci trend v počte obyvateľov. Podľa ŠÚ SR sa počet obyvateľov v Trnavskom kraji za posledné roky výrazne nezmenil (pozri kapitolu 6.3.2.1 Základné demografické ukazovatele). Vyplýva z toho, že prírastky a úbytky obyvateľov v jednotlivých okresoch sa pravdepodobne vzájomne kompenzujú. Pozitívnym zistením prieskumu je, že v skúmaných vidieckych sídlach TTSK nedochádza k výraznejšiemu vyľudňovaniu.

Uvedené môže súvisieť aj s **mierou spokojnosti so životom na vidieku**. V prieskume obyvateľov TTSK vyjadrilo spokojnosť (úplne spokojný, resp. skôr spokojný) so životom na vidieku až 87 % všetkých respondentov. Naopak nespokojných so životom na vidieku bolo iba 10 % a zvyšok respondentov sa k danej problematike nevyjadril. Percento spokojných so životom na vidieku rastie priamoúmerne s vekom respondenta. Najviac respondentov považuje za výhody bývania na vidieku pokojnejší rodinný život, čistejšie životné prostredie a lepšie vzťahy medzi ľuďmi (ľudia sa viac zaujímajú jeden o druhého). Väčšina respondentov (69 %) chce celý svoj život prežiť v obci, v ktorej býva, a len 3 % opýtaných (8 respondentov) v nej neplánujú v žiadnom prípade zostať.

Za **najpálčivejšie problémy** vo svojej obci označili obyvatelia kraja – úzky sortiment v predajniach a nedostatočnú ponuku služieb (56 % všetkých respondentov); zlý stav miestnych komunikácií (54 % respondentov) a problémy s čiernymi skládkami (40 % respondentov). Prvé dva problémy dominujú najmä v Trnavskom regióne, kde ich označilo ako jeden z problémov vo svojej obci až 65 % a 69 % opýtaných z daného regiónu. Naopak na Záhorí ich za problém považuje iba 37 % (pri prvom probléme), resp. 46 % respondentov (pri druhom probléme).

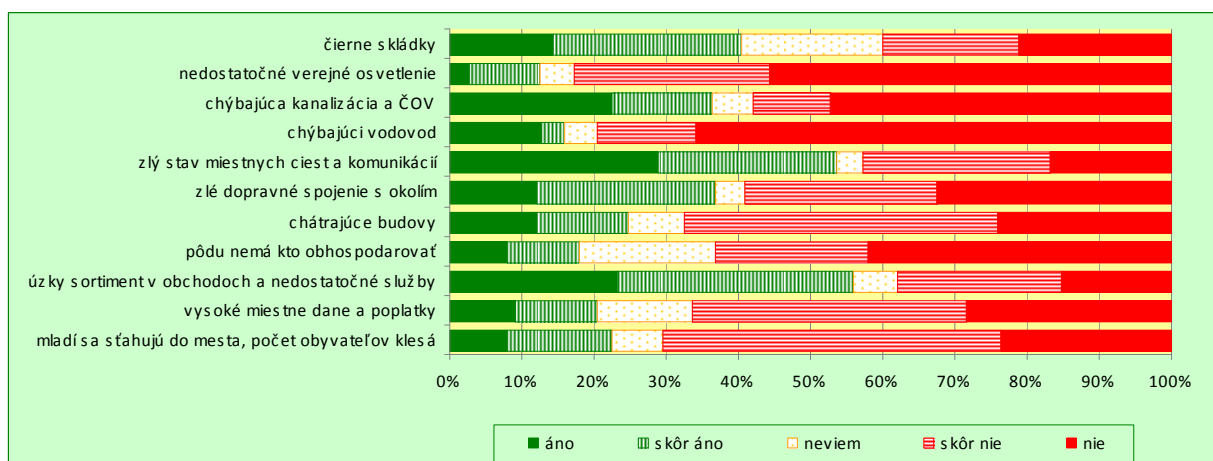
¹¹ Podľa údajov ŠÚ SR zaznamenal rastúci trend obyvateľstva iba okres Dunajská Streda, v okresoch Skalica a Hlohovec boli do prieskumu zaradené pravdepodobne výraznejšie sa rozvíjajúce obce v okrese.

Na zlé dopravné spojenie s okolím sa sťažuje 37 % respondentov, najmä zo Žitného ostrova, a na chýbajúcu kanalizáciu a ČOV 36 % respondentov. Štvrtinu všetkých opýtaných trápia chátrajúce budovy v obci, pričom najviac sa na tento problém sťažovali obyvatelia zo Záhoria (33 % z nich).

22 % respondentov si myslí, že k problémom ich obce patrí odchod mladých ľudí do mesta a pokles obyvateľov v obci. Najvyššiu mieru prikladajú tomuto problému vidiecki obyvatelia z Trnavského regiónu (tretina z nich), najnižšiu respondenti zo Žitného ostrova (iba 14 % z nich). Obyvatelia agrárnejšieho juhu kraja sú pravdepodobne viac viazaní na lokalitu, z ktorej pochádzajú. Tento predpoklad by vysvetľoval aj regionálne rozdiely v hodnotení ďalšieho z problémov, ku ktorým sa vyjadrovali respondenti – problému s obhospodarováním pôdy. Hoci v rámci celého súboru respondentov nepatrí ku kľúčovým (za problém svojej obce ho identifikovalo iba 18 % opýtaných), miera hodnotenia dôležitosti tohto problému v obci respondentmi zo Žitného ostrova a Trnavského regiónu sa výrazne líšila. Zatiaľ čo na Žitnom ostrove si myslí, že pôdu nemá kto obhospodarovať, iba 7 % respondentov, v Trnavskom regióne je to až 28 % respondentov.

Miestne dane a poplatky považuje za vysoké približne 20 % opýtaných občanov zo všetkých regiónov. Za najmenej páliivé problémy považujú obyvatelia kraja oslovení v prieskume chýbajúce verejné osvetlenie a vodovod. Vyhodnotenie odpovedí respondentov týkajúcich sa problémov v obci, v ktorej žijú, znázorňuje graf 28.

Graf 28: Hodnotenie problémov v obciach TTSK ich obyvateľmi

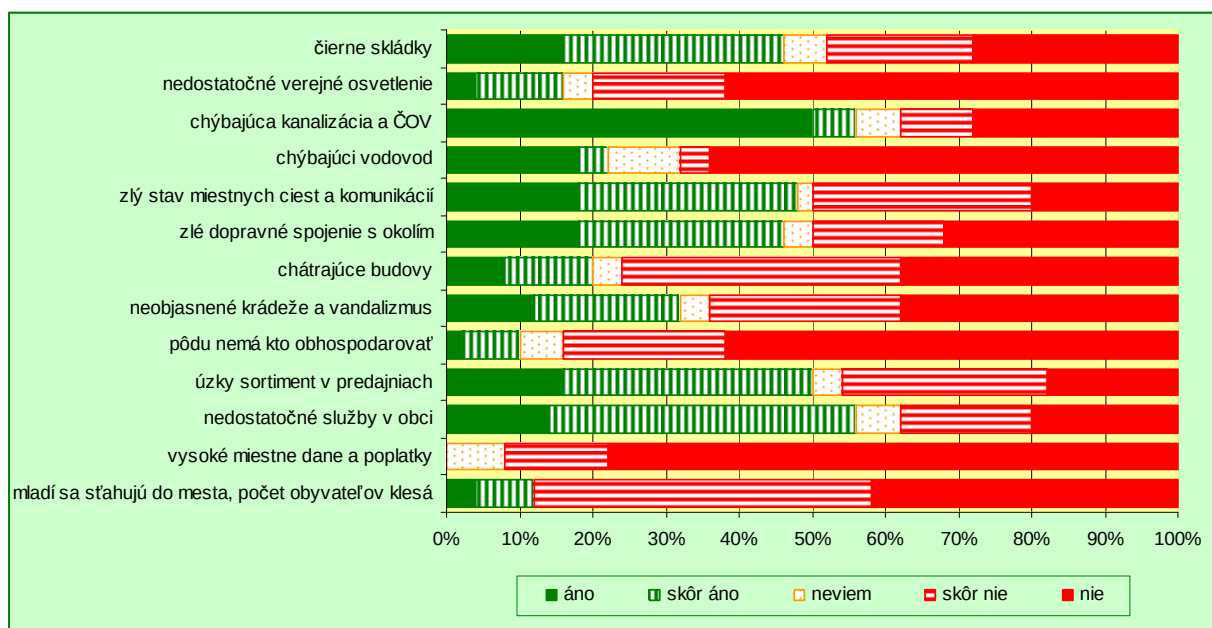

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

Hodnotenie problémov v obci predstaviteľmi samospráv (graf 29) sa čiastočne odlišovalo od ich hodnotenia obyvateľmi (je potrebné uviesť, že dotazovaní obyvatelia pochádzajú aj z obcí, ktoré neboli skúmané v rámci prieskumu obcí).

Predstavitelia samospráv najčastejšie označovali za najväčší problém ich obce chýbajúcu, resp. nedostatočnú kanalizáciu a ČOV (56 % obcí). Najväčší problém s kanalizáciou majú samozrejme menšie obce, početnosť výskytu tohto problému rástla s klesajúcim počtom obyvateľov v obci. Z regionálneho hľadiska sa problém chýbajúcej kanalizácie a ČOV najčastejšie vyskytuje v obciach na Záhorí.

Problém nedostatočného sortimentu a úzkej ponuky služieb hodnotia obyvatelia i predstavitelia samosprávy zhodne, približne polovica obcí označila ponuku vo svojej obci za nedostatočnú.

Graf 29: Hodnotenie problémov v obciach TTSK predstaviteľmi miestnych samospráv

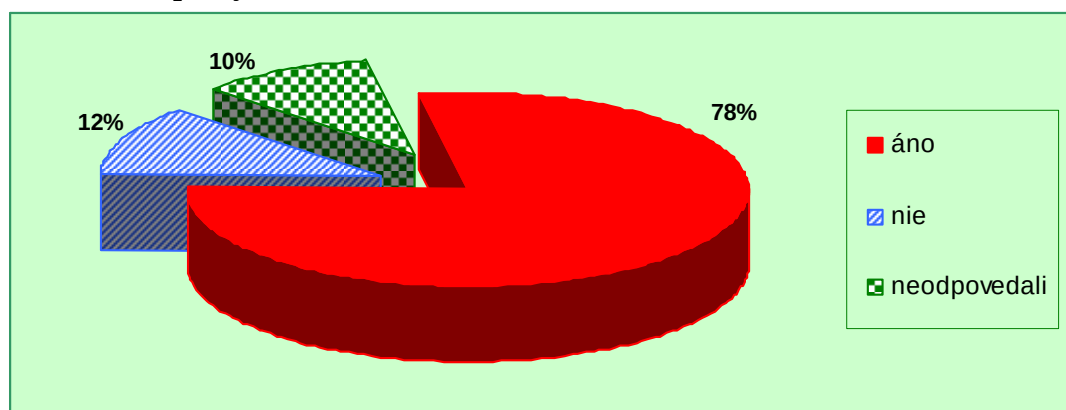
Prameň: Prieskum vidieckych obcí TTSK, september – október 2008

V porovnaní s obyvateľmi posudzovali obce kritickejšie zlé dopravné spojenie s okolím (za problém ho označilo 46 % skúmaných obcí) a chýbajúci vodovod (22 % obcí).

Naopak benevolentnejší boli predstavitelia miestnej samosprávy vo vnímaní problému odchodu mladých z obce, nezáujmu hospodáriť na pôde, chátrajúcich budov a hodnotenia výšky miestnych daní a poplatkov (čo je pochopiteľné) – ani jedna z obcí si nemyslí, že miestne dane a poplatky sú vysoké, zatiaľ čo 20 % obyvateľov má opačný názor.

V podstate neboli zaznamenané väčšie rozdiely v hodnotení problémov v obciach predstaviteľmi samospráv a samotnými obyvateľmi, obe skupiny sa síce na problémy pozerajú zo svojho uhľ'a pohľadu, ale situáciu v obci vnímajú podobne.

Prístup k internetu si obyvatelia obce zväčša zabezpečujú individuálne (v 80 % zo skúmaných obcí). Osem obcí (16 %) poskytuje pre svojich obyvateľov internet bezplatne a jedna za poplatok.

Graf 30: Prístup obyvateľov k internetu v obci

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

Až 78 % opýtaných obyvateľov sa vyjadrilo, že majú prístup k internetu, pričom nás nezaujímalo miesto prístupu (doma, na úrade, v knižnici, v škole a iné). Až 10 % respondentov sa na túto otázku nevyjadrilo (alebo nevedelo vyjadriť?). Väčšina z týchto respondentov (56 %) pochádzala z Trnavského regiónu.

K otvorenej otázke: „**Čo by Ste zmenili vo Vašej obci?**“ sa vyjadrilo 173 respondentov (70 %) v prieskume medzi obyvateľmi. Na zlepšenie podmienok a kvality bývania navrhlo až 53 % z nich riešenie dopravných otázok typu - odkloniť dopravný ťah, vybudovať obchvat obce alebo zabezpečiť oprava a údržbu ciest a komunikácií. 23 % sa vyslovilo za potrebu zlepšenia nákupných možností, 22 % za vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas. Šestina opýtaných si myslí, že v obci je potrebné riešiť otázky bytového fondu. Niektorí respondenti by sa snažili zlepšiť kvalitu životného prostredia (10 %), postarať sa o bezpečnosť obyvateľov v obci (5 %), prípadne vytvoriť podmienky pre lepšiu sociálnu starostlivosť o starých ľudí (2 %).

6.4.3 Hospodárenie na pôde a podnikanie na vidieku

Trnavský samosprávny kraj je charakteristický svojím agrárnym charakterom. Tento fakt sme zohľadnili i v realizovaných prieskumoch. Keďže **záujem o obhospodarovanie pôdy** na vidieku v posledných rokoch klesá, v prieskume sme sa obyvateľov spýtali, či na pôde hospodária alebo ju prenajímajú a ako nakladajú so svojou úrodou.

Z 250 respondentov, ktorých sme oslovili v prieskume obyvateľov, vlastní poľnohospodársku pôdu 38 % (96 opýtaných); 54 % z nich (52 opýtaných) ju prenajíma. Takmer všetci títo respondenti (okrem jedného) na pôde aj hospodária. Zameriavajú sa zväčša na samozásobenie vlastnej domácnosti a príbuzných, nie na predaj poľnohospodárskych prebytkov. Rovnako poľnohospodárske prebytky vo väčšej miere nenakupujú od susedov, k nákupu poľnohospodárskych prebytkov sa „priznala“ štvrtina respondentov.

Výrazný agrárny charakter vidieckych obcí v TTSK potvrdil aj prieskum obcí. Až 42 predstaviteľov miestnych samospráv (84 %) uviedlo, že najviac rozvinutou oblasťou hospodárstva v obci je **pôdohospodárstvo**. V deviatich prípadoch sa okrem pôdohospodárstva v obci rozvíja najviac **stavebníctvo**. **Cestovný ruch** alebo služby sú hlavnými ekonomickými činnosťami iba v šiestich obciach (z toho štyri sa nachádzajú na Žitnom ostrove).

Podnikanie v obciach zapojených do prieskumu má podľa predstaviteľov samospráv skôr pozitívny ako negatívny trend, v polovici obcí počet podnikateľov stagnuje a v druhej polovici rastie. Stagnáciu počtu podnikateľov vo vidieckych obciach sme zistili najmä v okresoch Galanta, Hlohovec a Skalica; v obciach okresu Dunajská Streda a Piešťany naopak počet podnikateľov na vidieku rastie.

Napriek pomerne málo a jednostranne rozvinutým podnikateľským aktivitám vo vidieckych obciach sa miestna samospráva nesnaží motivovať podnikateľov k väčšej podnikateľskej aktivite. Iba tri z päťdesiatich sledovaných obcí (dve z okresu Trnava a jedna z okresu Senica) poskytujú podnikateľom stimuly vo forme nižšieho nájmu za využívaný obecný majetok alebo daňové úľavy.

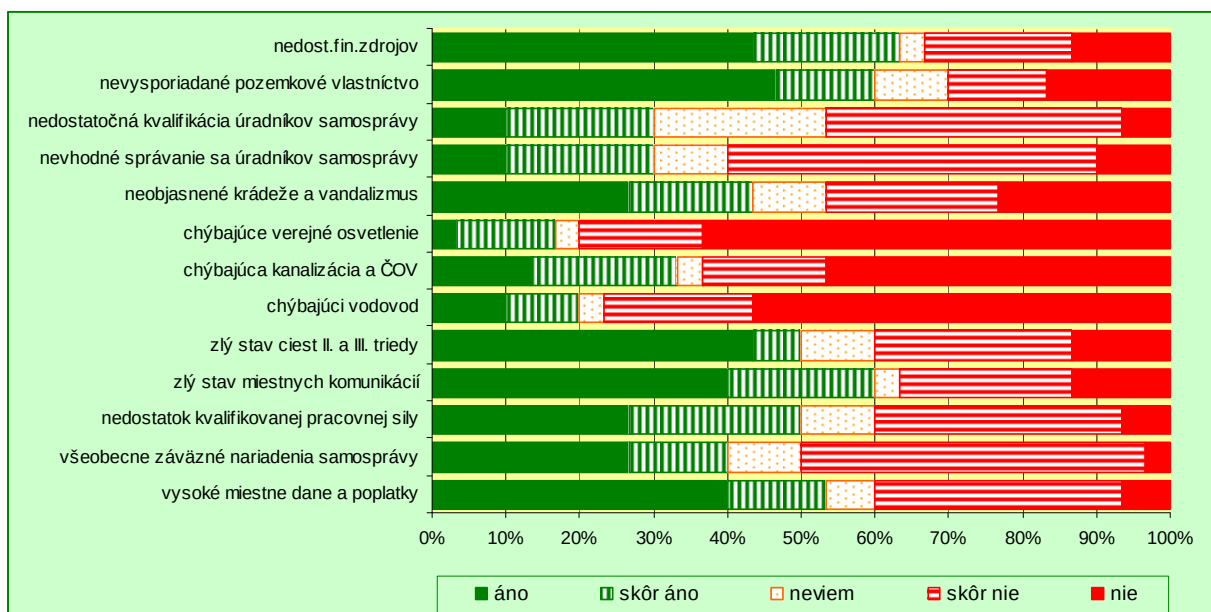
Samotní podnikatelia hodnotia **podnikateľské prostredie** a činnosť samosprávy pri jeho rozvoji veľmi neutrálne, v súbore oslovených podnikateľov neprevládajú ani pozitívne, ani negatívne hodnotenia. Pri rozvoji podnikateľského prostredia by uvítali najmä zníženie

byrokracie na úradoch, poskytovanie podpôr a bezplatného poradenstva o podporných schémach, príp. o možnostiach čerpania EÚ fondov, a tiež rozvoj infraštruktúry v regióne.

Polovica respondentov uviedla, že pri podnikaní v minulosti využili prostriedky z EÚ fondov a iných podporných schém, a takmer tri štvrtiny respondentov plánujú žiadať o **podpory pre podnikateľov** v horizonte troch rokov. V súvislosti s čerpaním prostriedkov z podporných programov by väčšina z opýtaných (77 %) uvítala od samosprávy poradenstvo o možnostiach čerpania prostriedkov, ako i pri tvorbe projektov.

Respondenti najčastejšie ako problém svojho podnikania uvádzali nedostatok finančných zdrojov (63 % respondentov), nevysporiadané pozemkové vlastníctvo a zlý stav miestnych komunikácií (60 %), vysoké miestne dane a poplatky (53 %), či nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily (50 %).

Graf 31: Hodnotenie problémov týkajúcich sa podnikania v TTSK

Prameň: Prieskum podnikateľov TTSK, september – október 2008

Na otázku: „Aké **zmeny vo svojom podnikaní** plánujete v nasledujúcich 5 rokoch?“ odpovedali 16 respondenti (53 %), že ešte nevedia alebo neplánujú žiadne zmeny, traja (všetci boli súkromne hospodáriaci roľníci) pravdepodobne s podnikaním skončia úplne. Zaujímavé je, že z deviatich podnikateľov, ktorí plánujú podnikanie rozšíriť, je osem z Trnavského regiónu a štyria dokonca podnikajú v poľnohospodárstve (ani jeden však nie je SHR, ide o družstvo a obchodné spoločnosti). Nikto z podnikateľov nemal záujem zmeniť miesto podnikania.

Na **záujem začať podnikat'** sme sa spýtali aj obyvateľov vidieckych obcí. Viac ako polovica z nich (52 %, t.j. 129 respondentov) neprejavila o podnikanie záujem, 37 % opýtaných odpovedalo „ešte neviem“. Kladne sa na otázku vyjadrili 29 opýtaní (12 %). Títo na otázku, v akej oblasti by chceli podnikat', odpovedali najčastejšie – v obchodnej činnosti (8 respondentov), v remeselných živnostiach (6), v cestovnom ruchu (6), službách obyvateľom (7) a v poľnohospodárstve (2). Záujem o podnikanie samozrejme výrazne klesal s pribúdajúcim vekom respondentov, z regionálneho hľadiska prejavili najmenší záujem o začatie podnikania obyvatelia Záhoria.

6.4.4 Činnosť mimovládnych organizácií

Úlohou tretieho sektora (t. z. aj mimovládnych organizácií) je dopĺňať činnosť štátu a podnikateľskej sféry, zabezpečovať tie služby a tovary, ktoré nemajú záujem, resp. nemôžu efektívne zabezpečovať zvyšné dva sektory v štáte. Predpoklad realizátorov prieskumu, že MVO disponujú najväčším rozsahom informácií o rozvojových aktivitách v regióne, sa nepotvrdil. Prieskum zameraný na MVO bol najmenej úspešný z hľadiska návratnosti elektronicky zaslaných dotazníkov.

Hoci až dve tretiny oslovených MVO (10) sa vyjadrili, že participujú na rozvoji vidieka (najmä poskytovaním poradenstva, rozvojom spolupráce v regióne, usmerňovaním aktivít spojených s čerpaním EÚ fondov, organizovaním podujatí, ochranou životného prostredia a podobne), z ďalších odpovedí respondentov v dotazníku vyplýva, že nie vo všetkých prípadoch je tomu tak. Jedna RRA sa vyjadrila, že na rozvoji vidieka skôr neparticipuje. Toto zistenie je zaujímavé najmä v súvislosti so samotným označením organizácie – regionálna rozvojová agentúra.

Podstatnú časť práce v MVO zvyčajne vykonávajú **dobrovoľníci**. Aj v prieskume sa 9 zo 14 respondentov vyjadrili, že pravidelne alebo niekedy spolupracujú pri svojich aktivitách s dobrovoľníkmi. Keď však mali uviesť konkrétne oblasti spolupráce, obmedzili sa na odpoveď typu „pri organizácii podujatí“. Z troch MVO, ktoré s dobrovoľníkmi nespupracujú vôbec, boli dve RRA. Práve organizácie typu RRA by mali mať vytvorené najlepšie siete spolupráce v regióne, ktoré musia nevyhnutne zahŕňať činnosť všetkých subjektov v regióne, teda aj obyvateľov „naďšencov“, ktorí dobrovoľne aktívne spolupracujú pri rozvojových aktivitách vo svojom regióne.

Pri hodnotení **spolupráce medzi MVO** uviedli tri RRA, že s ostatnými MVO nespupracujú (pozn. autorov: pravdepodobne nespupracujú ani navzájom, keďže aj RRA patria k MVO (?)).

Kontakty s podnikateľmi majú podľa vyjadrení MVO zväčša charakter dodávateľsko-odberateľských vzťahov, iba jedna MVO uviedla, že získala príspevok od sponzora – podnikateľa.

Oslovené MVO spolupracujú najčastejšie s **obcami** (10 oslovených MVO s nimi spolupracuje pravidelne, 2 niekedy a iba 1 vôbec) a **predstaviteľmi kraja** (11 MVO s nimi spolupracuje pravidelne alebo niekedy). Uvedený výsledok samozrejme nemožno považovať za reprezentatívny v rámci kraja, keďže dotazované organizácie sa zaoberajú rozvojovými aktivitami v kraji, väčšina z oslovených je spolufinancovaná z príspevkov od TTSK a RRA sú dokonca založené samotným TTSK.

Napriek uvedeným zisteniam je polovica oslovených MVO členom nejakého združenia a dve tretiny MVO súhlasia s tvrdením, že **združovanie organizácií** väčšinou zlepšuje výsledky činnosti jednotlivých členov združenia.

Vo svojej činnosti by od samosprávy uvítali pomoc vo forme rozvíjania spoločných aktivít a vzájomnej komunikácie (10 respondentov), morálnu a finančnú pomoc (7), poradenstvo v súvislosti s možnosťami financovania svojej činnosti (4) a pri vypracovávaní projektov (3), pomoc pri propagácii svojich aktivít (4), ako aj web stránku venovanú rozvoju TTSK (2).

6.4.5 Územná samospráva a participácia na dianí v obci

K alarmujúcemu zisteniu v rámci prieskumu obcí sme dospeli po vyhodnotení odpovedí predstaviteľov samospráv na otázku: „**Aké aktivity robí Vaša obec v súvislosti s rozvojom vidieka?**“. Na otázku neodpovedala viac ako polovica (až 26 z 50) respondentov (!). Záver z tohto výstupu ponecháme na čitateľa.

Najčastejšie uvádzanými odpoveďami respondentov, ktorí uviedli konkrétne aktivity realizované v rámci rozvoja vidieka, sú:

- príprava a spracovanie projektov a dokumentácie na čerpanie finančných prostriedkov z podporných programov pre obce (15 obcí),
- budovanie miestnej infraštruktúry (napríklad miestnych ciest a komunikácií, ihrísk, verejného osvetlenia a podobne – 12 obcí),
- propagácia obce (3 obce),
- individuálna bytová výstavba (3 obce),
- podpora miestnych podnikateľov (3 obce).

Predstavitelia obcí mali tiež značné rezervy v poznatkoch o aktivitách vyššieho územného celku v oblasti rozvoja vidieka. Vyjadrilo sa k nim (vedelo sa k nim vyjadriť) iba 8 zo všetkých obcí (16 %). Uviedli, že VÚC Trnava realizuje projekty (6 uviedli konkrétne opatrenia v rámci programu rozvoja vidieka), podporuje kultúrne podujatia (3) a organizuje odborné a informačné aktivity (2).

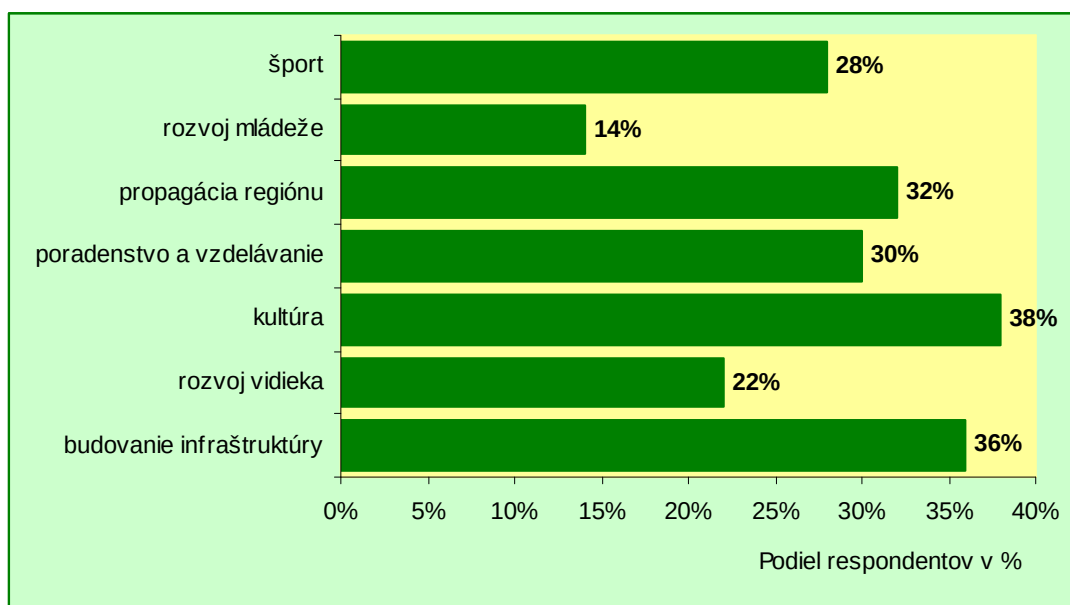
V súvislosti s uvedeným už iste neprekvapí, že iba deväti z 250 opýtaných obyvateľov (3,6 %) sa vyjadrili, že vedia o aktivitách, ktoré v súvislosti s rozvojom vidieka robí samospráva. Nedá nám pri tom nespomenúť, že z uvedeného počtu 9 respondentov bolo 8 žien (3 zo Žitného ostrova a 5 zo Záhoria).

Hľadať príčiny nedostatočnej informovanosti občanov o aktivitách pri rozvoji vidieka iba na strane samosprávy by určite nebolo správne. Nižšie je preto analyzovaný aj záujem o dianie v obci zo strany jej obyvateľov a spôsob informovania obyvateľov o daní v obci zo strany samosprávy. O rozvojových aktivitách samosprávy boli najlepšie informované MVO.

Všetky obce v súbore respondentov sú **členom** nejakého **združenia** a okrem jednej sú aj členmi nejakého **mikroregiónu**. Pomenovať mikroregión, ktorého je obec členom, vedeli tri štvrtiny predstaviteľov miestnych samospráv. Celkovo skúmané obce spolupracujú v rámci 14 mikroregiónov a 7 združení. Jedna z obcí dokonca uviedla, že je členom miestnej akčnej skupiny.

Skúsenosti s cezhraničnou spoluprácou s Českom, Maďarskom alebo Rakúskom má 18 obcí (36 %). Viac ako polovica z nich (10) uviedla, že so zahraničnými partnermi spolupracujú (spolupracovali) v oblasti kultúry, ďalej športu (7), ale aj školstva (1) a záhradníctva a vinárstva (1).

Spoluprácu v rámci združení obcí a mikroregiónov hodnotí väčšina obcí kladne – 10 % respondentov si myslí, že združenia a mikroregióny sú pri riešení problémov vždy úspešnejšie, a 46 % z nich sa vyjadrilo, že sú väčšinou úspešnejšie. Negatívny postoj (odpovede „zvyčajne nie“, resp. „nie, nikdy“) k danej problematike vyjadrili iba tri obce.

Graf 32: Oblasti spolupráce miestnych samospráv s vyšším územným celkom

Prameň: Prieskum vidieckych obcí TTSK, september – október 2008

Predstavitel'ov obcí sme požiadali o vyjadrenie sa k oblastiam, v ktorých **spolupracujú s VÚC** najviac. Sedem z obcí (14 %) neuviedlo žiadnu oblasť spolupráce. Zvyšné obce spolupracujú s vyšším územným celkom najčastejšie v oblasti kultúry (38 % obcí), budovania infraštruktúry (36 %) a propagácii regiónu (30 %). Spolupráca pri rozvoji vidieka sa umiestnila na predposlednom mieste, keď ju označila menej ako štvrtina obcí (graf 32).

So vzájomnou spolupracou s predstaviteľmi VÚC bolo spokojných menej ako polovica predstaviteľov obcí (23). K tomu, čo im pri spolupráci chýba sa vyjadrili 16 respondenti. Desiati z nich sa sťažovali na nedostatočnú komunikáciu a nízky záujem o spoluprácu zo strany VÚC, štvrtina žiadala väčšiu pozornosť VÚC voči malým obciam.

O svojej činnosti a aktivitách v obci **obecné samosprávy informujú** svojich obyvateľov najčastejšie prostredníctvom obecného rozhlasu (49 obcí) a informačných tabúl (47 obcí). Verejné stretnutia s občanmi organizuje 29 obcí, pričom v skúmanej vzorke obcí platí, že obce s menším počtom obyvateľov organizujú verejné stretnutia viac (nepriama úmera medzi počtom obyvateľov obce a podielom obcí, ktoré organizujú stretnutia s občanmi). 28 obcí uviedlo, že informácie o dianí v obci zverejňujú na svojej internetovej stránke a obecné noviny vydáva 14 obcí (28 %).

So **zapájaním obyvateľov do diania** v obci boli predstavitelia samospráv spokojní iba v troch obciach. Až v 76 % dotazovaných obcí si myslia, že obyvatelia by sa mali do diania v obci zapájať viac, a to napríklad podávaním vlastných námetov, aktívnejším prístupom k riešeniu problémov obce, zapájaním sa do podujatí organizovaných obcou, účasťou na zasadaniach obecného zastupiteľstva, činnosťou v komisiách a výboroch a podobne.

Skutočnosť, že nespokojnosť samosprávy so zapájaním sa občanov do diania v obci je oprávnená, potvrdili aj samotní obyvatelia obcí. Z prieskumu medzi obyvateľmi sme zistili, že do diania v obci sa väčšina obyvateľov nezapája (až 60 % oslovených). Ako najčastejší dôvod nezapájania sa do diania v obci uvádzali respondenti nedostatok času (52 %) a nezaujím (20 %). Miera zapojenia sa obyvateľov do diania v obci rastie úmerne s vekom obyvateľov. Z odpovedí respondentov vyplýva, že obyvatelia na Záhorí sa do diania v obci zapájajú najviac (48 %), zatiaľ čo obyvatelia v Trnavskom regióne najmenej (34 %).

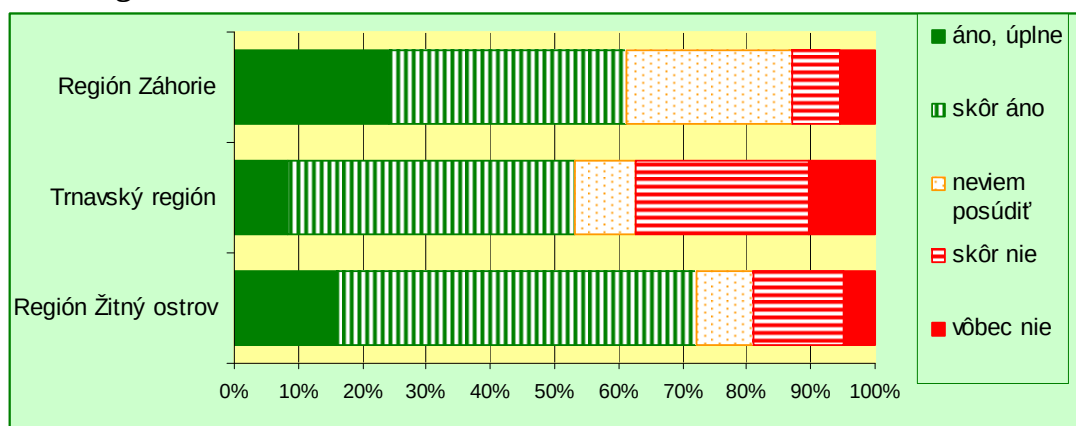
S **informovanosťou o dianí v obci** je spokojných viac ako 80 % respondentov. Najčastejšími **zdrojmi informácií** o dianí v obci sú podľa odpovedí obyvateľov obecný rozhlas (uviedlo to až 90 % opýtaných) a informačné tabule umiestnené v obci (70 %), čo zodpovedá spôsobu, ktorým obce komunikujú s občanmi najčastejšie. Verejných stretnutí občanov sa zúčastňuje iba 14 % respondentov. Iba ôsmi opýtaní (3 % oslovenej vzorky) uviedli, že o dianí v obci získavajú informácie z internetu.

Hoci polovica respondentov (obyvateľov) si myslí, že by sa mali do diania v obci zapájať viac, väčšina z nich nevie navrhnúť žiadny spôsob, akým to dosiahnuť. Možné riešenie vidia obyvatelia v zintenzívnení stretnutí so samosprávou a zlepšení komunikácie medzi občanmi a predstaviteľmi samosprávy.

Na otázku: „**Kto by mal podľa Vás rozhodovať o rozvoji kraja?**“ uviedli viac ako tri štvrtiny oslovených obyvateľov, že o rozvoji kraja by mali rozhodovať predstavitelia VÚC spolu s predstaviteľmi obcí.

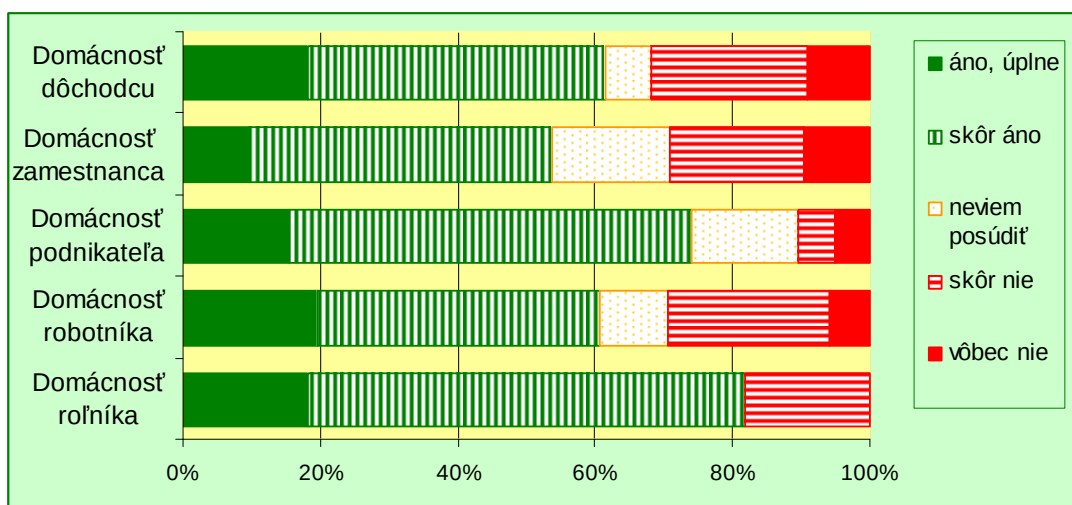
Zaujímavé sú zistenia týkajúce sa **mieri spokojnosti obyvateľov s činnosťou územnej samosprávy** (grafy 33 a 34). S činnosťou predstaviteľov svojej obce sú spokojné takmer dve tretiny všetkých respondentov, najvyššiu mieru spokojnosti v kraji vyjadrili obyvatelia Žitného ostrova (72 %). V Trnavskom regióne je naopak miera spokojnosti obyvateľov s činnosťou obecnej samosprávy najnižšia (53 %); na Záhorí boli v tejto otázke obyvatelia zdržanlivejší a štvrtina opýtaných sa k uvedenej problematike nevedela (alebo nechcela) vyjadriť. Detailnejšou analýzou sme zistili, že s činnosťou samosprávy sú najviac spokojní v domácnostiach roľníkov (až takmer 82 % domácností roľníkov) a podnikateľov (74 %), naopak najmenej spokojní sú obyvatelia z domácností zamestnancov (54 %). Úplne nespokojných s činnosťou predstaviteľov obcí je približne 7 % všetkých respondentov. Činnosť predstaviteľov Trnavského samosprávneho kraja nevedelo posúdiť viac ako 82 % respondentov. Hodnotenie spolupráce s predstaviteľmi samosprávy je obdobné ako hodnotenie ich činnosti.

Graf 33: Miera spokojnosti obyvateľov s činnosťou predstaviteľov obce podľa regiónov TTSK

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

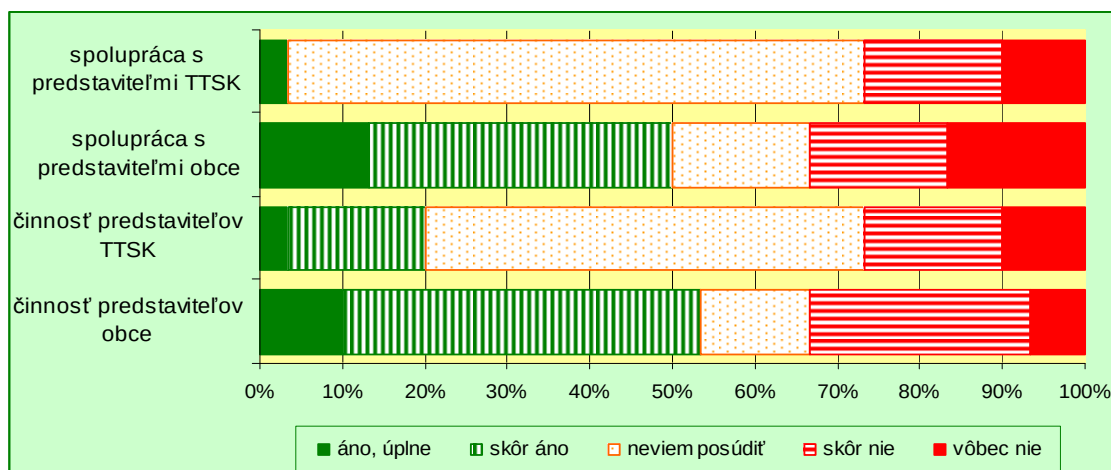
Pätina obyvateľov v dotazníku uviedla, čo konkrétne im prekáža na práci predstaviteľov obce. Za najčastejší nedostatok respondenti uvádzali nedostatočnú spoluprácu a komunikáciu s občanmi (53 % odpovedí), ďalej nečinnosť samosprávy (28 % odpovedí) a netransparentnosť, klientelizmus a korupciu (19 % odpovedí).

Graf 34: Miera spokojnosti obyvateľov s činnosťou predstaviteľov obce podľa typu domácnosti

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

O vyjadrenie sa k územnej samospráve sme požiadali aj podnikateľov a MVO. Väčšina z podnikateľov (70 %) i MVO (92 %) je presvedčená, že podnikatelia by sa mali zapájať do diania v obci, kde sídli ich subjekt. Ich predstavy o spôsobe zapájania sa do diania v obci sa však čiastočne líšia. Podnikatelia si myslia, že by to malo byť najmä ich účasťou na verejnej diskusii o rozvoji obce, participáciou na aktivitách obce (byť dodávateľmi verejného sektora v lokalite, kde sídlia) a presadzovaním záujmov podnikateľskej sféry; MVO sú presvedčené, že podnikatelia by mali činnosť obce podporovať svojimi darmi a sponzorskými príspevkami, aktívnejšie sa zaujímať o verejné záležitosti a viac dbať o životné prostredie.

Rovnako ako väčšina obyvateľov aj väčšina podnikateľov (87 %) a MVO (92 %) si myslí, že o rozvoji kraja by mali spoločne rozhodovať predstavitelia kraja s predstaviteľmi obcí. V porovnaní s obyvateľmi sú však podnikatelia s činnosťou a spoluprácou s predstaviteľmi obcí menej spokojní, „úplne a skôr spokojných“ je približne polovica respondentov. Aj v tejto skupine respondentov sa potvrdilo, že väčšina podnikateľov sa vôbec nevie vyjadriť k činnosti a spolupráci s predstaviteľmi Trnavského samosprávneho kraja (pozri nasledujúci graf).

Graf 35: Miera spokojnosti podnikateľov s činnosťou predstaviteľov samosprávy

Prameň: Prieskum podnikateľov TTSK, september – október 2008

6.4.6 Rozvoj a budúcnosť vidieka

Potenciál pre ďalší rozvoj svojich obcí vidia predstavitelia miestnych samospráv vo všetkých regiónoch TTSK vo vybudovanej infraštruktúre (52 % všetkých skúmaných obcí). O tom, že ďalší rozvoj obce jednoznačne spájajú s vybudovaním infraštruktúry, nás presvedčili odpovede na viaceré otázky. Napríklad pri identifikácii hlavných problémov obce (pozri kapitolu 6.4.2) alebo pri hodnotení výsledkov svojej práce vo volebnom období, keď poukazovali najmä na úspechy v bytovej výstavbe (12 obcí), budovaní kanalizácie, ČOV, vodovodu (14 obcí), školských a voľnočasových zariadení (11), ale menej na rozvoj kultúry a sociálnej oblasti (3 obce).

Samosprávy v Trnavskom regióne vidia ďalší možný potenciál rozvoja svojich obcí v kultúrno-historickom dedičstve (39 % respondentov z regiónu) a obce na Záhorí zase v ľudských zdrojoch v regióne (36 %).

Prostriedky z fondov EÚ, prípadne iných podporných schém, využilo v minulosti na svoj rozvoj 31 zo skúmaných obcí (62 %). Z regionálneho hľadiska to boli najmä obce na Žitnom ostrove (viac ako tri štvrtiny skúmaných obcí v tomto regióne) a v okrese Trnava (78 % obcí okresu). Vo výberovom súbore obcí sa prejavila priama úmera medzi veľkosťou obce (počet obyvateľov) a využívaním podpôr – čím sú obce väčšie, tým viac z nich využilo prostriedky z podporných schém a programov.

Prostriedky, ktoré obce získali z podporných programov, využili najčastejšie na budovanie a rekonštrukcie miestnej infraštruktúry (kanalizácie, ČOV, vodovodu, skládky odpadu, miestnych komunikácií, verejného osvetlenia, rekonštrukcie školských, kultúrnych a voľnočasových zariadení), ale napríklad aj na informačný a priestorový orientačný systém turistických atrakcií v obci alebo nákup kníh.

V horizonte najbližších rokov plánujú žiadať o prostriedky z fondov EÚ a podpory z iných programov všetky obce. Na nedostatok **informácií o možnostiach čerpania prostriedkov** sa sťažuje približne šestina obcí, a to najmä z okresov Hlohovec a Trnava. Ďalšie informácie v súvislosti s možnosťami získania zdrojov na rozvoj obce by však uvítalo 56 % obcí a dokonca až 80 % z nich má záujem o poradenstvo pri tvorbe projektov. Obce však nemôžu od VÚC očakávať, že pre ne bude jediným zdrojom informácií, ako by sa zdalo z odpovede predstaviteľa miestnej samosprávy, ktorý žiadal od VÚC elektronicky zasielať informácie „šité na mieru“ obce. Veď to, čo je „šité na mieru“ tej-ktorej obce by mali zo všeobecných informácií vyselektovať práve zástupcovia obce, ktorí najlepšie poznajú lokálne potreby a možnosti.

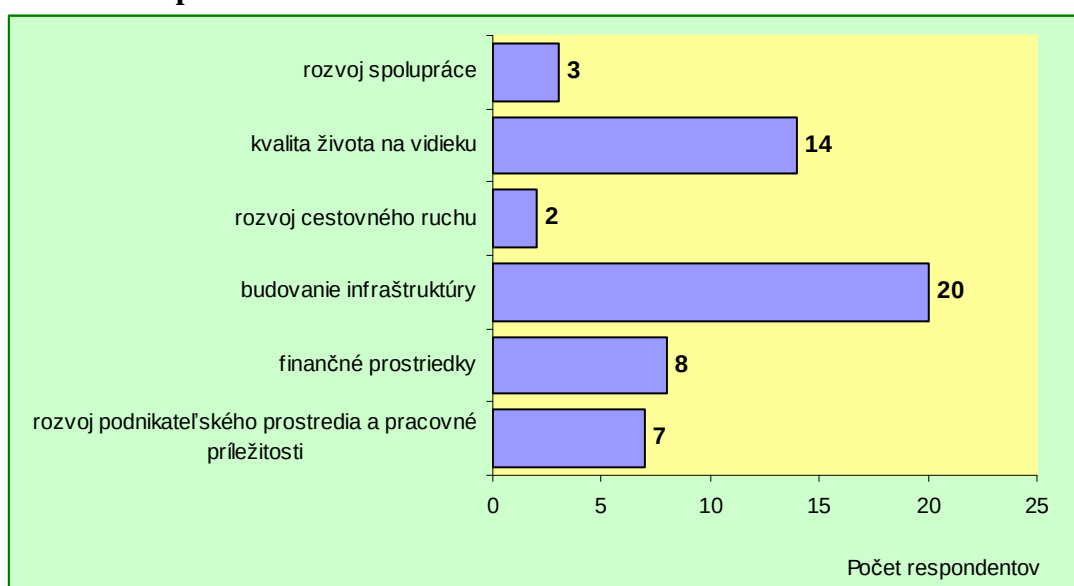
Jedna z otázok v prieskume mala za cieľ zistiť **informovanosť o Programe rozvoja vidieka** ako základného súboru opatrení na rozvoj vidieka v Slovenskej republike v programovom období rokov 2007 až 2013. Hoci až 90 % predstaviteľov miestnych samospráv uviedlo, že o programe počuli (TTSK informoval obce v kraji o PRV SR 2007 – 2013 prostredníctvom workshopov), iba 38 % respondentov vedelo odpovedať na otázku, čo to program rozvoja vidieka vlastne je. Výsledok prieskumu poukazuje na nízky záujem predstaviteľov miestnych samospráv o účasť na uvedených workshopoch.

Informovanosť o PRV medzi obyvateľmi zodpovedala výsledkom prieskumu obcí. Tretina opýtaných obyvateľov uviedla, že o programe už počuli, predstavu o tom, čo je jeho úlohou, však mala iba šestina z nich (t.j. približne 6 % všetkých oslovených obyvateľov). Väčšina respondentov sa o existencii programu dozvedela z masovokomunikačných médií (najmä televízie). Osem respondentov (3,2 %) uviedlo, že o programe rozvoja vidieka sa dozvedeli od predstaviteľov obce.

Otvorenú otázku: „Čo je podľa Vás **najdôležitejšie pre rozvoj Vašej obce a celého Trnavského kraja?**“ sme položili všetkým skupinám respondentov. Odpovede rozdielnych cieľových skupín respondentov sa výrazne odlišujú, čo dokazuje, že každá oslovená skupina má z hľadiska rozvoja vidieka vlastné priority.

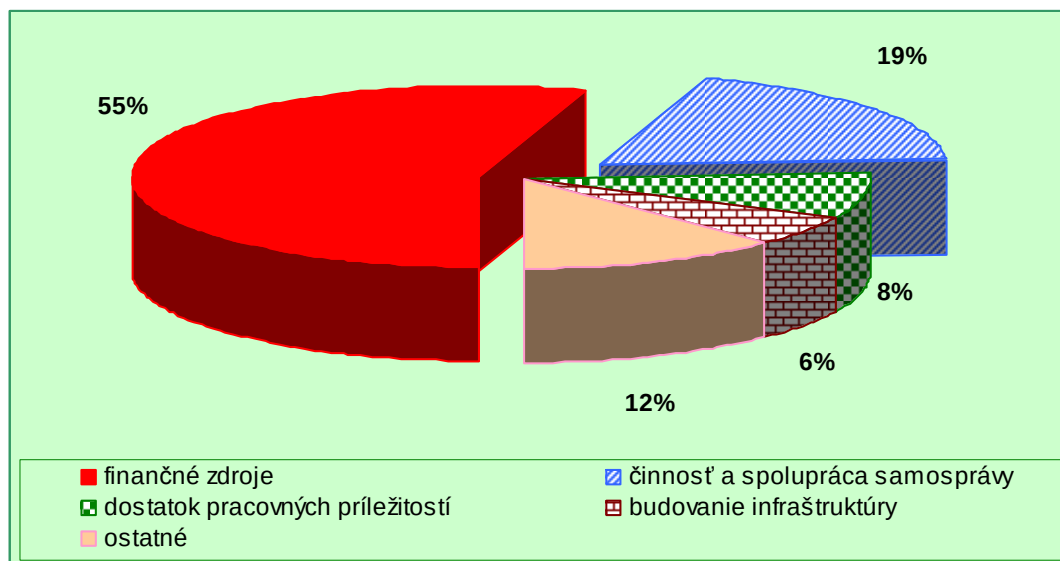
V skupine predstaviteľov miestnych samospráv reagovalo na otázku 35 z 50 respondentov. Opätovne potvrdili predchádzajúce odpovede, keďže viac ako polovica z nich je presvedčená, že prioritou rozvoja v kraji by malo byť budovanie infraštruktúry. Zabezpečenie kvality života na vidieku označili za prioritné 14 respondenti. Pomerne malý počet respondentov pokladá za dôležitý rozvoj podnikateľského prostredia a pracovných príležitostí (7), rozvoj spolupráce (3) a rozvoj cestovného ruchu (2). Odpovede respondentov z prieskumu obcí na uvedenú otázku prezentuje graf 36.

Graf 36: Faktory rozvoja obce a celého Trnavského kraja z pohľadu miestnych samospráv

Prameň: Prieskum vidieckych obcí TTSK, september – október 2008

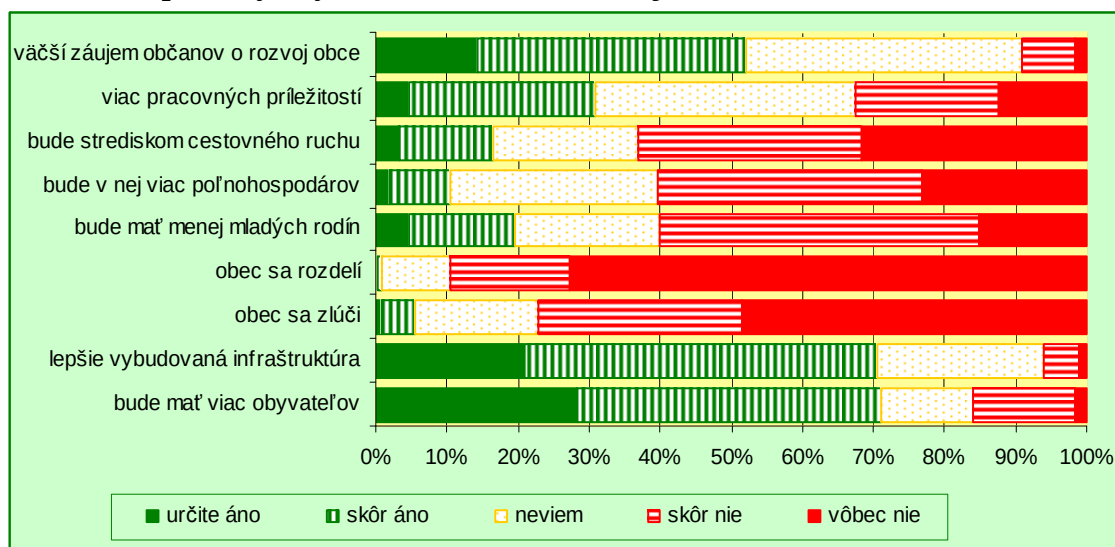
Zo súboru skúmaných obyvateľov sa k otázke vyjadrili dve tretiny respondentov. Viac ako polovica z nich pokladá za kľúčový faktor ďalšieho rozvoja dostatok finančných zdrojov a takmer pätina považuje za rozhodujúcu samosprávu (jej činnosť a vzájomnú spoluprácu medzi obcami, ako aj s VÚC). Odpovede respondentov majú zväčša všeobecný charakter a sú znázornené na grafe 37.

Graf 37: Faktory rozvoja obce a celého Trnavského kraja z pohľadu obyvateľov

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

Podnikatelia si pochopiteľne myslia, že pre rozvoj regiónu je kľúčová podpora podnikania (finančná i nefinančná – poradenstvo, zlepšenie legislatívy), záujem samosprávy o spoluprácu s občanmi a podnikateľmi, rozvoj infraštruktúry, dostatok pracovných príležitostí a rozvoj cestovného ruchu. MVO v podstate súhlasili s podnikateľmi, keď ako kľúčové faktory rozvoja kraja najčastejšie uvádzali dostatok pracovných príležitostí, budovanie infraštruktúry, rozvoj spolupráce subjektov v regióne, dostatok finančných zdrojov, ale navyše doplnili aj potrebu rozvoja sociálnej sféry v kraji.

V súvislosti s ďalším rozvojom vidieka mali respondenti v prieskumoch obcí, obyvateľov a MVO vyjadriť svoju predstavu o tom, **ako bude obec**, v ktorej žijú a pôsobia, **vyzerat' o 10 rokov**. Všetky skupiny respondentov vyjadrili vo vzťahu k ďalšiemu vývoju v obci pozitívne očakávania.

Graf 38: Predpoklady obyvateľov o ďalšom rozvoji ich obcí

Prameň: Prieskum obyvateľov vidieckych obcí TTSK, september 2008

Viac ako 70 % oslovených obyvateľov je presvedčených, že obce, v ktorých žijú, sa budú naďalej rozvíjať a o 10 rokov budú mať viac obyvateľov i lepšie vybudovanú infraštruktúru. Pokles mladých rodín vo svojej obci očakáva iba pätina respondentov, pri tejto otázke sme však zaznamenali určité rozdiely v názoroch respondentov z jednotlivých regiónov kraja. Najmenej skeptickí v otázke poklesu mladých rodín v obci boli obyvatelia Žitného ostrova, keď iba 12 % z nich vyjadrilo svoju obavu, že počet mladých rodín v obci poklesne, a 64 % z nich s týmto scenárom nesúhlasilo. Pre porovnanie – na Záhorí pripúšťa možnosť poklesu mladých rodín vo svojej obci 28 % respondentov a 54 % ju nepredpokladá.

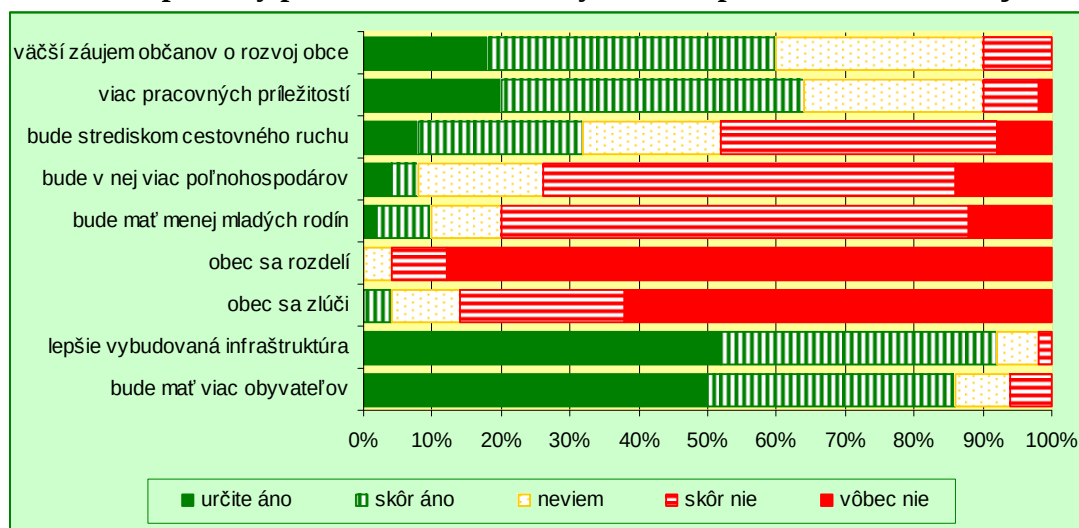
Okrem dvoch opýtaných obyvateľov vôbec nepredpokladajú, že ich obec by sa mohla rozdeliť. Možnosť zlúčenia svojej obce s inou pripustilo 14 respondentov (5,6 % opýtaných). Ani jednu z uvedených možností nepripustil žiadny obyvateľ z Trnavského regiónu.

Viac ako polovica respondentov v prieskume obyvateľov si myslí, že občania sa budú viac zaujímať o rozvoj svojej obce. Negatívny postoj k tejto otázke zaujalo 9 % respondentov. Takmer dve tretiny respondentov nepredpokladajú, že ich obec by sa mohla stať strediskom cestovného ruchu. Najviac túto možnosť pripúšťajú obyvatelia Žitného ostrova (22 % z nich je presvedčených, že sa tak stane).

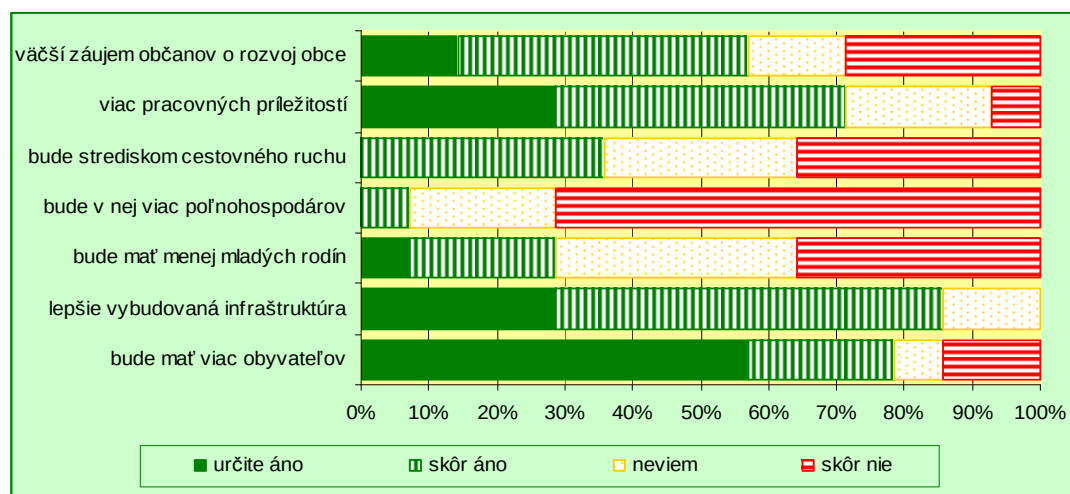
Z prieskumu vyplynulo, že v názore na ďalší rozvoj svojej obce sú najviac optimistickí respondenti vo veku 34 až 54 rokov.

Prognózy MVO a predstaviteľov miestnych samospráv o ďalšom rozvoji regiónu sú v porovnaní s predstavami občanov ešte priaznivejšie. Väčšina MVO a miestnych samospráv verí, že vývoj infraštruktúry, počet obyvateľov i pracovných príležitostí zaznamená pozitívny trend. Ďalší rozvoj regiónu však oslovené samosprávy a MVO nespájajú ani s rozvojom poľnohospodárstva, ani cestovného ruchu. Graficky sú odpovede respondentov spracované v nasledujúcich grafoch.

Graf 39: Predpoklady predstaviteľov miestnych samospráv o ďalšom rozvoji ich obcí

Prameň: Prieskum vidieckych obcí TTSK, september – október 2008

Graf 40: Predpoklady MVO o ďalšom rozvoji regiónu

Prameň: Prieskum mimovládnych organizácií TTSK, september – október 2008

Skutočnosť, že budovanie infraštruktúry považujú miestne samosprávy a MVO za jednu z priorit v kraji, potvrdili aj ich odpovede na otázku, na ktorú z oblastí by sa mal zamerať vyšší územný celok v rámci podpory rozvoja vidieka. Úlohou respondentov bolo určiť poradie dôležitosti oblastí uvedených v tabuľke 37, v akom by mali byť podporované regionálnou samosprávou. Až 33 z 50 obcí a 10 zo 14 MVO umiestnili na prvé miesto možnosť „budovanie infraštruktúry“, ktorá sa v rámci oblastí ponúknutých respondentom umiestnila celkovo na prvom mieste s priemerným poradím 1,28 a mediánom 1 v prieskume obcí a s priemerným poradím 1,93 a mediánom 1 v prieskume MVO. Aj pri určení druhej prioritnej oblasti – zlepšenie životného prostredia – sa obe skupiny respondentov zhodli. Ako ďalšie prioritné oblasti, ktoré by mala TTSK podporovať, najčastejšie označovali vidiecky turizmus a agroturizmus, propagácia regiónu a konkurencieschopnosť a atraktivnosť obcí. Zaujímavé je, že podporu spolupráce (cezhraničnej i regionálnej) zaradili respondenti až na koniec rebríčka dôležitosti. Výsledky oboch prieskumov k popísanej problematike sú podrobnejšie uvedené v tabuľke 35.

Tabuľka 35: Oblasti dôležité z hľadiska podpory rozvoja vidieka vyšším územným celkom

Oblasť podpory rozvoja vidieka	Prieskum obcí			Prieskum MVO		
	Priemerné poradie	Medián	Poradie	Priemerné poradie	Medián	Poradie
- budovanie infraštruktúry	1,28	1	1	1,93	1	1
- vidiecky turizmus a agroturizmus	3,82	4	3	4,93	5	6
- konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov	5,58	6	7	6,86	7,5	7
- konkurencieschopnosť a atraktivnosť obcí	4,12	4	4	4,50	5	4
- cezhraničná spolupráca	5,60	6	8	7,64	8,5	9
- propagácia regiónu	4,60	5	5	4,86	4	3
- vzdelávanie vo vzťahu k potrebám trhu práce	5,30	6,5	9	4,79	5	5
- poradenstvo	5,36	5	6	7,71	8,5	10
- zlepšenie životného prostredia	2,82	2	2	4,00	4	2
- vytváranie združení obcí a mikroregiónov	6,12	8	10	7,57	8,5	8

Prameň: Prieskumy obyvateľov vidieckych obcí a mimovládnych organizácií TTSK, september – október 2008

MVO sa nezapojili do prípravy stratégie rozvoja vidieka intenzívnejšie, ich námety na rozvoj vidieka v regióne boli veľmi strohé a mali skôr všeobecný charakter (budovanie infraštruktúry, zabezpečenie finančných zdrojov, propagácia kraja a pod.). Niektoré RRA a mikroregióny dokonca nenavrhli žiadne aktivity, ktoré by mohli prispieť k rozvoju vidieka. Hoci takmer polovica respondentov sa sťažovala na nedostatočnú spoluprácu pri rozvojových aktivitách medzi obyvateľmi, podnikateľmi, MVO a samosprávou, na druhej strane však MVO nezaradili potrebu rozvíjania spolupráce k oblastiam, na ktoré by sa mala VÚC sústrediť.

Nízky záujem o spoluprácu pri realizácii prieskumu, ako aj odpovede MVO zúčastnených v ňom skôr vytvárajú obraz o pasívnejšom prístupe MVO k riešeniu problémov rozvoja vidieka v TTSK a to i napriek skutočnosti, že väčšina oslovených MVO je financovaná aj z príspevkov TTSK. Z prieskumu vyplynulo, že úroveň spolupráce medzi jednotlivými zainteresovanými stranami (obyvateľmi, podnikateľmi, MVO a samosprávou) pri rozvoji vidieka v kraji je nedostatočná a môže byť jednou z príčin pasivity MVO. Z tohto hľadiska sa záujem predstaviteľov TTSK o oblasť rozvoja vidieka javí ako jednostranná a pomerne izolovaná aktivita, ktorá bez aktívnejšieho prístupu ostatných zainteresovaných strán nemôže priniesť očakávané výsledky. Rozvoj vidieka nie je možný bez intenzívnej spolupráce, vytvárania verejno-súkromných partnerstiev a sieťovania zainteresovaných subjektov v regióne, ktoré umožňujú synergický efekt. Nemožno ich považovať iba za aktuálny trend, sú výsledkom skúseností v krajinách, ktoré sa problematike rozvoja vidieka cielene venujú oveľa dlhšie ako SR. Tieto skutočnosti by mali mať na zreteli všetci aktéri zapojení do rozvoja vidieka v TTSK.

6.5 SWOT analýza potenciálu rozvoja vidieka Trnavského samosprávneho kraja

SWOT analýza predstavuje nástroj na otvorené ohodnotenie a opis celkovej situácie sledovaného systému, v predkladanom materiáli je použitá na ohodnotenie a opis územia, ktoré tvoria vidiecke sídla v Trnavskom samosprávnom kraji. Predstavuje koncepčné východisko pre systematickú analýzu, ktorá smeruje k syntéze ako východisku pre formuláciu stratégie. Pozostáva z dvoch častí:

- **Strenghts – Weaknesses** analýza spočíva v presnom vymedzení silných a slabých stránok územia vzťahujúcich sa na jeho vnútornú situáciu,
- **Opportunities – Threats** analýza umožňuje rozlíšiť atraktívne príležitosti, ktoré skrýva okolie územia, a zároveň nabáda zamyslieť sa nad problémami (rizikami), ktorým bude musieť územie v budúcnosti čeliť.

Príležitosti a riziká vyplývajúce z vonkajšieho prostredia významne ovplyvňujú vnútorné procesy, rozvoj a štruktúru územia. Miera a intenzita ich vplyvu závisí od charakteru vonkajšieho prostredia a faktorov, ktoré pôsobia na rozvoj územia (sila legislatívnych predpisov, vývojové tendencie v širšom regióne, závislosť na vývoji krajiny a okolitých regiónov a iné). Hlavným nedostatkom pri identifikácii a hodnotení príležitostí a rizík je skutočnosť, že územie nemôže, prípadne môže len výnimočne, tieto faktory svojimi aktivitami ovplyvniť.

6.5.1 SWOT analýza prírodného potenciálu

PRÍRODNÝ POTENCIÁL	
Silné stránky	Slabé stránky
▪ Veľká rozloha oblastí s vysokou prírodnou hodnotou ▪ Vysoká produkčná schopnosť pôd ▪ Najvyšší stupeň zornenia v SR ▪ Priaznivé klimatické podmienky ▪ Dostatok povrchových a podzemných vodných zdrojov ▪ Bohatý výskyt minerálnych a geotermálnych prameňov ▪ Dostatočná regulácia vodných tokov ▪ Vhodné podmienky pre rozvoj cykloturistiky a turistiky ▪ Dostatok a dostupnosť surovín pre výrobu obnoviteľných zdrojov energie ▪ Nízke znečistenie kraja emisiami	▪ Veľký podiel suchých oblastí ▪ Rast nepoľnohospodárskej pôdy v neprospech poľnohospodárskej pôdy ▪ Pokles výmery viníc v dôsledku reštrukturalizácie vinohradníctva ▪ Výskyt ekologicky zaťažených oblastí (41 % rozlohy kraja) ▪ Nízka výmera zelene ▪ Najväčšie množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu na obyvateľa v SR ▪ Častý výskyt čiernych skládok vo vidieckych sídlach ▪ Vysoký podiel pôd ohrozených veternou eróziou ▪ Úbytok lokalít voľne žijúcich živočíchov a rastlín a postupný pokles vzácnych biotopov

PRÍRODNÝ POTENCIÁL (pokračovanie)	
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Rastúci záujem o využívanie alternatívnych zdrojov energie ▪ Rastúca ekologizácia spoločnosti ▪ Podpora udržateľnosti poľnohospodárstva ▪ Rozvoj ekologického poľnohospodárstva a zlepšenie životných podmienok hospodárskych zvierat ▪ Budovanie hydromelioračných zariadení ▪ Záujem o zachovanie krajinného rázu a identity vidieckej krajiny ▪ Rozvoj inovácií zameraných na zníženie environmentálnych rizík ▪ Sprísnenie environmentálnych noriem ▪ Ochrana pôdy a lesov je zabezpečená legislatívou EÚ i SR ▪ Zvýhodnenie obyvateľov pri realizácii separovaného zberu odpadov	▪ Klimatické zmeny a zmeny v hydrologických stavoch (suchá, víchrice) ▪ Vyššie náklady na správcovstvo krajiny ▪ Zvyšovanie ekologického zaťaženia prostredia (priemyselnou výrobou, aplikáciou hnojív a pesticídov, intenzívnym chovom živočíšnej výroby a pod.) ▪ Záber poľnohospodárskej pôdy v prospech nepoľnohospodárskej pôdy

6.5.2 SWOT analýza ľudského potenciálu

ĽUDSKÝ POTENCIÁL	
Silné stránky	Slabé stránky
▪ Pozitívny vývoj počtu obyvateľov ▪ Klesajúci prirodzený úbytok obyvateľov ▪ Kladný migračný prírastok a celkový prírastok obyvateľov ▪ Vyšší podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v porovnaní s priemerom SR ▪ Kvalifikovaná pracovná sila pre výrobné odvetvia ▪ Spokojnosť obyvateľov so životom na vidieku	▪ Pokles podielu populácie v predproduktívnom veku ▪ Nižšia úroveň vzdelania v porovnaní s priemerom SR
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Prílev ekonomicky aktívneho obyvateľstva z iných krajov ▪ Podpora vzdelávania, zvyšovania kvalifikácie a rozvíjania manažérskych zručností vidieckeho obyvateľstva ▪ Vyššia priemerná mesačná mzda v porovnaní s priemerom v SR	▪ Tendencia starnutia populácie v Európe ▪ Pokračujúci odliv personálnych kapacít z vidieckych oblastí ▪ Pokles pôrodnosti ▪ Záujem vidieckej populácie o život v meste, kde rastie životná úroveň rýchlejšie ako vo vidieckych sídlach

6.5.3 SWOT analýza spoločenského potenciálu

SPOLOČENSKÝ POTENCIÁL	
Silné stránky	Slabé stránky
▪ Tradícia spolkovej činnosti a združovania sa obyvateľov ▪ Veľký počet registrovaných organizácií tretieho sektora ▪ Bohatá sieť mikroregionálnych združení združujúcich väčšinu vidieckych sídiel ▪ Bohaté kultúrno-historické dedičstvo ▪ Početné kultúrno-spoločenské podujatia ▪ Rozvinutý folklór a miestna tradičná kultúra vo vidieckych sídlach ▪ Tradícia cezhraničnej spolupráce jednotlivých obcí i celého kraja	▪ Nedostatočný záujem mikroregiónov a RRA o rozvojové aktivity v kraji ▪ Nedostatočná komunikácia a spolupráca subjektov zapojených do rozvoja vidieka (regionálna a miestna samospráva, MVO) ▪ Veľký počet nečinných organizácií tretieho sektora ▪ Nedostatočný záujem obyvateľov zapájať sa do diania a spolurozhodovania v obci ▪ Nedostatočná osвета a informovanosť obyvateľov o činnostiach samosprávy (najmä regionálnej) ▪ Nedostatok verejno-súkromných partnerstiev ▪ Nedostatok skúseností s riadením územia zdola-nahor ▪ Mnohé združenia obcí i verejno-súkromné partnerstvá vznikli účelovo a ich existencia nie je trvaloudržateľná
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Zriadenie Národnej siete rozvoja vidieka v SR ▪ Hranica kraja s tromi členskými štátmi EÚ ▪ Podporovanie tvorby národných i cezhraničných partnerstiev z fondov EU ▪ Transformácia mikroregionálnych združení na miestne akčné skupiny v rámci iniciatívy Leader ▪ Záujem zahraničných partnerov (najmä z Maďarska, Česka a Rakúska) o cezhraničnú spoluprácu ▪ Záujem podnikateľov o zapájanie sa do diania v obci ▪ Zefektívnenie administratívnych a personálnych kapacít v oblasti rozvoja vidieka	▪ Absencia integrovaného medzisektorového prístupu k problematike rozvoja vidieka na národnej úrovni ▪ Nekomplexnosť rozvojových projektov a nedodržanie ich trvalej udržateľnosti ▪ Nekoncepčnosť programov a aktivít v oblasti rozvoja vidieka ▪ Pokles záujmu o zapájanie sa do rozvojových projektov a aktivít v prípade predchádzajúcich neúspechov v danej oblasti

6.5.4 SWOT analýza hospodárskeho potenciálu

HOSPODÁRSKY POTENCIÁL	
Silné stránky	Slabé stránky
▪ Rastúci počet podnikateľských subjektov (v kraji je najväčšia dynamika rastu podnikateľských subjektov v SR) ▪ Nižšia miera nezamestnanosti a podiel dlhodobo nezamestnaných vo vidieckych sídlach v porovnaní s ostatnými krajinami SR ▪ Nárast počtu zamestnancov v odvetviach s vyššou pridanou hodnotou ▪ Rekreačný a turistický potenciál vidieckych sídiel (vybudovaná sieť zariadení letného cestovného ruchu, vodné nádrže, sieť kultúrno-historických pamiatok) ▪ Tradícia remeselnej výroby, hospodárenia na pôde, vinohradníctva a chovu rýb ▪ Tradícia kúpeľnej a liečebnej turistiky ▪ Rozvinutá poľnohospodárska výroba a potravinársky priemysel ▪ Pokles závislosti vidieckeho obyvateľstva na poľnohospodárskej prvovýrobe ▪ Vysoký podiel súkromného vlastníctva fariem	▪ Nerovnomerné rozmiestnenie podnikateľských subjektov v kraji ▪ Sústreďenie podnikateľskej výroby s nízkou pridanou hodnotou v kraji ▪ Nedostatočný záujem miestnych samospráv o budovanie príťažlivého podnikateľského prostredia, neposkytovanie stimulov pre podnikateľov zo strany samospráv ▪ Nízka účasť predstaviteľov miestnych samospráv na workshopoch a seminároch týkajúcich sa možností čerpania EÚ fondov na rozvojové aktivity organizovaných VÚC ▪ Nedostatok podnikateľských príležitostí na vidieku ▪ Nedostatok finančných zdrojov ▪ Nerozvinuté marketingové vertikály ▪ Nerovnomerné rozloženie priamych zahraničných investícií v rámci kraja ▪ Klesajúci záujem o hospodárenie na pôde ▪ Nedostatočne rozvinutá agroturistika a cestovný ruch vo vidieckych sídlach kraja ▪ Nedostatočné využívanie prírodného potenciálu na rozvoj vidieckej ekonomiky ▪ Nízky záujem o rozvoj cestovného ruchu ▪ Nízky potenciál pre rozvoj zimného cestovného ruchu ▪ Rastúci podiel zamestnancov vo verejnej správe ▪ Regionálne rozdiely vo výške mzdy v kraji
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Prílev zahraničných investícií do kraja ▪ Rozširovanie priem. parkov v regióne a tvorba nových pracovných príležitostí ▪ Zavedenie meny EUR v SR od 1.1.2009 ▪ Tempo hospodárskeho rastu v kraji je rýchlejšie ako priemer SR ▪ Rozvíjajúci sa cestovný ruch a záujem turistov o letnú dovolenku a kúpeľníctvo ▪ Rastúci záujem o produkty s vysokou pridanou hodnotou a nízkymi negatívnymi dosahmi na životné prostredie ▪ Rozvoj ekologického poľnohospodárstva a využívania obnoviteľných zdrojov energie ▪ Podpora poľnohospodárskej prvovýroby z fondov EÚ ▪ Podpora chovu vybraných druhov rýb z fondov EÚ	▪ Nepriaznivý cenový vývoj poľnohospodárskych komodít ▪ Nízke finančné ohodnotenie práce v poľnohospodárstve ▪ Recesia automobilového priemyslu ▪ Pokles návštevníkov regiónu v ubytovacích zariadeniach ▪ Klesajúci trend v preprave tovaru aj osôb ▪ Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra ▪ Rastúci vplyv obchodných reťazcov ▪ Oslabovanie postavenia prvovýrobcov pri odbyte svojej produkcie ▪ Nedostatočné tempo modernizácie a inovácie ▪ Nedostatočne rozvinutý trh s pôdou a nevysporiadané pozemkové vlastníctvo ▪ Nedostatočné poradenstvo pre podnikateľov

HOSPODÁRSKY POTENCIÁL (pokračovanie)	
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Podpora diverzifikácie vidieckej ekonomiky, odbytových organizácií výrobcov a zvýšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárstva z fondov EÚ ▪ Dobudovanie rekreačného a turistického potenciálu vidieckych sídiel ▪ Rozvoj športového a rekreačného rybolovu ▪ Rozvoj agroturizmu vo vinohradníckych oblastiach a rajónoch (regiónoch) ▪ Zlepšenie komunikácie samosprávy a podnikateľov v oblasti čerpania prostriedkov na rozvojové projekty a aktivity ▪ Relatívne hustá štruktúra osídlenia na vidieku	▪ Odlev kvalifikovaných a potenciálnych personálnych kapacít z kraja

6.5.5 SWOT analýza fyzického potenciálu

FYZICKÝ POTENCIÁL	
Silné stránky	Slabé stránky
▪ Dobrá infraštruktúrna vybavenosť kraja z hľadiska cestnej, železničnej a vodnej dopravy (dĺžka cestnej siete a stav ciest patrí v TTSK k najlepším v SR) ▪ Rozvinutá bytová výstavba ▪ Existencia vodných nádrží ▪ Nárast počtu ubytovacích kapacít a lôžok ▪ Rozvinutá sieť vzdelávacích inštitúcií poskytujúcich vysokoškolské vzdelanie ▪ Rozvinutá sieť kultúrnych inštitúcií a pamiatok v správe regionálnej a miestnej samosprávy ▪ Existencia koncepčných materiálov v oblasti výstavby, rekonštrukcie, modernizácie a opráv ciest a mostov vo vlastníctve TTSK	▪ Nedostatočne vybudovaná lokálna infraštruktúra (kanalizácia, ČOV, skládka odpadu, dopravné obchvaty obcí a pod.) ▪ Zlý stav miestnych ciest a komunikácií ▪ Nedostatočné materiálo-technické vybavenie základných a stredných škôl ▪ Nedostatočné dopravné spojenie medzi vidieckymi sídlami a ich okolím ▪ Nerozvinutá sieť maloobchodných prevádzok, vrátane služieb, vo vidieckych sídlach ▪ Intenzívny tranzit priamo cez niektoré obce ▪ Priemerná plocha novostavieb bytov je menšia ako priemer SR
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Podpora budovania infraštruktúry z fondov EÚ ▪ Rozširovanie výstavby obecných nájomných bytov ▪ Rastúci záujem o ubytovanie v penziónoch a podpora budovania kapacít cestovného ruchu ▪ Zvyšovanie kvality poskytovaných služieb ▪ Rozvoj informačných a komunikačných technológií	▪ Zastarávanie závlahových systémov a ich nedostatočná obnova ▪ Nevysporiadané pozemkové vlastníctvo v lokalitách vhodných na bytovú výstavbu, budovanie infraštruktúry a zariadení cestovného ruchu ▪ Nízky záujem samosprávy o chátrajúce kultúrne a historické pamiatky ▪ Nevyužívanie zariadení cestovného ruchu v dôsledku poklesu návštevnosti niektorých lokalít turistami

6.5.6 SWOT analýza finančného potenciálu

FINANČNÝ POTENCIÁL	
Silné stránky	Slabé stránky
▪ Skúsenosti obcí, podnikateľských subjektov, mimovládnych organizácií s čerpaním prostriedkov z fondov EÚ a podporných schém v predchádzajúcom období ▪ Záujem samospráv, mimovládnych inštitúcií i podnikateľov o čerpanie podpôr z fondov EÚ v najbližších rokoch	▪ Nedostatok finančných prostriedkov na predfinancovanie projektov oprávnených na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ na strane samospráv a mimovládnych inštitúcií ▪ Nedostatok vlastných investičných zdrojov samospráv
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Tvorba miestnej daňovej politiky v súlade so strategickými záujmami obcí v oblasti vlastných rozvojových aktivít ▪ Rozpočtovanie samospráv orientované na výsledky (programové rozpočtovanie) ▪ Možnosť čerpania podpôr z EÚ fondov, štátneho rozpočtu a iných podporných schém ▪ Poskytovanie zálohových platieb obciam mimo pólov rastu z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 ▪ Podpora rozvoja obcí prostredníctvom realizácie miestnych stratégií rozvoja ▪ Podpora subjektov podnikajúcich v poľnohospodárskej prvovýrobe a lesnom hospodárstve ▪ Podpora spracovania poľnohospodárskych a lesných produktov	▪ Zdraženie úverových zdrojov a ťažší prístup k úverom v dôsledku globálnej finančnej krízy ▪ Administratívna náročnosť predkladania projektov v rámci výziev na čerpanie podpôr z fondov EÚ a štátneho rozpočtu ▪ Zmeny v podmienkach čerpania prostriedkov z fondov EÚ počas programového obdobia a ich nezaznamenanie potenciálnymi príjemcami pomoci (samosprávy, podnikateľské subjekty, mimovládne organizácie)

6.5.7 Faktory rozvoja a disparity

Na základe SWOT analýzy boli určené faktory ďalšieho rozvoja a faktory disparity vidieckych sídiel Trnavského samosprávneho kraja, ktoré sú rozdelené do troch skupín na základe ich charakteru:

SOCIÁLNA CHARAKTERISTIKA	
Faktory rastu	Faktory disparity
⬆ Ochota obyvateľov vidieka prežiť svoj život na vidieku podporovaná ekonomickým rastom TTSK ⬆ Zvyšovanie kvalifikácie vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom rozvinutej siete vzdelávacích inštitúcií i možností poskytovaných v rámci rekvalifikácií a celoživotného vzdelávania ⬆ Zvyšovanie aktivizácie subjektov tretieho sektora presadzujúcich záujmy občanov združených v rôznych formách zoskupení ⬆ Možnosť „benchmarkingu“ v oblasti vidieckeho rozvoja v dôsledku existencie cezhraničnej spolupráce s obyvateľmi obcí z členských štátov EÚ	⬇ Starnutie obyvateľstva sprevádzané poklesom pôrodnosti a podielu obyvateľstva v predproduktívnom veku ⬇ Vznik personálnych animozít medzi tzv. „pôvodnými“ obyvateľmi vidieka TTSK a obyvateľmi z ostatných regiónov Slovenska v dôsledku migračnej vlny ⬇ Nedostatočné záujem obyvateľov obcí o veci verejné a nedostatočné využitie potenciálu miestnych obyvateľov pri rozvojových aktivitách na vidieku ⬇ Nízka úroveň partnerstva subjektov tretieho sektora s obyvateľmi, volenými zástupcami obcí a miestnymi podnikateľmi ⬇ Nedostatočná schopnosť využiť možnosti poskytované miestnym aktérom na rozvoj miestnych komunít
EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA	
Faktory rastu	Faktory disparity
⬆ Hospodárske prostredie generujúce podnikateľské príležitosti v rozhodujúcich sférach ekonomiky kraja (priemysel, obchod a služby, stavebníctvo a poľnohospodárstvo) ⬆ Disponibilita výrobných faktorov v kraji v dôsledku ich pomerne hustej koncentrácie v rámci TTSK ⬆ Nízka miera nezamestnanosti a vyššia priemerná mesačná mzda stabilizujú počet obyvateľov v kraji ⬆ Multifunkčné poľnohospodárstvo plniace produkčné a krajnotvorné funkcie, reagujúce na globálne klimatické zmeny ⬆ Skvalitňovanie životného prostredia ako výsledok celospoločenského konsenzu, dosiahnutého medzi obyvateľmi kraja a priemyselnými a poľnohospodárskymi producentmi ⬆ Finančné zdroje alokované na programové dokumenty riadiacich orgánov v programovom období rokov 2007 - 2013	⬇ Regionálna nerovnomernosť investícií a regionálne mzdové rozdiely spôsobujúce hospodárske rozdiely v rámci okresov TTSK ⬇ Nedostatočne rozvinuté podnikateľské aktivity spojené s absenciou podpory zo strany samospráv ⬇ Poľnohospodárska produkcia viazaná na množstvo vyprodukovaných rastlinných a živočíšnych komodít ohrozovaná cenovými pohybmi ⬇ Rast objemu priemyselnej produkcie spojený so záberom kvalitných pôd a na úkor vzniku environmentálnych záťaží v krajine ⬇ Nedostatočná úroveň využitia prírodného a kultúrneho potenciálu cestovného ruchu, nízka ponuka aktivít cestovného ruchu ⬇ Finančná poddimenzovanosť obcí, limitujúca ich rozvojové aktivity

CHARAKTERISTIKA INFRAŠTRUKTÚRY	
Faktory rastu	Faktory disparity
⬆ Vybudovaná kvalitná dopravná infraštruktúra ako motivačný faktor pre prílev investícií ⬆ Bytová výstavba stabilizujúca počet obyvateľov v kraji, reflektujúca potreby bývania mladých rodín ⬆ Existujúci potenciál cestovného ruchu ako zdroj príjmov obcí a obyvateľov žijúcich na vidieku, s možnosťou finančnej podpory z externých zdrojov ⬆ Záujem obyvateľstva o vybavenosť obcí environmentálnou infraštruktúrou – vodovodom, kanalizáciou a ČOV	⬇ Nedostatočná hustota siete služieb vo vidieckych oblastiach ako faktor sťahovania sa do väčších sídel ⬇ Vysoká intenzita dopravy cez niektoré vidiecke sídla s negatívnym environmentálnym vplyvom na dotknuté oblasti ⬇ Odkladanie realizácie projektov v oblasti infraštruktúry v dôsledku absencie finančných prostriedkov z vlastných alebo cudzích zdrojov, resp. v dôsledku nevysporiadaného pozemkového vlastníctva ⬇ Nedostatočne vybudované a nedostatočne kvalitné kapacity (vrátane ľudských) pre rozvoj cestovného ruchu

7. STRATEGICKÁ ČASŤ

Stratégia rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja má smerovať k dosiahnutiu globálneho cieľa, ktorým je:

Zvýšenie kvality života vo vidieckych sídlach Trnavského samosprávneho kraja, zatraktívnenie týchto sídiel pre podnikateľské subjekty, návštevníkov, imigrantov i potenciálnych partnerov a vytvorenie predpokladov pre rovnomerný rozvoj územia kraja založený na trvalo udržateľnom využití jeho potenciálu.

V analytickej časti boli identifikované hlavné problémové oblasti vidieckych sídiel Trnavského samosprávneho kraja. Strategická časť materiálu je rozpracovaná v súlade s analýzami, a to v členení podľa troch hlavných strategických oblastí rozvoja vidieka TTSK, ktorými sú:

1. **oblasť sociálneho rozvoja,**
2. **oblasť ekonomického rozvoja a**
3. **oblasť rozvoja infraštruktúry.**

Princípy politiky rozvoja vidieka sú formulované tak na nadnárodnej úrovni v rámci Európskeho spoločenstva, ako aj na národnej úrovni, kde danú oblasť zastrešuje Ministerstvo pôdohospodárstva SR. Mieru úspešnosti zvolenej a implementovanej politiky v oblasti rozvoja vidieka pocítia najmä vidiecki obyvatelia, ktorých sa opatrenia zvolené v rámci stratégie rozvoja vidieka týkajú prioritne a najviac ovplyvnia práve ich každodenný život.

Vzhľadom na to, že VÚC by mala plniť úlohu aktívneho sprostredkovateľa medzi tvorcami politík na národnej úrovni a predstaviteľmi obecných samospráv, považujeme za dôležité definovať úlohu predstaviteľov VÚC v procese tvorby a implementácie stratégie rozvoja vidieka. Hlavným cieľom VÚC v oblasti rozvoja vidieka by malo byť zníženie regionálnych disparít medzi vidieckymi a mestskými regiónmi a rovnomerný rozvoj celého kraja. VÚC by preto mal podporovať všetky aktivity súvisiace s rozvojom vidieckych sídiel, a to počnúc informačno-propagačnými akciami zameranými na zviditeľnenie vidieka, cez kultúrno-spoločenské podujatia zamerané na zachovanie miestnych vidieckych tradícií až po aktívnu spoluprácu s predstaviteľmi miestnej samosprávy ako aj ústredných orgánov štátnej správy.

7.1 Strategická oblasť sociálneho rozvoja

Zvyšovanie kvality života na vidieku je nevyhnutným predpokladom pre udržanie obyvateľov vo vidieckych sídlach a pre zabránenie sťahovaniu vidieckych obyvateľov do rozvinutejších sídiel kraja, ktoré by viedlo k vyľudňovaniu vidieckych sídiel. Zároveň je však kvalita života na vidieku podmienená uspokojujúcou úrovňou sociálneho rozvoja územia, bez ktorej je iba ťažko možné hovoriť o kvalite života a ktorá je podmienená najmä využitím

ľudského a spoločenského potenciálu územia. Ľudský a spoločenský potenciál vplýva rozhodujúcou mierou aj na ďalšie oblasti rozvoja územia. Preto je v TTSK v oblasti sociálneho rozvoja stanovený **zámer**:

Ľudský potenciál podporujúci vzájomnú komunikáciu, aktívnu spoluprácu a výmenu skúseností od lokálnej po cezhraničnú úroveň, ktoré prispievajú ku komplexnému rozvoju územia a šíreniu dobrého mena celého regiónu.

Stanovený zámer TTSK v strategickej oblasti sociálneho rozvoja je možné dosiahnuť prostredníctvom troch **priorít**:

1. **podpora ďalšieho vzdelávania vo vidieckych sídlach**
2. **rozvoj činnosti samosprávy a mimovládnych organizácií**
3. **podpora miestnych stratégií rozvoja a spolupráce na vidieku**

7.1.1 Podpora ďalšieho vzdelávania vo vidieckych sídlach

Význam celoživotného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie pre rozvoj ľudského potenciálu regiónu, zvyšovanie kvalifikácie a vzdelanostnej úrovne, a tým aj pre zvýšenie šancí uplatniť sa na trhu práce, resp. pre zvýšenie kvality vykonávanej práce, je nespochybniteľný. Celoživotné vzdelávanie je však väčšinou dostupné najmä v sídelných centrách regiónov a vidiecki obyvatelia nemajú rovnaké podmienky pri absolvovaní vzdelávania ako mestskí obyvatelia. Ďalším problémom celoživotného vzdelávania na Slovensku sú často nedostatočné kapacity a kvalita vzdelávacích služieb. V snahe odstrániť naznačené problémy je v strategickej oblasti sociálneho rozvoja stanovená priorita 1.1 „Podpora ďalšieho vzdelávania vo vidieckych sídlach“.

Hlavným cieľom priority 1.1 je zvýšenie kvality systému celoživotného vzdelávania v kľúčových kompetenciách ľudského potenciálu, zabezpečenie dostupnosti vzdelávania a tréningov pre vidiecke obyvateľstvo, zvýšenie kvalifikačnej a vzdelanostnej úrovne a zlepšenie ďalších zručností hlavných aktérov na vidieku v TTSK prispievajúce k rozvoju ľudského potenciálu vidieckych sídiel.

Napĺňanie hlavného cieľa priority sa realizuje pomocou štyroch **opatrení**:

Opatrenie 1.1.1 *Rozvoj kvality systému celoživotného vzdelávania*

Špecifické ciele opatrenia:

- Zvýšiť kvalitu vzdelávacích inštitúcií a programov vzdelávania, vrátane kvality lektorov a vzájomného prepojenia vzdelávania s potrebami praxe
- Sprístupniť nové formy a metódy vzdelávania vidieckemu obyvateľstvu
- Zlepšiť manažérske zručnosti poskytovateľov vzdelávacích služieb vedúce k dostatočnej propagácii produktov vzdelávania a k zabezpečeniu účasti relevantných cieľových skupín účastníkov na vzdelávaní

Aktivita:

- ✓ Príprava a tvorba systému certifikácie vzdelávacích inštitúcií, programov a lektorov
- ✓ Príprava a realizácia analýz vzdelávacích potrieb
- ✓ Príprava a realizácia nových foriem vzdelávania (e-learning, dištančné vzdelávanie, modulárne vzdelávanie)
- ✓ Ďalšie vzdelávanie (kurzy, výcviky, školenia) lektorov a zamestnancov vzdelávacích inštitúcií
- ✓ Podpora regionálnych sietí inštitúcií poskytujúcich vzdelávanie („učiace sa regióny“) a verejno-súkromných partnerstiev v oblasti vzdelávania
- ✓ Podpora lokálneho vzdelávania vo vidieckych sídlach (čo najbližšie k vzdelávajúcim sa) a individuálneho prístupu k vzdelávaniu
- ✓ Príprava a realizácia programov vzdelávania vychádzajúcich z prieskumov vzdelávacích potrieb praxe
- ✓ Vytváranie nových modelov kombinovaného financovania ďalšieho vzdelávania zo zdrojov zamestnávateľov, zamestnancov a verejných financií
- ✓ Vytvorenie informačného systému o prístupe k celoživotnému vzdelávaniu a ponuke vzdelávacích služieb a tréningov

Možnosti financovania:

- ✓ OP Vzdelávanie
- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje samospráv a poskytovateľov vzdelávania

Príjemcovia podpory:

- ✓ Inštitúcie majúce v predmete svojej činnosti vzdelávacie aktivity
- ✓ Regionálna a miestna samospráva
- ✓ Rozpočtové a príspevkové organizácie VÚC a obcí
- ✓ Mimovládne organizácie

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet podporených projektov vo vidieckych obciach	Počet
	Počet vzdelávacích inštitúcií pôsobiach na vidieku, ktoré zaviedli systém riadenia kvality	Počet
	Počet lektorov pôsobiach na vidieku, ktorí úspešne absolvovali kurzy ďalšieho vzdelávania	Počet
	Počet novovytvorených programov vzdelávania pre účastníkov z vidieckych sídiel, ktoré sa uskutočňujú inovatívnymi formami (e-learning, dištančné vzdelávanie, modulárne vzdelávanie)	Počet
	Počet novovytvorených sietí a verejno-súkromných partnerstiev (minimálne traja partneri) vzdelávacích inštitúcií pôsobiach na vidieku	Počet
Výsledok	Podiel riadiacich pracovníkov vzdelávacích inštitúcií pôsobiach na vidieku, ktorí sa zúčastnili školení a kurzov zameraných na zlepšenie manažérskych zručností	%

Opatrenie 1.1.2 Zvyšovanie kvalifikačnej a vzdelanostnej úrovne obyvateľov vo vidieckych sídlach**Špecifické ciele opatrenia:**

- Zvýšiť stupeň vzdelania a doplniť a zvýšiť kvalifikáciu vidieckych obyvateľov
- Zlepšiť podnikateľské zručnosti vidieckych obyvateľov ako základného predpokladu pre rozvoj samozamestnania a drobného podnikania na vidieku

Aktivity:

- ✓ Podpora vzdelávania a prípravy záujemcov o zamestnanie alebo zamestnancov pre trh práce
- ✓ Podpora udržania zamestnancov v zamestnaní
- ✓ Podpora vzdelávania záujemcov o samozamestnanie
- ✓ Podpora „on-the-job“ tréningov (školenia v reálnom pracovnom procese)

Možnosti financovania:

- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ OP Vzdelávanie
- ✓ Vlastné zdroje zamestnávateľov, zamestnancov, samospráv, mimovládnych organizácií

Príjemcovia podpory:

- ✓ Inštitúcie majúce v predmete svojej činnosti vzdelávacie aktivity
- ✓ Regionálna a miestna samospráva
- ✓ Združenia obcí
- ✓ Mimovládne organizácie (poradenské a podnikateľské centrá, odborové zväzy, komory a iné)
- ✓ Zamestnávatelia

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet účastníkov vzdelávacích aktivít z vidieckych obcí	Počet
	Počet absolventov „on-the-job“ tréningov z vidieckych obcí	Počet
	Počet účastníkov vzdelávacích aktivít pre záujemcov o začatie podnikania z vidieckych obcí	Počet
Výsledok	Podiel účastníkov z vidieckych sídiel, ktorí úspešne absolvovali vzdelávaciu aktivitu	%
	Podiel účastníkov z vidieckych sídiel zo znevýhodnených skupín s ukončeným základným vzdelaním	%
	Podiel účastníkov z vidieckych sídiel zo skupiny dlhodobo nezamestnaných	%
	Podiel účastníkov vzdelávacích aktivít pre záujemcov o začatie podnikania, ktorí začali podnikat' na vidieku	%
	Počet ¹² vytvorených a udržiavaných pracovných miest vo vidieckych obciach	Počet
	Podiel absolventov z vidieckych obcí, ktorí sú zamestnaní vo vidieckych obciach	%
	Podiel obyvateľov vidieckych sídiel v jednotlivých stupňoch vzdelania	%

¹² Ukazovatele výsledku vyjadrujúce počet alebo množstvo uvádzané v strategickú časť dokumentu vychádzajú z platných programových dokumentov a napriek tomu, že nie sú plne v súlade s metodikou MF SR pre programové rozpočtovanie, sú v materiáli ponechané pre ďalšie využitie pri tvorbe, monitorovaní a hodnotení projektov.

Opatrenie 1.1.3 *Zlepšovanie zručností vidieckych podnikateľov****Špecifické ciele opatrenia:***

- Rozšíriť ponuku vzdelávacích aktivít a poradenstva pre podnikateľov pôsobiacich vo vidieckych sídlach v oblasti predmetu ich podnikania
- Zlepšiť odborné, manažérske a podnikateľské zručnosti podnikateľov pôsobiacich na vidieku

Aktivity:

- ✓ Podpora vzdelávania, kurzov, školení a tréningov zameraných na zlepšenie ekonomických a manažérskych zručností vidieckych podnikateľov
- ✓ Vzdelávacie aktivity a poradenstvo tematicky zamerané na oblasť poľnohospodárstva, lesníctva, rybného hospodárstva a potravinárstva
- ✓ Vzdelávanie a poradenstvo pre podnikateľov podnikajúcich v službách a cestovnom ruchu
- ✓ „On-the-job“ tréningy podnikateľov prevádzkujúcich voľné a remeselné živnosti

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Vlastné zdroje podnikateľských subjektov, mimovládnych organizácií, samospráv

Prijemcovia podpory:

- ✓ Regionálna a miestna samospráva
- ✓ Združenia obcí a verejno-súkromné partnerstvá
- ✓ Mimovládne organizácie (subjekty poskytujúce služby zamestnanosti, poradenské a podnikateľské centrá, komory a iné)
- ✓ Fyzické a právnické osoby pôsobiace vo všetkých sférach podnikania vo vidieckych sídlach

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novovzniknutých vzdelávacích inštitúcií ponúkajúcich vzdelávanie pre vidieckych podnikateľov	Počet
	Počet novovzniknutých subjektov ponúkajúcich poradenstvo pre vidieckych podnikateľov	Počet
	Počet nových programov vzdelávania pre vidieckych podnikateľov	Počet
	Počet účastníkov „on-the-job“ tréningov z vidieckych obcí	Počet
	Počet dní vzdelávania, ktoré absolvovali vidiecki podnikatelia	Počet
Výsledok	Podiel vidieckych podnikateľov, ktorí v danom kalendárnom roku ukončili podnikanie	%
	Počet novovytvorených pracovných miest vo vidieckych sídlach	Počet

Opatrenie 1.1.4 Zlepšovanie zručností komunitných pracovníkov a lídrov rozvojových projektov na vidieku**Špecifické ciele opatrenia:**

- Rozšíriť ponuku vzdelávania a poradenstva v oblasti komunitného rozvoja vidieka a prístupu Leader
- Rozvíjať ľudské zdroje zapojené do komunitných aktivít a rozvojových projektov na vidieku
- Vytvoriť predpoklady na zabezpečenie strategického prístupu k projektom rozvoja vidieka a ich trvalej udržateľnosti

Aktivity:

- ✓ Vzdelávanie a informovanie zamestnancov verejno-súkromných partnerstiev podieľajúcich sa na rozvojových projektoch na vidieku
- ✓ Vzdelávanie a informovanie vedúcich pracovníkov verejno-súkromných partnerstiev súvisiace s prípravou na prístup Leader, vrátane seminárov, školení a kurzov zameraných na prípravu stratégií rozvoja vidieckeho územia
- ✓ Vzdelávanie zamestnancov a členov mikroregionálnych združení a združení zaoberajúcich sa rozvojom vidieka v oblasti lokálneho manažmentu

- ✓ Poradenstvo zamerané na možnosti a podmienky čerpania zdrojov z podporných programov pre rozvojové aktivity na vidieku
- ✓ Zabezpečenie poradenstva pre vidieckych lídrov v oblasti vidieckeho rozvoja

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Vlastné zdroje regionálnej a miestnej samosprávy

Príjemcovia podpory:

- ✓ Mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti rozvoja vidieka
- ✓ Verejno-súkromné partnerstvá pôsobiace v oblasti rozvoja vidieka

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novovzniknutých vidieckych poradenských centier	Počet
	Počet nových programov vzdelávania pre vidieckych lídrov a komunitných pracovníkov	Počet
	Počet účastníkov vzdelávacích aktivít pre vidieckych lídrov a komunitných pracovníkov	Počet
	Počet realizovaných hodín poradenstva v oblasti rozvoja vidieka	Počet
	Počet účastníkov na informačných aktivitách súvisiacich s rozvojom vidieka	Počet
Výsledok	Podiel rozvojových projektov na vidieku, ktoré pokračujú po oficiálnom ukončení projektu a vyčerpaní finančných prostriedkov z pridelenej podpory	%
	Podiel absolventov z vidieckych sídiel, ktorí úspešne ukončili vzdelávanie	%

7.1.2 Rozvoj činnosti samosprávy a mimovládnych organizácií

V riadení verejnej správy na Slovensku sa postupne začínajú uplatňovať princípy manažmentu charakteristické pre súkromný sektor, ako je tomu aj v ostatných vyspelých krajinách Európy. Zavádzanie prvkov tzv. „new public manažmentu“ (nového riadenia verejnej správy) so sebou prináša nové systémy riadenia kvality vo verejnej správe, proklientskú orientáciu verejných inštitúcií a uplatňovanie neziskového marketingu vo vzťahu k občanom. Občan je vnímaný ako klient verejnej inštitúcie, ktorej úlohou je čo najlepšie uspokojiť jeho potreby a požiadavky v oblasti poskytovania verejných služieb.

Princípy neziskového marketingu uplatňuje dnes už aj väčšina etablovaných mimovládnych organizácií, ktoré svojimi službami dopĺňajú rozsah verejných služieb. Kvalita a rozsah služieb poskytovaných verejnou správou a mimovládnymi organizáciami predstavujú parciálnu zložku kvality života na vidieku a zároveň ich možno považovať za ukazovatele sociálneho rozvoja regiónu. Rozširovanie sortimentu ponúkaných služieb, zlepšenie ich kvality i prístupnosti k nim tiež prispievajú k zvyšovaniu atraktívnosti územia pre obyvateľov, podnikateľov i návštevníkov regiónu a preto je v strategickej oblasti sociálneho rozvoja definovaná priorita 1.2 „Zlepšenie a rozšírenie ponuky služieb poskytovaných verejnou správou a mimovládnymi organizáciami“.

Hlavným cieľom priority 1.2 je rozvoj činnosti samosprávy a organizácií tretieho sektora vedúci k zvýšeniu kvality a rozšíreniu ponuky služieb poskytovaných regionálnou a miestnou samosprávou a neziskovými organizáciami ako parciálnej zložky kvality života na vidieku.

Priorita sa bude v rámci TTSK naplňať prostredníctvom troch **opatrení**:

Opatrenie 1.2.1 *Zlepšenie kapacít regionálnych a miestnych samospráv a mimovládnych organizácií*

Špecifické ciele opatrenia:

- Zaviesť systémy riadenia kvality vo verejnej správe a mimovládnych organizáciách
- Zvýšiť ľudský potenciál zamestnancov vo verejnej správe a v organizáciách poskytujúcich verejné služby na základe princípov „new public manažmentu“

Aktivity:

- ✓ Poradenstvo a konzultačná činnosť v oblasti systémov riadenia kvality
- ✓ Realizácia auditu pred zavedením systému riadenia kvality
- ✓ Výber, zavádzanie a prispôsobenie vhodných systémov riadenia kvality v organizácii
- ✓ Vzdelávanie zamestnancov v oblasti systémov riadenia kvality
- ✓ Analýza vzdelávacích potrieb zamestnancov verejnej správy (VS) a mimovládnych organizácií (MVO)
- ✓ Realizácia vzdelávacích programov, školení a tréningov zamestnancov VS a MVO zameraných na komplexný rozvoj ich zručností (okrem marketingových zručností), vrátane vzdelávania o prístupe Leader v rozvoji vidieka
- ✓ Tvorba akčných plánov a rozvoj mechanizmov na zlepšenie činnosti organizácie, vrátane monitoringu a hodnotenia

Možnosti financovania:

- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje regionálnej a miestnej samosprávy a mimovládnych organizácií

Príjemcovia podpory:

- ✓ Regionálna a miestna samospráva
- ✓ Mimovládne organizácie poskytujúce verejné služby
- ✓ Verejno-súkromné partnerstvá

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet organizácií verejnej správy a MVO, ktoré zaviedli systém riadenia kvality	Počet
	Počet zamestnancov organizácií verejnej správy a MVO, ktorí absolvovali ďalšie vzdelávanie zamerané na rozvoj ich schopností a zručností	Počet
Výsledok	Podiel zamestnancov organizácií verejnej správy a MVO, ktorí úspešne absolvovali ďalšie vzdelávanie	%
	Podiel občanov spokojných so službami poskytovanými zamestnancami organizácií verejnej správy a MVO	%
	Počet sťažností občanov evidovaných v organizáciách verejnej správy a MVO	Počet

Opatrenie 1.2.2 *Rozšírenie ponuky a zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a mimovládnymi organizáciami vo vidieckych sídlach*

Špecifické ciele opatrenia:

- Rozšíriť sortiment a zlepšiť kvalitu služieb poskytovaných vo vidieckych sídlach
- Zlepšiť prístupnosť obyvateľov k službám vo vidieckych sídlach
- Vytvoriť atraktívne prostredie pre obyvateľov, podnikateľov i návštevníkov regiónu
- Zlepšiť informovanosť obyvateľov a ostatných subjektov na vidieku o poskytovaných službách

Aktivity:

- ✓ Prieskum spokojnosti vidieckych občanov s kvalitou poskytovaných verejných služieb
- ✓ Podpora zavádzania a využívania e-governmentu
- ✓ Podpora prevádzkovania verejných a neziskových služieb vo vidieckych sídlach
- ✓ Propagácia a rozširovanie informácií o poskytovaných verejných a neziskových službách na vidieku
- ✓ Aktivity zamerané na zlepšenie informovanosti obyvateľov a subjektov pôsobiacich na vidieku o činnosti samosprávy
- ✓ Vzdelávanie zamestnancov organizácií VS a MVO poskytujúcich služby na vidieku zamerané marketing služieb a sociálne zručnosti

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Vlastné zdroje regionálnej a miestnej samosprávy a mimovládnych organizácií

Príjemcovia podpory:

- ✓ Regionálna a miestna samospráva
- ✓ Mimovládne organizácie poskytujúce verejné služby
- ✓ Verejno-súkromné partnerstvá

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novoposkytovaných služieb vo vidieckych sídlach	Počet
	Podiel obyvateľov spokojných s rozsahom poskytovaných služieb vo vidieckych sídlach	%
	Podiel obyvateľov/podnikateľov/návštevníkov spokojných s kvalitou poskytovaných služieb vo vidieckych sídlach	%
	Počet podporených informačných aktivít o poskytovaných službách, ktoré sa realizovali na vidieku	Počet
	Počet obyvateľov zúčastnených na aktivite	Počet
Výsledok	Počet klientov, ktorí využili vidiecke služby	Počet
	Počet návštevníkov/turistov vo vidieckych sídlach	Počet

Opatrenie 1.2.3 *Zlepšenie možností záujmovej činnosti a trávenia voľného času pre vidieckych obyvateľov*

Špecifické ciele opatrenia:

- Zlepšiť ponuku voľnočasových aktivít, rozšíriť spolkovú činnosť a prácu s mládežou na vidieku
- Zvýšiť počet kultúrno-spoločenských a športových podujatí
- Zapájať obyvateľov do rozvoja obce a regiónu
- Zachovať kultúrno-historické dedičstvo a šíriť folklór a tradície

Aktivity:

- ✓ Aktivita zameraná na rozvíjanie tradícií a folklóru regiónu
- ✓ Podpora prevádzkovej činnosti záujmových združení a spolkov
- ✓ Investície do prevádzkových priestorov spolkov a združení
- ✓ Aktivita zameraná na zapájanie obyvateľov a najmä mládeže do života obce
- ✓ Vytváranie a prevádzkovanie centier mládeže
- ✓ Propagácia podujatí kultúrneho, športového a spoločenského charakteru
- ✓ Podpora organizovania tradičných podujatí a súťaží medzi obyvateľmi obce (napríklad súťaže o najkrajšiu záhradku, najčistejšiu ulicu, najkrajšiu úrodu, jarné upratovanie v obci a iné)

Možnosti financovania:

- ✓ Vlastné zdroje regionálnej a miestnej samosprávy
- ✓ Vlastné zdroje podnikateľských subjektov, dary a sponzorské príspevky
- ✓ Vlastné zdroje mimovládnych organizácií (členské príspevky, tržby za predaj služieb)

Príjemcovia podpory:

- ✓ Mimovládne organizácie
- ✓ Regionálna a miestna samospráva

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet podporených aktivít (podujatí)	Počet
	Počet podporených spolkov a združení	Počet
	Počet návštevníkov na podujatiach	Počet
Výsledok	Podiel obyvateľov, ktorí sú členmi záujmových združení a spolkov	%
	Podiel mládeže do 18 rokov, ktorá je členom v mládežníckych organizáciách (združeníach, kluboch)	%
	Podiel obyvateľov, ktorí sa podieľajú na organizovaní voľnočasových aktivít a podujatí na vidieku	%
	Existuje tradícia organizovania podujatí (viac ako 2 roky po sebe)	Áno - Nie

7.1.3 Podpora miestnych stratégií rozvoja a spolupráce na vidieku

Princípy uplatňované v politike rozvoja vidieka ako decentralizácia, subsidiarita a riadenie „zdola nahor“ sú hlavnými príčinami transferu zodpovednosti a kompetencií v oblasti rozvoja vidieka na nižšie úrovne riadenia, z úrovne štátnej na regionálnu a dokonca lokálnu. Nevyhnutným predpokladom zabezpečenia kvalifikovaného riadenia „zdola nahor“ je osvojenie si poznatkov a zručností v oblasti manažmentu rozvoja územia vidieckych oblastí, teda rozvoj ľudského potenciálu zamestnancov zapojených do rozvojových aktivít na vidieku. Vzhľadom na skutočnosť, že mnohé vidiecke regióny čelia podobným problémom (ako sú napríklad odchod mladej kvalifikovanej pracovnej sily, vysídľovanie obyvateľstva, nedostatočne vybudovaná infraštruktúra a podobne), je možné, aby si vzájomne vymieňali svoje skúsenosti a poznatky o potenciálnych, resp. úspešných riešeniach daných problémov („best practice“) a využili ich na rozvoj svojho územia. K uvedenému je potrebné neustále rozvíjať a prehĺbovať spoluprácu medzi vidieckymi sídlami a regiónmi nielen na národnej, ale aj nadnárodnej úrovni a zabezpečiť tak zdieľanie a transfer know-how medzi vidieckymi regiónmi. „Podpora miestnych stratégií rozvoja a spolupráce na vidieku“ bola z uvedených dôvodov začlenená medzi priority strategickej oblasti sociálneho rozvoja TTSK.

Hlavným cieľom priority 1.3 je zlepšenie a využitie vnútorného potenciálu vidieckych sídiel, podpora lokálnej, nadregionálnej i cezhraničnej spolupráce a komunikácie na vidieku ako predpokladov pre zvyšovanie kvality života a ďalší rozvoj vidieka v TTSK.

Priorita sa bude v rámci TTSK naplňovať prostredníctvom troch **opatrení**:

Opatrenie 1.3.1 *Rozvoj a využitie miestneho rozvojového potenciálu****Špecifické ciele opatrenia:***

- Získať skúsenosti s implementáciou prístupu Leader a riadením „zdola nahor“
- Zlepšiť strategické plánovanie pri rozvoji vidieckych sídiel a zabezpečiť efektívnu implementáciu stratégií miestneho rozvoja
- Zlepšiť využitie vnútorného rozvojového potenciálu vidieckych sídiel pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja

Aktivity:

- ✓ Aktivita zameraná na zlepšenie kapacít pre prípravu integrovaných stratégií rozvoja územia, vrátane poradenských a konzultačných služieb
- ✓ Podpora tvorby a implementácie riadenia „zdola nahor“
- ✓ Štúdie, analýzy a prieskumy lokálnych potrieb územia
- ✓ Príprava, vypracovanie a implementácia miestnych rozvojových stratégií, vrátane programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- ✓ Aktualizácia stratégií rozvoja mikroregiónov
- ✓ Publicita a informovanie o dotknutej oblasti a o stratégií

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje regionálnej a miestnej samosprávy

Prijemcovia podpory:

- ✓ Miestne akčné skupiny vybrané MP SR
- ✓ Miestne akčné skupiny a mikroregionálne združenia vybrané VÚC

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet hodín realizovaných poradenských a konzultačných služieb v oblasti prípravy a tvorby miestnych rozvojových stratégií a prístupu Leader	Počet
	Počet podporených miestnych rozvojových stratégií a PHSR (vrátane aktualizácií stratégií a PHSR)	Počet
	Počet obcí, na území ktorých sa implementujú rozvojové stratégie	Počet
	Počet obyvateľov žijúcich v obciach, na území ktorých sa implementujú rozvojové stratégie	Počet
	Počet propagačných a informačných aktivít o dotknutej oblasti a o stratégii	Počet
Výsledok	Podiel vidieckych sídiel na hrubej pridanej hodnote kraja	%
	Počet vytvorených pracovných miest	Počet

Opatrenie 1.3.2 Podpora spolupráce a partnerstiev na vidieku**Špecifické ciele opatrenia:**

- Rozšíriť zakladanie združení, verejno-súkromných partnerstiev a sieťovať organizácie pôsobiace v oblasti rozvoja vidieka
- Zlepšiť spoluprácu medzi regionálnou a miestnou samosprávou a tretím sektorom

Aktivity:

- ✓ Podpora zakladania a prevádzkovej činnosti miestnych akčných skupín, mikroregionálnych združení a verejno-súkromných partnerstiev zaoberajúcich sa rozvojom vidieka v TTSK
- ✓ Podpora spoločných aktivít a podujatí organizovaných spolupracujúcimi subjektmi pôsobiacimi v oblasti rozvoja vidieka
- ✓ Spoločná propagácia kultúrno-spoločenských a športových podujatí
- ✓ Spoločné udržiavanie a propagácia vidieckych tradícií a folklóru
- ✓ Propagácia mikroregiónov, združení obcí a verejno-súkromných partnerstiev
- ✓ Ochrana spoločného kultúrneho bohatstva v rámci vytvoreného partnerstva
- ✓ Výmena informácií a skúseností s prístupom Leader, riadením „zdola

nahor“ a osvedčenými postupmi („best practice“) medzi vidieckymi lídrami

- ✓ Príprava a organizovanie spoločných publikácií, twinningových programov pre zamestnancov a manažment spolupracujúcich subjektov
- ✓ Podpora komunikácie medzi spolupracujúcimi subjektmi na vidieku

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ OP Vzdelávanie
- ✓ Vlastné zdroje VÚC

Príjemcovia podpory:

- ✓ Miestne akčné skupiny
- ✓ Mikroregionálne združenia, združenia právnických osôb (vrátane obcí a VÚC)
- ✓ Verejno-súkromné partnerstvá

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet založených MAS, mikroregionálnych združení a verejno-súkromných partnerstiev	Počet
	Rozloha územia vidieckych obcí, ktoré sú členmi MAS, mikroregionálnych združení, združení právnických osôb a verejno-súkromných partnerstiev	Km ²
	Počet subjektov (obcí, právnických osôb) spolupracujúcich v rámci MAS, združení a partnerstiev	Počet
	Počet projektov spolupráce, spoločných aktivít a podujatí	Počet
Výsledok	Počet vytvorených pracovných miest	Počet
	Podiel MAS, mikroregionálnych združení a verejno-súkromných partnerstiev, ktoré existujú po ukončení financovania z rozvojových programov	%

Opatrenie 1.3.3 *Nadregionálna a cezhraničná spolupráca****Špecifické ciele opatrenia:***

- Zlepšiť nadregionálnu a cezhraničnú spoluprácu, komunikáciu a rozvojové aktivity vidieckych sídiel a ich združení
- Zakladať verejno-súkromné partnerstvá a rozšíriť sieťovanie organizácií zapojených do rozvoja vidieka na nadregionálnej a cezhraničnej úrovni
- Zlepšiť propagáciu vidieka TTSK za hranicami kraja

Aktivity:

- ✓ Podpora spoločných aktivít a podujatí organizovaných na nadregionálnej a cezhraničnej úrovni
- ✓ Propagácia cezhraničných a nadregionálnych partnerstiev
- ✓ Propagácia a šírenie tradícií a folklóru charakteristických pre vidiecke sídla TTSK
- ✓ Výmena informácií a skúseností s prístupom Leader, riadením „zdola nahor“ a osvedčenými postupmi („best practice“) medzi vidieckymi lídrami
- ✓ Spoločný marketing Leaderovských skupín v rôznych regiónoch
- ✓ Ochrana spoločného kultúrneho bohatstva v rámci vytvoreného partnerstva
- ✓ Príprava a organizovanie spoločných publikácií, twinningových programov pre zamestnancov a manažment spolupracujúcich subjektov
- ✓ Podpora komunikácie medzi spolupracujúcimi subjektmi na vidieku

Možnosti financovania:

- ✓ OP INTERREG IV C
- ✓ Program rozvoja vidieka SR 200ý – 2013
- ✓ OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Vlastné zdroje VÚC

Príjemcovia podpory:

- ✓ Regionálna a miestna samospráva
- ✓ Miestne akčné skupiny
- ✓ Mikroregionálne združenia, združenia právnických osôb (vrátane obcí a VÚC)
- ✓ Verejno-súkromné partnerstvá

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet založených MAS, mikroregionálnych združení a verejno-súkromných partnerstiev presahujúcich hranice kraja	Počet
	Rozloha územia vidieckych obcí v TTSK, ktoré sú členmi MAS, mikroregionálnych združení, združení právnických osôb a verejno-súkromných partnerstiev presahujúcich hranice kraja	Km ²
	Počet subjektov (obcí, právnických osôb) spolupracujúcich v rámci MAS, združení a partnerstiev presahujúcich hranice kraja	Počet
	Počet nadregionálnych projektov spolupráce, spoločných aktivít a podujatí	Počet
Výsledok	Podiel MAS, mikroregionálnych združení a verejno-súkromných partnerstiev presahujúcich hranice kraja, ktoré existujú po ukončení financovania z rozvojových programov	%

7.2 Strategická oblasť ekonomického rozvoja

Oblasť ekonomického rozvoja vidieka má priamy vplyv na život vidieckeho obyvateľstva a prejavuje sa takými javmi ako sú zamestnanosť, resp. nezamestnanosť, výška príjmov, uspokojenie potrieb obyvateľstva a pod.. Táto oblasť predstavuje dynamický priestor, v ktorom pôsobí množstvo faktorov a preto je potrebné identifikovať a rozvíjať práve tie faktory, ktoré určujú výkonnosť ekonomiky vo vidieckom priestore a ktoré prispievajú k jej rozvoju prostredníctvom tvorby atraktívnych podmienok pre podnikanie a nepriamo aj pre bývanie. Z tohto dôvodu bol pre oblasť ekonomického rozvoja definovaný nasledujúci **zámer**:

Vidiecke oblasti prispievajúce k hospodárskemu rozvoju kraja prostredníctvom vytvárania podnikateľských príležitostí, generovania nových pracovných miest a stabilizácie počtu obyvateľstva na vidieku.

Stanovený zámer TTSK v strategickej oblasti sociálneho rozvoja je možné dosiahnuť prostredníctvom troch **priorít**:

- 1. podpora poľnohospodárstva, lesného a rybného hospodárstva**
- 2. rozvoj vidieckeho cestovného ruchu**
- 3. rozvoj mikropodnikov, malých a stredných podnikov**

7.2.1 Podpora poľnohospodárstva, lesného a rybného hospodárstva

Poľnohospodárstvo, lesné a rybné hospodárstvo tvoria so svojim multifunkčným charakterom neoddeliteľnú súčasť vidieka TTSK. Predchádzajúca analýza potvrdila, že poľnohospodárstvo má v odvetvovej štruktúre hospodárstva tradičné postavenie a jeho koncentrácia v TTSK je v porovnaní s priemerom SR vyššia. Z tohto dôvodu je toto opatrenie nevyhnutnou súčasťou stratégie rozvoja vidieka na území TTSK.

Hlavným cieľom priority 2.1 je zvýšenie konkurencieschopnosti a zabezpečenie trvalej udržateľnosti sektora. Tento cieľ je možné dosiahnuť realizáciou nasledujúcich opatrení:

Opatrenie 2.1.1 *Modernizácia fariem a rybochovných zariadení*

Špecifické ciele opatrenia:

- Znížiť výrobné náklady poľnohospodárskych a rybných hospodárstiev
- Zabezpečiť pracovné prostredie zlepšujúce pracovné podmienky v hospodárstvach
- Zvýšiť kvalitu produkcie prostredníctvom zavádzania a využívania nových technológií a inovácií
- Podporiť priamy predaj produkcie na hospodárstvach

Aktivity:

- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia hospodárskych objektov
- ✓ Obstaranie a modernizácia technického vybavenia hospodárskych objektov
- ✓ Výstavba malých predajní umožňujúcich úpravu a predaj vlastnej produkcie priamo na hospodárstvach
- ✓ Zriadenie a využívanie geotermálnych vrtov ako alternatívny zdroj energie

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Operačný program Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe a v akvakultúre

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet modernizovaných subjektov	Počet
	Počet zavedených nových technológií a inovácií za účelom zlepšenia kvality	Počet
	Počet projektov zameraných na zlepšenie pracovných podmienok	Počet
	Počet zriadených predajní na hospodárstvach	Počet
	Počet zrealizovaných geotermálnych vrtov	Počet
	Celkový objem investícií	€
Výsledok	Zvýšenie hrubej pridanej hodnoty v podporených subjektoch	%

Opatrenie 2.1.2 *Zvyšovanie pridanej hodnoty poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva*

Špecifické ciele opatrenia:

- Reštrukturalizovať technický potenciál za účelom zlepšenia primárneho spracovania a predaja produktov
- Zaviesť výrobu nových výrobkov a inovačných procesov s cieľom využitia trhových príležitostí
- Zvýšiť využitie obnoviteľných zdrojov energie

Aktivity:

- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia výrobných zariadení, prevádzok, skladov a odbytových centier
- ✓ Obstaranie a modernizácia technického vybavenia
- ✓ Zavedenie inovatívnych technológií šetrných k životnému prostrediu
- ✓ Podpora spracovania produktov ekologického poľnohospodárstva
- ✓ Spracovanie materiálov obnoviteľných zdrojov energie (biomasa, biopalivá)

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby, resp. obhospodarujúce lesy

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novovybudovaných, rekonštruovaných alebo modernizovaných subjektov	Počet
	Počet zavedených inovatívnych technológií šetrných k životnému prostrediu	Počet
	Počet projektov zameraných na spracovanie ekologického poľnohospodárstva	Počet
	Počet projektov zameraných na využitie obnoviteľných zdrojov energie	Počet
	Celkový objem investícií	€
Výsledok	Zvýšenie hrubej pridanej hodnoty v podporených subjektoch	%
	Podiel subjektov, ktoré zaviedli nové výrobky na celkovom počte	%

Opatrenie 2.1.3 *Starostlivosť o lesy****Špecifické ciele opatrenia:***

- Zvýšiť ekonomickú hodnotu lesov
- Zabezpečiť obnovu produkčného potenciálu v poškodených lesoch

Aktivita:

- ✓ Obstaranie technického vybavenia pre hospodárenie v lesoch
- ✓ Výstavba a rekonštrukcia lesnej infraštruktúry
- ✓ Podpora protipožiarnych opatrení

- ✓ Podpora ozdravných opatrení v lesoch poškodených biotickými, abiotickými a antropogénnymi škodlivými faktormi
- ✓ Podpora zakladania lesných škôlok

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje samospráv a podnikateľov
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy
- ✓ Regionálna a miestna samospráva

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet obstaraných technológií pre hospodárenie	Počet
	Dĺžka vybudovanej lesnej infraštruktúry	Km
	Dĺžka opravenej lesnej infraštruktúry	Km
	Počet protipožiarnych opatrení	Počet
	Počet ozdravných opatrení	Počet
Výsledok	Výmera lesa, na ktorom boli realizované ozdravné opatrenia	Ha
	Zvýšenie výmery lesov úspešnej starostlivosti	%
	Podiel subjektov, ktoré zaviedli nové techniky na celkovom počte	%

Opatrenie 2.1.4 *Hospodárenie v znevýhodnených podmienkach****Špecifický cieľ opatrenia:***

- Zachovať hospodárenie v znevýhodnených podmienkach pri rešpektovaní prírodného charakteru krajiny a ochrany životného prostredia

Aktivita:

- ✓ Podpora osobitných metód obhospodarovania poľnohospodárskych pôd v znevýhodnených oblastiach (napr. zamokrené pôdy, extrémne vysychavé,

skeletovité pôdy a pod.) a na územiach sústavy Natura 2000, ktoré sú v súlade s dobrými poľnohospodárskymi a environmentálnymi podmienkami, ako aj s povinnými štandardmi, ktoré upravuje príslušná legislatíva

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013

Príjemcovia podpory:

- ✓ Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet podporených subjektov	Počet
	Podporená poľnohospodárska pôda v znevýhodnených oblastiach	Ha
	Podporená poľnohospodárska pôda na území sústavy Natura 2000	Ha
Výsledok	Zvýšenie výmery oblasti úspešnej starostlivosti o krajinu	%

Opatrenie 2.1.5 *Ekologizácia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva*

Špecifický cieľ opatrenia:

- Zvýšiť mieru využívania agroenvironmentálnych a lesnícko-environmentálnych postupov hospodárenia nad rámec príslušných povinných noriem

Aktivita:

- ✓ Ekologické obhospodarovanie pôdy
- ✓ Ekologické pestovanie viniča, ovocia a zeleniny
- ✓ Obhospodarovanie poľnohospodárskych pôd podľa stanovených extenzifikačných podmienok
- ✓ Obhospodarovanie lesných pôd podľa stanovených podmienok
- ✓ Podpora pôdoochranných opatrení zameraných na zníženie rozsahu vodnej erózie
- ✓ Ochrana stanovených druhov biotopov, chov a udržanie ohrozených druhov zvierat

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013

Príjemcovia podpory:

- ✓ Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe
- ✓ Súkromní vlastníci lesov, ich združenia s právnou subjektivitou
- ✓ Fyzické a právnické osoby hospodáriace v lesoch súkromných vlastníkov alebo ich združení.

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet podporených subjektov	Počet
	Celkový počet záväzkov nad rámec povinných noriem	Počet
	Celková výmera pôdy v rámci agro-environmentálnej podpory	Ha
	Celková výmera lesa v rámci lesnícko-environmentálnej podpory	Ha
Výsledok	Zvýšenie výmery oblasti úspešnej starostlivosti o krajinu	%

Opatrenie 2.1.6 *Zlepšenie životných podmienok zvierat****Špecifický cieľ opatrenia:***

- Zabezpečiť zvýšenú starostlivosť o životné podmienky hospodárskych zvierat
- Zvýšiť úroveň kvality potravinového reťazca

Aktivita:

- ✓ Podpora chovných postupov, ktoré sú nad rámec príslušných povinných štandardov a ktoré vedú k zlepšeniu životných podmienok zvierat

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013

Príjemcovia podpory:

- ✓ Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet hospodárstiev so zvýšenou starostlivosťou o zvieratá	Počet
	Počet záväzkov v rámci životných podmienok zvierat nad rámec povinných noriem	Počet

Opatrenie 2.1.7 Efektívny odbyt poľnohospodárskej produkcie a produkcie akvakultúry**Špecifický cieľ opatrenia:**

- Posilniť trhovú pozíciu poľnohospodárskych subjektov a subjektov pôsobiach v akvakultúre

Aktivita:

- ✓ Podpora vzniku a fungovania odbytových organizácií výrobcov pre zabezpečenie efektívneho odbytu komodít, ktoré sú charakteristické pre región TTSK

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Operačný program Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Odbytové organizácie výrobcov uznané príslušnou inštitúciou (Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Pôdohospodárska platobná agentúra)

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet existujúcich podporovaných subjektov	Počet
	Počet novozaložených subjektov	Počet
	Obrat podporených subjektov v €	€
Výsledok	Zvýšenie hrubej pridanej hodnoty v podporených subjektoch	%

7.2.2 Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

Vidiecke prostredie TTSK vytvára priestor pre možnosti rekreácie a poznávania, v oblasti agroturistiky dokonca aj zapojenie sa do poľnohospodárskych a ostatných činností. Za vhodných podmienok sa vidiecke sídla môžu stať aj rekreačnými útvarmi – strediskami, ako aj rekreačnými obcami, napr. pre chalupárstvo, formu individuálnej rekreácie.

Vláda Slovenskej republiky schválila svojím uznesením č. 417/2007 Stratégiu rozvoja cestovného ruchu do roku 2013, v ktorej je deklarovaná nevyhnutnosť venovania pozornosti cestovnému ruchu ako faktoru hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov, s ohľadom na vytváranie pracovných príležitostí a zdroj príjmov ako obyvateľstva, tak miestnych rozpočtov. Za jednu z ťažiskových foriem cestovného ruchu bol označený aj vidiecky cestovný ruch, vrátane agroturistiky.

Takmer všetky obce majú predpoklady turistického využitia, čo však v značnej miere závisí aj od iniciatívneho prístupu obecných samospráv, miestnych podnikateľov a obyvateľov. Výhodnejšie podmienky majú obce s väzbou na rekreačné územie, s prírodnou alebo historickou atrakciou, v blízkosti dopravných trás a v ekologicky kvalitnom prostredí.

Hlavným cieľom priority 2.2 je rozvoj rekreačného a turistického potenciálu vidieckych sídel TTSK.

Vidiecky turizmus je možné rozvíjať prostredníctvom nasledujúcich troch **opatrení**:

Opatrenie 2.2.1 *Podpora a rozvoj agroturistiky*

Špecifické ciele opatrenia:

- Zabezpečiť rozvoj agroturistiky, s cieľom diverzifikovať vidiecku ekonomiku smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam
- Zvýšiť tvorbu pracovných miest na vidieku prostredníctvom využitia vidieckej krajiny na agroturistické účely

Aktivity:

- ✓ Výstavba a rekonštrukcia ubytovacích zariadení (vrátane rodinných domov a kempingového ubytovania)
- ✓ Výstavba a rekonštrukcia areálov pre rekreačné účely (turistické chodníky, jazdectvo, rybárstvo, poľovníctvo, cykloturistika, vodné športy, zimné športy, wellness centrum, detské ihrisko a pod.)

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

- ✓ Vlastné zdroje podnikateľských subjektov
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Podnikateľské subjekty

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet vystavaných ubytovacích zariadení	Počet
	Počet nových lôžok v zariadeniach	Počet
	Počet zrekonštruovaných ubytovacích zariadení	Počet
	Počet vystavaných rekreačných areálov	Počet
	Počet zrekonštruovaných rekreačných areálov	Počet
Výsledok	Počet vytvorených pracovných miest	Počet
	Nárast turistických návštevníkov	%

Opatrenie 2.2.2 Podpora a rozvoj komplexných centier cestovného ruchu**Špecifické ciele opatrenia:**

- Podporiť budovanie komplexných služieb s vyššou pridanou hodnotou pre centrá cestovného ruchu s celoročným využitím
- Zlepšiť prístup k strediskám cestovného ruchu a kultúry
- Obnoviť kultúrne dedičstvo a prírodný potenciál

Aktivita:

- ✓ Budovanie infraštruktúry k strediskám cestovného ruchu
- ✓ Výstavba nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu (napr. doplnkové a športové služby, kúpaliská, lyžiarske lanovky a vleky, využitie lokalít priemyselného dedičstva pre cestovný ruch, atď.)
- ✓ Obnova pamiatkových území, tematických kultúrnych trás a rekonštrukcia kultúrnych a historických objektov a zariadení so zámerom ich využitia na účely cestovného ruchu
- ✓ Podpora manažmentu voľného času

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Dotačné programy Ministerstva kultúry SR
- ✓ Vlastné zdroje subjektov
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Podnikateľské subjekty
- ✓ Združenia právnických osôb
- ✓ Obec
- ✓ Vyšší územný celok

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet podporených subjektov	Počet
	Počet vybudovaných turistických zariadení	Počet
	Počet zrekonštruovaných turistických zariadení	Počet
	Počet obnovených kultúrnych pamiatok	Počet
Výsledok	Nárast turistických návštevníkov	%
	Nárast tržieb podporených subjektov	%

Opatrenie 2.2.3 *Prezentácia a propagácia vidieckeho turizmu****Špecifické ciele opatrenia:***

- Zlepšiť propagáciu vidieckeho turizmu pre zviditeľnenie vidieka TTSK a maximálneho využitia jeho prírodného a kultúrneho potenciálu

Aktivita:

- ✓ Účasť na veľtrhoch a výstavách cestovného ruchu
- ✓ Tvorba propagačných a informačných materiálov v jazykových mutáciách

- ✓ Vytváranie a podpora existujúcich turisticko-informačných centier
- ✓ Budovanie partnerstiev medzi aktérmi vidieckeho cestovného ruchu a regionálnych klastrov

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidiek SR 2007 – 2013
- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Vlastné zdroje podnikateľských subjektov a samospráv
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Podnikateľské subjekty
- ✓ Združenia právnických osôb
- ✓ Obec
- ✓ Vyšší územný celok

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet prezentácií cestovného ruchu na veľtrhoch a výstavách	Počet
	Počet vydaných propagačných a informačných materiálov	Počet
	Počet vytvorených turisticko-informačných centier na vidieku	Počet
	Počet vybudovaných partnerstiev v rámci vidieckeho CR	Počet
	Počet subjektov zapojených do partnerstiev v rámci vidieckeho CR	Počet
Výsledok	Nárast turistických návštevníkov	%

7.2.3 Rozvoj mikropodnikov, malých a stredných podnikov

Mikropodniky, malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“) sú pilierom ekonomiky, keďže prispievajú k tvorbe pracovných miest, konkurenčnému prostrediu, inovačným aktivitám a k celkovému regionálnemu rozvoju. Na druhej strane, ich obmedzené finančné zdroje spôsobujú, že sú v najväčšej miere citlivé na nedostatky podnikateľského prostredia a z tohto dôvodu je potrebné venovať im zvýšenú pozornosť.

Hlavným cieľom priority 2.3 je rozvoj MSP a zvýšenie ich podielu na výkonoch a tvorbe pracovných miest v rámci vidieckej ekonomiky TTSK.

Rozvoj MSP a dosiahnutie stanoveného cieľa je možné dosiahnuť realizáciou nasledujúcich opatrení:

Opatrenie 2.3.1 *Podpora začínajúcich podnikateľov*

Špecifické ciele opatrenia:

- Podporiť vznik, udržanie a rozvoj samozamestnávania – samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len „SZČO“)
- Zvýšiť tvorbu pracovných miest prostredníctvom podpory samozamestnávania
- Stabilizovať mieru zamestnanosti, resp. znížiť nezamestnanosť
- Stimulovať začínajúcich podnikateľov a posilniť ich konkurencieschopnosť v trhových podmienkach dobre fungujúcich firiem s históriou

Aktivita:

- ✓ Podpora SZČO vo väzbe na predchádzanie nezamestnanosti formou stavebných investícií do prevádzkových priestorov, obstarania hmotného a nehmotného investičného majetku ako aj vzdelávania v oblasti rozvoja podnikania
- ✓ Podpora novozaložených MSP (s maximálnou dĺžkou podnikania 3 roky) formou stavebných investícií do prevádzkových priestorov a obstarania hmotného a nehmotného investičného majetku
- ✓ Dobudovanie a rekonštrukcia podnikateľských inkubátorov
- ✓ Skvalitnenie technických parametrov existujúcich podnikateľských inkubátorov
- ✓ Financovanie prevádzky nových, existujúcich a budúcich podnikateľských inkubátorov

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

- ✓ Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Programy Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania
- ✓ Vlastné zdroje podnikateľských subjektov
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Podnikateľské subjekty
- ✓ Podnikateľské inkubátory vo vlastníctve organizácií neziskového charakteru alebo miest a obcí

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet zaregistrovaných nových SZČO	Počet
	Počet podporených novozaložených MSP	Počet
	Počet podporených podnikateľských inkubátorov	Počet
Výsledok	Počet vytvorených nových pracovných miest	%
	Percentuálny podiel SZČO na celkovom počte podnikateľov	%
	Percentuálny podiel MSP na celkovom počte podnikateľov	%

Opatrenie 2.3.2 *Zavádzanie inovácií a technologických transferov v MSP****Špecifický cieľ opatrenia:***

- Posilniť konkurencieschopnosť MSP pôsobiacich v priemysle a službách cez transfer technológií a inovácií

Aktivity:

- ✓ Modernizácia strojov, prístrojov a zariadení, vybavenie skúšobní a technológií, vrátane nevyhnutného hardware a software, pre zvýšenie pridanej hodnoty alebo pre zabezpečenie ochrany životného prostredia
- ✓ Stavebné úpravy, rekonštrukcia prevádzkových priestorov súvisiace s inováciou, ktoré výhradne úzko súvisia so zabudovaním nových strojov, prístrojov a zariadení, výrobných postupov a technológií

- ✓ Spolupráca medzi MSP navzájom a medzi MSP a inými podnikmi, univerzitami a ďalšími inštitúciami pôsobiace v oblasti vedy, výskumu a vývoja
- ✓ Podpora technologických inkubátorov
- ✓ Využívanie obnoviteľných zdrojov energie
- ✓ Vývoj a zavádzanie aplikácií elektronického obchodu
- ✓ Účasť výrobcov na veľtrhoch a výstavách v SR a v zahraničí, na medzinárodných obchodných misiách a konferenciách, účasť podnikateľov na subkontrakčných veľtrhoch

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- ✓ Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- ✓ Programy Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania
- ✓ Švajčiarsky finančný mechanizmus
- ✓ Vlastné zdroje
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Podnikateľské subjekty
- ✓ Technologické inkubátory vo vlastníctve organizácií neziskového charakteru alebo miest a obcí

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet transferov technológií	Počet
	Počet transferov inovácií	Počet
	Počet zavedených aplikácií elektronického obchodu	Počet
	Počet subjektov, ktorí sa prezentovali na výstavách, misiách alebo veľtrhoch	Počet
	Počet podporených technologických inkubátorov	Počet
Výsledok	Zmena tržieb v podporených subjektoch	%

7.3 Strategická oblasť rozvoja infraštruktúry

Rozvoj infraštruktúry možno považovať za jeden z rozhodujúcich činiteľov, ktorý priamo ovplyvňuje kvalitu života na vidieku, zvyšuje atraktivnosť regiónu pre potenciálnych investorov a pomáha stabilizovať jeho trvalo udržateľný rozvoj. Hoci TTSK patrí v rámci celoslovenského meradla medzi kraje s dobre rozvinutou infraštruktúrou (hlavne dopravnou), náležitú pozornosť je potrebné venovať rozvoju miestnej vidieckej infraštruktúry prispievajúcej k stabilizácii počtu vidieckeho obyvateľstva a modernizácii života na vidieku. Dôležitosť infraštruktúrneho rozvoja kraja si dobre uvedomujú aj jeho obyvatelia, predstavitelia samospráv, podnikatelia, ako aj mimovládne organizácie, ktorí ho označili za jednu z prioritných oblastí ďalšieho rozvoja. Strategický **zámer** v tejto oblasti je preto formulovaný nasledovne:

Infraštruktúrna vybavenosť zabezpečujúca kvalitnú životnú úroveň obyvateľov na vidieku, uľahčujúca vzájomné prepojenie vidieckych a mestských sídel, zohľadňujúca zvýšené nároky na kvalitu životného prostredia.

Stanovený zámer v strategickej oblasti rozvoja infraštruktúry možno premietnuť do nasledovných **priorít**:

- 1. realizácia pozemkových úprav**
- 2. obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry**
- 3. ochrana životného prostredia založená na rozvoji environmentálnej infraštruktúry**
- 4. zvyšovanie kvality dopravnej infraštruktúry**
- 5. budovanie podnikateľskej infraštruktúry ako ďalšej alternatívy rozvoja vidieka**

7.3.1 Realizácia pozemkových úprav

Priorita 3.1 „Realizácia pozemkových úprav“ priamo súvisí s aktivitami zastrešovanými Ministerstvom pôdohospodárstva SR (ďalej len „MP SR“). Jej úspešná realizácia prispeje k lepšiemu zabezpečovaniu prístupu k pozemkom prostredníctvom rekonštrukcie a budovania účelových komunikácií. Rovnako tak výkon pozemkových úprav napomôže ekologickej stabilizácii a ochrane krajiny realizovaním vodohospodárskych, protieróznych, ekologických a rekultivačných opatrení. Zapracovanie tohto opatrenia do materiálu možno odôvodniť tým, že realizácia pozemkových úprav bude prebiehať aj v katastrálnom území okresov TTSK, navyše za dohliadania zo strany Krajského pozemkového úradu v Trnave a príslušných obvodných pozemkových úradoch v Dunajskej Strede, Galante, Senici a Trnave.

Hlavným cieľom priority 3.1 je usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom.

Opatrenie 3.1.1 *Pozemkové úpravy****Špecifický cieľ opatrenia:***

- Zabezpečiť nové priestorové a funkčné usporiadanie v regiónoch TTSK realizáciou prípravných konaní a projektov pozemkových úprav

Aktivita:

- ✓ Spracovanie operátu obvodu projektu pozemkových úprav
- ✓ Spracovanie návrhu registra pôvodného stavu so stanovením hodnoty pozemkov a porastov na nich
- ✓ Spracovanie návrhu miestneho územného systému ekologickej stability na účely pozemkových úprav
- ✓ Spracovanie všeobecných zásad funkčného usporiadania územia v obvode pozemkových úprav
- ✓ Návrh zásad pre umiestnenie nových pozemkov
- ✓ Spracovanie plánu spoločných zariadení a opatrení a plánu verejných zariadení a opatrení
- ✓ Spracovanie návrhu rozdeľovacieho plánu vo forme umiestňovacieho a vytyčovacieho plánu
- ✓ Vytýčenie a označenie lomových bodov hraníc nových pozemkov v teréne
- ✓ Spracovanie rozdeľovacieho plánu vo forme geometrického plánu alebo vo forme obnovy operátu katastra nehnuteľností novým mapovaním
- ✓ Realizácia v projekte pozemkových úprav plánovaných spoločných zariadení a opatrení

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Rozpočet kapitoly MP SR

Príjemcovia podpory:

- ✓ MP SR
- ✓ Obvodné pozemkové úrady v Dunajskej Strede, Galante, Senici a Trnave

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet zrealizovaných projektov zameraných na zabezpečenie nového priestorového a funkčného usporiadania územia v TTSK	Počet
	Počet prípravných konaní na spracovanie projektov pozemkových úprav v TTSK	Počet
Výsledok	Celkový objem finančných prostriedkov vynaložených na pozemkové úpravy v € v TTSK	€

7.3.2 Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry

Stupeň rozvinutosti resp. zaostalosti vidieka je do veľkej miery určený celkovým vzhľadom obce, ktorý je výsledkom starostlivosti občanov o svoje okolie, ako aj predstaviteľov obcí o miestne obecné objekty, kultúrne pamiatky, vzdelávacie, športové zariadenia a bezpečnosť spoluobčanov. Obecná bytová výstavba zasa pôsobí ako motivačný faktor, ktorý pomáha stabilizovať počty mladých ľudí na vidieku.

Hlavným cieľom priority 3.2 „Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry“ je rozvoj vidieka z hľadiska jeho spoločenského života, založený na starostlivosti o obecné objekty a stavby ako aj o priestory v predškolských a školských zariadeniach. Zároveň sa touto prioritou sleduje zvýšenie záujmu obyvateľov vidieka o pestovanie miestnych kultúrnych tradícií, ako aj zamedzenie sťahovaniu sa mladých ľudí z vidieka .

Opatrenie 3.2.1 *Rozvoj podmienok pre spoločenský život obce***Špecifické ciele opatrenia:**

- Zvýšiť potenciál spoločenského života na vidieku budovaním, rekonštrukciou alebo modernizáciou stavieb spoločenského, kultúrneho alebo športového významu
- Chrániť kultúrne dedičstvo a šíriť kultúrne hodnoty realizáciou kultúrnych spoločenských podujatí
- Zvýšiť bezpečnosť obyvateľov vidieka budovaním a rekonštrukciou chodníkov a verejného osvetlenia

Aktivity:

- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia detských a športových ihrísk, tržníc, autobusových zastávok
- ✓ Rekonštrukcia a modernizácia obecných stavieb (napr. obecný úrad, kultúrny dom, dom smútku, chodníky) a objektov spoločenského významu

(napr. amfiteátre) vrátane ich okolia

- ✓ Rekonštrukcia, modernizácia a rozširovanie obecných knižníc, galérii, múzeí a ostatných nehnuteľných kultúrnych pamiatok
- ✓ Budovanie a rekonštrukcia chodníkov a miestneho verejného osvetlenia

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Ministerstvo kultúry SR – grantový systém 2009
- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- ✓ Vlastné zdroje obcí a vyššieho územného celku
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Obce, rozpočtové a príspevkové organizácie v ich zriaďovateľskej pôsobnosti
- ✓ Vyšší územný celok, rozpočtové a príspevkové organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti
- ✓ Ústredný orgán štátnej správy
- ✓ Občianske združenia, nadácie a neziskové organizácie
- ✓ Registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť
- ✓ Podnikateľské subjekty

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novopostavených, modernizovaných alebo rekonštruovaných obecných objektov slúžiacich pre potreby plnenia samosprávnych funkcií obce	Počet
	Počet novopostavených, modernizovaných alebo rekonštruovaných objektov kultúrneho významu	Počet
	Počet novopostavených, modernizovaných alebo rekonštruovaných objektov športového významu	Počet
	Počet zrealizovaných kultúrno-spoločenských podujatí	Počet
	Počet obcí s novým alebo rekonštruovaným verejným osvetlením	Počet
	Počet vymenených svietidiel za úspornejšie svietidlá	Počet
	Dĺžka zrekonštruovaných alebo novovybudovaných obecných chodníkov	Km
Výsledok	Zvýšenie počtu návštevníkov obecných kultúrnych zariadení a pamiatok v %	%
	Zvýšenie návštevnosti kultúrno-spoločenských podujatí	%

Opatrenie 3.2.2 Modernizácia výchovno-vzdelávacích zariadení**Špecifický cieľ opatrenia:**

- Zvýšiť kvalitu poskytovaných vzdelávacích služieb vo výchovno-vzdelávacích zariadeniach realizáciou ich rekonštrukcie, rozširovania a modernizácie

Aktivita:

- ✓ Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia výchovno-vzdelávacích zariadení
- ✓ Obstaranie vybavenia pre výchovno-vzdelávacie zariadenia

Možnosti financovania:

- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Vlastné zdroje zriaďovateľov škôl
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Obec
- ✓ Vyšší územný celok
- ✓ Krajský školský úrad
- ✓ Ústredný orgán štátnej správy
- ✓ Neziskové organizácie
- ✓ Občianske združenia
- ✓ Registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet rekonštruovaných, rozširovaných a modernizovaných predškolských zariadení	Počet
	Počet rekonštruovaných, rozširovaných a modernizovaných základných škôl	Počet
	Počet rekonštruovaných, rozširovaných a modernizovaných stredných odborných škôl a učilíšť	Počet
Výsledok	Zvýšenie podielu škôl vybavených modernými informačno-komunikačnými technológiami	%

Opatrenie 3.2.3 Obnova vidieka prostredníctvom bytovej výstavby**Špecifické ciele opatrenia:**

- Zvýšiť resp. stabilizovať počet obyvateľov na vidieku výstavbou resp. iným nadobudnutím obecných nájomných bytov
- Zamedziť vysídľovaniu vidieka prostredníctvom podpory prenajímania nájomných bytov mladým rodinám

Aktivity:

- ✓ Výstavba bytov v bytových, polyfunkčných alebo rodinných domoch
- ✓ Nadstavba alebo prístavba bytových domov alebo nebytových budov, pričom nadstavbou alebo prestavbou musia vzniknúť najmenej 4 byty
- ✓ Stavebné úpravy ostatných budov na bývanie alebo nebytových priestorov,

- ✓ Kúpa bytov v bytových, polyfunkčných alebo rodinných domoch,
- ✓ Kúpa a dokončenie kúpených rozostavaných bytov v bytových, polyfunkčných alebo rodinných domoch,
- ✓ Prvotná výstavba technickej vybavenosti podmieňujúca výstavbu nájomných bytov obstaraných vrátane súvisiacej výstavby prekládok a zosilnenia kapacity technickej vybavenosti,
- ✓ Prvotná výstavba technickej vybavenosti podmieňujúca výstavbu minimálne 10 rodinných domov, vrátane súvisiacej výstavby prekládok a zosilnenia kapacity technickej vybavenosti,
- ✓ Prvotná výstavba technickej vybavenosti pre zvýšenie socio-kultúrnej úrovne rómskej osady, ktorá je evidovaná v štátnom štatistickom zisťovaní Úradu vlády Slovenskej republiky alebo u splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Možnosti financovania:

- ✓ Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja - Program rozvoja bývania
- ✓ Vlastné zdroje obcí
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Obec
- ✓ Nezisková organizácia, ktorej jedným zo zakladateľov je štát alebo obec, spĺňajúca ďalšie podmienky stanovené v Program rozvoja bývania

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novopostavených bytových jednotiek celkom	Počet
	Počet novopostavených bytových jednotiek vzniknutých nadstavbou alebo prístavbou	Počet
	Počet bytov, ktoré obec resp. nezisková organizácia nadobudla kúpou	Počet
	Počet obcí realizujúcich výstavbu nájomných bytov	Počet
	Počet obcí realizujúcich prvotnú výstavbu technickej vybavenosti	Počet
	Počet mladých rodín, ktorým boli pridelené obecné nájomné byty	Počet
Výsledok	Zvýšenie výmery obecných nájomných bytov	%
	Nárast počtu obyvateľov v obci v dôsledku bytovej výstavby	%

7.3.3 Ochrana životného prostredia založená na rozvoji environmentálnej infraštruktúry

Jedným z faktorov rozhodovania sa obyvateľov o ich trvalom usídlení sa na dedinách je životné prostredie typické pre vidiek, ktoré ho odlišuje od mestských aglomerácií. V súvislosti s celospoločenským záujmom o ochranu životného prostredia a jeho trvalo udržateľný rozvoj vystupujú do popredia environmentálne požiadavky vzťahujúce sa nielen na priemyselné mestské sídla ale aj na menšie obce. Miera napĺňania týchto požiadaviek priamo ovplyvňuje spokojnosť obyvateľov so životom na vidieku a tým rozhoduje o ďalšom vidieckom rozvoji.

Hlavným cieľom priority 3.3 „Obnova a rozvoj environmentálnej infraštruktúry“ je zvýšenie kvality životného prostredia prostredníctvom budovania a rekonštrukcie oddychovo-rekreačných zón, parkov a verejných priestranstiev, zlepšenie služieb komunálnej infraštruktúry prostredníctvom budovania a rekonštrukcie vodovodov, kanalizácie a ČOV ako aj zvýšenie miery spracovávaného komunálneho odpadu v intenciách zachovania autenticity a integrity krajiny.

Opatrenie 3.3.1 Obnova a rozvoj obecných priestranstiev a oddychových zón**Špecifický cieľ opatrenia:**

- Zvýšiť kvalitu životného prostredia na vidieku prostredníctvom rekonštrukcie, modernizácie a budovania obecných priestranstiev a rekreačno-oddychových zón

Aktivita:

- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia verejných priestranstiev a parkov
- ✓ Úprava verejných priestranstiev a prvkov zelene
- ✓ Rekonštrukcia a modernizácia rekreačných zón

Možnosti financovania:

- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Vlastné zdroje obcí
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Obec
- ✓ Vyšší územný celok
- ✓ Ústredné orgány štátnej správy

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novovybudovaných oddychovo-rekreačných zón	Počet
Výsledok	Rozloha zrekonštruovaných a modernizovaných objektov (parkov, verejných priestranstiev a zón)	M ²

Opatrenie 3.3.2 Trvalo udržateľné vodné hospodárstvo**Špecifické ciele opatrenia:**

- Zvýšiť počet obyvateľstva zásobovaného pitnou vodou z vodovodu
- Zvýšiť počet obcí napojených na odvádzanie a čistenie komunálnych vôd
- Zvýšiť starostlivosť o vodné zdroje a vytvoriť predpoklady pre bezproblémové zásobovanie obyvateľov pitnou vodou

Aktivity:

- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia vodovodov
- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia kanalizácie
- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia stokových sietí a ČOV
- ✓ Propagačné a informačné aktivity súvisiace so starostlivosťou ochranou vodných zdrojov

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Životné prostredie
- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Švajčiarsky finančný mechanizmus
- ✓ Ministerstvo životného prostredia SR – grantová schéma „Zelený projekt 2009“
- ✓ Vlastné zdroje obcí
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Obce a mestá
- ✓ Združenia miest a obcí
- ✓ Podnikateľské subjekty
- ✓ Občianske združenia, nadácie a neziskové organizácie v prípade schémy „Zelený projekt 2009“

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet obcí s novovybudovaným vodovodom, kanalizáciou, stokovou sieťou alebo ČOV	Počet
	Počet obyvateľov napojených na novovybudovaný resp. rekonštruovaný vodovod, kanalizáciu, stokovú sieť alebo ČOV	Počet
	Počet osvetových aktivít zrealizovaných za účelom zvýšenia starostlivosti o vodné zdroje v TTSK	Počet
Výsledok	Zvýšenie podielu obyvateľstva zásobovaného pitnou vodou z vodovodu	%
	Zvýšenie podielu obyvateľstva napojeného na kanalizáciu, stokovú sieť alebo ČOV	%

Opatrenie 3.3.3 *Efektívne odpadové hospodárenie****Špecifické ciele opatrenia:***

- Zvýšiť mieru recyklácie a zhodnocovania komunálneho a nebezpečného odpadu
- Zvýšiť energetickú produkciu z obnoviteľných zdrojov
- Zvýšiť informovanosť a motiváciu pre separovaný zber a nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom

Aktivity:

- ✓ Budovanie a modernizácia zariadení pre separovaný zber odpadu
- ✓ Budovanie a modernizácia zariadení pre materiálové zhodnocovanie odpadu
- ✓ Budovanie a modernizácia zariadení pre energetické zhodnocovanie odpadu
- ✓ Budovanie a modernizácia zariadení pre zneškodňovanie nebezpečného odpadu
- ✓ Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadu
- ✓ Propagačné a informačné aktivity súvisiace so separovaným zberom a nakladaním s biologicky rozložiteľným odpadom

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Životné prostredie
- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Švajčiarsky finančný mechanizmus
- ✓ Ministerstvo životného prostredia SR – grantová schéma „Zelený projekt 2009“
- ✓ Vlastné zdroje obcí, samosprávneho kraja, mikroregiónov a podnikateľských subjektov
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Obce ako aj rozpočtové a príspevkové organizácie v ich zriaďovateľskej pôsobnosti
- ✓ Vyšší územný celok ako aj rozpočtové a príspevkové organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti
- ✓ Združenie miest a obcí

- ✓ Mikroregióny
- ✓ Podnikateľské subjekty
- ✓ Občianske združenia, nadácie a neziskové organizácie v prípade schémy „Zelený projekt 2009“

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení na energetické zhodnocovanie odpadu	Počet
	Počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení na materiálové zhodnocovanie odpadu	Počet
	Počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení na zneškodňovanie nebezpečného odpadu	Počet
	Počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení na separovaný zber	Počet
	Počet uzavretých a zrekultivovaných skládok odpadov	Počet
	Počet osvetových aktivít zrealizovaných za účelom zvýšenia informovanosť a motivácie pre separovaný zber a nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom	Počet
Výsledok	Množstvo materiálovo zhodnoteného odpadu	Tona/rok
	Množstvo energeticky zhodnoteného odpadu	Tona/rok
	Množstvo spracovaného nebezpečného odpadu	Tona/rok
	Množstvo vyseparovaného komunálneho odpadu	Tona/rok
	Veľkosť zrekultivovanej plochy	M ²

7.3.4 Zvyšovanie kvality dopravnej infraštruktúry

Prílev investícií v rámci regiónu TTSK, ktorý možno badať za uplynulé roky, je okrem iného nepochybne spätý s výhodnou dopravnou polohou kraja, ako aj s dobre vyvinutou infraštruktúrnou vybavenosťou. Kvalitné dopravné spojenie umožňujúce bezpečné a rýchle prepojenie mestských a vidieckych sídel pôsobí ako stabilizačný faktor tak pre podnikateľské subjekty pôsobiace v regióne, ako aj pre samotné obyvateľstvo oceňujúce dopravnú dostupnosť pracovných a oddychových príležitostí v okolí svojho bydliska. Napriek tomu, že TTSK patrí v celoslovenskom meradle medzi kraje s lepšie vyvinutou infraštruktúrou, je potrebné zdôrazniť, že na základe zrealizovaného prieskumu potrieb a názorov občanov kraja čelia niektoré obce problémom spojeným s intenzívnym tranzitom, iné zasa problémom spojeným so zlou kvalitou resp. absenciou miestnych obecných komunikácií.

Hlavným cieľom priority 3.4 „Zvyšovanie kvality dopravnej infraštruktúry“ je zvýšenie úrovne dopravného prepojenia mestských a vidieckych sídel prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie ciest a ostatných dopravných infraštruktúrnych stavieb.

Opatrenie 3.4.1 *Dopravná obslužnosť vidieckych oblastí****Špecifické ciele opatrenia:***

- Zvýšiť kvalitu vzájomného prepojenia vidieckych a mestských sídel prostredníctvom zvyšovania kvality komunikácií I., II. a III. triedy
- Zvýšiť kvalitu miestnych komunikácií IV. triedy

Aktivity:

- ✓ Odstraňovanie nevyhovujúcich technických parametrov ciest,
- ✓ Zvyšovanie bezpečnosti cestnej premávky (odstraňovanie kritických nehodových lokalít, kolíznych bodov a pod.)
- ✓ Rekonštrukcia a modernizácia úsekov ciest II. a III. triedy vrátane rekonštrukcie a budovania dopravných subsystémov
- ✓ Výstavba nových úsekov ciest II. a III. triedy vrátane rekonštrukcie a budovania dopravných subsystémov
- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ciest IV. triedy
- ✓ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia miestnych mostov a lávok

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Doprava
- ✓ Regionálny operačný program
- ✓ Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013
- ✓ Vlastné zdroje samosprávneho kraja a obcí
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ Slovenská správa ciest
- ✓ Vyšší územný celok
- ✓ Obec

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Dĺžka novovybudovaných cestných úsekov I., II., III. alebo IV. triedy	Km
	Dĺžka rekonštruovaných cestných úsekov	Km
	Počet odstránených kolíznych bodov na cestách I. triedy	Počet
	Počet zrekonštruovaných miestnych mostov alebo lávok	Počet
	Počet novovybudovaných miestnych mostov alebo lávok	Počet

7.3.5 Budovanie podnikateľskej infraštruktúry ako ďalšej alternatívy rozvoja vidieka

Dnes už nie je žiadnym prekvapením, že v súčasnej dobe narastá v očiach potenciálnych investorov atraktivnosť vidiecky oblastí s dobre rozvinutou infraštruktúrou. V rámci katastrálnych území obcí bolo v posledných rokoch vystavaných niekoľko priemyselných parkov, pričom s ich budovaním sa ráta aj v blízkej budúcnosti. Takéto investície väčšieho rozsahu sekundárne podporujú ďalší rozvoj malého a stredného podnikania a inovácií v danom regióne ako aj kvalitu života miestneho obyvateľstva.

Hlavným cieľom opatrenia 3.5.1 „Budovanie podnikateľskej infraštruktúry ako ďalšej alternatívy rozvoja vidieka“ je pomocou verejného sektora vytvoriť priaznivé podmienky pre podnikateľské aktivity v oblasti priemyslu a služieb, a to podporou budovania priemyselných parkov.

Opatrenie 3.5.1 *Rozširovanie podnikateľského potenciálu obcí v priemyselnej oblasti***Špecifické ciele opatrenia:**

- ✓ Zvýšiť podnikateľský potenciál na vidieku formou podpory budovania priemyselných parkov
- ✓ Podporiť tvorbu nových pracovných miest a tým znižovať mieru nezamestnanosti v regióne

Aktivity:

- ✓ Budovanie infraštruktúry zelených priemyselných parkov – výnimočne s veľkým socio-ekonomickým dopadom pre región po odsúhlasení MH SR
- ✓ Výstavba a vybavenie hmotnej infraštruktúry (rekonštrukcia alebo výstavba budov a technologických priestorov vrátane sietí)

Možnosti financovania:

- ✓ Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- ✓ Vlastné zdroje VÚC a obcí
- ✓ Vlastné zdroje podnikateľských subjektov
- ✓ Bankové úvery

Príjemcovia podpory:

- ✓ VÚC
- ✓ Obec
- ✓ Vzájomné združenia VÚC a obcí
- ✓ Rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí

Merateľné ukazovatele:

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Merná jednotka
Výstup	Počet novovybudovaných zelených priemyselných parkov	Počet
	Počet zrekonštruovaných technologických priestorov	Počet
	Výmera katastrálneho územia určená pre výstavbu priemyselného parku	Ha
Výsledok	Počet vytvorených nových pracovných miest	Počet
	Zníženie regionálnej miery nezamestnanosti	%
	Nárast hrubej pridanej hodnoty	€ resp. %

Stručný prehľad opatrení stratégie rozvoja vidieka na území TTSK sa nachádza v prílohe 13.

8. ZÁVER

Predložená stratégia rozvoja vidieka na území Trnavského samosprávneho kraja predstavuje rozvojový dokument vypracovaný na obdobie rokov 2009 až 2020. Vychádza z rozsiahlej situačnej analýzy vidieckych oblastí Trnavského samosprávneho kraja, relevantných rozvojových dokumentov vyššieho územného celku a ďalších dokumentov určujúcich rámce a smerovanie rozvoja vidieka v Slovenskej republike.

Stratégia obsahuje súbor opatrení a aktivít, realizáciou ktorých sa zabezpečí naplnenie poslania a vízie Trnavského samosprávneho kraja, trvalo udržateľný sociálno-ekonomický rozvoj, zlepšenie kvality života na vidieku a zvýšenie atraktívnosti vidieckych sídiel kraja. Vzhľadom na skutočnosť, že stratégia je navrhnutá pre územie celého kraja, je pri jej implementácii potrebné zohľadniť miestne špecifiká jednotlivých vidieckych sídiel a mikroregiónov.

Zavedenie navrhnutých opatrení a realizácia aktivít v praxi si vyžiada prípravu akčných plánov, ktoré podrobnejšie stanovujú inštitucionálne zabezpečenie, časový harmonogram realizácie stratégie, hodnoty kľúčových indikátorov a monitorovacích ukazovateľov úspešnosti napĺňania stanovených cieľov. Úspešnosť dosiahnutia stanovených zámerov a cieľov stratégie závisí nielen od aktívneho prístupu predstaviteľov samosprávy, ale tiež od snahy všetkých subjektov žijúcich a pôsobiacich v Trnavskom samosprávnom kraji zapájať sa do diania regiónu, na území ktorého žijú a pôsobia.

Zoznam príloh

Príloha 1	Zoznam vidieckych obcí podľa okresov TTSK
Príloha 2	Dotazník – obyvatelia
Príloha 3	Dotazník – obce
Príloha 4	Dotazník – podnikatelia
Príloha 5	Dotazník – mimovládne organizácie
Príloha 6	Chránené územia Trnavského samosprávneho kraja
Príloha 7	Zoznam navrhovaných chránených vtáčích území v rámci TTSK
Príloha 8	Zoznam navrhovaných území európskeho významu v TTSK
Príloha 9	Kalendár podujatí Trnavského samosprávneho kraja v kalendárnom roku 2008
Príloha 10	Opatrenia (operačných) programov Európskej únie
Príloha 11	Štruktúra sídiel Trnavského kraja
Príloha 12	Zoznam mimovládnych organizácií združujúcich obce TTSK
Príloha 13	Prehľad opatrení stratégie rozvoja vidieka na území TTSK